

Mamugnaong Pagtuon sa Biblia nga mga Paagi

HARVESTIME INTERNATIONAL INSTITUTE

Kini nga kurso kabahin sa **Harvestime International Institute**, usa ka programa nga gidesin yo aron sa pagsangkap sa mga magtotoo alang sa epektibo nga espirituhanong pagpangani.

Ang nag-unang mga tema sa pagbansay-bansay mao ang pagtudlo kon unsa ang gipanudlo ni Jesus, nga mikuha sa mga tawo nga mga mangingisda, mga maniningil sa buhis, ug uban pa, ug mibag-o kanila ngadto sa mapuslanong mga kristohanon nga moabot sa ilang katilingban uban sa Ebanghelyo nga adunay pagpakita ug gahum.

Kini nga manwal maoy usa ka kurso sa pipila ka mga modyuls sa kurikulum nga magpalihok sa mga magtotoo gikan sa paghanduraw ngadto sa pagpahimutang, pagpadaghan, pag-organi sar, ug pagpalakaw aron sa pagkab-ot sa tumong sa pag-ebanghelyo.

MGA KAUNDAN

Unsaon Paggamit Kini Nga Manwal	2
Mga Sugyot Sa Grupo nga Pagtuon	3
Pasiuna	4
Mga Tumong sa Kurso	6

UNANG BAHIN: ANG HILISGUTAN SA TUN-ANAN

1. Pagpaila Sa Biblia	7
2. Ang mga Libro sa Biblia	20
3. Mga Bersyon Sa Biblia	38

IKADUHANG BAHIN: PAGPANGANDAM ALANG PAGTUON

4. Sa Dili Pa Kamo Magsugod	44
5. Mga Galamiton sa Pagtuon Sa Biblia	56
6. Mga Baruganan Sa Paghubad	66
7. Kaagi sa Biblia	74
8. Paglatid, Pagtimaan, ug Pagtsart	88

IKATULONG BAHIN: MAMUGNAONG PAGTUON SA BIBLIA

9. Pagtuon sa Biblia Pinaagi sa Biblia	96
10. Debosyonal nga Pagtuon sa Biblia	109
11. Libro nga Pagtuon.	119
12. Kapitulo nga Pagtuon	126
13. Parapo nga Pagtuon	137
14. Bersikulo nga Pagtuon	149
15. Pulong nga Pagtuon	155
16. Topiko nga Pagtuon sa Biblia	167
17. Biyograpikahong Pagtuon	173
18. Ang Teyolohiyahong Paagi	182
19. Pagtuon sa Biblia nga mga Pamalak	195
20. Pagtuon sa Biblia nga mga Tagna.	202
21. Ang Tipolohiyahong Paagi	219
Pakapin	229
Mga Tubag Sa Kinaugalingong-eksamen	232

UNSAON PAGGAMIT KINI NGA MANWAL

PORMAT SA MANWAL

Ang matag leksyon naglangkob sa:

Mga Tumong: Kini mao ang mga kalab-oton nga kinahanglang makab-ot pinaagi sa pagtuon sa kapitulo. Basaha una usa magsugod sa leksyon.

Sag-uluhong Bersikulo: Kini nga bersikulo nagpatigbabaw sa mga nag-unang konsepto sa kapitulo. Sag-uloha kini.

Hisgutan sa Kapitulo: Tun-i ang matag seksyon. Gamita ang inyong Biblia sa pagtan-aw sa bisan unsa nga pakisayran nga wala iimprinta sa manwal.

Kinaugalingong Eksamen: Kuhaa kini nga eksamen pagkatapos magatu-on sa kapitulo. Su layi sa pagtubag ang mga pangutana sa walay paggamit sa inyong Biblia o niini nga manwal. Sa diha nga kamo matapos na sa kinaugalingong eksamen, i-tsek ang inyong mga tubag diha sa tubag nga seksyon nga gihatag sa katapusan sa basahon.

Alang sa Dugang Pagtuon: Kini nga seksyon makatabang kaninyo nga mopadayon sa inyong pagtuon sa Pulong sa Dios, ipalambo ang inyong mga kahanas sa pagtuon, ug gamita ang inyong nakat-onan sa inyong kinabuhi ug ministryo.

Katapusang Eksaminasyon: Kon kamo nalista niini nga kurso para adunay grado, makada wat kamo ug katapusang eksaminasyon niini nga kurso. Sa pagtapos niini nga kurso, kina hanglan nga makompleto ninyo ang eksaminasyon ug ibalik kini alang sa grado ingon sa gisugo.

DUGANG MATERIALES NGA GIKINAHANGLAN

Kinahanglanon ninyo ang King James nga hubad sa Biblia.

MGA SUGYOT ALANG SA GRUPONG PAGTUON

UNANG PANAGTIGOM

Pagsugod: Sugdan sa pag-ampo ug magpaila-ila. Mag-inilhanay sa usag-usa ug itala ang mga estudyante.

Paghimo ug mga pamaagi alang sa Grupo: Seguradohon kon kinsa ang mogiya sa mga miting, ang panahon, dapit, ug mga petsa alang sa sunod pa nga mga sesyon.

Pagdayeg ug Pagsimba: Dapita ang presensya sa Balaang Espiritu sa inyong sesyon sa pag bansay.

Iapod-apod ang mga Manwal sa mga Estudyante: Ipaila ang titulo sa manwal, pormat, ug mga tumong sa kurso nga gihatag sa unang pipila ka mga pahina sa manwal.

Himoa ang Unang Buluhaton: Ipabasa sa mga estudyante ang mga kapitulo nga nakatuka ug ipakuha ang kinaugalingong eksamen sa dili pa ang sunod nga panagkita. Ang gidagha non sa mga kapitulo nga ituka matag miting mag-agad sa gitag-on sa mga kapitulo, sa sulod niini, ug sa mga abilidad sa inyong grupo.

IKADUHA UG SA SUNOD PANG PANAGTIGOM

Pagsugod: Pag-ampo. Pag-abi-abi ug irehistro ang mga bag-ong estudyante ug iapod-apod sa kanila ang manwal. Kuhaa ang listahan sa mitambong. Tagai ug panahon sa pagdayeg ug pag simba.

Balikan Pagtuon: Ipresentar ang usa ka mubo nga kinatibuk-an sa gitun-an sa naunang miting.

Leksyon: Hisguti ang matag seksyon sa kapitulo gamit ang mga **oluhan** nga adunay dagkong mga letra ingon nga latid sa usa ka pagtulun-an. Pangutan-a ang mga estudyante kon aduna bay mga pangutana o mga komentaryo sa ilang gitun-an. Iaplikar ang leksyon sa mga kinabuhi ug sa mga ministeryo sa inyong mga estudyante.

Kinaugalingong eksamen: Balikan ang kinaugalingong eksamen sa mga estudyante nga na tapos. (Pahinumdom: Kon dili ninyo gusto nga ang mga estudyante adunay sumbanan sa mga tubag sa kinaugalingong eksamen, mahimong pilason ang mga panid sa tubag sa likod sa matag manwal.)

Alang sa Dugang Pagtuon: Mahimo nga buhaton kini nga mga proyekto sa usa ka grupo o sa indibidwal nga basehan.

Katapusang Eksaminasyon: Kon kamo nalista niini nga kurso para adunay grado, makadawat kamo ug katapusang eksaminasyon niini nga kurso. Sa pagtapos niini nga kurso, kinahanglan nga ma kompleto ninyo ang eksaminasyon ug ibalik kini alang sa grado ingon sa gisugo.

Modyul: Pagpahimutang
KURSO: Mamugnaong Pagtuon sa Biblia nga mga Paagi

PASIUNA

Ang Bag-ong Tugon nga Propeta nga si Juan Bautista nailhan nga usa ka "tingog nga naga singgit didto sa kamingawan" samtang iyang gimantala ang Pulong sa Dios. Ang iyang mensahe lab-as, gamhanan, ug may kalabutan sa mga espirituhanon nga mga panginahanglan sa iyang panahon.

Daghang mga tawo karon ang nahimong mga lanog sa espirituhanon nga mga kamatuoran nga ilang nadungog gikan niadtong mga naglibot kanila. Sila dili mao ang usa ka tingog diin ang Dios makahimo sa pagpadayag sa iyang mensahe, apan usa lamang ka lanog sa unsay ilang nadungog gikan sa uban. Sila sama sa mga manalagna nga giingon sa Dios, "nangawat sa akong mga pulong, ang tagsatagsa gikan sa iyang silingan" (Jeremias 23:30).

Aron makasulti sa mga pulong sa Dios kamo kinahanglan gayud nga unang mahibalo kon unsa ang gisulti sa Dios. Ang katuyoan niini nga kurso mao ang pagsangkap kaninyo sa pag sabot sa Pulong sa Dios. Kamo magkinahanglan lamang niini nga manwal, usa ka Biblia, ug ang giya sa Balaang Espiritu sa pagkat-on niining *"Mamugnaong Pagtuon sa Biblia nga mga Paagi."*

Ang paagi maoy usa ka organisadong pamaagi sa pagtuman sa usa ka butang. Kini mao ang usa ka hapsay nga plano. Ang pagtuon sa Biblia nga mga paagi mao ang usa ka organisado nga plano sa pagtuon sa nahasulat nga Pulong sa Dios. Ang pulong nga "mamugnaon" nagpa sabot nga "adunay abilidad sa pagmugna niadtong bag-o." Kini nga kurso magtudlo kaninyo kon sa unsang paagi magtuon sa Pulong sa Dios alang sa inyong kaugalingon. Kamo dili kina hanglan nga magsalig sa mga pagsusi sa uban tungod kay kamo makahimo sa paghimo sa inyong kaugalingon nga pagtuon sa Biblia nga gibase sa inyong pagtuon sa sinulat nga Pulong sa Dios.

Pinaagi sa pagkat-on sa husto nga mga paagi sa pagtuon sa Biblia kamo mahimong usa ka tingog diin ang Dios makahimo sa pagsulti sa iyang mga kamatuoran ngadto sa usa ka gigutom sa espirituwal nga kalibutan. Kamo dili na lamang usa ka lanog sa unsa ang inyong nadungog gikan sa uban.

"Ang Mamugnaong Pagtuon sa Biblia nga mga Paagi" nagpaila sa Biblia ingon nga mga sinulat nga Pulong sa usa ka matuod nga Dios. Kini nagpatin-aw sa mga pagbahinbahin sa Biblia, mga bersiyon, paghubad, ug mga pagbatbat. Una, ang kurso maggiya kaninyo sa pagdiskobre kon unsay gitudlo sa Biblia bahin sa iyang kaugalingon, nan, ang pagmugna ug mga paagi gipatin-aw ug kamo gihatagan sa oportunidad sa paggamit sa matag paagi nga pagahisgutanan.

Kini nga kurso usab nagpatin-aw kon unsaon sa paglatid, sa paghimo sa mubo nga mga sulat sa pagtuon, pagtimaan sa inyong Biblia alang sa sayon nga pakisayran, ug pagpakunhod sa taas nga mga tudling ngadto sa yano nga mga tsart. Kini nga kurso mogiya kaninyo ngadto sa hustong kahulogan ug paggamit sa Pulong sa Dios. Kini nagmando sa pagtagad ngadto sa labing dako nga Magtutudlo sa tanan, ang Balaang Espiritu. Kon kamo mosunod sa mga sumbanaan nga gipresentar, inyong masinati ang usa ka bag-o, mamugnaon nga espirituhanon nga kinabuhi nga nagadagayday sa sulod ninyo.

Walay paagi sa pagtuon sa Biblia ang mopuli sa ministryo sa Balaang Espiritu sa pagtudlo. Siya mao ang espirituhanon nga puwersa nga mosangpot sa usa ka paagi uban sa mamugnaong gahum. Siya mohunghong ngadto sa tawhannong espiritu sa mga kamatuoran sa Pulong sa Dios nga naglalang sa usa ka bag-o nga espirituhanong dagan sa kinabuhi.

Ang pagtuon sa mga paagi dili usa ka katapusan sa iyang kaugalingon. Kini dili mao ang katapusan nga tumong. Ang mga paagi mao lamang ang nagpasabot sa pagtuman sa tumong sa pagtuon sa Pulong sa Dios. Dili igo ang pagkat-on niini nga mga paagi. Kamo kinahanglan gayud nga mogamit sa unsa ang inyong nakat-onan sa pagtuon sa Pulong sa Dios ug ipadapat ang mga kamatuoran sa inyong kinabuhi ug ministryo.

Bisan tuod nga kamo mahimo nga mokompleto sa mga leksyon niini nga manwal, sa pagkati nuod kamo dili gayud makahuman niini nga kurso. Ang inyong pagtuon sa Pulong sa Dios dili gayud mahuman tungod kay ang iyang dato nga espirituhanong mga kamatuoran dili mohubas.

Pahinumdom: Kini nga kurso nagtudlo sa Pagtuon sa Biblia nga mga paagi, dili ang sulod sa Biblia. Harvestime International Institute nagtanyag sa usa kurso nga nag-ulohang "*Nag-unang Pagsuhid sa Biblia*" nga nagpresentar sa mga kinatibuk-ang kaagi sa Biblia, sa usa ka latid sa matag basahon, sa iyang tagsulat, sa panahon sa pagsulat, nga kaniya kini gisulat, ka tuyoan, yawi nga bersikulo, importante nga mga karakter, mga mapa, mga petsa, ug mga tsart. Ang pagtingob sa kinatibuk-ang sulod sa Biblia. Tungod sa panginahanglan alang sa usa ka kinatibuk-ang pasiuna sa Biblia sa parehong pagtuon sa Biblia ug pagsuhid sa Biblia, ang unang tulo ka mga kapitulo niini nga mga kurso susama samtang ang nabilin nga sulod managlahi.

MGA TUMONG SA CORSO

Sa pagkahuman niini nga kurso kamo makahimo sa:

- Pagpasabot kon sa unsang paagi nagsugod ang Biblia.
- Paghulagway sa organisasyon sa Biblia ngadto sa mga tugon, mga dagko nga mga pagbahin sa mga libro.
- Pagtingob sa nag-unang mga kasaysayan ug pagkasunod-sunod sa Biblia.
- Pagpasabot sa panaghiusa ug sa kalainan sa Biblia.
- Pagpasabot kon sa unsang paagi ang nagkalain-laing mga hubad sa Biblia naugmad.
- Paggamit sa mga balaod alang sa tukma nga interpretasyon sa Biblia.
- Pagtingob kon unsa ang gitudlo sa Biblia mahitungod sa iyang kaugalingon.
- Pag-ila sa unang gikinahanglan alang sa pagtuon sa Biblia.
- Pagmugna ug mga latid, mga tsart, mga katingbanan, ug mga marka sa teksto sa pagtabang kaninyo sa pagbaton sa sulud.
- Paggamit sa mamugnaong mga paagi sa inyong pagtuon sa Pulong sa Dios.
- Paggamit sa mga galamiton alang sa pagtuon sa Biblia.

KAPITULO 1

PAGPAILA SA BIBLIA

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagsulat sa sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.
- Pagpaila sa pulong "Biblia."
- Pagpaila sa pulong nga "Kasulatan."
- Pagpasabot sa sinugdanan sa Biblia.
- Pag-ila sa mga kinadak-ang mga katuyoan sa Biblia.
- Pag-ila sa Daan ug Bag-ong Tugon ingon nga duha ka mga dagkong bahin sa Biblia.
- Pagngalan sa upat ka mga bahin sa Daang Tugon nga mga libro.
- Pagngalan sa upat ka mga bahin sa Bag-ong Tugon nga mga libro.
- Pagpasabot kon unsa ang gipasabut sa "panaghiusa ug kalainan" sa Biblia.
- Pag-ila sa tawo diin ang pinadayag sa duha ka mga tugon nakasentro.

SAG-ULOHONG BERSIKULO:

Ang tibuok nga Kasulatan gituga sa Dios, ug may kapuslanan alang sa pagpa nudlo, sa pagbadlong, sa pagsaway, sa pagmatuto sa pagkamatarung:

Aron ang tawo sa Dios mamahingpit, masinangkapan alang sa tanang maayong mga buhat. (II Timoteo 3: 16-17)

PASIUNA

Kini nga kapitulo nagpaila sa Biblia nga mao ang sinulat nga Pulong sa usa ka matuod nga Dios. Ang pulong "Biblia" nagpasabot sa "mga libro." Ang Biblia mao ang usa ka libro nga naglangkob sa 66 ka mga nagkalain-laing mga libro.

Ang pulong nga "Kasulatan" gigamit usab sa pagduso sa Pulong sa Dios. Kini nga pulong gikan sa usa ka Latin nga pinulongan nga nagkahulogang "sinulat." Sa diha nga ang pulong nga "Kasulatan" gigamit sa kapital nga "K" kini nagpasabot sa mga sagrado nga mga sinulat sa usa ka matuod nga Dios. Ang pulong nga "Biblia" wala gigamit diha sa Biblia. Kini mao ang usa ka pulong nga gigamit sa mga tawo ingon nga usa ka titulo alang sa tanang mga Pulong sa Dios.

SINUGDANAN SA BIBLIA

Ang Biblia mao ang sinulat nga Pulong sa Dios. Siya nagtuga sa mga pulong diha sa Biblia ug gigamit ang gibana-bana nga 40 ka lain-laing mga tawo nga nagsulat sa iyang mga pulong. Kini nga mga tawo misulat sa kapin sa 1500 ka mga katuigan. Ang hingpit nga kasabutan niini nga mga manunulat mao ang usa ka pamatuod nga silang tanan gigiyahan sa usa ka tagsulat. Kanang tagsulat mao ang Dios.

Ang pipila sa mga manunulat nagsulat sa tukma gayud kon unsa ang giingon sa Dios:

Kumuha ka ug usa ka linukot sa usa ka basahon, ug isulat niini ang tanang mga pulong nga gisulti ko kanimo batok sa Israel. . . (Jeremias 36: 2)

Ang ubang mga manunulat nagsulat kon unsa ang ilang nasinati o unsa ang gipadayag sa Dios mahitungod sa umaabot:

Isulat ang mga butang nga imong nakita, ug ang mga butang nga mao karon, ug ang mga butang nga mahitabo sa umaabot. (Pinadayag 1:19)

Ang tanang mga manunulat nagsulat ubos sa lamdag sa Dios sa mga pulong sa iyang mensahe alang kanato.

ANG KATUYOAN SA BIBLIA

Ang Biblia mismo nagrekord sa iyang nag-unang katuyoan:

Ang tibuok nga Kasulatan gituga sa Dios, ug may kapuslanan alang sa pagpanudlo, sa pagbadlong, sa pagsaway, sa pagmatuto sa pagkamatarung:

Aron ang tawo sa Dios mamahingpit, masinangkapan alang sa tanang maayong mga buhat. (II Timoteo 3: 16-17)

Ang Kasulatan mao ang gamiton sa pagtudlo sa doktrina, sa pagbadlong ug sa pagsaway gikan sa dautan, ug sa pagtudlo sa pagkamatarung. Kini makatabang kaninyo sa pagpuyo nga matarung ug pagsangkap kaninyo sa pagpamuhat alang sa Dios.

DAGKONG MGA BAHIN

Ang Biblia gibahin ngadto sa duha ka mga dagkong seksyon nga gitawag sa Daang Tugon ug sa Bag-ong Tugon. Ang pulong nga "testamento" nagpasabot sa "pakigsaad." Ang usa ka pakigsaad mao ang usa ka kasabutan. Ang Daang Tugon nagrekord sa orihinal nga pakigsaad sa Dios o kasabutan uban sa tawo. Ang Bag-ong Tugon nagrekord sa bag-o nga pakigsaad nga gihimo sa Dios pinaagi sa iyang Anak, si Jesu-kristo.

Unsa ang ulohan niining duha ka mga kasabutan? Silang duha nagtagad sa pagpasig-uli sa makasasala nga tawo ngadto sa husto nga relasyon sa Dios. Ang Dios nagbuhat ug usa ka balaod nga ang sala mapasaylo lamang pinaagi sa pagpaagas sa dugo:

**. . . sa walay pag-ula sa dugo walay pagpasaylo (kupasayloan).
(Hebreohanon 9:22)**

Ubos sa kasabutan sa Dios diha sa Daang Tugon, ang dugo sa mga halad sa mga mananap gihimo sa tawo aron makabaton sa kupasayloan sa sala. Kini mao ang simbolo sa halad nga dugo ni Jesu-Kristo nga gihatag ilalum sa bag-o nga kasabutan uban sa Dios. Pinaagi sa pag katawo, kinabuhi, kamatayon, ug pagkabanhaw ni Jesus, ang usa ka katapusan nga halad alang sa sala gihimo:

Apan si Kristo nga miabot nga usa ka labawng sacerdote sa mga maayong butang nga moabot, pinaagi sa labing dako ug labing hingpit nga tabernaculo, nga dili binuhat sa mga kamot, nga kong sayron dili niining pagkabuhata;

Dili usab pinaagi sa dugo sa mga kanding ni sa mga nating baka, kondili pinaagi sa iyang kaugalingong dugo misulod sa makausa ngadto sa dapit nga balaan, sa nakab-ot nga walay katapusan nga pagtubos alang kanato.

Kay kon ang dugo sa mga toro nga baka ug sa mga kanding, ug ang mga abo sa usa ka dumalaga nga baka nga gisablig kanila nga mga mahugaw, nagapabalaan ngadto sa pagkahinlo sa unod:

Unsa ka labaw pa gayud ang dugo ni Kristo, nga pinaagi sa Espiritu nga walay katapusan naghalad sa iyang kaugalingon nga walay buling ngadto sa Dios, ma gahinlo sa inyong kaisipan gikan sa patay nga mga buhat sa pag-alagad sa Dios nga buhi?

Ug tungod niini nga hinungdan siya mao ang tigpataliwala sa bag-o nga tugon, nga pinaagi sa kamatayon, alang sa pagtubos sa mga paglapas nga nahisakop sa nahauna nga tugon, sila nga gitawag makadawat sa saad sa panulondon nga walay katapusan. (Hebreohanon 9: 11-15)

Ang duha ka mga tugon mao ang Pulong sa Dios ug kita kinahanglan gayud nga magtuon sa duha aron makasabot sa mensahe sa Dios. Ang termino nga "daan" ug "bag-o" nga mga tugon gigamit sa pag-ila tali sa kasabutan sa Dios ug sa tawo sa wala pa ug human sa kamatayon ni Jesu-Kristo. Kita wala magsalikway sa Daang Tugon tungod lamang kay kini gitawag nga "karaan."

DUGANG MGA BAHIN

Ang Biblia dugang gibahin ngadto sa 66 ka mga libro. Ang Daang Tugon adunay 39 ka mga libro. Ang Bag-ong Tugon naglangkob sa 27 ka mga libro. Ang matag libro gibahin ngadto sa mga kapitulo ug mga bersikulo. Bisan tuod nga ang sulod sa matag libro mao ang Pulong sa Dios, ang pagbahin ngadto sa mga kapitulo ug mga bersikulo gihimo sa tawo sa paghimo nii ni nga sayon sa pagpangita sa piho nga mga tudling. Kini lisod kaayo sa pagpangita sa usa ka tudling kon ang tanang mga libro usa ka taas nga parapo.

Ania ang usa ka yano nga dayagrama nga nagpakita sa nag-unang mga hugna sa mga Biblia:

ANG BIBLIA

Daang Tugon Bag-ong Tugon
39 ka mga libro 27 ka mga libro

PANAGHIUSA SA BIBLIA

Kon kita mosulti sa panaghiusa sa Biblia, kita nagpasabot sa duha ka butang:

UNA: ANG BIBLIA NAGKAHIUSA SA NAUNDAN:

Bisan tuod ang Biblia gisulat sa daghan nga mga manunulat sa daghang mga tuig, walay mga panagsumpaki. Ang usa ka tagsulat dili magkasumpaki sa bisan unsa sa uban. Ang Biblia naglakip sa panaghisgot sa gatusan ka mga kontrobersyal nga mga hilisgutan. (Ang usa ka kontrobersiyal nga hilisgutan mao ang nagmugna sa lain-laing mga opinyon sa diha nga hisgotan). Apan ang mga manunulat sa Biblia nagsulti sa mga hilisgutan nga adunay panag-uyon gikan sa unang libro sa Genesis hangtod sa katapusang libro sa Pinadayag. Kini posible tungod kay sa tinuod adunay usa lamang ka tagsulat o otor: ang Dios. Ang mga manunulat nagtala la mang sa mensahe ubos sa iyang direksyon ug inspirasyon. Tungod niini nga hinungdan, ang sulod sa Biblia nagkahiusa.

IKADUHA: ANG BIBLIA NAGKAHIUSA SA TEMA:

Ang ubang mga tawo naghunahuna nga ang Biblia maoy usa ka koleksyon sa 66 ka nagkalain lain nga mga libro sa lain-laing mga hilisgutan. Sila wala makaamgo nga ang Biblia nahiusa sa usa ka dako nga tema. Gikan sa sinugdan hangtod sa katapusan, ang Biblia nagpadayag sa espesyal nga katuyoan sa Dios nga gitingob diha sa libro sa mga taga-Efeso:

Nga iyang gipaila kanato ang tinago sa iyang kabubut-on, sumala sa iyang kahaman-an nga iyang gituyo diha sa iyang kaugalingon:

Alang sa usa ka hugna sa kahupnganan sa panahon sa pagtigum sa tanang mga butang diha kang Kristo, niadtong mga butang sa mga langit, ug ang mga butang sa yuta; bisan pa diha kaniya:

Nga diha usab nahimo kita nga usa ka kabilin, sa gipili kitang daan sumala sa katuyoan diha kaniya nga nagabuhat sa tanan nga mga butang sumala sa pagbulut-an sa iyang kabubut-on. (Efeso 1: 9-11)

Ang Biblia nagpadayag sa tinago nga plano sa Dios nga mao ang paghiusa sa tema sa Biblia. Kini mao ang pagpadayag ni Jesu-kristo ingon nga Manluluwas sa mga makasasala nga ka tawhan. Si Jesus nagpasabot sa unsa nga paagi ang Daang Tugon nakasentro kaniya:

Ug siya miingon kanila: Kini mao ang mga pulong nga akong gipamulong kanin yo samtang ako uban pa kaninyo, nga ang tanan nga mga butang kinahanglan nga matuman, nga nahisulat diha sa mga balaod ni Moises, ug sa mga manalagna, ug sa mga salmo mahitungod kanako. (Lucas 24:44)

Uban niini nga pasiuna, si Jesus nagpadayon ug . . .

. . . gibuksan niya ang ilang mga salabutan aron makatukib sila sa mga kasulatan. (Lucas 24:45)

Unsa ang gihatag ni Jesus nga yawi alang kanila sa pagsabot sa mga Kasulatan? Ang kamatuoran mao nga ang dagko nga tema nagtumbok diha kaniya:

. . . Ingon niini ang nahasulat, nga si Kristo kinahanglan magaanus, ug maban haw gikan sa mga minatay sa ikatulo ka adlaw:

Ug nga sa iyang ngalan igawali ang paghinulsol ug ang pagpasaylo sa mga sala sa tanang mga nasod, magsugod sa Jerusalem.

Ug kamo mao ang mga saksi niini nga mga butang. (Lucas 24: 46-48)

Ang Daan ug Bag-ong Tugon parehong nagsulti sa istorya ni Jesus. Ang Daang Tugon nag-andam kanato alang sa panghitabo ug ang Bag-ong Tugon nagsulti sa unsa nga paagi kini ma hitabo. Kini naghiusa sa Biblia diha sa usa ka dakong tema. Ang mga tawo nga mitan-aw sa unahan ngadto kang Jesus sa ilalum sa Daang Tugon naluwas gikan sa ilang mga sala pina agi sa pagtoo sa saad sa Dios. Ang matag-usa nga motan-aw pagbalik niini ingon nga natu man diha kang Jesu-Kristo maluwas diha sa sama nga paagi: Pinaagi sa pagtoo kini mahitabo sumala sa gisaad sa Dios.

KALAINAN SA BIBLIA

Kon kita naghisgot sa "kalainan" sa Biblia kita nagpasabot nga ang Biblia adunay matang. Kini nagtala sa lain-laing mga paagi diin ang Dios nagdumala sa mga tawo ug sa mga lain-laing mga paagi nga sila mitubag kaniya.

Ang Biblia gisulat sa nagkalainlaing mga pagbati. Ang ubang mga bahin nagpahayag sa kali pay samtang ang uban pagpamalandong sa kasubo. Ang Biblia naglakip sa lain-laing matang sa pagsulat. Kini naglangkob sa kasaysayan, mga pamalak, tagna, mga sulat, panimpalad, samingay, mga milagro, ug gugma nga mga istorya. Tungod niini nga matang, ang Biblia dugang pa nga gibahin ngadto sa dagko nga mga grupo sa mga libro.

DAANG TUGON NGA MGA PAGBAHIN

Ang mga libro sa Daang Tugon gibahin ngadto sa upat ka dagkong mga grupo: Balaod, kasaysayan, mga pamalak ug tagna.

ANG LIBRO SA BALAO:

Adunay lima ka mga libro sa balaod. Ang mga ngalan niini nga mga libro mao ang:

Genesis
Exodo
Levitico
Numeros
Deuteronomio

Kini nga mga libro nagrekord sa paglalang sa tawo ug sa kalibutan pinaagi sa Dios ug sa unang kasaysayan sa tawo. Sila naghigot kon sa unsang paagi ang Dios nagdumala sa nasud sa Israel ingon nga katawhan diin siya makahimo sa pagpadayag sa iyang kaugalingon ngadto sa mga nasud sa kalibutan.

Kini nga mga libro nagrekord sa mga balaod sa Dios. Ang labing maayo nga nailhan nga bahin mao ang Napulo ka mga Sugo (Exodo 20: 3-17), ang labing dako sa tanan nga mga sugo (Deuteronomio 6: 5), ug ang ikaduha nga labing dako nga sugo (Levitico 19:18).

Ablihi ang inyong Biblia ug pangitaa ang mga libro sa Balaod diha sa Daang Tugon. Pangitaa ang tulo ka mga bersikulo nga gihigot sa nag-unang parapo ug basaha sila. Kini mao ang panig-ingnan sa mga balaod sa Dios nga narekord niini nga mga libro.

ANG LIBRO SA KASAYSAYAN:

Adunay 12 ka mga libro sa kasaysayan sa Daang Tugon. Ang mga ngalan sa mga libro sa kasaysayan mao ang:

Josue
Mga Maghuhukom
Ruth
I ug II Samuel
I ug II Mga Hari
I ug II Cronicas
Esdras
Nehemias
Ester

Pangitaa kini nga mga libro sa inyong Biblia. Sila makita human sa mga libro sa balaod. Ang mga libro sa kasaysayan naglangkob sa usa ka libro ka tuig nga kasaysayan sa mga katawhan sa Dios, ang Israel. Natural lang nga sila wala nagsulti sa tanan nga butang nga nahitabo, apan sila nagrekord sa mga dagko nga mga panghitabo ug nagpakita sa mga resulta sa mga nagasunod ug sa wala nagatagad sa balaod sa Dios.

ANG LIBRO SA MGA PAMALAK:

Adunay lima ka mga libro sa pamalak. Ang mga ngalan sa mga libro sa mga pamalak mao ang:

Job
Salmo
Proverbio
Ecclesiastes
Awit ni Solomon

Kini nga mga libro mao ang mga pagsimba nga mga libro sa mga katawhan sa Dios, ang Israel. Sila sa gihapon gigamit diha sa pagsimba sa mga magtotoo karon. Abliha sa Salmo 23 ug basaha kini. Kini usa ka panig-ingnan sa mga maanindot nga balak sa pagsimba nga anaa nii ni nga mga libro.

ANG LIBRO SA PROPESIYA:

Ang mga libro sa tagna sa Daang Tugon gibahin ngadto sa duha ka grupo nga gitawag ug Dagko (Major) ug Gagmay (Minor) nga panagna nga mga libro. Kini wala nagpasabot nga ang Dagko (Major) nga mga Propeta mao ang mas importante pa kay sa Gagmay (Minor) nga mga Propeta. Ang titulo gigamit lamang tungod kay ang Dagko (Major) nga propeta nga mga libro tag-as nga mga libro kay sa Gagmay (Minor) nga Propeta. Adunay 17 ka libro sa tagna diha sa Daang Tugon. Ang mga ngalan sa mga libro sa tagna mao ang:

Dagko (Major) nga mga Propeta:

Isaias
Jeremias
Lamentaciones
Ezequiel
Daniel

Gagmay (Minor) nga mga Propeta:

Oseas	Nahum
Joel	Habacuc
Amos	Sofonias
Abdias	Haggeo
Jonas	Zacarias
Miqueas	Malaquias

Kini nga mga libro mao ang matagnaong mga mensahe gikan sa Dios ngadto sa iyang mga katawhan mahitungod sa umaabot nga mga panghitabo. Daghan sa mga tagna natuman na, apan ang uban nagpabilin nga matuman pa sa umaabot. Pangitaa kining mga matagnaong mga libro diha sa inyong Biblia. Sila mao ang katapusan nga mga libro diha sa Daang Tugon.

BAG-ONG TUGON NGA MGA PAGBAHIN

Ang Bag-ong Tugon usab gibahin ngadto sa upat ka mga grupo: Ebanghelyo, Kasaysayan, Mga Sulat, ug Tagna.

ANG MGA EBANGHELYO:

Adunay upat ka mga libro sa mga Ebanghelyo. Ang mga ngalan niini nga mga libro mao ang:

Mateo

Marcos

Lucas

Juan

Kini nga mga libro naghisgot mahitungod sa kinabuhi, kamatayon, ug pagkabanhaw ni Jesus. Ang ilang katuyoan mao ang paggiya kaninyo sa pagtoo nga siya mao ang Kristo, ang Anak sa Dios. Pangitaa ang mga Ebanghelyo diha sa inyong Biblia ug dayon basaha ang Juan 20:31 nga nagsulti niini nga katuyoan.

ANG LIBRO SA KASAYSAYAN:

Adunay usa lamang ka libro sa kasaysayan sa Bag-ong Tugon, ang libro sa Mga Buhat. Kini nga libro nagsulti kon sa unsang paagi ang simbahan nagsugod ug nagtuman sa sugo ni Kris to sa pagsangyaw sa Ebanghelyo sa tibuok kalibutan. Pangitaa kini nga libro sa inyong Biblia.

MGA SULAT:

Adunay 21 ka mga sulat sa Bag-ong Tugon. Ang mga ngalan niini nga mga sulat mao ang:

Mga Taga-Roma

I ug II Mga Taga Corinto

Mga Taga Galacia

Mga Taga-Efeso

Mga Taga Filipos

Mga Taga Colosas

I ug II Mga Taga Tesalonica

I ug II Timoteo

Tito

Filemon

Hebreohanon

Santiago

I ug II Pedro

I, II, ug III Juan

Judas

Ang mga sulat gitumong ngadto sa tanan nga mga magtotoo. Ang ilang katuyoan mao ang paggiya kanila sa pagkinabuhi ug sa pagtabang kanila sa pagbuhat sa unsay gisugo ni Jesus. Ang Mga Taga-Roma 12 mao ang usa ka maayo nga panig-ingnan sa ilang mga pagtulonan. Paklia kini nga kapitulo diha sa inyong Biblia ug basaha kini. Ang mga sulat usab usahay gitawag sa "epistola" nga nangahulogang mga sulat.

PROPESIYA:

Ang Pinadayag mao lamang ang libro sa tagna diha sa Bag-ong Tugon. Kini nagsulti sa kata pusang kadaugan ni Jesus ug sa iyang mga katawhan. Ang katuyoan niini mao ang pagdasig kaninyo sa pagpadayon sa pagkinabuhi ingon sa kinabuhi nga Kristohanon hangtod sa katapusan sa kapanahonan. Ang mensahe niini gitingob sa Pinadayag 2:10.

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman:

2. Unsay kahulogan sa pulong nga "Biblia"? _____

3. Unsay kahulogan sa pulong nga "Kasulatan"? _____

4. Unsa ang duha ka mga dagko nga mga bahin sa Biblia?

5. Pila ka mga libro ang anaa sa Biblia? _____

6. Nganli ang upat ka dagkong mga grupo sa Daang Tugon nga mga libro nga gibahin:

7. Nganli ang upat ka dagkong mga grupo sa Bag-ong Tugon nga mga libro nga gibahin:

8. Unsa ang kahulogan sa pulong nga "testamento"?

9. Unsa ang upat ka mga nag-unang mga katuyoan sa Biblia? Hatagi ug usa ka pakisayran sa Biblia sa pagsuporta sa inyong tubag.

10. Unsay gipasabot sa "panaghiusa sa Biblia"?

11. Unsay gipasabot sa "kalainan sa Biblia"?

12. Basaha ang matag pamahayag. Kon ang pamahayag TINUOD isulat ang letrang T diha sa blangko sa atubangan niini. Kon ang pamahayag SAYOP isulat ang letrang F sa blangko diha sa atubangan niini:

a ._____ Ang Biblia mao ang sinulat nga Pulong sa usa ka matuod nga Dios.

b ._____ Bisan gituga sa Dios ang Biblia, gigamit niya ang mga tawo sa pagsulat sa iyang mga pulong.

c ._____ Tungod kay adunay daghan nga mga manunulat sa daghan nga mga katuigan, ang Biblia naglakip sa daghang mga kontradiksyon.

d ._____ Walay nahiusang tema sa Biblia. Kini usa lamang ka koleksyon sa mga libro sa lain-laing mga hilisgutan.

e ._____ Ang Dagko (Major) nga mga Propeta sa Daang Tugon mao ang mas importante kay sa Gagmay (Minor) nga mga Propeta.

13. Kinsa ang tawo diin ang pagpadayag sa duha ka mga tugon nakasentro? Hatagi ug pakisayran sa Biblia sa pagsuporta sa inyong tubag ._____pakisayran_____

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

ALANG SA DUGANG PAGTUON

Ang mga timaan sa libro sa sunod nga pahina makatabang kaninyo sa pagkat-on sa dagko nga mga pagbahin sa Biblia. Guntinga ang timaan sa libro sa mga linya sa pagbahin kanila ug ibutang sila sa inyong Biblia. Kon kamo adunay kalisod sa pagpangita sa dapit nga sal-otan sa inyong mga timaan sa libro, gamita ang Kaundan sa atubangan sa inyong Biblia. Kini nagtala sa mga libro sa han-ay nga sila makita diha sa Biblia. Kini naghatag usab sa numero sa pahina diin ang matag libro nagsugod.

DAANG TUGON

Ibutang ang timaan sa libro 1 sa sinugdanan sa libro sa Genesis.

Ibutang ang timaan sa libro 2 sa sinugdanan sa libro ni Josue.

Ibutang ang timaan sa libro 3 sa sinugdanan sa libro ni Job.

Ibutang ang timaan sa libro 4 sa sinugdanan sa libro ni Isaias.

BAG-ONG TUGON

Ibutang ang timaan sa libro 5 sa sinugdanan sa libro ni Mateo.

Ibutang ang timaan sa libro 6 sa sinugdanan sa libro sa Mga Buhat.

Ibutang ang timaan sa libro 7 sa sinugdanan sa libro sa Mga Taga Roma.

Ibutang ang timaan sa libro 8 sa sinugdanan sa libro sa Pinadayag.

Kamo karon nakakita na sa dagko nga mga pagbahin sa Biblia. Padayon sa paggamit sa mga timaan sa libro hangtod inyong mahimo pagngalan ug pagpangita niini nga mga bahin pinaagi sa panumduman.

**DAANG TUGON
BALAOD**

GENESIS
EXODO
LEVITICO
NUMEROS
DEUTERONOMIO

**DAANG TUGON
KASAYSAYAN**

JOSUE
MGA MAGHUHUKOM
RUTH
I SAMUEL
II SAMUEL
I HARI
II HARI
I CRONICAS
II CRONICAS
EZRA
NEHEMIAS
ESTER

**DAANG TUGON
MGA BALAK**

JOB
SALMO
PROVERBIO
ECCLESIASTES
AWIT NI SOLOMON

**DAANG TUGON
TAGNA**

DAGKONG MGA PROPETA:

ISAIAS
JEREMIAS
LAMENTACIONES
EZEQUIEL
DANIEL

GAGMAYNG MGA PROPETA:

OSEAS
JOEL
AMOS
ABDIAS
JONAS
MIQUEAS
NAHUM
HABACUC
SOFONIAS
HAGEO
ZACARIAS
MALAQUIAS

DAANG TUGON NGA MGA TIMAAN SA LIBRO

**BAG-ONG TUGON
MGA EBANGHELYO**

MATEO
MARCOS
LUCAS
JUAN

**BAG-ONG TUGON
PROPESIYA (I)**

PINADAYAG

**BAG-ONG TUGON
KASAYSAYAN**

MGA BUHAT

**BAG-ONG TUGON
MGA SULAT**

ROMA
I MGA TAGA CORINTO
II MGA TAGA CORINTO
MGA TAGA GALACIA
MGA TAGA EFESO
MGA TAGA FILIPOS
MGA TAGA COLOSAS
I MGA TAGA TESALONICA
II MGA TAGA TESALONICA
I TIMOTEO
II TIMOTEO
TITO
FILEMON
HEBREOHANON
SANTIAGO
I PEDRO
II PEDRO
I JUAN
II JUAN
III JUAN
JUDAS

BAG-ONG TUGON NGA TIMAAN SA MGA LIBRO

KAPITULO 2

ANG MGA LIBRO SA BIBLIA

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagsulat sa sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.
- Pagpaila sa gidaghanon sa mga libro diha sa Daang Tugon.
- Pagpaila sa gidaghanon sa mga libro diha sa Bag-ong Tugon.
- Pagpasabot ngano nga importante nga adunay usa ka sistematikong plano alang sa pagbasa sa Biblia.
- Paglista sa upat ka mga sugyot alang sa malampuson nga pagbasa sa Biblia.

SAG-ULOHONG BERSIKULO:

Ipaduol ang akong pagtu-aw sa atubangan nimo, Oh Jehova: Hatagi ako ug salabutan sumala sa imong Pulong. (Salmo 119: 169)

PASIUNA

Sa miaging kapitulo inyong nakat-onan nga ang Biblia mao ang sinulat nga Pulong sa Dios. Kamo usab nakakat-on nga kini gibahin ngadto sa duha ka dagkong mga seksyon nga gita wag sa Daang Tugon ug sa Bag-ong Tugon. Kamo nakakat-on sa upat ka mga bahin sa mga libro sa Daang Tugon:

Balaod
Kasaysayan
Mga Pamalak
Tagna

Kamo usab nakakat-on sa upat ka mga bahin sa mga libro sa Bag-ong Tugon:

Ebanghelyo
Kasaysayan
Mga Sulat
Tagna

Ang mosunod nga tsart nagtingob sa unsa ang inyong nakat-onan bahin sa Biblia:

ANG BIBLIA

SINULAT NGA PULONG SA DIOS

66 KA MGA LIBRO

DAANG TUGON NGA BAHIN

Balaod
Kasaysayan
Mga Pamalak
Tagna

BAG-ONG TUGON NGA BAHIN

Mga Ebanghelyo
Kasaysayan
Mga Sulat
Tagna

Kini nga kapitulo naglakip sa pagtingob sa matag usa sa 66 ka mga libro sa Biblia nga naghi mo sa dako nga pagkabahin sa Daan ug Bag-ong mga Tugon. Kini naghatag ug usa ka pasiu na sa sulod sa duha ka mga tugon. Upat ka mga sugyot alang sa malampuson nga pagbasa sa Biblia nga gihatag ug kamo mopili sa usa ka sistematikong plano sa pagsugod sa pagbasa sa Pulong sa Dios.

DAANG TUGON LIBRO

(39 ka mga libro)

MGA LIBRO SA BALAAD:

Genesis: Nagrekord sa sinugdanan sa uniberso, tawo, sa adlaw nga igpapahulay, sa kaminyo on, sa sala, sa halad, mga nasud, ug sa gobyerno ug sa sinaligan nga mga tawo sa Dios nga sama kang Abraham, Isaac, Jacob, ug ni Jose.

Exodo: Nagdetalye kon sa unsang paagi ang Israel nahimong usa ka nasud uban kang Moises ingon nga lider. Ang Israel giluwag gikan sa pagkaulipon sa Egipto ug mga paglakbay ngadto sa bukid sa Sinai diin ang balaod sa Dios gihatag.

Levitico: Kini nga libro mao ang usa ka manwal sa pagsimba alang sa Israel. Kini naghatag ug instruksyon ngadto sa mga relihiyosong mga lider ug nagpatin-aw kon sa unsang paagi ang usa ka makasala nga mga katawhan mahimo nga moduol sa usa ka matarung nga Dios. Kini may kalabutan sa pag-anhi ni Jesu-Kristo ingon nga Kordero sa Dios, nga magakuha sa sala sa kalibutan.

Numeros: Nagrekord sa Israel sa 40 ka tuig nga paglatagaw sa kamingawan, ingon nga resulta sa pagkadili-masinugtanon ngadto sa Dios. Ang titulo sa libro gikan sa duha ka pag-ihap (populasyon nga pag-ihap) nga gikuha sa panahon sa taas nga panaw.

Deuteronomio: Nagrekord sa katapusan nga mga adlaw sa kinabuhi ni Moises ug nagribyu sa mga balaod nga gihatag diha sa Exodo ug Levitico.

LIBRO SA KASAYSAYAN:

Josue: Nagdetalye kon sa unsang paagi si Josue, ang manununod ni Moises, nangulo sa mga katawhan sa Israel ngadto sa Yuta sa Saad sa Canaan. Kini nagtala sa mga kampanya militar ug ang pagbahin sa yuta taliwala sa mga tawo.

Mga Maghuhukom: ang Israel mitalikod gikan sa Dios human sa kamatayon ni Josue. Kini nga libro nagtala sa mga masulub-on nga sugilanon sa ilang gibalik-balik nga mga sala ug sa mga maghuhukom nga gibangon sa Dios sa pagluwas kanila gikan sa mga pwera sa kaaway.

Ruth: Ang istorya ni Ruth, usa ka babaye sa mga Gentil nga nasud sa Moab, nga mipili sa pag-alagad sa Dios sa Israel. Siya nahimong apohan nga babaye ni David.

I Samuel: Kini nga libro nakasentro sa tulo ka mga tawo: Si Samuel nga mao ang katapusan sa mga maghuhukom sa Israel; Si Saul, ang unang hari sa Israel; ug si David nga mipuli kang Saul ingong hari.

II Samuel: Ang mahimayaon nga 40 ka tuig nga paghari ni David natala niini nga libro.

I Mga Hari: Si Haring Solomon naghari ug sa mga hari sa nabahin nga gingharian pinaagi sa mga pagmando ni Achab sa amihanan ug si Josaphat sa habagatan ang mga hilisgutan niini nga libro.

II Mga Hari: Ang katapusang pagkunhod sa Israel ug si Juda gipahinumdoman niini nga libro. Ang katawhan sa Dios nahulog ngadto sa lawom nga pagpakasala.

I Mga Cronicas: Ang paghari ni David ug pagpangandam alang sa pagtukod sa templo girekord dinhi. Ang panahon niini nga libro parehas sa II Samuel.

II Cronicas: Kini nga libro nagpadayon sa kasaysayan sa Israel pinaagi sa paghari ni Salomon nga nagtumbok lamang sa habagatang gingharian. Kini mitiklop uban sa sugo ni Ciro, nga mi tugot sa pagbalik sa mga tawo gikan sa Babilonia ngadto sa Jerusalem.

Esdras: Ang pagbalik sa mga Judio gikan sa pagkabihag sa Babilonia mao ang gidetalye.

Nehemias: Ang pagtukod pag-usab sa mga paril sa Jerusalem ubos sa pagdumala ni Nehemias mao ang gipahinumdoman niini nga libro. Ang proyekto nagsugod mga 14 ka tuig human sa pagbalik ni Esdras uban sa mga tawo.

Ester: Ang kaluwasan sa Dios alang sa mga Judio pinaagi kang Ester ug Mardocheo ang hilisgutan niini nga libro.

LIBRO SA MGA PAMALAK:

Job: Kini nga libro mao ang istorya ni Job, usa ka tawo nga nagpuyo sa panahon ni Abraham. Ang tema mao ang pangutana kon nganong ang matarung nga mga tawo nag-antos.

Salmo: Ang pag-ampo ug pagdayeg nga libro sa Biblia.

Proverbio: Balaan nga kaalam alang sa praktikal nga mga problema sa adlaw-adlaw nga kinabuhi.

Ecclesiastes: Usa ka panaghisgot sa kakawangan sa kinabuhi nga nahimulag gikan sa Dios.

Awit ni Salomon: Ang relasyon ni Solomon ug sa iyang Sulamitanhong pangasaw-onon. Ang istorya nagrepresentar sa gugma sa Dios alang sa Israel, ug ni Kristo alang sa iglesia.

MGA LIBRO SA PROPESIYA:

Kadaghanan niini nga mga libro gisulat sa panahon nga ang nasud sa Israel nabahin ngadto sa duha ka managlahi nga mga gingharian: ang Israel ug ang Juda.

Isaias: Nagpasidaan sa umaabot nga paghukom batok sa Juda tungod sa ilang sala batok sa Dios.

Jeremias: Gisulat sa panahon sa ulahing pagkunuhod ug pagkapukan sa Juda. Nagsugilon sa umaabut nga paghukom ug nag-awhag sa pagsurender kang Nabucodonosor.

Lamentaciones: Si Jeremias nagminatay (pagpahayag sa kasubo) sa ibabaw sa kalaglagan sa Jerusalem pinaagi sa Babilonia.

Ezequiel: Nagpasidaan una sa nagsingabot nga pagkapukan sa Jerusalem ug unya gitagna ang iyang umaabut nga pagpasig-uli.

Daniel: Ang manalagna nga si Daniel nadakpan sa panahon sa unang mga paglikos sa Juda ug gidala ngadto sa Babilonia. Kini nga libro naghatag sa makasaysayan ug matagnaong mga pagtulon-an nga importante sa pagsabot sa tagna sa Biblia.

Oseas: Ang tema niini nga libro mao ang pagkadili-matinumanon sa Israel, ang ilang silot, ug pagpasig-uli sa Dios.

Joel: Nag-asoy sa mga hampak nga naglandong sa umaabot nga paghukom.

Amos: Atol sa panahon sa materyal nga kauswagan, apan sa moral nagkadunot, si Amos nagpasidaan sa Israel ug sa naglibot nga mga nasud sa umaabot nga paghukom sa Dios sa ilang mga sala.

Abdias: Ang paghukom sa Dios batok sa Edom, usa ka dautan nga nasud nga nahimutang sa habagatan sa Patay nga Dagat.

Jonas: Ang istorya sa manalagna nga si Jonas, nga nagwali sa paghinulsol sa Nineveh, kapitol yo sa imperyo sa Asirya. Ang libro nagpadayag sa gugma sa Dios ug plano sa paghinulsol alang sa mga Gentil.

Miqueas: Ang laing tagna batok sa sala sa Israel. Nagtagna sa dapit nga natawhan ni Jesus mga 700 ka tuig sa wala pa nahitabo ang maong panghitabo.

Nahum: Nag-asoy sa umaabot nga kalaglagaan sa Nineveh nga unang naluwas sa sulod sa 150 ka mga tuig pinaagi sa pagsangyaw ni Jonas.

Habacuc: Nagpadayag sa plano sa Dios sa pagsilot sa usa ka makasasala nga nasud pinaagi sa usa ka labaw pa nga makasasala nga nasud. Kini nagtudlo sa "Ang Matarung mabuhi pinaagi sa pagtoo."

Sofonias: Ang paghukom ug pagpasig-uli sa Juda.

Hageo: Nag-awhag sa mga Judio sa pagtukod pag-usab sa templo human sa 15 ka mga tuig nga pagkalangan tungod sa pagbatok sa kaaway.

Zacarias: Dugang nga nag-awhag sa pagkompleto sa templo ug sa pagbag-o sa espirituhanon nga pasalig. Gitagna ang una ug ikaduha nga mga pag-anhi ni Kristo.

Malaquias: Nagpasidaan batok sa espirituhanong pagkasalingkapaw, ug nagtagna sa pag-anhi ni Juan Bautista ug ni Jesus.

BAG-ONG TUGON NGA MGA LIBRO

(27 ka mga libro)

ANG MGA EBANGHELYO:

Ang upat ka mga libro nga nailhang mga Ebanghelyo nagrekord sa pagkatawo, kinabuhi, pa ngalagad, mga pagtulun-an, kamatayon ug pagkabanhaw ni Jesu-Kristo. Ang pamaagi sa ma tag libro managlahi:

Mateo: Naghatag ug pagtagad kang Jesu-Kristo ingon nga Hari ug gitumong ilabi na ngadto sa mga Judio.

Mark: Naghatag ug pagtagad kang Jesu-Kristo ingon nga Alagad sa Dios ug gitumong ilabi na ngadto sa mga taga-Roma.

Lucas: Nagpaila kang Jesu-Kristo ingon nga "Anak sa Tawo," ang hingpit nga tawo ug Man luluwas sa dili-hingpit nga mga tawo.

Juan: Nagpaila kang Jesus sa iyang posisyon ingon nga Anak sa Dios.

LIBRO SA KASAYSAYAN:

Mga Buhat: Ang nag-inusara nga libro sa kasaysayan sa Bag-ong Tugon nagrekord sa unang pagtubo sa Kristiyanismo gikan sa panahon sa pagbalik ni Kristo sa Langit hangtod sa pagka bilanggo ni Pablo sa Roma. Ang basahon naglangkob sa 33 ka mga tuig ug naghatag ug pagtagad sa buhat sa Balaang Espiritu.

MGA SULAT:

Taga-Roma: Usa ka presentasyon sa Ebanghelyo nga naghatag ug pagtagad sa kaluwasan pinaagi sa pagtoo lamang.

I Mga Taga Corinto: Gisulat sa pagtul-id sa mga sayop sa Kristohanong panggawi diha sa lokal nga simbahan.

II Mga Taga Corinto: Nagsulti sa matuod nga pangalagad sa Ebanghelyo, pagkatinugyanan, ug sa awtoridad sa pagka-apostoles ni Pablo

Mga Taga Galacia: Nagtagad sa kasaypanan sa pagsagol sa balaod ug sa pagtoo. Ang tema mao ang pagkamatarung pinaagi sa pagtoo lamang.

Mga Taga Efeso: Nagdasig sa mga magtotoo mahitungod sa ilang posisyon diha kang Kristo.

Mga Taga Filipos: Naghatag ug pagtagad sa kalipay sa Kristohanong panaghiusa.

Mga Taga Colosas: Nagtagad sa kasaypanan sa "Gnostisismo," usa ka bakak nga mga pagtuon-an nga naglimod ni Jesus ingon nga tinuod nga Anak sa Dios ug Anak sa Tawo. Ang libro naghatag ug pagtagad usab ni Jesus ingon nga ulo sa Iglesia.

I Mga Taga Tesalonica: Tambag sa Kristohanong pagpuyo ug naghatag sa pagtagad sa pagbalik ni Jesus.

II Mga Taga Tesalonica: Dugang nga panudlo sa pagbalik sa Ginoo ug kon sa unsang paagi ang kahibalo niini nakaapekto sa matag adlaw nga pagkinabuhi.

I Timoteo: Naghatag sa kamahinungdanon sa husto nga doktrina, hapsay nga panggobyerno sa iglesia, ug mga prinsipyo sa paggiya sa mga iglesia sa mga tuig nga moabot.

II Timoteo: Naghubit sa tinuod nga alagad ni Jesu-Kristo. Kini nagpasidaan usab sa apostasiya (espirituhanon nga pagkunhod) nga nagsugod na. Kini nagpresentar sa Pulong sa Dios ingon nga solusyon sa pagtul-id sa tanang mga sayop

Tito: Sulat ni Pablo ngadto sa usa ka batan-on nga alagad nga si Tito nga nag-alagad sa Dios sa mga isla sa Creta. Doktrina ug diosnon nga kinabuhi gihatagan sa pagtagad.

Filemon: Pangamuyo ni Pablo alang sa usa ka ulipon nga mieskapo sa usa ka adunahan nga Kristohanon sa Colosas. Kini naghulagway sa pagpataliwala ni Jesus tungod sa mga magtoo nga sa makausa ulipon sa sala.

Hebreohanon: Nagpatin-aw sa pagkalabaw sa Kristiyanismo kay sa Judaismo. Nagpresentar kang Jesus ingon nga Dako ug Hataas nga Saserdote ug ang tigpataliwala tali sa Dios ug sa tawo.

Santiago: Nagtudlo nga ang tinuod nga pagtoo makita pinaagi sa mga buhat, bisan tuod ang kaluwasan pinaagi sa pagtoo lamang.

I Pedro: Usa ka sulat sa paghupay ug pagdasig sa mga magtotoo, ilabi na sa mga nag-antos sa espirituhanong pag-atake gikan sa gawas sa iglesia pinaagi sa mga dili-magtotoo.

II Pedro: Usa ka pasidaan batok sa espirituhanon nga mga pag-atake gikan sa sulod. Panangli tan, ang mga mini nga mga magtutudlo nga "mikamang"sa Iglesia.

Juan: Gisulat sa pakigbatok sa Gnostisismo nga naglimod sa posisyon ni Kristo ingon nga Anak sa Dios ug Anak sa Tawo. Ang libro naghatag ug pagtagad sa pakig-ambitay, ug sa gugma sa taliwala sa mga magtotoo ug nagpasalig sa matuod nga magtotoo sa kinabuhi nga walay katapusan.

II Juan: Nagpasidaan batok sa bisan unsa nga pagkompromiso uban sa doktrina nga sayop ug naghatag sa pagtagad nga ang kamatuoran kinahanglan nga bantayan pinaagi sa gugma.

III Juan: Nagpasidaan sa sala sa pagdumili sa pakig-ambitay uban kanila nga tinuod nga mga magtotoo.

Judas: Laing pasidaan batok sa apostasiya ug sa bakak nga doktrina. Ang tema susama sa II Pedro.

LIBRO SA PROPESIYA:

Pinadayag: Kini nga mapanagnaong libro naghisgot sa mga katapusan nga hitabo sa kasaysa yan sa kalibutan. Kini nagsulti sa mga butang nga kaniadto, karon, ug sa umaabot nga plano sa Dios (Pinadayag 4:22).

MALAMPUSONG PAGBASA BIBLIA

Kamo makakat-on ug daghan niini nga kurso mahitungod sa paagi sa pagsabot ug paghubad sa Biblia. Kamo usab makakat-on sa mga paagi sa mamugnaong pagtuon sa Biblia. Apan ang unang lakang sa pagsabot sa Biblia mao ang pagsugod sa pagbasa niini. Aron sa pagtabang kaninyo sa pagsugod sa pagbasa sa Pulong sa Dios atong gilatid ang pipila sa lain-laing pag basa nga mga plano. Kini naglakip sa usa ka plano alang sa mga nagsugod pa lang sa pagtu on ingon man sa usa ka plano alang sa mga mas abante na sa pagtuon sa Pulong sa Dios. Una dinhi mao ang upat ka mga sugyot alang sa malampuson nga Pagbasa sa Biblia:

1. MAGBASA ADLAW-ADLAW:

Apan ang iyang kalipay anaa sa kasugoan ni Jehova; ug sa iyang Kasugoan siya nagapalandong sa adlaw ug gabii. (Salmo 1: 2)

Ang Dios nagbuhat sa inyong pisikal nga lawas aron kamo kinahanglan gayud nga adunay kalan-on sa matag-adlaw aron magpabilin nga himsog. Sa susama nga paagi, ang inyong mga espiritu kinahanglan nga mapakaon sa matag-adlaw uban sa mga kalan-on sa Pulong sa Dios kon kamo gusto nga mahimong himsog sa espirituwal:

. . . Kini nahisulat, nga ang tawo mabuhi dili sa tinapay lamang, kondili sa matag Pulong sa Dios. (Lucas 4: 4)

2. MAGBASA NGA MAPILION:

Sugdi pinaagi sa pagbasa sa "gatas" sa pulong. Kini mao ang yano nga mga kamatuoran sa Pulong sa Dios:

Ingon sa mga bata nga bag-ong nangatawo, mangandoy kamo sa mainit gayud sa walay simbug nga gatas nga espirituhanon aron magatubo kamo sa kaluwasan pi naagi niini. (I Pedro 2: 2)

Sa ulahi kamo mohamtong sa espirituwal diin kamo magakaon sa "kalan-on" sa Pulong sa Dios. Kini nagpasabot nga kamo makahimo sa pagsabot sa mas lisud nga mga pagtulon-an sa Biblia:

Kay ang tagsatagsa nga nakig-ambit sa gatas walay kasinatian sa pulong sa pagkamatarung, kay bata man siya.

Apan ang kalan-on nga magahi alang sa mga tawong hamtong, niadto gayud nga tungod sa pagbansay naanad ang ilang mga salabutan sa paggahin sa maayo ug dautan. (Hebreohanon 5: 13-14)

Ginapainum ko kamo ug gatas, ug dili sa magahing kalan-on: kay kamo wala pay katakus... (I Mga Taga Corinto 3: 2)

3. MAGBASA NGA MAINAMPOON:

Kay gibutang ni Esdras ang iyang kasingkasing sa pagpangita sa Kasugoan ni Jehova. (Esdras 7:10)

Sa dili pa kamo magsugod sa pagbasa, mag-ampo ngadto sa Dios ug mohangyo kaniya sa pagtabang kaninyo sa pagsabot sa mga mensahe nga iyang gihatag kaninyo pinaagi sa iyang nasulat nga Pulong. Himoa nga ang inyong pag-ampo, ingon kang Salmista David nga nag-ampo:

Bukha ang akong mga mata, aron makatan-aw ako, sa mga katingalahang butang gikan sa imong Kasugoan. (Salmo 119: 18)

4. MAGBASA NGA SISTEMATIKO:

Ang ubang mga tawo wala makasabot sa Pulong sa Dios tungod kay sila walay sistematiko nga plano sa pagbasa. Sila nagbasa sa usa ka kapitulo dinhi ug didto, ug napakyas sa pagsa but kon sa unsang paagi kining tanan mohaom. Kini sama sa pagbasa sa pipila ka mga panid dinhi ug didto sa usa ka libro sa medisina ug dayon naningkamot pagpraktis sa pagpanambal. Ang Biblia nagsulti kanato sa "pagsaliksik sa mga kasulatan" (Juan 5:39). Kini nagpasabot sa pagtuon kanila pag-ayo. Ang Biblia sama sa libro nga gigamit sa eskwelahan. Kamo kina hanglan gayud nga magbasa niini diha sa usa ka hapsay nga paagi kon kamo gusto nga makasabot sa sulod niini. Pagpili ug usa sa mosunod nga mga eskedyul sa pagbasa ug magsugod sa pagbasa sa inyong Biblia adlaw-adlaw.

ALANG SA MAO PAY PAGSUGOD

Kon kamo wala pa gayud makabasa sa Biblia, magsugod sa libro ni Juan sa Bag-ong Tugon. Kini nga libro gisulat sa usa sa mga tinun-an ni Jesu-Kristo nga si Juan. Siya nagsulti sa istoriya ni Jesus sa usa ka yano nga paagi nga sayon masabtan.

Basaha ang usa ka kapitulo sa Juan matag adlaw diha sa han-ay nga sila makita diha sa inyong Biblia. Gamita ang mosunod nga tsart aron sa pagsusi sa matag kapitulo samtang kamo magbasa niini.

Ang Ebanghelyo Sa Juan:

_____1	_____5	_____9	_____13	_____17
_____2	_____6	_____10	_____14	_____18
_____3	_____7	_____11	_____15	_____19
_____4	_____8	_____12	_____16	_____20

ANG MUBO NGA ESKEDYUL

Ang mubo nga eskedyul sa pagbasa sa Biblia gidisenyo aron sa paghatag sa usa ka nag-unang mga kahibalo sa Biblia pinaagi sa pinili nga mga bahin sa Kasulatan. Basaha ang pinili nga mga bahin sa han-ay diin sila gilista. Gamita ang tsart aron sa pagsusi sa matag bahin nga na human ninyo pagbasa.

ANG BAG-ONG TUGON:

_____Juan	_____I Mga Taga Tesalonica	_____Mga Taga Efeso
_____Marcos	_____I Mga Taga Corinto	_____II Timoteo
_____Lucas	_____Mga Taga Roma	_____I Pedro
_____Mga Buhat	_____Filemon	_____I Juan
_____Mga Taga Roma	_____Mga Taga Filipos	_____Pinadayag 1-5; 19: 6-22: 21

ANG DAANG TUGON:

_____Genesis	_____Amos
_____Exodo 1-20	_____Isaias 1-12
_____Numeros 10: 11-21: 35	_____Jeremias L-25; 39-33
_____Deuteronomio 1-11	_____Ruth
_____Josue 1-12; 22-24	_____Jonas
_____Mga Maghuhukom L-3	_____Salmo L-23
_____I Samuel 1-3, 9-10, 13, 15-18, 31	_____Job 1-14, 38-42
_____II Samuel 1	_____Proverbio 1-9
_____I Hari 1-11	_____Daniel 1-6
_____Nehemias	

ANG MAS TAAS NGA ESKEDYUL

Kini nga plano sa pagbasa sa Biblia naglangkob sa mas dako nga giladmon kay sa Mubo nga Eskedyul, apan kini wala naglangkob sa tibuok Biblia.

BAG-ONG TUGON:

_____ Marcos	_____ Mga Taga Filipos
_____ Mateo	_____ Mga Taga Efeso
_____ Juan	_____ II Timoteo
_____ Lucas	_____ Tito
_____ Mga Buhat	_____ I Timoteo
_____ I Mga Taga Tesalonica	_____ I Pedro
_____ II Mga Taga Tesalonica	_____ Hebreohanon
_____ I Mga Taga Corinto	_____ Santiago
_____ II Mga Taga Corinto	_____ I Juan
_____ Mga Taga Galacia	_____ II Juan
_____ Mga Taga Roma	_____ III Juan
_____ Filemon	_____ Judas
_____ Mga Taga Colosas	_____ II Pedro
	_____ Pinadayag 1-5 ug 19: 6-22: 21

DAANG TUGON:

_____ Genesis	_____ Jeremias 1-25 ug 30-33
_____ Exodo 1-24	_____ Nahum
_____ Levitico L-6: 7	_____ Habaccuc
_____ Numeros 10: 11-21: 35	_____ Ezekiel 1-24 ug 33-39
_____ Deuteronomio 1-11 ug 27-34	_____ Abdias
_____ Josue 1-12 ug 22-24	_____ Lamentatciones
_____ Mga Maghuhukom 1-16	_____ Isaias 40-66
_____ I Samuel	_____ Zecharias 1-8
_____ II Samuel	_____ Malaquias
_____ I Hari	_____ Joel
_____ II Hari	_____ Ruth
_____ I Cronicas	_____ Jonas
_____ II Cronicas	_____ Salmo
_____ Esdras	_____ Job
_____ Nehemias	_____ Proverbio 1-9
_____ Amos	_____ Awit Ni Solomon
_____ Oseas	_____ Ecclesiastes
_____ Miqueas	_____ Esther
_____ Isaias 1-12	_____ Daniel
_____ Sofonias	

ANG KOMPLETONG ESKEDYUL

Ang kompletong eskedyul sa pagbasa sa Biblia matapos ninyo sa usa ka tuig.

Enero

- _____ 1. Genesis 1-2
- _____ 2. Genesis 3-5
- _____ 3. Genesis 6-9
- _____ 4. Genesis 10-11
- _____ 5. Genesis 12-15
- _____ 6. Genesis 16-19
- _____ 7. Genesis 20-22
- _____ 8. Genesis 23-26
- _____ 9. Genesis 27-29
- _____ 10. Genesis 30-32
- _____ 11. Genesis 33-36
- _____ 12. Genesis 37-39
- _____ 13. Genesis 40-42
- _____ 14. Genesis 43-46
- _____ 15. Genesis 47-50
- _____ 16. Job 1-4
- _____ 17. Job 5-7
- _____ 18. Job 8-10
- _____ 19. Job 11-13
- _____ 20. Job 14-17
- _____ 21. Job 18-20
- _____ 22. Job 21-24
- _____ 23. Job 25-27
- _____ 24. Job 28-31
- _____ 25. Job 32-34
- _____ 26. Job 35-37
- _____ 27. Job 38-42
- _____ 28. Exodo 1-4
- _____ 29. Exodo 5-7
- _____ 30. Exodo 8-10
- _____ 31. Exodo 11-13

Pebrero

- _____ 1. Exodo 14-17
- _____ 2. Exodo 18-20
- _____ 3. Exodo 21-24
- _____ 4. Exodo 25-27
- _____ 5. Exodo 28-31
- _____ 6. Exodo 32-34
- _____ 7. Exodo 35-37
- _____ 8. Exodo 38-40
- _____ 9. Levitico 1-4
- _____ 10. Levitico 5-7
- _____ 11. Levitico 8-10
- _____ 12. Levitico 11-13
- _____ 13. Levitico 14-16
- _____ 14. Levitico 17-19
- _____ 15. Levitico 20-23
- _____ 16. Levitico 24-27
- _____ 17. Numeros 1-3
- _____ 18. Numeros 4-6
- _____ 19. Numeros 7-10
- _____ 20. Numeros 11-14
- _____ 21. Numeros 15-17
- _____ 22. Numeros 18-20
- _____ 23. Numeros 21-24
- _____ 24. Numeros 25-27
- _____ 25. Numeros 28-30
- _____ 26. Numeros 31-33
- _____ 27. Numeros 34-36
- _____ 28. Deuteronomio 1-3

(Ang Kompleto nga Eskedyul Nagpadayon)

Marso

- _____1. Deuteronomio 4-6
- _____2. Deuteronomio 7-9
- _____3. Deuteronomio 10-12
- _____4. Deuteronomio 13-16
- _____5. Deuteronomio 17-19
- _____6. Deuteronomio 20-22
- _____7. Deuteronomio 23-25
- _____8. Deuteronomio 26-28
- _____9. Deuteronomio 29-31
- _____10. Deuteronomio 32-34
- _____11. Josue 1-3
- _____12. Josue 4-6
- _____13. Josue 7-9
- _____14. Josue 10-12
- _____15. Josue 13-15
- _____16. Josue 16-18
- _____17. Josue 19-21
- _____18. Josue 22-24
- _____19. Mga Maghuhukom 1-4
- _____20. Mga Maghuhukom 5-8
- _____21. Mga Maghuhukom 9-12
- _____22. Mga Maghuhukom 13-15
- _____23. Mga Maghuhukom 16-18
- _____24. Mga Maghuhukom 19-21
- _____25. Ruth 1-4
- _____26. I Samuel 1-3
- _____27. I Samuel 4-7
- _____28. I Samuel 8-10
- _____29. I Samuel 11-13
- _____30. I Samuel 14-16
- _____31. I Samuel 17-20

Abril

- _____1. I Samuel 21-24
- _____2. I Samuel 25-28
- _____3. I Samuel 29-31
- _____4. II Samuel 1-4
- _____5. II Samuel 5-8
- _____6. II Samuel 9-12
- _____7. II Samuel 13-15
- _____8. II Samuel 16-18
- _____9. II Samuel 19-21
- _____10. II Samuel 22-24
- _____11. Salmo 1-3
- _____12. Salmo 4-6
- _____13. Salmo 7-9
- _____14. Salmo 10-12
- _____15. Salmo 13-15
- _____16. Salmo 16-18
- _____17. Salmo 19-21
- _____18. Salmo 22-24
- _____19. Salmo 25-27
- _____20. Salmo 28-30
- _____21. Salmo 31-33
- _____22. Salmo 34-36
- _____23. Salmo 37-39
- _____24. Salmo 40-42
- _____25. Salmo 43-45
- _____26. Salmo 46-48
- _____27. Salmo 49-51
- _____28. Salmo 52-54
- _____29. Salmo 55-57
- _____30. Salmo 58-60

(Ang Kompleto nga Eskedyul Nagpadayon)

Mayo

- _____ 1. Salmo 61-63
- _____ 2. Salmo 64-66
- _____ 3. Salmo 67-69
- _____ 4. Salmo 70-72
- _____ 5. Salmo 73-75
- _____ 6. Salmo 76-78
- _____ 7. Salmo 79-81
- _____ 8. Salmo 82-84
- _____ 9. Salmo 85-87
- _____ 10. Salmo 88-90
- _____ 11. Salmo 91-93
- _____ 12. Salmo 94-96
- _____ 13. Salmo 97-99
- _____ 14. Salmo 100-102
- _____ 15. Salmo 103-105
- _____ 16. Salmo 106-108
- _____ 17. Salmo 109-111
- _____ 18. Salmo 112-114
- _____ 19. Salmo 115-118
- _____ 20. Salmo 119
- _____ 21. Salmo 120-123
- _____ 22. Salmo 124-126
- _____ 23. Salmo 127-129
- _____ 24. Salmo 130-132
- _____ 25. Salmo 133-135
- _____ 26. Salmo 136-138
- _____ 27. Salmo 139-141
- _____ 28. Salmo 142-144
- _____ 29. Salmo 145-147
- _____ 30. Salmo 148-150
- _____ 31. I Mga Hari 1-4

Hunyo

- _____ 1. Proverbio 1-3
- _____ 2. Proverbio 4-7
- _____ 3. Proverbio 8-11
- _____ 4. Proverbio 12-14
- _____ 5. Proverbio 15-18
- _____ 6. Proverbio 19-21
- _____ 7. Proverbio 22-24
- _____ 8. Proverbio 25-28
- _____ 9. Proverbio 29-31
- _____ 10. Ecclesiastes 1-3
- _____ 11. Ecclesiastes 4-6
- _____ 12. Ecclesiastes 7-9
- _____ 13. Ecclesiastes 10-12
- _____ 14. Awit ni Solomon 1-4
- _____ 15. Awit ni Solomon 5-8
- _____ 16. I Mga Hari 5-7
- _____ 17. I Mga Hari 8-10
- _____ 18. I Mga Hari 11-13
- _____ 19. I Mga Hari 14-16
- _____ 20. I Mga Hari 17-19
- _____ 21. I Mga Hari 20-22
- _____ 22. II Mga Hari 1-3
- _____ 23. II Mga Hari 4-6
- _____ 24. II Mga Hari 7-10
- _____ 25. II Mga Hari 11-14: 20
- _____ 26. Joel 1-3
- _____ 27. II Mga Hari 14: 21-25; Jonas 1-4
- _____ 28. II Mga Hari 14: 26-29; Amos 1-3
- _____ 29. Amos 4-6
- _____ 30. Amos 7-9

(Ang Kompleto nga Eskedyul Nagpadayon)

Hulyo

- _____ 1. II Mga Hari 15-17
- _____ 2. Oseas 1-4
- _____ 3. Oseas 5-7
- _____ 4. Oseas 8-10
- _____ 5. Oseas 11-14
- _____ 6. II Mga Hari 18-19
- _____ 7. Isaias 1-3
- _____ 8. Isaias 4-6
- _____ 9. Isaias 7-9
- _____ 10. Isaias 10-12
- _____ 11. Isaias 13-15
- _____ 12. Isaias 16-18
- _____ 13. Isaias 19-21
- _____ 14. Isaias 22-24
- _____ 15. Isaias 25-27
- _____ 16. Isaias 28-30
- _____ 17. Isaias 31-33
- _____ 18. Isaias 34-36
- _____ 19. Isaias 37-39
- _____ 20. Isaias 40-42
- _____ 21. Isaias 43-45
- _____ 22. Isaias 46-48
- _____ 23. Isaias 49-51
- _____ 24. Isaias 52-54
- _____ 25. Isaias 55-57
- _____ 26. Isaias 58-60
- _____ 27. Isaias 61-63
- _____ 28. Isaias 64-66
- _____ 29. Miqueas 1-4
- _____ 30. Miqueas 5-7
- _____ 31. Nahum 1-3

Agosto

- _____ 1. II Mga Hari 20-21
- _____ 2. Sofonias 1-3
- _____ 3. Habacuc 1-3
- _____ 4. II Mga Hari 22-25
- _____ 5. Abdias / Jeremias 1-2
- _____ 6. Jeremias 3-5
- _____ 7. Jeremias 6-8
- _____ 8. Jeremias 9-12
- _____ 9. Jeremias 13-16
- _____ 10. Jeremias 17-20
- _____ 11. Jeremias 21-23
- _____ 12. Jeremias 24-26
- _____ 13. Jeremias 27-29
- _____ 14. Jeremias 30-32
- _____ 15. Jeremias 33-36
- _____ 16. Jeremias 37-39
- _____ 17. Jeremias 40-42
- _____ 18. Jeremias 43-46
- _____ 19. Jeremias 47-49
- _____ 20. Jeremias 50-52
- _____ 21. Lamentaciones 1-5
- _____ 22. I Mga Cronicas 1-3
- _____ 23. I Mga Cronicas 4-6
- _____ 24. I Mga Cronicas 7-9
- _____ 25. I Mga Cronicas 10-13
- _____ 26. I Mga Cronicas 14-16
- _____ 27. I Mga Cronicas 17-19
- _____ 28. I Mga Cronicas 20-23
- _____ 29. I Mga Cronicas 24-26
- _____ 30. I Mga Cronicas 27-29
- _____ 31. II Cronicas 1-3

(Ang Kompleto nga Eskedyul Nagpadayon)

Septyembre

- _____ 1. II Cronicas 4-6
- _____ 2. II Cronicas 7-9
- _____ 3. II Cronicas 10-13
- _____ 4. II Cronicas 14-16
- _____ 5. II Cronicas 17-19
- _____ 6. II Cronicas 20-22
- _____ 7. II Cronicas 23-25
- _____ 8. II Cronicas 26-29
- _____ 9. II Cronicas 30-32
- _____ 10. II Cronicas 33-36
- _____ 11. Ezequiel 1-3
- _____ 12. Ezequiel 4-7
- _____ 13. Ezequiel 8-11
- _____ 14. Ezequiel 12-14
- _____ 15. Ezequiel 15-18
- _____ 16. Ezequiel 19-21
- _____ 17. Ezequiel 22-24
- _____ 18. Ezequiel 25-27
- _____ 19. Ezequiel 28-30
- _____ 20. Ezequiel 31-33
- _____ 21. Ezequiel 34-36
- _____ 22. Ezequiel 37-39
- _____ 23. Ezequiel 40-42
- _____ 24. Ezequiel 43-45
- _____ 25. Ezequiel 46-48
- _____ 26. Daniel 1-3
- _____ 27. Daniel 4-6
- _____ 28. Daniel 7-9
- _____ 29. Daniel 10-12
- _____ 30. Ester 1-3
- _____ 31. Lucas 10-13

Oktubre

- _____ 1. Ester 4-7
- _____ 2. Ester 8-10
- _____ 3. Esdras 1-4
- _____ 4. Haggeo 1-2 / Zacarias 1-2
- _____ 5. Zacarias 1-2
- _____ 6. Zacarias 3-6
- _____ 7. Zacarias 7-10
- _____ 8. Esdras 5-7
- _____ 9. Esdras 8-10
- _____ 10. Nehemias 1-3
- _____ 11. Nehemias 4-6
- _____ 12. Nehemias 7-9
- _____ 13. Nehemias 10-13
- _____ 14. Malaquias 1-4
- _____ 15. Mateo 1-4
- _____ 16. Mateo 5-7
- _____ 17. Mateo 8-11
- _____ 18. Mateo 12-15
- _____ 19. Mateo 16-19
- _____ 20. Mateo 20-22
- _____ 21. Mateo 23-25
- _____ 22. Mateo 26-28
- _____ 23. Marcos 1-3
- _____ 24. Marcos 4-6
- _____ 25. Marcos 7-10
- _____ 26. Marcos 11-13
- _____ 27. Marcos 14-16
- _____ 28. Lucas 1-3
- _____ 29. Lucas 4-6
- _____ 30. Lucas 7-9

(Ang Kompleto nga Eskedyul Nagpadayon)

Nobyembre

- _____1. Lucas 14-17
- _____2. Lucas 18-21
- _____3. Lucas 22-24
- _____4. Juan 1-3
- _____5. Juan 4-6
- _____6. Juan 7-10
- _____7. Juan 11-13
- _____8. Juan 14-17
- _____9. Juan 18-21
- _____10. Mga Buhat 1-2
- _____11. Mga Buhat 3-5
- _____12. Mga Buhat 6-9
- _____13. Mga Buhat 10-12
- _____14. Mga Buhat 13-14
- _____15. Santiago 1-2
- _____16. Santiago 3-5
- _____17. Mga Taga Galacia 1-3
- _____18. Mga Taga Galacia 4-6
- _____19. Mga Buhat 15-18: 11
- _____20. I Mga Taga Tesalonica 1-5
- _____21. II Mga Taga Tesalonica 1-3
- _____22. I Mga Taga Corinto 1-4
- _____23. I Juan 3-5
- _____24. II Juan, III Juan
- _____25. Pinadayag 1-3, Judas
- _____26. Pinadayag 4-6

- _____27. Pinadayag 7-9
- _____28. Pinadayag 10-12
- _____29. Pinadayag 13-15
- _____30. Pinadayag 16-18
- _____31. Pinadayag 19-22

Disyembre

- _____1. Mga Taga-Roma 5-8
- _____2. Mga Taga Roma 9-11
- _____3. Mga Taga-Roma 12-16
- _____4. Mga Buhat 20: 3-22
- _____5. Mga Buhat 23-25
- _____6. Mga Buhat 26-28
- _____7. Mga Taga Efeso 1-3
- _____8. Mga Taga Efeso 4-6
- _____9. Mga Taga Filipos 1-4
- _____10. Mga Taga Colosas 1-4
- _____11. Hebreohanon 1-4
- _____12. Hebreohanon 5-7
- _____13. Hebreohanon 8-10
- _____14. Hebreohanon 11-13
- _____15. Filemon / I Pedro 1-2
- _____16. I Pedro 3-5
- _____17. II Pedro 1-3
- _____18. I Timoteo 1-3
- _____19. I Timoteo 4-6
- _____20. Tito 1-3
- _____21. II Timoteo 1-4
- _____22. I Juan 1-2; Buhat 18: 12-19: 10
- _____23. I Mga Taga Corinto 5-8
- _____24. I Mga Taga Corinto 9-12
- _____25. I Mga Taga Corinto 13-16
- _____26. Mga Buhat 19: 11-20: 1;
II Mga Taga Corinto 1-3
- _____27. II Mga Taga Corinto 4-6
- _____28. II Mga Taga Corinto 7-9
- _____29. II Mga Taga Corinto 10-13
- _____30. Mga Buhat 20: 2 / Roma 1-4

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.

2. Pila ka mga libro ang anaa sa Daang Tugon? _____

3. Pila ka mga libro ang anaa sa Bag-ong Tugon? _____

4. Nganong importante nga adunay usa ka sistematikong plano alang sa pagbasa sa Biblia?

5. Unsa ang upat ka mga sugyot alang sa malampuson nga pagbasa sa Biblia?

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

KAPITULO 3

MGA BERSYON SA BIBLIA

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagsulat sa sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.
- Paggalan sa tulo ka pinulongan diin ang Biblia gisulat
- Paggpaila sa pulong "nga bersyon."
- Pagpasabot sa kalainan tali sa hubad ug sa batbat nga bersyon sa Biblia.

SAG-ULOHONG BERSIKULO:

**Ang Ginoo mihatag sa Pulong: dakung panon ang mga nagmantala niini.
(Salmo 68:11)**

PASIUNA

Kini nga kapitulo nagpaila sa orihinal nga mga pinulongan diin ang Biblia gisulat ug nagpa tin-aw kon sa unsang paagi ang Kasulatan gihubad ngadto sa uban nga mga pinulongan. Ka mo makakat-on sa kalainan tali sa hubad ug sa batbat nga bersyon sa Biblia. Ang mga panig-ingnan sa mga nagkalain-laing mga bersiyon sa Biblia gihatag.

TULO KA MGA PINULONGAN

Ang Biblia orihinal nga gisulat sa tulo ka mga pinulongan. Kadaghanan sa mga Daang Tugon gisulat sa Hebreohanon gawas sa mga bahin sa mga libro ni Daniel ug Nehemias nga nahisu lat sa Aramaiko. Ang Bag-ong Tugon gisulat sa Grego.

Walay bisan unsa sa mga orihinal nga mga manuskrito sa Biblia nga karon naglungtad. Pipila sa maayong mga manuskrito ang adunay mga kopya sa orihinal. Ang mga bersiyon maoy hubad niini nga mga kopya sa orihinal nga mga manuskrito. Gikan sa unang mga panahon ang mga tawo nakakita sa panginahanglan sa paghubad sa Biblia aron ang tanan makahimo sa pagbasa niini sa ilang kaugalingong pinulongan.

Walay hubad nga tukma tungod kay walay duha ka mga pinulongan nga managsama. Pipila sa mga pulong nga gigamit sa Biblia wala mailhi sa lain-laing mga pinulongan. Pananglitan, may usa ka banay sa mga Indian sa Ecuador, South America, nga gitawag nga mga Auca Indians. Sa diha nga ang mga misyonaryo unang mikontak kanila, kini nga mga Indian wala mahibalo kon unsaon sa pagbasa o pagsulat. Walay mga pulong sa ilang pinulongan alang sa "pagsulat" o "pagbasa."

Ang mga Auca Indian adunay batasan sa pagkulis ug mga marka sa pag-ila sa ilang kabtangan. Sanglit walay mga pulong sa ilang pinulongan alang sa mga kasulatan, pagsulat, o sa pagbasa, sa diha nga ang Biblia gihubad alang kanila kini gitawag nga "pagkulis sa Dios." Kini giila ingon nga usa ka butang nga iya sa Dios. Kini maoy usa lamang ka panig-ingnan sa mga kalisdanan sa paghubad sa Biblia ngadto sa mga nagkalain-laing mga pinulongan.

MGA HUBAD UG MGA BATBAT

Adunay daghang lain-laing mga bersyon sa Biblia. Ang pulong "nga bersyon" nagpasabot sa usa ka Biblia nga gisulat sa usa ka pinulongan nga lahi kay sa orihinal nga pagkasulat sa mga Pulong sa Dios. Adunay duha ka mga nag-unang matang sa mga bersyon sa Biblia: Hubad ug mga Batbat.

HUBAD:

Ang hubad usa ka paningkamot sa pagpahayag sa unsa ang aktuwal nga gisulti sa Grego, Hebreohanon, ug Aramaiko nga mga pulong. Kini naghatag kutob sa mahimo sa usa ka literal nga pulong-sa-pulong nga paghubad. Ang sobra nga mga pulong gisal-ut lamang sa diha nga kini gikinahanglan aron ang magbasa makasabot sa kahulugan.

BATBAT:

Ang Batbat (paraphrase) wala mosulay sa paghubad pinaagi sa pulong-sa-pulong. Kini naghubad pinaagi sa gipasabot. Ang Batbat (paraphrase) maoy pag-asoy sa kahulugan sa usa ka tudling. Ang Batbat (paraphrase) nga mga bersyon mas sayon basahon ug sabton tungod kay sila nahisulat diha sa modernong bokabularyo ug gramatika, apan sila dili usa ka eksaktong hubad sa Pulong sa Dios.

Ang "Alang sa Dugang Pagtuon" nga seksyon sa kapitulo naghatag ug mga panig-ingnan gi kan sa pipila ka mga bersyon sa Iningles sa Biblia alang kaninyo sa pagtandi. Kini naghulagway sa mga kalainan sa hubad ug batbat nga mga bersyon.

PAGPILI SA PAGTUON SA BIBLIA

Alang sa katuyoan niini nga kurso ug sa pagtuon sa Biblia sa kinatibuk-an, kami nagrekomen dar sa paggamit sa King James nga bersyon sa Biblia. Adunay daghang mga rason alang niini:

UNA:

Ang King James nga Biblia mao ang tukma kaayo ug usa ka maayo nga hubad alang sa ser yoso nga pagtuon. Ang batbat nga bersyon wala naglangkob sa eksaktong pulong-sa-pulong nga hubad sa Kasulatan.

IKADUHA:

Adunay mas daghang himan sa pagtuon alang sa King James nga bersyon. Adunay dako nga gidaghanon sa mga 'konkordans', mga diksyonaryo, ug mga komentaryo nga gisulat alang sa teksto sa King James.

IKATULO:

Ang King James bersyon anaa sa daghang nga mga pinulongan kay sa bisan unsa pang uban nga mga bersyon. Sanglit ang Harvestime International Institute nga kurso gigamit sa tibuok kalibutan, kami nagpili niini nga bersyon sa Biblia tungod kay kini mao ang anaa sa daghang nga mga pinulongan. Kini importante nga adunay usa ka Biblia sa inyong lumad nga pinulongan tungod kay kamo makahunahuna ug makasabut sa labing maayo diha sa inyong kaugalingong pinulongan.

Kon kamo walay King James Bersyon nga Biblia sulat ngadto sa American Bible Society sa PO Box 5601, Grand Central Station, New York, New York 10164, U.S.A. Sila adunay kompleto nga listahan sa tanang mga pinulongan nga ang King James bersyon sa Biblia makaplagan. Kon inyong makaplagan nga ang King James Bersyon wala sa inyong pinulongan o li sud sa pagbaton sa Biblia, sulat ngadto sa United Bible Societies, Bible House, PO Box 755, Stuttgart I, Germany. Sila nagpadayon sa pagtago sa listahan sa "Kasulatan sa Kalibutan" nga nagpaila sa tanan nga mga pinulongan sa kalibutan nga sa labing menos usa ka libro sa Biblia nga gimantala.

Kon inyong basahon ang Iningles apan limitado ang bokabularyo, basin kamo interesado nga makabaton sa "Bible in Basic English." Kini mao ang tibuok nga Daan ug Bag-ong Tugon nga gisulat sa Iningles gamit lamang ang nag-unang mga 1,000 ka pulong nga bokabularyo. Pag-sulat sa Cambridge University Press, New York, New York, USA alang sa dugang nga importasyon.

PULANG LETRA NGA MGA EDISYON

Pipila sa mga bersyon sa Biblia miabut mao ang gitawag nga "pulang letra nga edisyon." Sa pulang letra nga edisyon sa Biblia ang mga pulong ni Jesus giimprinta sa pula. Ang uban nga mga teksto sa Biblia gipatik sa itom nga tinta.

Kon ang pulang letra nga edisyon sa King James nga bersyon anaa sa inyong pinulongan, mosugyot kami kaninyo sa pagbaton niini. Ang gitudlo ni Jesus mao ang usa sa mga dagkong tumong sa Harvestime International Institute nga pagbansay ug ang pulang letra nga edisyon naghatag ug pagtagad sa iyang mga pagtulun-an.

KATINGBANAN

Ang mosunod nga tsart nagtingob kon sa unsang paagi nga ang mga nagkalain-laing mga bersyon sa Biblia naugmad:

Ang Biblia:
Gituga Sa Dios

Gipadayag Sa Balaan Nga Mga Tawo Nga Misulat Sa Mga Pulong Sa Dios
Ngadto sa Grego, Hebreohanon, ug Aramaiko

Gihubad Ngadto Sa Nagkalain-laing Mga Pinulongan
Nga Miresulta Sa

Eksaktong Mga Hubad Ug
Batbat Nga Mga Bersyon Sa Biblia

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.

2. Unsay kahulogan sa pulong nga "bersyon"?

3. Unsa ang kalainan tali sa hubad ug sa batbat nga bersyon sa Biblia?

4. Unsa nga bersyon sa Biblia ang gigamit niini nga kurso?

5. Nganong walay hubad sa Biblia nga tukma?

6. Unsa ang tulo ka pinulongan diin ang Biblia gisulat sa orihinal?

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

ALANG SA DUGANG PAGTUON

Kami mipili sa teksto sa Juan 3:16 aron sa paghulagway sa kalainan taliwala sa mga lain-laing mga bersyon sa Biblia. Ang bersyon nga gilista mao ang labing nabantog sa Iningles nga mga bersyon sa Biblia.

King James Version: Kay gihigugma gayud sa Dios ang kalibutan nga tungod niana iyang gihatag ang iyang bugtong nga anak aron si bisan kinsa nga motoo kaniya dili malaglag kondili makabaton sa kinabuhi nga walay katapusan.

New King James Version: Kay gihigugma sa Dios ang kalibutan sa pagkaagi nga gihatag niya ang iyang Anak nga bugtong aron ang tanan nga motoo kaniya dili mawala, kondili may kinabuhi nga walay katapusan.

Revised Standard Version: Kay gihigugma gayud sa Dios ang kalibutan nga gihatag niya ang iyang bugtong Anak, nga bisan kinsa nga mosalig kaniya dili malaglag, kondili may kinabuhi nga walay katapusan.

Living Bible: Kay ang Dios nahigugma kaayo sa kalibutan, mao nga gihatag niya ang iyang bugtong Anak aron nga bisan kinsa nga motoo kaniya dili malaglag kondili may kinabuhi nga walay katapusan.

New American Standard Bible: Kay gihigugma gayud sa Dios ang kalibutan, nga gihatag niya ang iyang bugtong Anak, nga bisan kinsa nga motoo kaniya dili malaglag, kondili may kinabuhi nga walay katapusan.

New English Bible: Ang Dios nahigugma kaayo sa kalibutan nga gihatag niya ang iyang bugtong Anak, aron bisan kinsa nga motoo kaniya dili malaglag kondili may kinabuhi nga walay katapusan.

Amplified Version: Kay ang Dios gayud dako ang paghigugma ug minahal nga adunay bili ang kalibutan nga Siya (bisan pa) gihatag ang iyang bugtong (talagsaong) Anak, aron nga bisan kinsa nga motoo diha (nagsalig, nagpabilin, nagasalig) kaniya dili malaglag-modangat sa pagkalaglag, nga nawad-an, apan adunay mahangturon (walay katapusan) nga kinabuhi.

Phillips: Kay ang Dios nahigugma kaayo sa kalibutan mao nga gihatag niya ang iyang bugtong Anak, aron ang matag-usa nga motoo kaniya dili mawala, kondili may kinabuhi nga walay katapusan.

Wurst: Kay sa ingon nga paagi ang Dios nahigugma sa kalibutan, sa pagkaagi nga ang iyang Anak, ang talagsaon - bugtong iyang gihatag, aron ang matag-usa nga nagbutang sa iyang pagsalig diha kaniya dili malaglag kondili mahimong adunay kinabuhi nga walay katapusan.

Moffat: Kay gihigugma sa Dios ang kalibutan ug sa ingon gayud minahal nga iyang gihatag ang iyang bugtong Anak, aron ang matag-usa nga mosalig kaniya makabaton sa kinabuhi nga dayon imbis nga magakalaglag.

KAPITULO 4

SA DILI PA KAMO MAGSUGOD

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagsulat sa sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.
- Pag-ila sa unang mga kinahanglanon sa epektibo nga pagtuon sa Biblia.
- Pag-ila sa duha ka mga paagi nga gihatag sa Dios alang sa pagtuon sa iyang Pulong.
- Pag-ila sa pagtudlo nga ministryo sa Balaang Espiritu.
- Pagpasabot sa kalainan tali sa gatas ug kalan-on sa Pulong sa Dios
- Pag-ila sa tulo ka mga lakang alang sa pag-uswag gikan sa gatas ngadto sa kalan-on sa Pulong sa Dios.
- Paglista sa tulo ka praktikal nga mga sugyot alang sa pagtuon sa Pulong sa Dios.

SAG-ULOHONG BERSIKULO:

Siya nga iya sa Dios, nagapatalinghug sa mga pulong sa Dios: tungod niini kamo wala magapatalinghug kanila, kay kamo dili iya sa Dios. (Juan 8:47)

PASIUNA

Daghang mga tawo mosulay sa pagsugod sa pagtuon sa Biblia sa samang paagi nga sila nagtuon sa bisan unsa nga libro. Sila mikuha sa ilang mga Biblia, miabli niini, ug misugod sa pagbasa. Apan kasagaran sa ilang pagtuon dili magdugay. Sila nakakaplag niini nga lisod sabton kon unsa ang ilang nabasa. Sila wala makaila kon sa unsang paagi ang Biblia adunay kalabutan ngadto sa matag-adlaw nga pagkinabuhi ug tingali naghunahuna nga kini usa ka laay nga basahon. Ang Biblia nagpatin-aw nga adunay pipila lamang ka mga tawo ang makahimo sa pagsabot sa Pulong sa Dios. Ang mga tawo napakyas sa pagtuon sa Biblia tungod kay sila dili andam sa espirituwal sa pagtuon sa Pulong sa Dios.

Ang Biblia sama sa usa ka pultahan nga motultol ngadto sa presensya sa Dios. Sa luyo niana nga pultahan ang mga dagkong espirituhanon nga mga bahandi. Apan kinahanglan nga kamo adunay yawi sa pag-abli sa pultahan o kamo dili gayud makahimo sa pagsulod niini ug pag-suhid niining mga bahandi. Ang Biblia nagpadayag sa unsa nga paagi masabtan ang Pulong sa Dios. Kini naghatag sa yawi sa pag-abli sa pultahan sa espirituhanon nga pagsabot.

UNANG KINAHANGLANON SA PAGTUON SA BIBLIA

Ang usa ka kinahanglanon mao ang usa ka butang nga inyong gikinahanglan buhaton sa dili pa kamo mobuhat sa lain nga butang. Ang Biblia mao ang Pulong sa Dios. Kini dili sama sa bisan unsa nga mga libro ug kamo dili magtuon niini sama sa inyong gibuhay sa ubang mga libro. Adunay unang mga kinahanglanon nga mga butang nga kamo kinahanglan gayud nga mobuhat sa dili pa kamo magsugod - kon kamo gusto nga makasabot sa lawom nga espirituhanong mga butang sa Dios.

Kon kamo gusto nga makasabot sa Biblia kamo kinahanglan unang mahibalo sa otor sa Biblia. Si Jesus miingon:

Siya nga iya sa Dios, nagapatalinghug sa mga pulong sa Dios: tungod niini kamo wala magapatalinghug kanila, kay kamo dili iya sa Dios. (Juan 8:47)

Kamo dili makasabot sa mga Pulong sa Dios kon walay kahibalo sa Dios. Sa unsa nga paagi kamo makaila sa Dios? Si Jesus nagsulti kang Nicodemo, nga usa ka lider sa relihiyon sa nasod sa Israel:

Sa pagkatinuod, sa pagkatinuod, magaingon ako kanimo, gawas kong ang usa ka tawo matawo pag-usab, dili siya makakita sa gingharian sa Dios. (Juan 3: 3)

Ang usa ka tawo mahimong edukado, mahait ang salabutan, may himbangaagan, ug relihiyoso, apan ang pagsabot sa Kasulatan natago gikan kaniya hangtod nga ang iyang espirituhanon nga mga mata maablihan pinaagi sa bag-o nga pagkatawo.

Si Nicodemo nangutana kang Jesus, "Sa unsang paagi kining mga butanga mahitabo?" Siya wala makasabot kon unsa ang gipasabot ni Jesus.

Si Jesus mitubag ug miingon:

Ikaw ba ang magtutudlo sa Israel, ug dili mahibalo niining mga butanga? (Juan 3:10)

Si Nicodemo usa ka relihiyosong lider sa Israel, apan wala siyay kahibalo mahitungod sa pagpakatawo pag-usab. Sa pagkatinuod, siya nangutana. . .

Unsaon sa tawo ang pagpakatawo pag-usab kong siya tigulang na? Makahimo ba siya sa pagsulod sa ikaduha nga higayon ngadto sa tagoangkan sa iyang inahan, ug magpakatawo? (Juan 3: 4)

Si Jesus mipasabot kang Nicodemo nga ang bag-ong pagkatawo nga iyang gisulti mao ang usa ka espirituhanon nga pagkatawo. Kini nga bag-ong pagkatawo nga kasinatian moabot pinaagi sa pagtoo diha kang Jesu-Kristo. Kamo kinahanglan gayud mokumpisal nga kamo makasasala. Kamo kinahanglan nga motoo nga si Jesus namatay alang sa inyong mga sala, ug mangayo sa kapasayloan sa inyong mga sala, ug modawat kaniya ingon nga inyong personal nga Manluluwas.

Ang tawo nga wala pa matawo pag-usab dili makadawat sa kamatuoran sa Pulong sa Dios:

**Apan ang kinaiyanhon nga tawo kalibutanon dili magadawat sa mga butang sa Espiritu sa Dios: kay sila mga binuang ngadto kaniya; siya dili arang makaila kanila, kay sila pagatugkaron sa espirituhanong paagi.
(I Mga Taga Corinto 2:14)**

Ang dili-luwas nga tawo mahimo nga modayeg sa Biblia alang sa iyang literaryong katahum ug bili. Siya tingali magtuon niini sa kasaysayan o sa heyograpiya. Apan ang mga espirituhanon nga mga kamatuoran sa Pulong sa Dios magpabilin nga tinago hangtod nga siya maka dawat sa kapasayloan sa sala:

**Alang sa pagsangyaw mahitungod sa krus alang kanila nga nagakawala binuang; apan alang kanato nga ginaluwas, kini mao ang gahum sa Dios.
(I Mga Taga Corinto 1:18)**

MGA GIHATAG SA DIOS

Gikan sa higayon nga inyong gidawat si Jesus ingon nga inyong Manluluwas ug nakasinati sa bag-o nga espirituhanong pagkatawo, ang inyong hunahuna mosugod na sa pagsabot sa espirituhanong mga kamatuoran sa Pulong sa Dios. Sama sa usa ka bag-o nga natawo nga bata sa natural nga kalibutan nagkinahanglan sa pisikal nga pangpahimsog gikan sa pagkaon, ang usa ka tawo nga sa espirituwal natawo pag-usab nanginahanglan sa pagkaon. Ang ilang kalan-on alang niining espirituhanon nga pagtubo ug paglambo mao ang Pulong sa Dios. Adunay duha ka mga paagi nga gihatag sa Dios aron sa pagtabang kaninyo sa pagtuon sa iyang Pulong:

MGA MAGTUTUDLO:

Ang Dios nagpili sa pipila ka mga magtotoo isip mga lider sa Iglesia. Usa sa mga espesyal nga mga posisyon sa pagpangulo mao ang usa ka magtutudlo sa Pulong sa Dios:

Ug gibutang sa Dios sa iglesia ang uban, una mga apostoles, ikaduha ang mga propeta, ikatulo mga magtutudlo. . . (I Mga Taga Corinto 12:28)

Ug gihatag niya ang uban nga mga apostoles; ug ang uban, mga manalagna; ug ang uban, mga evangelista; ug uban, mga pastor, ug mga magtutudlo;

Alang sa paghingpit sa mga balaan, alang sa buhat sa ministerio, alang sa paglig-on sa lawas ni Kristo;

Hangtod makadangat kitang tanan sa paghiusa sa pagtoo, ug sa pag-ila sa Anak sa Dios, ngadto sa pagkahamtong nga tawo, ngadto sa sukdanan sa gitag-on sa kahupnganan ni Kristo. (Efeso 4: 11-13)

Ang Dios naghatag sa mga magtutudlo aron mopatin-aw sa Pulong sa Dios ug mogiya kaninyo sa espirituwal nga pagkahamtong.

ESPESYAL NGA MAGTUTUDLO:

Ang Dios adunay ikaduha nga paagi alang kaninyo sa pagkat-on sa iyang Pulong. Siya nagsugo kaninyo sa pagtuon niini sa inyong kaugalingon:

Pagtuon aron sa pagpakita sa imong kaugalingon nga nahamut-an sa Dios, usa ka magbubuhat nga dili kinahanglan maulaw, mahibalo nga mobahinbahin sa pulong sa kamatuoran. (II Timoteo 2:15)

Ang Dios naghatag ug usa ka espesyal nga Magtutudlo aron sa pagtabang kaninyo sa diha nga kamo magtuon sa iyang Pulong. Sa dihang si Jesus nagpuyo pa dinhi sa yuta siya personal nga nagtudlo sa iyang mga sumusunod sa mga kamatuoran sa Dios. Apan si Jesus nahibalohan nga human sa iyang kamatayon ug pagkabanhaw siya mobalik sa Langit busa siya miingon sa iyang mga sumusunod nga ang usa ka espesyal nga Magtutudlo ipadala aron sa pagtabang kanila sa pagsabot sa Pulong sa Dios. Ang Magtutudlo mao ang Balaang Espiritu:

Apan ang maglilipay, ang Espiritu Santo, nga pagasugoon sa akong Amahan sa akong ngalan, siya magatudlo kaninyo sa tanang mga butang, ug magapahinumdom, sa tanan nga akong gipamulong kaninyo. (Juan 14:26)

Apan kong siya, ang Espiritu sa kamatuoran moanhi na, siya magamando kaninyo sa tibook nga kamatuoran; kay siya dili mosulti sa iyang kaugalingon; kondili siya magapamulong sa tanan nga iyang hingdungan; ug magapahayag kaninyo sa mga butang nga mahitabo. (Juan 16:13)

Ang pag-abot sa Balaang Espiritu narekord sa Mga Buhat kapitulo 2. Basaha kini nga kapitulo sa inyong Biblia. Ang Dios gusto nga kamo makasinati niining parehong pagkapuno sa Espiritu Santo. * Pinaagi sa Balaan nga Espiritu kamo makadawat sa usa ka espesyal nga abilidad gikan sa Dios sa pagsabot sa iyang Pulong:

Ug mahitungod kaninyo ang dihog nga nadawat ninyo gikan kanako nagapabilin diha kaninyo; ug kamo wala magkinahanglan nga bisan kinsa ang magatudlo kaninyo: apan maingon nga ang mao nga dihog nagatudlo kaninyo mahitungod sa tanang mga butang, ug mao ang matuod, ug dili bakak, ug bisan sa ingon kini nagatudlo kaninyo, managpabilin kamo kaniya. (I Juan 2:27)

Ang Balaan nga Espiritu mao ang mamugnaong gahum. Ang Espiritu sa Dios mao ang naginhawa sa tawo sa gininhawa sa kinabuhi (Genesis 2: 7). Kini mao ang samang Espiritu nga nagbanhaw kang Jesus gikan sa mga patay. (Roma 8:11). Ang mamugnaong gahum sa Balaang Espiritu ang nagdala sa ordinaryo nga pagtuon ug naghimo niini ngadto sa MAMUGNANG pagtuon sa Pulong sa Dios.

Kami miingon diha sa pasiuna niini nga kurso nga ang mamugnaon mao ang paghimo ug butang nga bag-o. Ang pagtulon-an sa Balaang Espiritu nagbunga sa usa ka bag-o nga pagdagayday sa espirituhanon nga pagsabot.

* Kon kamo wala pa makadawat sa pagpapuno sa Balaang Espiritu, i-order sa Harvestime International Institute ang kurso nga “*Ministry sa Balaang Espiritu.*”

Ang Balaan nga Espiritu naghimo sa Biblia nga bag-o, lab -as, ug may kalabutan sa inyong kinabuhi.

ANG PULONG SA DIOS: GATAS UG KALAN-ON

Adunay duha ka mga ang-ang sa espirituhanon nga giladmon sa Pulong sa Dios. Kami nag tawag niini sa "Gatas" nga lebel ug ang "Kalan-on" nga lebel. Ang "gatas" sa Pulong sa Dios nagtumong sa yano nga mga kamatuoran nga bisan ang usa ka bata makahimo sa pagsabot, sama sa plano sa kaluwasan. Ang "kalan-on" sa Pulong sa Dios nagtumong sa mas lawom nga espirituhanon nga mga kamatuoran nga dili sayon nga masabtan.

Ang ubang mga tawo nga midawat kang Jesus ingon nga ilang Manluluwas ug napuno sa Balaang Espiritu, apan sila daw wala motubo sa ilang pagsabot sa Pulong sa Dios. Sila sa gihapon nagakaon sa gatas sa Pulong.

Sa natural nga kalibutan walay sayop sa gatas alang sa usa ka bag-ong natawo nga bata. Ang ingon usab tinuod sa espirituhanon nga kalibutan. Sa diha nga kamo una nga natawo pag-u sab kamo kinahanglan nga magtinguha sa gatas sa Pulong sa Dios:

Ingon sa bag-ong natawo nga mga bata, tinguhaa ninyo ang walay simbug nga gatas sa pulong, aron magatubo sa ingon. (I Pedro 2: 2)

Apan adunay moabut nga panahon sa natural nga kalibutan nga ang usa ka bata kinahanglan gayud nga magsugod sa pagkaon sa gahi nga mga pagkaon kon siya gusto nga mohamtong sa pisikal. Kini usab tinuod sa espirituhanon nga kalibutan. Adunay usa ka panahon sa diha nga kamo kinahanglan gayud nga mouswag gikan sa gatas sa Pulong sa Dios ngadto sa mga kalan on:

Kay ang tagsa-tagsa nga nakig-ambit sa gatas walay kasinatian sa pulong sa pagkamatarung; kay bata pa man siya.

Apan ang kalan-on nga magahi alang kanila nga mga hamtong, nga tungod sa pagbansay naanad ang ilang mga salabutan sa paggahin sa maayo ug dautan. (Hebreohanon 5: 13-14)

Si Pablo miingon nga sa diha nga panahon na alang sa mga magtotoo nga mouswag gikan sa espirituhanon nga gatas ngadto sa kalan-on, ang uban dili andam:

Kay sa diha nga tungod sa panahon kinahanglan kamo mahimong mga magtu tudlo, nagkinahanglan na usab kamo nga may usa nga magatudlo kaninyo sa mga sinugdan sa nahaunang mga pagtulon-an sa mga Pulong sa Dios; ug nanga himo nga ingon sa mga nagkinahanglan sa gatas ug dili sa kalan-on nga magahi. (Hebreohanon 5:12)

Ngano man kini? Ngano man nga ang ubang mga magtotoo mongadto na sa halalum sa Pulong sa Dios samtang ang uban dili pa gayud makaadto sa unahan sa usa ka mabaw nga pag sabot sa Biblia? Nganong ang pipila ka tawo sa kanunay gigutom alang sa "Mas lawom nga mga butang" diha sa Pulong sa Dios imbis nga pagasination sila? Si Pablo misulat:

Ug ako mga igsoon, wala makasulti kaninyo, ingon nga espirituhanon, kondili ingon nga lawasnon, ingon nga mga bata diha kang Kristo.

Ginapainum ko kamo ug gatas, ug dili sa magahing kalan-on; kay kamo wala pay katakus, bisan ngani karon kamo dili takus makasabut;

Kay mga lawasnon pa kamo: kay may pangabugho ug mga pagkabahinbahin diha kaninyo, dili ba kamo mga lawasnon ug wala ba kamo maglakat ingon sa gawi sa mga tawo nga lawasnon? (I Mga Taga Corinto 3: 1-3)

Sila dili makauswag gikan sa gatas ngadto sa kalan-on tungod kay sila unodnon nga mga Kris tohanon. Kini nagpasabot nga sila sa espirituwal dili mga hamtong. Sila adunay kasina, panag -away, pagkabahinbahin, ug ubang mga sala sa ilang mga kinabuhi. Sa diha nga ang usa ka Kristohanon unodnon, siya dili makahimo sa pagsabot sa lawom nga mga kamatuoran sa Pu long sa Dios. Siya magpabilin sa gatas hangtod nga siya maghinulsol, ug motubo sa espiritu wal aron siya makahilis sa kalan-on.

Kini mao ang tinguha sa Dios nga kamo mouswag gikan sa gatas ngadto sa kalan-on sa iyang Pulong. Kini mao ang paagi nga kamo makadugang sa inyong kahibalo sa Pulong sa Dios:

Kinsa man ang iyang tudloan ug kaalam? Ug kinsa man ang iyang pasabton sa doktrina? Sila ba nga mga nalutas sa mga gatas ug gipanguha gikan sa dughan. (Isaias 28: 9)

Importante nga mouswag kamo gikan sa gatas ngadto sa kalan-on kay alang sa hamtong sa espirituwal nga mga magtotoo nga ang Dios nagbubo sa iyang Espiritu:

Kinsa man ang iyang tudloan ug kaalam? Ug kinsa man ang iyang pasabton sa doktrina? Sila ba nga mga nalutas sa mga gatas ug gipanguha gikan sa dughan.

Kay kini mao ang sugo ibabaw sa sugo, sugo ibabaw sa sugo; lagda sa ibabaw sa lagda, lagda sa ibabaw sa lagda; dinhi madiyutay, ug didto madiyutay;

Hinonoa, sa lumalangyaw nga mga ngabil ug uban sa laing dila siya mosulti nii ning katawhan.

Kanila miingon siya: Kini mao ang pahulay, hatagi ninyo ug pahulay siya nga gikapuyan; ug kini mao ang makapahayahay: apan dili sila manimati. (Isaias 28: 9-12)

Ang Dios gusto nga mopanalangin sa iyang mga katawhan uban sa usa ka pagbubo sa Balaan nga Espiritu. Siya gusto nga mabuhi sila ug mahatagan sila sa espirituhanon nga pahulay, apan sila dili makasulod tungod kay sila wala nakadungog sa iyang mga pulong. Sila dili ma kauswag sa espirituhanon nga kalan-on tungod kay sila wala nalutas gikan sa gatas sa Pulong.

UNSAON PAG-USWAG GIKAN SA GATAS NGADTO SA KALAN-ON

Karon, ang dakong pangutana mao ang. . . Unsaon sa bag-ong natawo nga Kristohanon sa pag-uswag gikan sa gatas ngadto sa kalan-on sa Pulong sa Dios?

PAGTINGUHA SA GATAS:

Una, kamo kinahanglan gayud nga magtinguha sa gatas sa Pulong. Kamo kinahanglan gayud nga makaangkon ug usa ka pagsabot sa mga nag-unang mga baruganan sa Pulong sa Dios:

Ingon sa bag-ong natawo nga mga bata, tinguhaa ninyo ang walay simbug nga gatas sa pulong, aron magatubo sa ingon. (I Pedro 2: 2)

Kamo dili makasugod sa espirituhanon nga kalan-on. Kamo kinahanglan gayud nga una mag tinguha ug magkat-on sa pagtunaw sa espirituhanon nga gatas.

PAGKAMASINUGTANON SA PULONG SA DIOS:

Kini mao ang labing importante nga lakang. Ang unodnon nga mga Kristohanon dili mosu nod sa unsay ilang nakat-onan diha sa gatas sa Pulong sa Dios mao nga dili sila makahimo sa pag-uswag ngadto sa kalan-on. Ang Biblia nagtudlo nga dili igo nga makadungog sa iyang Pulong. Kamo kinahanglan magmasinugtanon. Kamo kinahanglan gayud nga mahimong usa ka "magtutuman" sa Pulong ug dili usa ka "tigpaminaw" lamang:

Apan himoa nga magtutuman kamo sa pulong, ug dili lamang magpapanimati, nga nagalimbong kamo sa inyong kaugalingon. (Santiago 1:22)

Ang pag-usbaw sa espirituhanon nga pagsabot moabot pinaagi sa pagpamalandong ug pagka masinugtanon sa Dios sa Pulong. Kini mao ang paagi nga kita mouswag gikan sa gatas ngad to sa kalan-on. Si David misulat:

Ang imong mga sugo nakapahimo kanako nga labi pang manggialamon kay sa akong mga kaaway. . .aduna akoy labaw pang salabutan kay sa tanan ko nga mga magtutudlo; Kay ang imong mga pagpamatuod maoy akong gipamalandong.

Labi pang masinabuton ako kay sa mga tigulang, Tungod kay gibantayan ko ang imong mga lagda. . . Pinaagi sa imong mga lagda nakabaton ako ug salabutan: Tungod niini gidumtan ko ang tagsatagsa ka dalan sa kabakakan... (Mga bahin sa Salmo 119: 98-104)

Tungod kay si David nagpadayon sa mga lagda sa Dios ug usa ka magtutuman sa Pulong, ang iyang salabutan miusbaw. Ang Dios dili modala kaninyo ngadto sa mas lawom nga mga pag padayag kon kamo dili mobuhat sa kon unsa ang inyong nakakat-on diha sa gatas sa Pulong.

PAGPANGITA SA KALAN-ON:

Sa natural nga kalibutan, ang pag-usap sa kalan-on nagkinahanglan ug labaw pa sa pisikal nga paningkamot kay sa pag-inom sa gatas. Ingon usab ka tinuod sa espirituhanon nga kalibutan. Ang pagkaplag sa kalan-on sa Pulong sa Dios nagkinahanglan ug dugang nga espirituhanong paningkamot kay sa pagpuyo sa gatas sa Pulong.

Proverbio kapitulo 2 nagsultig unsaon pagpangita sa mga kalan-on:

Anak ko, kong dawaton mo ang akong mga pulong, ug tigumon mo ang akong mga sugo diha kanimo;

Aron nga ikiling mo ang imong igdulungog ngadto sa kaalam, Ug bansayon mo ang imong kasingkasing sa pagsabot;

Oo, kong ikaw magasangpit sa salabutan, ug magapatugbabaw sa imong tingog alang sa pagpakasabot;

Kon ikaw mangita kaniya ingon nga salapi, Ug magapangita kaniya ingon sa tinipigan nga mga bahandi:

Unya ikaw makasabot sa pagkahadlok kang Jehova ug sa hikaplagaan mo ang kahibalo sa Dios. (Proverbio 2: 1-5)

Kini mao ang mga lakang sa pagdiskubre ug sa pagsabot sa kahibalo sa Dios:

1. Dawata ang akong mga pulong: Kamo kinahanglan gayud nga matudloan.
2. Itago ang akong mga sugo diha kaninyo: Kamo kinahanglan gayud nga modawat sa Pulong ug ilangkob kini sa inyong kinabuhi ug espiritu. Ayaw sulayi pag-usab ang Pulong aron sa pagpahuyon diha sa inyong dalan sa pagkinabuhi.
3. Ikiling ang inyong igdulungog ngadto sa kaalam: Pamati gayud sa unsay gisulti sa Dios kaninyo pinaagi sa iyang Pulong. Ang pagpamati nagkinahanglan ug kausaban sa mga pagpuyo diin kini gipaila.
4. Ibutang ang inyong kasingkasing sa pagsabot: Ibutang ang inyong kaugalingon sa dakung kakugi sa pagsabot (paghubad) sa Pulong.
5. Pangitaa siya ingon nga salapi ug magapangita kaniya ingon sa tinipigan nga mga bahandi: Kon ang usa ka tawo misulti kaninyo nga may usa ka natago nga bahandi sa kabtangan nga inyong gipanag-iya, unsay inyong buhaton? Kamo magsugod sa pagkalot. Kamo magpahigayon sa usa ka sistematikong pagsuhid hangtod nga inyong makakaplag ang bahandi. Kini mahimong usa ka prayoridad sa inyong kinabuhi.

Kon inyong ibutang ang Pulong sa Dios nga usa ka prayoridad ug magsugod sa sistematikong pagpangita alang sa iyang kaalam, kamo makakaplag niini. Apan kini kinahanglan nga mahi mo nga usa ka prayoridad sa inyong kinabuhi. Kamo kinahanglan gayud nga moduol niini uban sa daghan nga kahinam ug dedikasyon ingon nga daw kamo nangita sa bahandi.

Kon kamo mosunod niini nga mga sumbanan, ug mosuhid sa kalan-on sa Pulong sa Dios, kini mao ang mga resulta:

1. Unya kamo makasabot sa pagkahadlok sa Ginoo: Bersikulo 5
2. Ug makaplagaan ang kahibalo sa Dios: Bersikulo 5
3. Unya masabtan ninyo ang pagkamatarung, ug ang paghukom, ug ang kaangayan; oo, matag maayo nga dalan: bersikulo 9

4. Kini makapahimuot sa inyong kalag: (Kamo makakaplag ug katagbawan) bersikulo 10
5. Ang pagkabuotan magabantay kaninyo: ang pagkabuotan mao ang abilidad sa paghimo sa hustong paghukom, ug mga desisyon. Bersikulo 11
6. Ang salabutan magahupot kaninyo: Bersikulo 11
7. Kamo mamaluwas gikan sa tanan nga kadautan: Bersikulo 12

PIPILA KA MGA PRAKTIKAL NGA SUGYOT

Ania ang pipila ka praktikal nga mga sugyot alang sa pagtuon sa Biblia.

PAGGAHIN UG USA KA ESPESYAL NGA PANAHO:

Paggahin ug usa ka espesyal nga panahon sa matag adlaw sa diha nga kamo magtuon. Ang panahon nga inyong pilion magdepende sa inyong personal nga eskedyul o gusto. Ang uban mas gusto nga magtuon sa sayo sa buntag sa diha nga sila presko pa ug nakapahulay. Sa pipila nakakita sa ilang labing maayo nga panahon sa ulahing bahin sa gabii sa diha nga ang tanan diha sa ilang panimalay mipahulay na. Bisan unsa nga panahon ang inyong pilion, igahin kini ingon nga usa ka regular nga panahon sa pagpakigkita sa Dios aron sa pagtuon sa iyang Pulong.

PAGPILI UG USA KA ESPESYAL NGA DAPIT:

Pagpili sa usa ka dapit nga gawasnon gikan sa kasaba ug sa panghunong kutob sa mahimo. Siguroha nga adunay maayo nga suga aron makabasa kamo nga walay kadaut sa mata. Kon kini mahimo, pagpili ug usa ka dapit diin inyong mahimong biyaan ang inyong mga materyal sa pagtuon, ie, Biblia, lapis, papel, ug sa bisan unsa nga pagtulon-an nga mga libro sa Biblia nga adunay inyo. Sa ingon niini nga paagi kamo dili kinahanglan nga mogahin ug panahon matag adlaw sa pagkolekta niini nga mga butang sa wala pa magsugod ang inyong pagtuon.

PAGSUGOD SA ESPESYAL NGA PAAGI:

Sugdi ang matag sesyon sa pagtuon uban sa pag-ampo. Hangyoha ang Dios sa pag-abli sa inyong salabutan aron kamo makahimo sa pagdawat sa iyang Pulong. Ang Salmista nga si David nag-ampo:

Ipaduol ang akong pagtu-aw sa atubangan nimo, Oh Jehova; hatagi ako ug salabutan sumala sa imong Pulong. (Salmo 119: 169)

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.

2. Nganong daghang tawo napakyas sa diha nga sila magsugod sa pagtuon sa Biblia?

3. Unsa ang kahulogan sa pulong nga "kinahanglanon"?

4. Unsa ang yawi sa kinahanglanon alang sa pagsabot sa Biblia?

5. Ilista ang duha ka mga paagi nga gihatag sa Dios alang kaninyo sa pagtuon sa iyang Pulong.

6. Kinsa ang dakung Magtutudlo nga gipadala gikan sa Dios human si Jesus mobalik sa langit?

7. Unsa ang gipasabot sa "gatas" sa Pulong sa Dios?

8. Unsa ang gipasabot sa "kalan-on" sa Pulong sa Dios?

9. Ilista ang tulo ka mga lakang nga mopauswag sa usa ka magtotoo gikan sa gatas ngadto sa kalan-on sa Pulong sa Dios:

10. Ilista ang tulo ka praktikal nga mga sugyot alang sa pagtuon sa Biblia nga gihisgotan niini nga kapitulo:

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

ALANG SA DUGANG PAGTUON

1. Paklia sa I Mga Taga Corinto 3: 1-3 diha sa inyong Biblia. Ilista ang tulo ka mga pulong ni Pablo nga gigamit sa paghubit sa kalibutanon nga mga Kristohanon.

2. Gikan sa Proverbio 2: 1-5, ilara ang lima ka mga lakang nga gihatag sa pagpangita alang sa kalan-on sa Pulong sa Dios.

3. Tun-i ang Proverbio 2: 5-12. Ilista ang pito ka mga resulta sa paggamit niini nga mga lakang ngadto sa pagtuon sa Dios sa Pulong.

KAPITULO 5

MGA GALAMITON SA PAGTUON SA BIBLIA

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagsulat sa sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.
- Pagpasabot sa tulo ka mga gamit sa konkordans.
- Paggamit sa konkordans.
- Paggamit sa diksiyonaryo sa Biblia.
- Paggamit sa pulong nga pagtuon sa libro sa Biblia.
- Paggamit sa topiko nga libro.
- Paggamit sa ensiklopedia sa Biblia.
- Paggamit sa Biblia nga komentaryo.
- Paggamit sa mapa sa Biblia.
- Paggamit sa manwal sa Biblia

SAG-ULOHONG BERSIKULO:

Ang imong mga sugo nakapahimo kanako nga labi pang manggialamon kay sa akong mga kaaway: kay sila ania kanako sa kanunay.

Aduna akoy labaw pang salabutan kay sa tanan ko nga mga magtutudlo; kay ang imong mga pagpamatuod maoy akong gipamalandong.

Labi pang masinabuton ako kay sa mga tigulang, tungod kay gibantayan ko ang imong mga lagda. (Salmo 119: 98-100)

PASIUNA

Ang mga eskolar sa Biblia nagsulat sa espesyal nga mga libro nga makatabang sa pagtuon sa Biblia. Kini nga kapitulo nagpatin-aw kon unsaon paggamit kini nga mga galamiton sa pagtuon sa Biblia. Dili kinahanglan nga adunay mga espesyal nga mga basahon aron magtuon sa Biblia. Ayaw kaayo tagda kon kamo dili makapalit, o walay paagi aron magamit sila. Kini nga kurso nagtudlo kon sa unsang paagi magtuon sa Biblia sa inyong kaugalingon. Ang tanan nga gikinahanglan alang kaninyo mao ang usa ka Biblia.

Kon kamo wala niini nga mga galamiton sa pagkakaran nga panahon, importante gihapon alang kaninyo nga masayud kon unsa ang mga tabang nga anaa alang sa pagtuon. Kini mao ang rason kon ngano nga kami naglakip niini nga kapitulo sa mga galamiton sa pagtuon sa Biblia. Kon kamo walay paagi alang sa mga galamiton sa pagtuon sa Biblia, kami gusto nga masayud kamo sa paggamit kanila tungod kay sila makatabang kaninyo. Adunay pipila ka mga paagi nga kamo makaangkon sa maong mga libro.

Tingali inyong mabatonan kini pinaagi sa pagpalit kanila sa usa ka Kristohanong tindahan sa mga libro o gikan sa tigmantala. Kon dili makaabot sa pagpalit niini nga mga basahon, tingali mahimong makahulam kanila. Kon kamo nagpuyo duol sa usa ka Kristohanong kolehiyo sa Biblia, basin kamo makahimo sa paggamit sa ilang librarya. Tingali ang usa ka ministro o usa ka Kristohanong higala nga nagpuyo duol kaninyo adunay pipila niini nga mga basahon, ug tugutan kamo sa paggamit kanila.

Ang mga galamiton sa pagtuon sa Biblia importante, apan sila dili makapuli sa pagtuon sa Biblia mismo. Kamo mogamit lamang niini nga mga galamiton human kamo makahimo sa inyong kaugalingon nga pagtuon sa Pulong. Ang pagkonsulta sa mga galamiton sa pagtuon sa Biblia sa dili pa ninyo tun-an ang Biblia mismo makapaimpluwensya sa inyong hunahuna tungod sa mga komento sa mga tawo sa dili pa kamo nagtuon sa mga Pulong sa Dios. Kad tong nagsulat sa mga komentaryo sa Biblia ug sa ubang mga galamiton sa pagtuon nakakuha sa ilang materyal sa paagi nga bisan kinsa nga estudyante makakuha niini: Gikan sa Biblia mismo.

Dili kinahanglan nga magsalig sa pagsusi sa uban. Kon ang mga galamiton sa pagtuon sa Biblia walay inyo, ayaw kawad-ig paglaom. Sa sulod ninyo nagpuyo ang mamugnaong gahum sa Balaang Espiritu. Siya mao ang espesyal nga magtutudlo nga gipadala sa Dios aron mogiya kaninyo ngadto sa tanan nga kamatuoran. Kana mas maayo pa kay sa tanan nga mga galamiton sa pagtuon sa Biblia nga gihatag sa mga tawo. Kon kini nga mga galamiton anaa, kat-ona ang paggamit niini aron sa pagdugang sa inyong kaugalingong pagtuon sa Pulong sa Dios, apan ayaw pagdepende kanila. Magdepende ka sa mamugnaong pagpadayag sa Balaang Espiritu.

KONKORDANS SA BIBLIA

Ang usa ka konkordans sa Biblia naghatag ug usa ka alpabetikal nga pagkahan-ay sa listahan sa mga nag-unang mga pulong diha sa Biblia uban sa madali nga konteksto sa matag pulong. Kon kamo adunay limitado nga pundo sa pagpalit sa mga materyal, kini mao ang labing importante nga galamiton alang sa pagtuon sa Biblia ug kinahanglan nga inyong unahon sa pagpili.

Duha ka maayo nga konkordans mao ang:

Ang Analytical Concordance sa Biblia ni Robert Young nga gipatik sa Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan, USA

Exhaustive Concordance sa Biblia ni James Strong nga gipatik sa Abingdon Press, Nashville, Tennessee, USA (Ang Strong gigamit alang sa mosunod nga mga pagtuon nga nagpatin-aw sa paggamit sa usa ka konkordans.)

Ang usa ka konkordans makatabang sa tulo ka mga paagi:

1. Aron Sa Pagpangita Sa Tanan Nga Mga Pakisayran Sa Usa Ka Pulong:

Pananglitan, kon kamo gusto nga magtuon bahin sa mga manulonda ang inyong tanawon mao ang mga pulong nga "anghel" ug "mga anghel" diha sa usa ka konkordans.

Kamo makakaplag sa kompleto nga listahan sa matag dapit niini nga mga pulong nga giga mit diha sa Biblia. Kini makapahimo kaninyo sa pagtan-aw sa matag pakisayran sa hilisgut. Kamo usab makahimo sa pagtan-aw sa mga ngalan sa mga karakter sa Biblia ug magbuhat ug kasaysayan sa kinabuhi nga pagtuon gamit ang konkordans. Pananglitan, kon kamo motan-aw sa ngalan nga "Moises" kini nagtala sa tanan nga mga pakisayran sa Biblia mahitunod kaniya. Ang matag pakisayran sa usa ka pulong girepresentahan sa unang letra sa pulong. Pananglitan, tan-awa ang listahan sa pulong nga "gipanganak":

GIPANGANAK		
g si Seth sa dihang walo ka gatus ka tuig	Gen.5:4	3205
g sa imong amahan, siya mao ang imong	Lev.18:11	4138
ako ba g sila aron	Num. 11:12	3205
ang mga anak nga g nila	Deut.23:8	3205
ug unya ang mga anak nga lalaki sa iyang lawas g	Mag. 8:30	3318
o kinsa ang g sa tulo sa yamog	Job 38:28	3205
niining adlaw a ako g kanimo	Sal. 2:7	3205
ang imong kasingkasing, kinsa ba ang g kanako	Is. 49:21	3205
kay sila g ang langyaw nga mga anak	Hos. 5:7	3205
ingon nga g sa Amahan	Jn. 1:13	3439
ang bugtong g nga anak nga mao si	Jn. 1: 18	3439
ug iyang gihatag ang iyang bugtong g	Jn. 3:16	3439
ang ngalan sa g sa Dios	Jn. 3:18	3439
akong anak karong adlaw a g kita	Mga Buh. 13:33	1080

Ang pulong nga "gipanganak" gipakita sa inisyal nga "g" sa matag pakisayran nga gilista. Ang mga minubo nga ngalan maoy gigamit alang sa mga libro sa Biblia kay sa tibook nga mga ngalan sa matag libro.

2. Aron Sa Pagpangita Usa ka Pihon Nga Teksto:

Tingali kamo mahinumdom lang sa usa ka pulong o duha nga gikan sa usa ka bersikulo sa Biblia ug gusto ninyo nga pangitaon ang bersikulo diha sa Biblia. Gamita ang mga pulong nga inyong nahinumdom sa pagpangita sa teksto. Pananglitan, kon kamo nahinumdom sa Pulong nga "anak" gikan sa bersikulo "Kay gihigugma gayud sa Dios ang kalibutan nga tungod niana iyang gihatag ang iyang bugtong Anak," mahimong inyong tan-awon ang pulong nga "anak" sa konkordans. Didto inyong makita ang tanan nga mga pakisayran sa "anak" nga nalista. Suyora ang listahan hangtud inyong makaplagan ang bersikulo nga inyong gipangita. "Kay gihigugma gayud sa Dios ang kalibutan nga gihatag niya ang iyang bugtong Anak." Pi naagi sa paggamit sa konkordans inyong madiskobrehan nga kini nga bersikulo makita sa Juan 3:16. Karon inyong makita ang bersikulo diha sa inyong Biblia.

3. Aron Sa Pagpangita Sa Kahulogan Sa Pulong:

Sa katapusan sa matag listahan ilalum sa usa ka pulong sa konkordans kamo makakaplag ug mga numero. Sa likod sa konkordans adunay duha ka diksiyonaryo. Ang usa ka diksiyonaryo sa Hebreohanon, ang pinulongan diin ang Daang Tugon gisulat.

Ang laing diksiyonaryo anaa sa Grego, ang pinulongan diin ang Bag-ong Tugon gisulat. Dili kinahanglan nga masayud kamo sa Hebreohanon o Grego aron sa paggamit niini nga mga Diksiyonaryo. Gamita ang numero nga anaa sa katapusan sa listahan sa konkordans:

Jo 3:16 nga gihatag niya ang iyang bugtong nga anak. . . 3439

Tan-awa ang numero diha sa diksiyonaryo sa Hebreohanon kon kini mao ang usa ka pulong nga gigamit sa Daang Tugon. Tan-awa sa numero sa Gregong diksiyonaryo kon kini mao ang usa ka pulong nga gigamit diha sa Bag-ong Tugon. Kita nagtuon sa pulong nga "anak" ingon nga kini gigamit sa Juan 3:16. Tungod kay kini mao ang usa ka pulong sa Bag-ong Tugon atong tan-awon ang numerong 3439 sa Gregong dictionary. Kini mao ang hulagway sa listahan sa Gregong diksiyonaryo:

(1)	(2)	(3)	(4)
3439	Hoyoyevs	monogenes	mon-og-en-ace
(5)		(6)	
From 3441 and 1096		only-born, i.e. sole – only begotten child	

Ang mga numero sa mga korsete () dili makita diha sa diksiyonaryo. Kini timaan sa mosunod nga pagpatin-aw:

- (1) Kini mao ang numero diin kamo makakaplag sa Gregong pulong.
- (2) Kini mao ang pulong nga nahisulat sa Grego.
- (3) Kini nagpakita kon sa unsang paagi ang pulong gilitok sa Grego.
- (4) Kini nagpakita sa pagbahin sa pulong ngadto sa mga silaba (mga bahin) ug diin ang mga tuldok (kudlit) gibutang sa diha nga kamo molitok niini nga pulong sa Grego.
- (5) Kini naghatag sa numero sa mga "gamot" nga mga pulong alang sa pulong nga "anak." Kini mao ang orihinal nga mga pulong diin ang pulong "anak" naggikan. (Kamo mahimo nga motan-aw niini sa Gregong diksiyonaryo usab kon gusto ninyo. Tan-awa sila pinaagi sa ilang mga numero).
- (6) Kini naghatag sa kahulogan sa mga pulong nga "anak."

Sa diha nga kamo wala makasabot sa kahulogan sa usa ka pulong sa Biblia kini nga paagi sa pulong nga pagtuon makatabang kaninyo. Kamo makakat-on ug dugang mahitungod sa mga pulong nga pagtuon sa ulahi niini nga kurso.

DIKSIYONARYO SA BIBLIA

Ang diksiyonaryo nga mga listahan sa Pulong sa Biblia anaa sa alpabetikal nga pagkahan-ay ug nagpatin-aw sa kahulogan sa matag pulong. Ang usa ka diksiyonaryo sa Biblia dili sama sa usa ka yano nga pulong nga diksiyonaryo. Ang usa ka yano nga diksiyonaryo naghatag ug mga kahulogan sa mga pulong ingon sa karon nga sila gigamit.

Ang usa ka diksiyonaryo sa Biblia naghatag ug mga kahulogan sa mga pulong sa Biblia ingon nga sila gigamit sa orihinal nga konteksto sa Kasulatan. Ania ang usa ka panig-ingnan nga listahan sa usa ka diksiyonaryo sa Biblia:

BUNGOT - Sa mga taga-Asia ang pagpadayag sa kusganong lalaki sa dignidad lahi sa mga Egiptohanon, nga kasagaran gialutan ang ulo ug ang nawong. Ingon nga ilhanan sa pagbangotan, kini mao ang batasan sa pag-ibot o pagputol niini. Ang mga Israelinhon gi did-an sa pagpamalbas sa mga kasuokan sa mga bungot, lagmit tungod kay kini giisip nga usa ka Gentil nga ilhanan (Lev. 19:27). Ang pagpugos sa usa ka tawo sa pagputol sa iyang balbas mao ang pagpahamtang kaniya ug usa ka makauulaw nga kaulawan. (II Sam. 10: 4)

Ang mosunod mao ang girekomendar nga diksiyonaryo sa Biblia:

Unger Bible Dictionary ni Merrill Unger. Gipatik sa Moody Press, Chicago, Illinois, USA

Zondervan Pictorial Bible Dictionary ni Merrill C. Tenney nga gipatik sa Zondervan Publishing House, Grand Rapids, Michigan, USA

MGA LIBRO SA PULONG NGA PAGTUON

Ang mga libro sa Pulong nga pagtuon mas naghatag ug pagtagad kay sa nag-unang mga diksiyonaryo sa Biblia sa paghulagway sa mga pulong nga gigamit sa Biblia. Sila naghatag sa Grego o Hebreohanon nga pulong ug sa nagkalain-laing mga kahulogan nga gihatag ngadto sa maora gihapon nga pulong. Ang usa ka libro sa pulong nga pagtuon naghatag usab sa mga pakisayran sa usa ka pulong diin kini gigamit. Ania ang usa ka panig-ingnan gikan sa usa ka libro sa pulong nga pagtuon:

AXE: Gikan sa AXINE, usa ka wasay, kaubanan sa agumi, alang sa pagbungkag, makap lagan sa Mateo 3:10 ug Lucas 3: 9

Kini nga listahan nagpakita sa Gregong Pulong, nagsulti kini nga may kalabutan sa laing pulong ("agumi"), nagpatin-aw sa mga kahulogan sa pulong, ug nagsultig diin ang pulong gigamit sa Biblia.

Ang mosunod nga mga libro alang sa pulong nga pagtuon gisugyot:

Expository Dictionary sa Bag-ong Tugon ug usa ka Expository Dictionary sa mga pulong sa Daang Tugon, nga gihimo ni W.E. Vine nga gipatik sa Fleming H. Revell Company, Old Tappan, New Jersey, USA

ENSIKLOPEDIA SA BIBLIA

Ang usa ka ensiklopedia sa Biblia usab nagtala sa nagkalain-laing mga hilisgutan sa Biblia ug sa mga pulong sa alpabetikal nga pagkahan-ay ug nagpatin-aw kanila. Apan kini naghatag ug usa ka mas halapad nga paghisgot kay sa usa ka diksiyonaryo.

Ania ang usa ka panig-ingnan gikan sa usa ka ensiklopedia sa Biblia:

GIPANGANAK Heb. . Yalad (Lev 18:11; Job 38:28; Salmo 2: 7; ug uban pa); GK. Yennaō (Mga Buhat 13:33; Hebreohanon 1: 5; 5: 5). NEB usab "Sired)," mahimong imong amahan ", ug uban pa. Sa RSV ang termino nagpasabot sa nag-unang buhat sa Dios sa paghimo kang Kristo nga iyang Anak: "Ikaw mao ang akong anak nga lalaki; gianak ko ikaw niining adlaw"(Salmo 2: 7), nga gikutlo diha sa Mga Buhat 13:33 sa paghisgot sa iyang pagkabanhaw (Roma 1: 4). ang sama nga tudling nga gisitar sa Heb 1: 5 ingon nga pagpamatuod, ingon nga dignidad sa pagkaanak ni Kristo, sa pag buntog sa mga anghel "ang ngalan nga iyang nakuha mao ang labing maayo kay sa ila ha, "ie, ang ngalan sa anak nga lalake; ug sa pag-usab (5: 5) sa pagtugyan sa Dios diha kang Kristo ang himaya sa mga saserdote nga buluhaton.

Ang mosunod mao ang girekomendar nga Ensiklopedia sa Biblia:

Wycliffe Bible Encyclopedia sa CF Pfeiffer, VF Vos, ug John Rea; nga gipatik sa Moody Press, Chicago, Illinois, USA

Zondervan Pictorial Encyclopedia, (lima ka bolyum) nga gipatik sa Zondervan Publishing House, Grand Rapids, Michigan, USA

KOMENTARYO SA BIBLIA

Ang usa ka komentaryo mao ang usa ka libro nga naghatag ug mga komentaryo mahitungod sa Kasulatan diha sa Biblia. Kini nagkomentaryo sa kapitulo sa Biblia pinaagi sa kapitulo ug bersikulo sa bersikulo. Ang usa ka komentaryo makatabang sa pagpatin-aw sa mga tudling nga lisod sabton. Apan hinumdomi: Kini mao ang mga ideya sa usa ka tawo kon unsay kahu logan sa Kasulatan. Ang mga komentaryo maoy opinyon lamang sa tawo. Kini mao ang rason kon nganong importante nga kamo magtuon sa Biblia para sa inyong kaugalingon ug dili mag salig lamang sa mga komento sa uban.

Adunay daghang lain-laing komentaryo sa Biblia. Ang ubang mga komentaryo naglangkob sa usa ka bolyum nga naglakip sa tibuok Biblia. Ang ubang mga komentaryo gigahin sa usa ka libro sa mga komento sa matag libro sa Biblia. Gisugyot nga mga komentaryo:

Ang Wycliff Bible Commentary ni Charles F. Pfeiffer ug Everett F. Harrison nga gipatik sa sa Moody Press, Chicago, Illinois, USA

Matthew Henry's Commentary sa Tibook Biblia nga gipatik sa Zondervan Publishing House, Grand Rapids, Michigan, USA

BIBLIA NGA ATLAS

Ang usa ka Biblia nga Atlas naglangkob sa mga mapa ug impormasyon sa mga yuta sa Biblia. Kini makatabang kaninyo sa pagpangita ug pagsabot sa heyograpiya diin ang mga hitabo sa Biblia nahitabo. Ang mosunod nga mga atlas girekomendar:

Compact Bible Atlas ni Gazetter nga gipatik sa Baker Bible House, Grand Rapids, Michigan, USA

Hammond's Atlas of Bible Lands ni Harry T. Frank nga gipatik sa Scripture Press, Wheaton, Illinois, USA

Oxford Bible Atlas ni Herbert G. Mayo gipatik sa Oxford University Press, New York, New York, USA

The Macmillan Bible Atlas nga gipatik sa Macmillan Publishing Company, New York, New York, USA

TOPIKO NGA MGA LIBRO

Ang usa ka topiko nga libro maoy usa ka libro nga gi-organisar sa Biblia ubos sa dagko nga topiko nga talaan ug naghatag sa mga bersikulo diin kini nga mga topiko gihisgutan. Ania ang usa ka panig-ingnan gikan sa usa ka topiko nga libro:

GIDEON. Gitawag pinaagi sa usa ka anghel, Mag. 6: 11, 14. Ang iyang mga pasangil, Mag. 6:15. Mga saad sa Ginoo ngadto sa, Mag. 6:16. Ang Angel nagpamatuod sa tawag sa, pinaagi sa milagro, Mag. 6: 21-24. Siya naglaglag sa mga halaran ni Baal, ug nagtu kod ug usa alang sa Ginoo, Mag.6: 25-27. Sa iyang pag-ampo sa mga pagsulay, Mag. 6: 36-40. Nangulo sa usa ka panon sa kasundalohan batok sa ug mga kapildihan sa mga Midianhon, Mag. 6: 33-35; 7; 8: 4-12. Ephraimanhon nagbadlong, kay wala dapita sila sa pag-apil diha sa mga kampanya batok sa mga Midianhon, Mag. 8: 1-3. Nanimalus sa iyang kaugalingon sa mga tawo sa Succoth, Mag. 8: 14-17. Ang Israel nagtinguha sa paghimo kaniya nga hari, siya midumili, Mag. 8; 22-23. Naghimo sa usa ka epod nga mahimo nga usa ka lit-ag sa mga Israelinhon, Mag. 8: 24-27. May kapitoan ka mga anak nga lalake, Mag.8:30. Kamatayon sa, Mag. 8:32; Pagtoo sa, Heb. 11:32

Ang mosunod nga topiko nga mga libro girekomendar:

Nave's Topical Bible nagtala sa 20,000 ka mga hilisgutan uban sa 100,000 ka mga pakisayran sa Biblia. Kini gisulat ni Orville J. Nave ug gipatik sa mga Guardian Press, Grand Rapids, Michigan, USA

Zondervan Topical Bible nagtala sa 21,000 ka mga hilisgutan uban sa kapin sa 100,000 ka Kasulatan nga mga pakisayran nga gipatik sa Zondervan Publishing House, Grand Rapids, Michigan, USA

MGA MANWAL SA BIBLIA

Ang usa ka manwal sa Biblia kasagaran usa ka bolyum sa kinatibuk-an sa pinili nga mga impormasyon bahin sa Biblia. Kini naglangkob sa makatabang nga mga mapa ug mga tsart, mga katin-awan, impormasyon sa panahon sa Biblia, ug mga mubo nga mga kinatibuk-an sa mga libro sa Biblia. Ang usa ka manwal sa Biblia nagpakita sa kasagaran nga pagpasabot sa Biblia.

Ang mosunod mao ang mga maayo nga mga manwal sa Biblia:

Unger's Bible Handbook, Moody Press, Chicago, Illinois, USA

Eerdman's Handbook To The Bible, Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan, USA

INTERNET

Alang sa mga adunay kahibalo sa kompyuter ug adunay Internet, kini maoy usa ka talagsaon nga kapaninguhaan nga kagamitan alang sa pagtuon sa Biblia. Daghan sa mga galamiton sa pagtuon nga gihisgotan niini nga kapitulo nga karon makuha pinaagi sa Internet. Ipatik ang yawi nga mga pulong "sa pagtuon sa Biblia nga mga kapanguhaan" o "pagtuon sa Biblia. Ka mo usab maka-input sa ulohan sa giya sa pagtuon nga inyong gipangita. Pananglitan, "Nave's Topical Bible" ang internet mangita niini nga kapaninguhaan alang kaninyo.

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.

2. Unsa ang tulo ka mga nag-unang gamit sa konkordans?

3. Tan-awa ang mga pulong sa unang listahan, dayon tan-awa ang mga kahulugan sa ika duhang listahan. Isulat ang numero sa kahulugan nga labing maayo nga naghulagway sa pulong diha sa blangko sa atubangan niini.

UNANG LISTAHAN

IKADUHANG LISTAHAN

___Topiko nga libro

1. Naghatag ug mga komento sa Biblia, bersikulo pinaagi sa bersikulo, kapitulo pinaagi sa kapitulo.

___Diksiyonaryo sa Biblia

2. Sama sa usa ka kasagaran nga diksiyonaryo, apan naghubit sa mga pulong ingon nga sila gigamit diha sa Biblia sa modernong mga panahon.

___Ensiklopedya sa Biblia

3. Naghatag ug mga mapa ug impormasyon sa rehiyon sa kahimtang sa Biblia.

___Komentaryo

4. Listahan sa mga hilisgutan sa Biblia ug mga pakisayran sa balaan nga kasulatan alang kanila.

___Atlas nga Biblia

5. Mohatag ug katin-awan sa mga pulong sa dugang nga detalye kay sa usa ka diksiyonaryo sa Biblia.

___ Mga libro sa Pulong
nga pagtuon

6. Naghatag ug kinatibuk-ang impormasyon sa Biblia: nangagi, kasaysayan, ug uban pa.

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

ALANG SA DUGANG PAGTUON

Kon kamo adunay kapaninguhaan sa mga galamiton sa pagtuon sa Biblia, kompletoha ang mosunod nga mga pagbansay-bansay:

1. Gamita ang konkordans sa pagpangita sa mosunod nga bersikulo. Kompletoha ang bersikulo ug pagrekord sa mga pakisayran sa Biblia:

"Kay may pipila ka mga tawo miyuhot lamang sa pagsulod, sila nga gitagana nang daan alang niini nga pagkahinukman sa silot _____ "

Pakisayran: _____

2. Gamita ang konkordans, usa ka diksiyonaryo sa Biblia, ug ang usa ka pulong nga pagtuon nga libro sa pagtuon sa pulong "kaulag." Itingob ang kahulogan niini:

3. Tan-awa ang Judas 1: 4 diha sa usa ka komentaryo sa Biblia ug tan-awa kon unsa ang mga komento nga gihimo mahitungod niini bersikulo. Itingob kon unsa ang inyong makat-onan:

KAPITULO 6

SUMBANAN SA PAGHUBAD

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagsulat sa sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.
- Pagpasabot kon unsa ang gipasabut sa "hustong mobahinbahin" sa Pulong sa kamatuoran
- Paglista sa unom ka mga lagda alang sa tukma nga paagi sa paghubad sa Biblia.
- Pagpaila sa matag usa niining unom ka mga lagda.
- Pagpaila sa pulong nga hingpit nga inspirasyon

SAG-ULOHONG BERSIKULO:

Pagtuon sa pagpakita sa imong kaugalingon nga nahamut-an sa Dios, usa ka magbubuhat nga dili kinahanglan maulaw, hustong (mahibalo) mobahinbahin sa pulong sa kamatuoran. (II Timoteo 2:15)

PASIUNA

Basaha ang sag-ulohong bersikulo pag-usab. "Hustong mobahinbahin" ingon nga gigamit din hi gikuha gikan sa mga lagda alang sa Daang Tugon nga mga halad ug nagpasabot sa "gipu tol nga tul-id." Sa Daang Tugon, sa diha nga ang usa ka tawo nagdala sa usa ka halad alang sa sala, ang mananap gibahin ngadto sa tulo ka bahin. Usa ka bahin gihalad ngadto sa Dios. La ing bahin gihatag ngadto sa nagdala sa halad. Ang ikatolo ka bahin gihatag ngadto sa sacerdote. Gikan niining naandan nga buhat ang ekspresyon sa "husto nga mobahinbahin naugmad. Kini nagpasabot nga "ihatag sa matag-usa kon unsa ang alang kaniya".

Sa pagtuon sa Biblia importante nga husto ang pagbahinbahin sa Pulong sa Dios. Kini nagpasabot nga kinahanglan kamo makasabot sa unsay gisulti alang kang kinsa. Kamo kinahangan gayud usab mohubad sa kahulogan ug mogamit sa kahulogan sa husto nga paagi.

Adunay tulo ka mga dagko nga mga grupo nga ang Pulong mamulong sa iyang kaugalingon. Kini gilista sa I Taga-Corinto 10:32:

Dili kamo maghatag ug kahigayonan sa pagkapangdol, ni sa mga Judio, ni sa mga Gentil, ni ngadto sa iglesia sa Dios. (I Mga Taga Corinto 10:32)

Ang tanang mga Kasulatan gihatag ALANG kanato, apan dili ang tanang mga bersikulo gitumong SA atoa. Pananglitan, giingnan sa Dios si Noe sa pagtukod ug usa ka arka. Ang sugilanon narekord ingon nga usa ka panig-ingnan nga gikan niini kamo makakat-on sa espirituhanon nga mga kamatuoran apan wala kini magpasabot nga KAMO magtukod sa usa ka arka. Ang pipila sa mga Biblia gitumong ngadto sa mga Judio.

Adunay mga bahin nga gitumong ngadto sa mga Gentil (mga nasud nga lahi kay sa mga Judio). Ang ubang mga bahin gitumong ngadto sa Iglesia (ang tanan nga mga matuod nga mga magtotoo kang Jesu-Kristo).

Aron sa pagpangita sa husto nga kahulogan sa Biblia kamo kinahanglan gayud nga makakat-on sa husto nga pagbahin niini. Ang laing pulong alang niini mao ang "Paghubad" nga nagpa sabot sa paghatag sa usa ka butang sa husto nga kahulogan. Kamo kinahanglan gayud nga ma kakat-on sa unsa nga paagi maabut ang hustong kahulogan alang sa matag Kasulatan. Si Jesus mitudlo ngadto sa mga lider sa relihiyon sa iyang panahon:

. . . Nangasayop kamo, nga wala ninyo hingbaloi ang mga Kasulatan o ang ga hum sa Dios. (Mateo 22:29)

Ang espirituhanon nga sayop resulta gikan sa walay kahibalo sa Pulong sa Dios. Adunay pipila ka mga baruganan nga kinahanglan inyong sundon aron husto ang paghubad sa Biblia. Adunay unom ka mga nag-unang mga lagda alang sa paghubad sa Biblia nga makatabang sa "hustong pagbahin" sa Pulong sa Dios.

ANG LAGDA SA BALANG AWTORIDAD

Ang pagmando sa balaan nga otoridad nagpasabot nga kita modawat sa Biblia ingon nga maoy katapusan nga awtoridad. Kita nagtoo nga ang tanang Biblia gituga sa Dios, gikan sa Genesis ngadto sa Pinadayag:

Ang tibuok nga Kasulatan gituga sa Dios, ug may kapuslanan alang sa pagpanudlo, sa pagbadlong, sa pagsaway, sa pagmatuto sa pagkamatarung. (II Timoteo 3:16)

Kay walay tagna nga miabut pinaagi sa kabubut-on sa tawo; kondili ang balaang mga tawo sa Dios mingsulti sa ginadala sila sa Espiritu Santo. (II Pedro 1: 19-21)

Adunay duha ka mga lain-laing mga matang sa inspirasyon: pinulong ug hingpit nga inspirasyon.

Pinaagi sa pinulong (binaba) nga inspirasyon kita nagpasabot nga ang matag pulong sa orihinal nga mga manuskrito tinuga sa Dios. Pinaagi sa hingpit nga inspirasyon kita nagpasabot sa bug-os nga inspirasyon sa tanan nga Kasulatan ingon nga nagsupak sa tinipik nga inspirasyon. Ang matag bahin sa Biblia gituga.

Sa diha nga kita modawat sa pagmando sa balaan nga awtoridad, nan walay panagbangi tali sa Biblia ug sa kasaysayan o siyensiya. Kon adunay usa ka dayag nga panagbangi kini tungod kay:

1. Kita napakyas sa pagsabot sa siyensiya o sa kasaysayan.

o sa lain. . .

2. Ang kasamtangan nga siyentipikanhong kahibalo dili tukma. Sa diha nga ang mga pa nagbangi dayag, ang Biblia gikuha ingon nga katapusang awtoridad tungod kay kini mao ang langitnong gituga nga Pulong sa Dios. Sa miagi, sa diha nga ang dayag nga panagbangi tali sa Biblia ug sa kasaysayan o siyensiya moalsa, sa ulahi ang imbesti gasyon sa kanunay napamatud-an sa Biblia ang husto.

ANG LAGDA SA LITERAL NGA PAGHUBAD

Ang paghubad sa Biblia sa literal nagpasabut sa pagtoo sa iksakto nga gipasabot gayud kon unsa ang giingon niini. Kanunay hubaron ang Biblia sa pinulong gawas kon ang konteksto tin-aw nga nagpakita sa Biblia nga lahi. Sa diha nga ang Biblia nagsulti nga ang Israel mita bok sa Suba sa Jordan sa uga nga yuta, dawata kini sa pinulong. Sa diha nga ang Biblia nag hisgot bahin sa mga paril sa Jerico nga nagun-ob, dawata kini sumala sa nahisulat pinaagi sa Balaang Espiritu.

Ang Biblia naundan sa nagkalain-laing "mga matang." Ang pipila ka mga tawo, mga dapit, o mga panghitabo, samtang literal sa ilang kaugalingon, usab nagrepresentar sa usa ka butang nga mahitabo sa umaabot. Ang Kapitulo 21 niini nga kurso makatabang kaninyo sa pag-ila niini.

Mga simbolo gigamit usab sa Biblia. Ang usa ka simbolo nagbarug alang sa usa ka kahulogan nga dugang pa sa ordinaryo. Pananglitan, sa Marcos 14:22 ang bino gigamit ingon nga usa ka simbolo sa dugo ni Ginoong Jesus-Kristo. (Sila wala moinom sa aktuwal nga dugo.) Ang simbolo kanunay gigamit sa tagna sa Biblia. Pananglitan, ang dakong larawan nga gidamgo ni Nabucodonosor sa Daniel adunay simbolikong kahulogan. Ang matag bahin sa larawan nagre presentar sa usa ka umaabut nga gingharian sa kalibutan (Daniel 2). Ang Biblia kasagaran nagpatin-aw sa mga simbolo sa diha nga sila gigamit. Pananglitan, ang paghubad ni Daniel sa simbolikong larawan natala sa Daniel 2: 31-45.

Si Jesus kasagaran migamit sa mga samingay sa dihang siya nagtudlo. Ang usa ka sambing ngay mao ang usa ka sugilanon nga gisugilon alang sa katuyoan sa paghulagway sa usa ka espirituhanong kamatuoran. Sa matag higayon nga gigamit ni Jesus ang usa ka samingay kini kanunay nga gipahayag diha sa Biblia. Kon kini wala mag-ingon nga kini usa ka sambing ngay nan ang istorya kinahanglan nga dawaton ingon nga usa ka aktuwal nga panghitabo.

ANG LAGDA SA KONTEKSTUWAL NGA KONSIDERASYON

Ang matag bersikulo sa Biblia kinahanglan nga tun-an sa iyang konteksto. Kini nagpasabot nga kini kinahanglan nga tun-an nga adunay relasyon ngadto sa mga bersikulo nga nag-una ug mosunod niini, ingon man sa relasyon ngadto sa uban nga anaa sa Biblia. Daghan ang ba kak nga mga doktrina ug mga kulto nga gibuhat tungod kay ang mga bersikulo o mga bahin sa mga bersikulo gikuha gawas sa ilang konteksto.

Pananglitan, sa Biblia nag-ingon nga walay Dios. Nahibalo ka ba niana? Kamo makakaplag niini diha sa Salmo 14: 1. Dinhi nag-ingon nga "walay Dios." Apan kon atong basahon ang tanan nga mga tudling nan kita aduna niini:

Ang buang miingon sa iyang kasingkasing: Walay Dios. (Salmo 14: 1)

Ang tibuok nga bersikulo sa konteksto lahi ang kahulogan kay sa bahin nga gikuha gikan sa konteksto.

Sa pagtuon sa usa ka bersikulo sa konteksto niini pangutan-a ang inyong kaugalingon sa mosunod nga mga pangutana:

1. Kinsa Ang Namulong O Nagsulat?

Bisan ang Biblia mao ang Pulong sa Dios, lain-laing mga tawo ang gigamit sa pagsulat ug sa pagsulti niini.

2. Unsa Ang Gisulti?

Itingob ang mga nag-unang mga punto sa unsay gisulti sa mga mamumulong o magsusulat.

3. Kang Kinsa ba Kini Gisulti?

Israel? Sa Gentil nga mga nasud? Sa Simbahan? Sa usa ka piho nga tawo?

4. Nganong Kini Gisulti?

Unsa ang katuyoan sa tudling? Ang Biblia mismo nagsulti sa mga katuyoan alang sa pipila ka mga libro ug mga tudling:

Ug daghan pang ubang mga ilhanan nga gibuhath ni Jesus sa atubangan sa iyang mga tinun-an, nga wala mahisulat niini nga basahon:

Apan kini gisulat, aron kamo managpanoo nga si Jesus mao ang Kristo, ang Anak sa Dios; ug nga sa pagtoo makabaton kamog kinabuhi diha sa iyang ngalan. (Juan 20: 30-31)

Alang sa uban nga mga bahin sa Kasulatan ang rason sa pagsulat dili ingon ka tin-aw. Kamo kinahanglan gayud nga mosusi pag-ayo sa mga konteksto aron sa pagtino kon ngano nga ang mensahe natala.

5. Kanus-a Kini Gisulti?

Ang panahon ug mga kahimtang sa pipila ka mga kasulatan makatabang kanato sa pagsabot sa kahulugan. Pananglitan, sa diha nga may kalibog sa mga serbisyo sa iglesia sa Corinto, si Pablo misulat sa usa ka espesyal nga tudling sa kasulatan. Siya nagsulti sa mga babaye sa magpakahilom diha sa mga Iglesia. Kini nagpasabot ba nga ang mga babaye dili makaawit, maka-ampo, makatudlo, o makasimba sa makusog diha sa Iglesia?

Sa pagpangita sa tubag, kita kinahanglan gayud nga mosusi kon kanus-a, ngano, ug kang kinsa kini gisulti. Sa mga Judio nga serbisyo sa simbahan ang mga lalaki naglingkod sa usa ka kilid sa bilding ug ang mga babaye sa laing kilid.

Ang taga Corinto nga mga babaye nagbalda sa mga serbisyo pinaagi sa pagsinggit sa mga pangutana ngadto sa ilang mga bana diha sa pikas nga bahin sa lawak. Kini mao ang higayon sa diha nga si Pablo kinahanglan nga magsulat:

Himoa nga ang inyong mga babaye pahiluma sulod sa mga iglesia; kay kini wala itugot kanila sa pagsulti; apan sila gisugo nga managpasakop nga masinugtanon, ingon usab sa giingon sa kasugoan. (I Mga Taga Corinto 14:34)

Ang paghubad sa Kasulatan sa sulod sa konteksto niini makatabang sa pagpatin-aw sa kahulogan sa mga tudling. Ang pagkuha sa usa ka bersikulo gawas sa konteksto moresulta sa sayop nga pagsabut. Kasagaran ang konteksto sa Kasulatan diha sa Biblia naghatag sa kahulogan. Ang usa ka maayo nga panig-ingnan niini mao ang samingay sa magpupugas sa Mateo 13: 1-9. Kon magpadayon kamo sa pagbasa sa konteksto, ang samingay gihubad diha sa mga bersikulo 18-23. Sa daghang mga panghitabo nga susama niini ang Biblia naghubad sa iyang kaugalingon sa sulod sa konteksto. Kini mao ang hinungdan nganong ang kontekstuwal nga konsiderasyon importante.

ANG LAGDA SA UNANG PAGHISGOT

Ang lagda sa unang paghisgot mao ang mosunod: Ang unang higayon sa usa ka pulong, hugpong sa mga pulong, butang, o nga hitabo gihisgotan sa Biblia, kini naghatag sa yawi sa kahulogan niini sa bisan asa pa kini mahitabo.

Pananglitan, diha sa Genesis 3 didto mao ang unang paghisgot sa mga dahon sa higuera. Dinhi, gigamit ni Adan ang mga dahon sa higuera sa pagsulay sa pagtabon sa iyang kaugalingong sala ug sa pagkahubo sa iyang kaugalingon nga mga paningkamot. Ang higuera nga dahon nagsulti sa kaugalingong pagkamatarung, pagsalikway sa solusyon sa Dios, ug usa ka pagsulay sa pagmatarung sa kaugalingon sa atubangan sa Dios.

Kini mao ang kahulogan sa mga dahon sa higuera bisan asa sila hisgotan sa ulahi sa Biblia. Pananglitan, ang katapusang higayon nga ang dahon sa higuera gihisgotan pinaagi ni Jesus sa Mateo 21 ug Marcos 11 ug 13. Dinhi atong makita ang usa ka kahoy nga higuera nga may mga dahon apan walay bunga. Si Jesus nagtunglo niini ug kini nalaya. Aron makasabot niini nga buhat atong gikinahanglan mahinumdoman ang lagda sa unang paghisgot ug mobalik sa Genesis 3. Ang dahon sa higuera nagrepresentar sa pagsalikway sa tawo sa solusyon sa Dios ug sa usa ka kaugalingong-pagkamatarung nga misulay sa pagmatarung sa iyang kaugalingon. Ang kahoy nga higuera nagrepresentar sa-kaugalingong pagkamatarung sa nasud sa Israel nga nagsalikway kang Jesus. Sila misalikway kaniya ingon nga Hari ug dili modawat sa iyang plano sa kaluwasan gikan sa sala. Sila naningkamot nga mahimong mga matarung pinaagi sa ilang kaugalingon nga mga paningkamot.

ANG LAGDA SA PAGSUBLI

Ang tibuok Biblia gituga sa Dios. Walay wala kinahanglana nga mga bahin sa Biblia. Ang matag pulong makapadasig ug gikinahanglan. Tungod niini nga rason, sa diha nga ang usa ka butang gisubli sa Kasulatan kini alang sa espesyal nga pagtagad. Kini nagpasabot nga ang usa ka kamatuoran adunay espesyal nga importansya nga kinahanglan nga pagasubli.

Juan 3 naghulagway niini nga lagda sa pagsubli. Si Jesus nagsulti kang Nicodemo sa pa nginahanglan sa bag-ong pagkatawo nga kasinatian ug gisubli kini sa tulo ka higayon:

Gawas kon ang tawo matawo pag-usab, dili siya makakita sa gingharian sa Dios. (Juan 3: 3)

Gawas kon ang tawo matawo sa tubig ug sa Espiritu dili siya makasulod ngadto sa gingharian sa Dios. (Juan 3: 5)

Ayaw kahibulong nga ako moingon nganha kanimo, ikaw kinahanglan nga matawo pag-usab. (Juan 3: 7)

Hinumdumi: Bisan kanus-a nga ang Biblia mosubli, kini mao ang paagi sa pag-ingon sa Balaang Espiritu "Hunong ug sa tinuod lang motan-aw ka niini."

ANG LAGDA SA ANAM-ANAM NGA PINADAYAG

Kini nga lagda sa pagkatinuod gipahayag sa Biblia:

Hibaloi kini una sa tanan, nga walay tagna sa mga Kasulatan nga nagagikan sa kaugalingon nga pagsaysay.

Kay ang tagna wala sa kanhing panahon pinaagi sa kabubut-on sa mga tawo; kondili ang balaang mga tawo sa Dios misulti ingon nga sila natandog sa Espiritu Santo. (II Pedro 1: 20- 21)

Ang Schofield nga Biblia naghatag niini nga hubad:

Walay tagna sa kasulatan nga anaay iyang kaugalingon nga kahulogan; Kana mao, nga kini dili hilit gikan sa tanan nga mga Pulong nga gihatag sa ubang mga dapit.

Ang lagda sa anam-anam nga pagpadayag mao kini: Ang tibuok nga kamatuoran sa Pulong sa Dios sa bisan unsa nga hilisgutan dili kinahanglan nga tigumon gikan sa usa ka hilit nga tud ling. Ang nag-anam-anam nga (tibuok) pagpadayag sa tanang Biblia nagsulti bahin sa usa ka kamatuoran nga ikonsiderar. Kini mao ang hinungdan kon nganong gitawag kini nga lagda sa "anam-anam" nga pagpadayag.

Kamo dili makabase sa inyong doktrina, sa pagtudlo, o sa mga pagtoo sa pipila ka mga hilit nga mga bersikulo mahitungod sa usa ka hilisgutan. Kamo kinahanglan nga magpadayon sa pagtuon hangtud nga ang inyong kahulogan mahimong pinasubay sa tibuok nga mga Kasulatan.

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.

2. Unsa ang buot ipasabot sa "hustong mobahinbahin" sa Pulong sa kamatuoran?

3. Unsa ang gipasabot sa "pinulong" nga inspirasyon sa Biblia?

4. Unsa ang gipasabot sa "hingpit" nga inspirasyon sa Biblia?

5. Ilista ang matag lagda nga gihisgotan niini nga kapitulo. Human sa matag lagda ipatin-aw sa mubo kon unsa ang gipasabot niini:

Lagda 1: _____ Unsay gipasabot: _____

Lagda 2: _____ Unsay gipasabot: _____

Lagda 3: _____ Unsay gipasabot: _____

Lagda 4: _____ Unsay gipasabot: _____

Lagda 5: _____ Unsay gipasabot: _____

Lagda 6: _____ Unsay gipasabot: _____

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

ALANG SA DUGANG PAGTUON

Adunay pipila ka mga tudling diha sa Biblia nga nagmatuod sa inspirasyon sa Pulong sa Dios. Tan-awa ang matag tudling sa inyong Biblia, ug itingob kini:

Kasulatan	Pagtingob
Hebreohanon 1: 1	_____ _____
I Mga Taga Tesalonica 2:13	_____ _____
II Timoteo 3:16	_____ _____
I Mga Taga Corinto 14:37	_____ _____
I Mga Taga Corinto 2: 7-13	_____ _____
I Mga Taga Corinto 11:23	_____ _____
Galacia 1: 11,12,16,20	_____ _____
Mga Taga Efeso 3: 1-10	_____ _____
I Pedro 1: 10, 11, 21	_____ _____
II Pedro 3:16	_____ _____

KAPITULO 7

KAAGI SA BIBLIA

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagsulat sa sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.
- Pagpaila sa dagko nga masaysayon nga mga panahon sa Biblia.
- Paghulagway sa matag adlaw nga kinabuhi sa panahon sa Biblia.
- Pagpaila sa arkeyolohiya sa Biblia.

SAG-ULOHONG BERSIKULO:

Mahitungod sa imong mga pagpamatuod, ako nailhan sa karaan nga imong gitukod sila sa walay katapusan. (Salmo 119: 152)

PASIUNA

Ang matag bahin sa Biblia nahitabo sa usa ka piho nga panahon sa kasaysayan ug sa usa ka piho nga kultural nga konteksto. Ang husto nga pagsabot sa usa ka tudling kasagaran may kalabutan niini nga mga hinungdan. Kini nga kapitulo mihatag ug usa ka mubo nga kina tibuk-an sa kasaysayan sa Biblia ug nagpatin-aw sa mga detalye sa matag adlaw nga kina buhi sa mga kapanahonan sa Biblia.

KRONOLOHIKANHONG KASAYSAYAN

Ang kronolohikanhong kasaysayan nagsulti kon kanus-a nahitabo ang usa ka panghitabo sa nangagi. Ang "Kronolohikanhon" nagpasabot sa han-ay o pagkasunod-sunod. Sa kronolohi kanhong kasaysayan giorganisar ang mga panghitabo sa nangagi sa tukma nga han-ay.

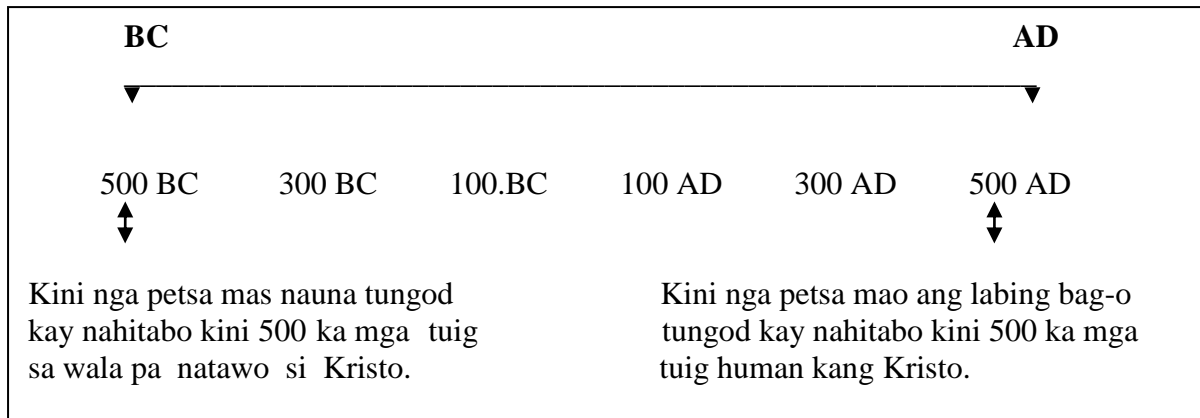
Sa kadaghanan sa kalibutan nga pagpetsa sa panahon gibahin ngadto sa duha ka dagko nga mga panahon. Kining duha ka mga yugto gipakita pinaagi sa paggamit sa mga inisyal human sa numero sa mga tuig:

- B.C.** Ang mga numero nga gimarkahan niini nga mga inisyal nangahulogan nga nahitabo ang usa ka panghitabo sa wala pa natawo ni Kristo.
- A.D.** Ang mga numero nga gimarkahan niini nga mga inisyal nangahulogan nga ang usa ka panghitabo nahitabo human sa panahon sa pagkatawo ni Kristo.

Sa diha nga kita moingon nga ang usa ka butang nahitabo sa 250 BC, nagpasabot nga kini nahitabo sa 250 ka tuig sa wala pa si Kristo. Sa diha nga kita moingon nga nahitabo ang usa ka panghitabo sa 700 AD, nagpasabot nga kini nahitabo sa 700 ka tuig human sa pagkatawo ni Kristo. Kon ang usa ka numero adunay BC human niini, ang mas dako nga numero mao ang mas nauna nga petsa.

Sa diha nga ang usa ka numero adunay AD human niini, ang mas dako nga numero mao ang mas bag-o nga petsa.

Kini nga tsart makatabang kaninyo nga makasabot sa pagpetsa:

Adunay pipila ka mga paagi nga kita masayud sa kronolohikanhong kasaysayan sa mga panghitabo sa Biblia:

1. Ang Biblia mismo naghatag sa mga petsa sa pipila ka mga panghitabo.
2. Ang sayo nga mga rekord sa mga magsasaysay naghatag sa mga petsa.
3. Pinaagi sa arkeyolohiya, nga mao ang nagtuon sa karaang mga butang. Kini mao ang usa ka siyensiya nga nakaangkon ug kahibalo sa panahon nga nangagi gikan sa pagtuon sa ngapabilin nga patayng lawas sa ilang mga sibilisasyon. Ang Bibliyanhong arkeyolohiya mao ang nagtuon sa mga patayng lawas nga nakita diha sa kayutaan sa Biblia. Pipila sa mga makasaysayang rekord sa Biblia naangkon pinaagi sa pagpetsa niini nga mga patayng lawas.

KRONOLOHIKANHONG KASAYSAYAN SA BIBLIA

Ang kronolohikanhong kasaysayan sa Biblia labing sayon nga gibahin ngadto sa napulo ug duha ka mga dagko nga mga panahon. Ang Tsart I nagpakita sa dagko nga mga yugto sa kronolohiya sa Biblia. Tan-awa sa Kolum 2 diha sa tsart. Kini nagpakita sa 12 nga mga yugto sa kasaysayan sa Biblia sugod sa "Paglalang kang Abraham" ug nagtapos diha sa "Pagkaylap Sa Ebanghelyo. "

Ang kolum I ug 3 nagpakita kon kanus-a ang mga libro sa Biblia gisulat. Timan-i nga sa tali wala sa mga Daan ug Bag-ong Tugon adunay panahon nga 386 ka tuig nga walay mga libro nga gisulat. Dangup niini nga kronolohiya samtang kamo magtuon sa Biblia. Kini makatabang kaninyo sa pagtino kon kanus-a ang mga panghitabo nahitabo:

Unang Tsart Kronolohikanhong Kasaysayan Sa Biblia

Usa	Duha	Tulo
GENESIS	1. Paglalang kang Abraham 2. Si Abraham ngadto kang Moises	
EXODO LEVITICO NUMEROS DEUTERONOMIO	3. Ang Paggawas	
JOSUE	4. Ang Pagbuntog	
MAGHUHUKOM RUTH	5. Ang mga Maghuhukom 6. Ang Gingharian	
		JOB SALMO PROVERBIO ECCLESIASTES AWIT NI SOLOMON ISAIAS JEREMIAS LAMENTACIONES EZEQUIEL DANIEL OSEAS JOEL AMOS ABDIAS JONAS MIQUEAS NAHUM HABACUC SOFONIAS
I SAMUEL II SAMUEL		
I MGA HARI II MGA HARI		
I CRONICAS II CRONICAS	7. Duha ka mga gingharian 8. Juda lamang	
	9. Ang pagkabihag	
EZRA NEHEMIAS MALAQUIAS	10. Ang Pagpauli	HAGEO ZACARIAS

(Unang Tsart, Nagpadayon)

Sa tunga-tunga sa mga Testamento

Usa	Duha	Tulo
MATEO MARCOS LUCAS JUAN	11. Kinabuhi ni Kristo	MGA TAGA ROMA I UG II TAGA-CORINTO TAGA-GALACIA TAGA-EFESO TAGA-FILIPOS TAGA-COLOSAS I UG II TAGA-TESALONICA
MGA BUHAT	12. Pagkaylap sa Ebanghelyo	I UG II TIMOTEO FILEMON TITO HEBREOHANON SANTIAGO I UG II PEDRO I, II, UG III JUAN JUDAS PINADAYAG

Karon basaha ang paghulagway sa dagko nga mga panghitabo nga nahitabo niining mga 12 ka mga yugto sa kasaysayan sa Biblia:

1. Paglalang hangtod kang Abraham (Gikan sa paglalang sa tuig 2000 BC):

Ang paglalang sa uniberso, ang pagkahulog sa tawo sa sala, ang pagpatay kang Abel ni Cain, si Noe ug ang baha, ug ang Tore sa Babel mao ang pipila sa mga dagko nga mga panghitabo sa Biblia niini nga panahon.

2. Abraham hangtod kang Moises (200-1500 BC):

Kini nga panahon naglangkob sa gibana-bana nga 500 ka mga katuigan. Ang mga kasinatian sa usa ka tawo, si Abraham, ug ang iyang mga kaliwat mao ang mga gitumong niini nga panahon. Gikan kang Abraham ang Dios nagbangon sa nasud sa Israel nga pinaagi niini siya gusto nga mopadayag sa iyang kaugalingon ngadto sa mga nasud sa kalibutan. Kini nga panahon naglakip sa mga istorya ni Isaac, ang anak nga lalake ni Abraham, ug sa anak nga lalake ni Isaac, si Jacob. Ang panahon nagtapos sa mga istorya ni Jose, ang anak nga lalake ni Jacob, nga gibaligya ngadto sa pagkaulipon sa Egipto ug nahimong usa ka dakung magmamando. Si Jacob ug ang iyang pamilya sa ulahi miduyog kang Jose sa Egipto.

3. Ang Paggawas (1500-1460 BC):

Sa tunga-tunga sa katapusan sa Genesis ug sa pag-abli sa Exodo gibana-bana nga 100 ka mga tuig ang milabay. Ang pamilya ni Jacob gipadaghan ngadto sa nasod sa Israel niini nga panahon. Ang mga Ehiptohanon nangalisang tungod sa paspas nga pagtubo sa mga anak ni Israel mao nga gihimo sila nga mga ulipon. Si Moises gibangon ug ubos sa iyang pagpangulo ang mga Israelinhon milagrosong nakagawas gikan sa Egipto. Human sa paggahin ug usa ka tuig sa bukid sa Sinai, sila nahisalaag sa 38 ka mga tuig didto sa kamingawan. Kini nga panahon nagtapos sa kamatayon ni Moises ug ang pagpangulo sa Israel gidawat sa usa ka tawo nga ginganlag si Josue.

4. Ang Pagbuntog sa Canaan (1460-1450 BC):

Atol niini nga panahon si Josue nangulo sa Israel ngadto sa Canaan aron sa pagpanag-iya sa yuta nga gisaad sa Dios kanila. Sa diha nga ang mga dili-diosnon nga mga tawo niini nga dapit nasakop sa militar, ang yuta nabahin taliwala sa 12 ka mga tribo sa Israel. Kini nga panahon sa 10 ka tuig natala diha sa libro ni Josue.

5. Ang mga Maghuhukom (1450-1102 BC):

Kini mao ang panahon diin ang Dios nagbangon sa mga maghuhukom sa pagmando sa mga katawhan sa Israel. Kini mao ang usa ka mangitngit nga yugto sa panahon diha sa istorya sa Israel ingon nga kini mao ang usa ka panahon sa espirituhanon nga kapakyasan. Kini nga panahon milungtad sa 348 ka mga tuig.

6. Ang Gingharian (1102-982 BC):

Si Samuel, ang katapusan nga maghuhukom sa Israel, nagtukod sa mga Gingharian sa Israel, ug gidihogan si Saul aron mahimong hari. Tulo ka mga hari, si Saul, David, ug Solomon ang matag-usa naghari sulod sa 40 ka mga tuig. Atol niini nga panahon ang nasod sa Israel naka kab-ot sa labing taas nga himaya sa ilang kasaysayan. Ang gobyerno lig-on nga natukod ug ang mga utlanan sa Israel gipalapdan. Ang istorya niini nga panahon, ingon man sa tulo ka mosunod nga mga panahon, girekord sa I ug II Samuel, 1 ug II Mga Hari, ug 1 ug II Cronikas. Ang panahon sa gingharian milungtad sa 120 ka mga tuig ug unya ang gingharian na bahin.

7. Ang Duha ka Gingharian (982-722 BC):

Sa diha nga ang dautan nga anak nga lalake ni Salomon, si Roboam, miabot sa trono, ang amihanan nga mga tribo nag-alsa. Sila nagtukod ug usa ka lain nga gingharian sa Israel. Ang Gingharian sa habagatan nailhan ingon nga ang mga Gingharian sa Juda. Gibanabana nga 259 ka mga tuig nga ang Israel nabahin ngadto sa duha ka mga gingharian.

8. Juda lamang (722-587 BC):

Ang Israel, ang Amihanang Gingharian, gisakop sa mga Asiryanhon sa 722 B.C. Ang mga katawhan gidala nga bihag ngadto sa Asiria. Human sa pagkapukan sa Israel, ang habagatang Gingharian sa Juda milungtad sa 135 ka mga tuig.

Ang mga hari sa Juda nagpakita sa dugang nga pagkamaunongon ngadto sa Dios ug ang mga katawhan wala mahulog sa halalum ngadto sa sala.

9. Ang Pagkabihag (587-538 BC):

Bisan pa sa mga pasidaan sa mga manalagna, ang Juda sa katapusan nahulog sa mas lawom nga pagpakasala hangtod nga ang Dios nagtugot kanila nga malupig ni Nabucodonosor ug gidala nga bihag ngadto sa Babilonia. Ang ciudad sa Jerusalem gilaglag ug ang mga katawhan sa Dios, nga sa pipila ka gatus ka mga tuig kaniadto milagroso nga mitabok sa Suba sa Jordan, karon mimartsa diha sa mga talikala.

10. Ang Pagpauli (538-391 BC):

Sa diha nga ang usa ka hari nga ginganlag ni Ciro nahimong lider sa Babilonia, siya mitugot sa katawhan sa Dios nga mobalik ug motukod pag-usab sa Jerusalem ug ang ilang mga pagsimba sa templo. Si Zorobabel nangulo sa grupo nga mibalik sa pagtukod pag-usab sa ilang mga kaugalingon diha sa gisaad nga yuta. Ang mga talaan niini nga panahon makita diha sa Mga libro ni Esdras, Nehemias, ug Ester. Kini nga panahon sa pagpauli milungtad sa 147 ka mga tuig.

Sa tunga-tunga sa mga Tugon (391-5 BC)

Ang Daang Tugon misira uban sa pagtukod pag-usab sa mga katawhan sa Dios, ang Israel, sa yuta sa Canaan. Unya miabot ang panahon nga gibanabana sa 400 ka mga tuig sa taliwala sa Daan ug Bag-ong mga Tugon. Walay mga libro sa Biblia nga gisulat niini nga panahon nan ang mga impormasyon niini nga panahon miabut gikan sa kalibutanon nga mga sinulat.

Atol niini nga panahon ang Palestina gimandoan sa mga Persianhon (536-333 BC), ang mga Grego (333-323 BC), ang mga Egiptohanon (323-204 BC), ang mga Sirianhon (204-165 BC), ang mga Macabeo (165-63 BC), ug Roma (63 BC hangtod sa panahon ni Kristo).

11. Kinabuhi ni Kristo (5 BC hangtod sa 28 AD):

Human sa 400 ka mga tuig, si Juan Bautista gibangon sa Dios sa pag-andam sa dalan alang sa pag-anhi ni Jesu-Kristo. Si Jesus mao ang Manluluwas sa makasasala nga katawhan. Ang saad sa plano niini nga kaluwasan unang gihimo diha sa tanaman sa Eden sa diha nga ang tawo sa sinugdanan nakasala (Genesis 3:15). Si Jesus milagrosong gipanganak sa usa ka ulay, nagpadayag sa iyang kaugalingon ngadto sa Israel ingon nga ang Mesiyas, gisalikway, gilansang sa krus alang sa mga sala sa tanan nga mga katawhan, ug gibanhaw pinaagi sa gahum sa Dios. Mateo, Marcos, Lucas ug Juan nagrekord niini nga panahon sa 33 ka mga tuig.

12. Ang pagkaylap sa Ebanghelyo (28-100 AD):

Kini nga panahon naglangkob sa mga panghitabo human sa pagbalik ni Kristo sa langit human sa iyang pagkabanhaw. Kini nagrekord sa pagkaylap sa Ebanghelyo gikan sa Jerusalem ngadto sa Judea, Samaria, ug sa tibuok kalibutan.

Ikaduhang Tsart: Maghuhukom Sa Israel

Ang Daang Tugon naghigot sa daghang panghitabo nga nahitabo sa dihang ang Israel gimandoan sa mga Maghuhukom. Ang mga maghuhukom nagmando sa wala pay hari sa Israel. Ang mga istorya sa mga maghuhukom natala diha sa libro sa Mga Maghuhukom. Gamita kini nga tsart aron sa pagtabang kaninyo sa pag-ila kon kanus-a kini nga mga panghitabo nahitabo sa panahon sa mga maghuhukom:

Pakisayran	Ngalan	Mga petsa BC	Gidaghanon sa mga katuigan
Maghuhukom 3: 7-11	Otniel	1400-1360	40
Maghuhukom 3: 12-31	Aod	1360-1280	80
Maghuhukom 3: 12-31	Samgar	1280	1
Maghuhukom 4-5	Debora	1280-1240	40
Maghuhukom 6-8: 32	Gideon	1240 -1200	40
Maghuhukom 9	Abimelech	1200-1197	3
Maghuhukom 10: 1-2	Tola	1197-1174	23
Maghuhukom 10: 3-5	Jair	1174-1152	22
Maghuhukom 10: 6-12	Jephte	1152-1146	6
Maghuhukom 10: 6-12	Ibzan	1146-1138	8
Maghuhukom 10: 6-12	Elon	1138-1128	10
Maghuhukom 10: 6-12	Abdon	1128-1121	7
Maghuhukom 13-16	Sampson	1121-1101	20

Ikatulong Tsart: Hari sa Israel Ug sa Juda

Daghang mga panghitabo sa Daang Tugon ang gihisgotan nga nahitabo sa panahon sa mga pagmando sa mga lain-laing mga hari sa Israel ug sa Juda. Kini nga tsart makatabang kaninyo sa pagpetsa sa mga panghitabo:

Mga Hari Sa Israel:

Ngalan sa Hari	Tuig nga Gitas-on sa Paghari	Mga Petsa B.C.	Pakisayran
Jeroboam I	22	976-954	I Mga Hari 11: 26-14: 20
Nadab	2	954-953	I Mga Hari 15: 25-28
Baasa	24	953-930	I Mga Hari 15: 27-16: 7
Ela	2	930-929	I Mga Hari 16: 6-14
Zimri	(7 ka adlaw)	929	I Mga Hari 16: 9-20
Omri	12	929-918	I Mga Hari 16: 15-28
Achab	21	918-898	I Mga Hari 16: 28-22: 40
Ochozias	1	898-897	I Mga Hari 22: 40- II Mga Hari 1:18
Joram	11	897-885	II Mga Hari 3: 1-9: 25
Jehu	28	885-857	II Mga Hari 9: 1-10: 36
Joachaz	16	857-841	II Mga Hari 13: 1-9
Joas	16	841-825	II Mga Hari 13: 10-14: 16
Jeroboam II	40	825-773	II Mga Hari 14: 23-29
Zacarias	½	773-772	II Mga Hari 14: 29-15: 12
Sallum	(1 ka bulan)	772	II Mga Hari 15: 10-15
Menahem	10	772-762	II Mga Hari 15: 14-22
Pekaia	2	762-760	II Mga Hari 15: 22-26
Peka	20	760-730	II Mga Hari 15: 27-31
Oseas	9	730-721	II Mga Hari 15: 30-17: 6

Mga Hari Sa Juda:

Ngalan sa Hari	Tuig nga Gitas-on sa Paghari	Mga Petsa B.C.	Pakisayran
Roboam	17	976-959	I Mga Hari 11: 42-14: 31
Abiam	3	959-996	I Mga Hari 14: 31-15: 8
Asa	41	956-915	I Mga Hari 15: 8-24
Jehosphahat	25	915-893	I Mga Hari 22: 41-50
Johoram	8	893-886	II Mga Hari 8: 16-24
Ochozias	1	886-885	II Mga Hari 8: 24-9: 29
Athlia	6	885-879	II Mga Hari 11: 1-20
Joas	40	879-840	II Mga Hari 11: 1-12: 21
Amasias	29	840-811	II Mga Hari 14: 1-20
Azarias (Uzzias)	52	811-759	II Mga Hari 15: 1-7
Jotam	18	759-743	II Mga Hari 15: 32-38
Achaz	19	743-727	II Mga Hari 16: 1-20
Ezechias	29	727-698	II Mga Hari 18: 1-20: 21
Manases	55	698-643	II Mga Hari 21: 1-18
Amon	2	643-640	II Mga Hari 21: 19-26
Josias	31	640-609	II Mga Hari 22: 1-23: 30
Jehohaz	(3 ka bulan)	609	II Mga Hari 23: 31-33
Joacim	11	609-597	II Mga Hari 23: 34-24: 5
Joachin	(3 ka bulan)	597	II Mga Hari 24: 6-16
Sedechias	11	597	II Mga Hari 24: 17-25: 30

Ikaupat nga Tsart: Mga Propeta sa Daang Tugon

Sanglit daghan sa Daang Tugon mao ang mga libro sa tagna, importante nga masayran kon dis-a ang mga propeta nagpuyo ug nanagna. Gamita kini nga tsart sa pagpetsa sa mga pang hitabo sa panahon sa mga manalagna.

Ngalan sa Propeta	Nanagna Sa	Petsa
Jonas	Asiria	Sa wala pa ang Pagkabihag (800-650)
Nahum	Asiria	Sa wala pa ang Pagkabihag (800-650)
Abdias	Edom	Sa wala pa ang Pagkabihag (800)
Oseas	Israel	Sa wala pa ang Pagkabihag (750)
Amos	Israel	Sa wala pa ang Pagkabihag (750)
Isaias / Jeremias	Juda	Sa wala pa ang Pagkabihag (800-606)
Jeremias / Lamentaciones	Juda	Sa wala pa ang Pagkabihag (800-606)
Joel	Juda	Sa wala pa ang Pagkabihag (800-606)
Miqueas	Juda	Sa wala pa ang Pagkabihag (800-606)
Habacuc	Juda	Sa wala pa ang Pagkabihag (800-606)
Sofonias	Juda	Sa wala pa ang Pagkabihag (800-606)
Ezequiel	Juda	Atol sa Pagkabihag (606-536)
Daniel	Juda	Atol sa Pagkabihag (606-536)
Haggeo	Juda	Human sa Pagkabihag (536-400)
Zacarias	Juda	Human sa Pagkabihag (536-400)
Malaquias	Juda	Human sa Pagkabihag (536-400)

KINABUHI SA KAPANAHONAN SA BIBLIA

Ang Biblia, mga magsasaysay, ug arkeyolohikanhong mga pagtuon naghatag ug impormasyon sa matag adlaw nga kinabuhi sa mga katawhan sa Israel sa panahon sa Biblia. Sa wala pa ang panahon sa ilang pag-adto sa Egipto ang mga katawhan sa Israel nagpuyo sa mga tol da. Sila nagbalhin-balhin uban sa ilang mga panon sa carnero ug panon sa baka sa pagpangita sa lab-as nga sibsibanan ug tubig.

Human sa paggawas gikan sa Egipto, ug sa mga katuigan nga nagabiyaha sa kamingawan, ang Israel mipuyo sa ilang gisaad nga yuta sa Canaan. Gikan niadto nga panahon ang kinabuhi sa ordinaryong mga tawo misunod sa usa ka sumbanan nga nausab gamay sa tibuok tuig.

Ang mga mag-uuma nga mga tawo nagtrabaho sa kaumahan o sa usa ka baryo aron magamit ang mga kahanas samtang ang mga babaye ug mga bata nag-atiman sa panimalay. Panguma ug pagbantay sa mga manananap maoy duha ka importante nga mga trabaho. Adunay pipila ka mga pangisda ug ang tanan nga matang sa mga kahanas sa balangay lakip na ang pagpan day, pagkolon, ug paghimo ug gamit gikan sa panit.

Ang tubig kapos tungod kay ang yuta init ug uga ang kadaghanan sa mga tuig. Ang tubig gikalos gikan sa usa ka atabay sa balangay gamit ang usa ka panit nga balde. Kini mao ang usa ka importante nga dapit nga sosyalan sa mga babaye.

Ang mga tawo nagsuot sa tag-as nga nagadunghay nga mga bisti aron sila mabugnawan. Ang materyales sa bisti gidisyonan sumala sa bahandi. Ang mga adunahan makapalit sa maanin dot nga tininang panapton. Kasagaran ang mga bisti nagpakita sa propesyon sa usa ka tawo. Pananglitan, ang mga sacerdote nagsul-ob sa espesyal nga mga bisti, ug ang mga rabi (relihiyosong mga lider sa Israel) nagsul-ob sa usa ka kupo nga asul ang borlas. Ang mga sapatos gihimo sa panit sa lapalapa sa baka uban sa gihay nga panit nga gitaod sa buolbuol.

Ang kaminyoon gihan-ay sa mga ginikanan ug may diriyot nga sosyalan alang sa mga batanon. Tungod kay ang pangasaw-onon usa ka nagatrabaho nga bahandi, siya bayaran alang sa usa ka pangasaw-onon nga presyo. Ang kaugalingon nga kinabuhi nakasentro diha sa panimalay.

Sa mga panahon sa Daang Tugon walay eskwelahan alang sa mga anak sa yano nga mga tawo. Sila gitudloan sa kahanas ug relihiyon sa ilang mga ginikanan. Sa panahon ni Jesus, ang edukasyon sa usa ka babaye mao ang bug-os nga responsibilidad sa inahan. Ang mga batang lalake miadto sa usa ka eskwelahan sa sinagoga gikan sa edad nga unom pataas. Ang Daang Tugon mao ang libro nga gigamit nila sa pagkat-on sa kasaysayan, heyograpiya, literatura, ug sa balaod. Ang mga talagsaong mga estudyante ang gipadala ngadto sa Jerusalem aron sa pagkat-on gikan sa mga Rabi. Ang matag batang lalake kinahanglan usab nga makakat-on sa usa ka pamatigayon. Sa diha nga ang usa ka bata nga lalake nahimong 13 ka tuig ang panuigon, siya nahimong "Bar Mitzvah" nga mao ang Judiohanon alang sa "usa ka anak nga lalake sa balaod." Kini nagpasabot nga siya giila ingon nga usa ka tawo.

Ang kamatayon sa mga katawhan sa Israel nagtawag sa nindot nga seremonyas sa pagbangotan. Usahay ang mga propesyonal nga magbalata suholan. Sa Bag-ong Tugon nga mga panahon ang lawas gidihogan ug giputos sa espesyal nga bisti sa patay. Ang kabus nga mga tawo gilubong sa yano nga lubnganan o mga langub, apan ang mga adunahan may mga lubnganan nga gikalot gikan sa mga bato ug gipatikan sa usa ka gipatag nga bato.

Walay pagkabahin tali sa sibil ug relihiyoso nga Kasugoan sa Israel. Ang ganghaan sa lung sod o balangay mao ang dapit diin ang mga problema pormal nga gihukman. Ang labing taas nga korte sa panahon sa Bag-ong Tugon mao ang Sanhedrin nga gilangkoban sa 70 ka mga tawo nga nanagkita sa templo. Ang Romano nga mga otoridad, nga adunay kontrol sa Israel sa panahon sa Bag-ong Tugon, nagtugot sa mga Israelinhon sa paghimo sa bisan unsa nga hukom sa ilalum sa ilang mga balaod gawas sa silot sa kamatayon.

Ang relihiyosong kinabuhi sa Israel nakasentro una sa tabernakulo, ug sa ulahi sa templo sa Jerusalem. Sa Daang Tugon nga relihiyosong mga regulasyon gidumala sa mga sacerdote ug sa mga Levihanon. Ang labing dako nga relihiyosong adlaw sa tuig mao ang adlaw sa Pagtabon. Niining adlaw ang hataas nga sacerdote misulod sa kinasulorang lawak sa templo aron sa paghimo sa pagtabon sa sala alang sa iyang kaugalingon nga mga sala ug sa mga sala sa mga katawhan.

Ang ubang mga fiesta naglakip sa pasko, nga mao ang usa ka paagi sa paghinumdom sa pag-ikyas sa Israel gikan sa Egipto. Ang fiesta sa Pentecostes nagtimaan sa sinugdanan sa pag-ani ug sa fiesta sa mga Payag mao ang ting-ani nga pista. Ang fiesta sa Purim nagpahinumdom sa kaluwasan ni Ester sa Israel, ug ang fiesta sa trompeta nagtimaan sa pagsugod sa bag-ong tuig.

Sa tunga-tunga sa katapusan sa Daang Tugon ug sa pagsugod sa Bag-ong Tugon ang regular nga pagsimba gibalhin gikan sa nag-unang templo ngadto sa mga lokal nga sinagoga. Kini nga batasan nagsugod sa mga adlaw sa diha nga ang Israel anaa sa pagkabihag, ug walay templo sa Jerusalem. Mga lalaki lamang ang mikuha sa usa ka aktibo nga bahin sa sinagoga nga pag-alagad. Ang mga babaye ug mga bata naglingkod sa laing mga seksyon. Ang sumbanan sa pag-alagad naglakip sa pamahayag sa usa ka tinooohan, mga pag-ampo, ug pagbasa gikan sa mga balaod ug sa mga propeta. Kini gisundan sa usa ka wali ug sa usa ka panahon sa diha nga ang mga lalaki makapangutana sa ministro.

Ang Daang Tugon nga Kasulatan gisulat diha sa sagrado nga mga linukot nga basahon nga ang mga doktor lamang sa balaod ang makaabli. Kutob sa mahimo ang mga pagduaw gihimo ngadto sa templo sa Jerusalem nga gitukod pag-usab. Ang templo susama sa orihinal nga templo sa panahon ni Solomon sa Daang Tugon apan sa usa ka mas dako nga sukod.

Ang istorya sa Biblia gipahiluna batok niining kaagi sa tradisyonal nga pamilya ug sa ilayan hon nga kinabuhi nga wala mausab sa daghang siglo. Kini gipahiluna usab batok sa mga nangagi sa nakiggubat nga mga imperyo sa tibuok Israel ug ang impluwensya sa Imperyo sa Roma. Ang Roma nagpadayon sa pagpugong sa mga katawhan sa Israel sa panahon ni Jesus.

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.

2. Katumbas: Alang sa matag panahon sa Unang Listahan pangitaaa ang paghulagway nga labing maayo nga mohaom sa Ikaduhang Listahan ug isulat ang letra sa ibabaw sa mga blangko sa atubangan sa panahon nga kini gihulagway.

Unang Listahan: Yugto

_____Paglalang hangtod kang Abraham

_____Abraham hangtod kang Moises

_____Ang paggawas

_____Ang Pagsakop

_____Ang Maghuhukom

_____Ang Gingharian mga hari.

_____Ang Duha ka Gingharian

_____Juda lamang

_____Ang Pagkabihag

_____Ang Pagpauli

_____Kinabuhi ni Kristo

_____Pagkaylap Sa Ebanghelyo

Ikaduhang Listahan

- a. Mga Buhat ug sa mga Sulat nagsulti niini nga istorya.
- b. Mateo, Marcos, Lucas, ug Juan sa nagsulti niini nga istorya.
- c. Ang Israel nga pagkagawasnon gikan sa Ehipto nahitabo.
- d. Ang Israel mibuntog sa Yutang Gisa ad sa panahon niini nga yugto.
- e. Kini mao ang usa ka panahon sa da kung sala diin ang Dios nagbangon ug mga maghuhukom sa pagluwas sa Israel.
- f. Ang Israel nabahin ngadto sa duha ka gingharian niini nga panahon.
- g. Ang usa ka yugto sa panahon nga si Saul, David, ug Solomon naghari ingon nga mga hari.
- h. Ang Israel ug ang Juda diha sa pagkaulipon niini nga panahon.
- i. Ang Jerusalem ug ang templo gitukod pag-usab atol niini nga panahon.
- j. Ang Juda mao lamang ang gingharian.
- k. Ang mga istorya ni Noe, ni Cain, Abel, ug Tore sa Babel nahitabo niini nga panahon.
- l. Abraham, Isaac, Jacob, ug si Jose mao ang yawi nga mga tawo atol niini nga panahon.

3. Kasaysayan o kronolohiya nagsulti sa _____ nahitabo.
4. Unsa ang Bibliyanhong arkeyolohiya?

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

ALANG SA DUGANG PAGTUON

Kon kamo labing interesado sa kronolohiya sa Biblia batoni ang *New Chronological Bible* nga gipatik sa World Bible Publishers. Ang chronological Bible usa ka King James version sa Biblia nga giorganisar sa basehan sa kronolohiya. Kini nagpasabot nga imbis nga gi-organisar pinaagi sa mga libro (Genesis hangtod sa Pinadayag) nga mga kapitulo ug mga bersikulo kini gipresentar sa kronolohikal nga han-ay aron nga ang mga panghitabo nahitabo sa na ngagi o mahitabo sa umaabot.

Ang sulod sa Genesis ngadto sa Pinadayag giorganisar sa Kronolohikanhong Biblia sa ilalum sa napulo ug duha ka dagko nga mga seksyon:

- Pag-uswag sa nag-unang Kalibutan
- Pag-uswag sa Israel ingon nga usa ka Tribo
- Pag-uswag sa Israel ingon nga usa ka Nasod
- Pag-uswag sa Israel ingon nga usa ka Ginharian
- Pagkabahin sa Israel ngadto sa duha Ginharian
- Pagkabuhi sa Israel diha sa Habagatang Ginharian
- Pagkabihag sa Israel didto sa Babilonia
- Pagpauli sa Israel sama sa usa ka nasod
- Pagtipig sa Israel sa panahon taliwala sa duha ka testamento nga yugto
(Kini mao ang panahon sa taliwala sa pagsulat sa mga Daan ug Bag-ong Tugon)
- Pagsubo sa Ginharian sa Dios dinhi sa Yuta
- Pagpadayon sa Ginharian sa Dios dinhi sa Yuta
- Pagkatuman sa Ginharian sa Dios dinhi sa Yuta

Ang *Narrated Bible* nga gipatik sa Harvest House Publishers, ni Eugene, Oregon, mao usab ang usa ka maayo nga himan alang sa kronolohikal nga pagtuon sa Biblia. Kini nga libro wala naghatag sa mga aktuwal nga teksto sa Biblia, apan naghatag sa mga reperensiya sa Biblia diha sa kronolohikanhong pagkahan-ay ug sa usa ka mubo nga asoy (Komentaryo) sa matag pakisayran.

2. Kon kamo interesado sa arkeyolohiya sa Biblia, ang mosunod nga mga libro ang mga gisugyot:

Beginnings In Biblical Archaeology ni Howard Vos nga gipatik sa Moody Press, Chicago, Illinois, USA

Archaeology in Bible Lands ni Howard Vos nga gipatik sa Moody Press, Chicago, Illinois, USA

KAPITULO 8

PAGLATID, PAGTIMAAN, PAGTSART

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagsulat sa sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.
- Paggamit sa usa ka paagi sa pagmarka sa Biblia.
- Paghimo sa usa ka latid.
- Paghimo sa usa ka pagtingob nga tsart

SAG-ULOHONG BERSIKULO:

Ang pagkamatarung sa imong mga pagpamatuod walay katapusan: Ihatag kanako ang salabutan, ug ako mabuhi. (Salmo 119: 144)

PASIUNA

Ang kalamboan sa tulo ka mga nag-unang mga kahanas sa pagpalambo sa bisan unsa nga paagi sa pagtuon sa Biblia. Kini nga mga kahanas mao ang mga pagmarka, paglatid, ug pagtsart. Sila mao ang mga hilisgutan niini nga kapitulo.

PAGTIMAAN

Ang pagtimaan mao ang usa ka paagi sa pagpasiugda sa teksto sa mga tudling sa Biblia. Ang pagtimaan naghimong sayon alang kaninyo sa pagpangita sa mga bersikulo sa piho nga mga hilisgutan. Sa pagtimaan sa inyong Biblia kamo mobadlis sa piniling mga bersikulo. Kung kamo adunay lain-laing mga kolor sa mga lapis kamo makahimo sa paninyas nga mga lokor sa inyong pagbadlis. Kon kamo walay dekolor nga mga lapis kamo makahimo sa paggamit sa mga simbolo diha sa mga kilid sa mahinungdanon nga mga bersikulo.

Gamita ang mosunod nga mga kolor ingon nga paninyas:

Pula (Red): Alang sa mga bersikulo nga may kalabutan sa kaluwasan. Ang pula nagrepresentar sa dugo ni Jesus. Kamo mahimo nga mogamit usab sa simbolo sa usa ka krus alang sa mga bersikulo mahitungod sa kaluwasan.

Berde (Green): Kini mao ang kolor sa nagtubo nga mga butang. Gamita kini nga kolor sa pagbadlis sa mga bersikulo mahitungod sa espirituhanon nga pagtubo. Kamo mahimo usab nga mogamit sa usa ka bulak sa pagrepresentar sa pagtubo.

Asul (Blue): Kini mao ang kolor sa mga langit. Gamita kini nga kolor sa pagtimaan sa mga bersikulo nga may kalabutan sa sa ikaduhang pag-anhi ni Jesu-Kristo, ang Bag-ong Jerusa lem, ug sa langit. Kon kamo migamit sa mga simbolo, gamita ang usa ka purongpurong sa pagtimaan sa mga bersikulo diha sa mga kilid sa inyong Biblia. Ang purongpurong nagre presentar sa Gingharian sa Langit.

Kapi (Brown): Ang usa ka uma sa trigo nga andam sa pag-ani kapi ang kolor. Si Jesus miga mit sa panig-ingnan sa pag-ani sa diha nga naghigot sa pag-ebanghelyo. Gamita ang kolor kapi sa pagtimaan sa mga bersikulo nga may kalabutan sa pag-ebanghelyo. Kamo mahimo usab nga mogamit sa simbolo (#) nga mao ang usa ka simbolo nga nangahulogan ug numero. Gamita kini sa pagpahinumdom kaninyo sa dakung gidaghanon sa mga tawo nga wala pa makadungog sa mensahe sa Ebanghelyo.

Kamo makahimo sa pagpili sa dugang nga kolor sa pagmarka sa mga bersikulo sa uban nga mga importante nga mga hilisgutan: purpura (purple), rosas (pink), dalag (yellow), itom (black), ug uban pa.

Kamo mahimo usab sa paggamit sa dugang nga mga simbolo ug tagai sila sa mga kahu logan.

PAGLATID

Ang usa ka latid mao ang usa ka paagi sa pag-organisar sa mubo nga mga sulat sa pagtuon. Kini nagbutang sa impormasyon sa tiningob nga porma sa paggamit sa ministryo ug sa uma abut nga pagtuon. Ang usa ka latid nasentro sa usa ka pinili nga tema. Kini nga tema mahi mong titulo sa latid nga kasagaran nagpakita sa hilisgutan sa pagtuon.

Human sa pag-ila sa hilisgutan sa pagtuon, ang sunod nga lakang mao ang pag-ila sa nag-u nang mga punto nga naghulagway mahitungod sa hilisgutan. Sunod adunay ubos nga mga puntos. Ang paunang langgikit o prefix nga "sub o ubos" nagpasabot nga sila anaa sa ubos sa o nagsulti sa usa ka butang mahitungod sa mga nag-unang punto.

Adunay daghan nga mga paagi sa paglatid. Kami mipili sa usa nga naggamit sa espesyal nga mga numero nga gitawag nga Romanhong mga numero alang sa mga nag-unang mga punto. Kon kamo dili pamilyar sa Romanhong mga numero, ang usa ka listahan gihatag alang kanin yo diha sa "Alang sa Dugang Pagtuon" nga seksyon sa kapitulo.

Ang ubos nga mga punto sa latid o outline gipakita uban sa dagko nga mga letra sa alpabeto. Kon may mga dugang pa nga mga puntos ubos niini, sila gipakita uban sa yano nga mga nu mero. Tun-i ang mosunod nga panig-ingnan nga nagtingob kon unsaon paghimo ug latid o outline:

IPAHIMUTANG ANG ULOHAN DINHI

- I. Kini mao ang Romanhong numero alang sa "1" nga gigamit alang sa unang nag-unang punto.
 - A. Kini mao ang dako nga letra nga gigamit alang sa ubos nga punto nga may kalabutan sa mga nag-unang punto.
 1. Kon may laing ubos nga punto nga may kalabutan niini, kini markahan sa numero 1.
 2. Tingali adunay uban nga mga puntos nga may kalabutan balik sa ubos nga punto A. Kon mao, padayon sa pagbutang kanila sa magkasunod nga numero.

Ang nag-unang punto I tingali adunay pipila ka ubos nga mga punto. Kon mao, magpadayon pinaagi sa alpabeto sa paggamit sa dako nga mga letra nga sunod-sunod. Ang matag usa niining ubos nga mga puntos kinahanglan nga may kalabutan ngadto sa nag-unang punto.

- II. Sa pagpresentar sa laing nag-unang punto gamita ang sunod nga sa Romanhong numero.
 - A. Ang ubos nga mga puntos mosunod sa sama nga sumbanan sa ilalum sa tagsatagsa ka mga nag-unang punto.

Ingon nga panig-ingnan, kami nag-andam sa usa ka mubo nga latid sa Roma 12: 1-2. Basaha una ang mga bersikulo:

Busa hangyoon ko kamo, mga igsoon, tungod sa mga kalooy sa Dios, nga inyong ihalad ang inyong mga lawas ingon nga usa ka halad nga buhi, balaan, hinangpunon sa Dios, nga mao ang inyong makatarunganon nga pagsimba.

**Ug dili kamo magpahiuyon niining panahona sa kalibutan; kondili pag-usab kamo pinaagi sa pagbag-o sa inyong mga salabutan, aron inyong hisayran kon unsa ang maayo ug hinangponon ug hingpit nga kabubut-on sa Dios.
(Roma 12: 1-2)**

Ang latid niini nga mga tudling sa mosunod:

LAKANG SA PAGPANGITA SA KABUBUT-ON SA DIOS

I. Itugyan ang inyong mga lawas nga usa ka buhi nga halad:

- A. Balaan.
- B. Madawat ngadto sa Dios.

II. Ayaw kamo pagpahiyon niining panahona sa kalibutan:

A. Mausab.

1. Kita mausab pinaagi sa pagbag-o sa atong mga hunahuna.

III. Kini nga mga lakang makatabang kanato sa pagpamatuod (pagpangita) sa kabubut-on sa Dios nga mao ang:

- A. Maayo.
- B. Madawat.
- C. Hingpit.

Inyong nakita kon sa unsang paagi tin-aw nga gitingob niini nga latid ang mga lakang ngadto sa kabubut-on sa Dios nga gihatag diha sa Roma 12: 1-2.

PAGTSART

Ang laing paagi sa pag-organisar sa mga materyal sa pagtuon mao ang pagtsart. Kamo hata gan sa pipila ka mga tsart sa pagkompleto niini nga kurso aron sa pagtabang kaninyo sa pag palambo niini nga kahanas. Ang pagtsart importante tungod kay kini makatabang sa paghan duraw sa inyong gitun-an. Ang pagtsart gisumada sa mubo nga porma sa unsa ang inyong nakat-onan ug nagtabang kaninyo sa paghinumdom niini.

Adunay duha ka paagi sa pag-dibuho sa usa ka tsart:

PINAHIGDA NGA TSART:

Idibuho ang inyong tsart nga buyon sa kataas sa usa ka palid nga papel. Pagdibuho ug usa ka linya tabok sa panid ug babagan sa daghan nga mga dibisyon ingon nga gikinahanglan alang sa inyong partikular nga pagtuon. Ang pinahigda nga tsart mao ang maayo sa paggamit sa libro nga pagtuon. Kamo makakaplag ug usa ka panig-ingnan niini sa Kapitulo Onse.

PINATINDOG NGA TSART:

Kini nga matang sa tsart gidibuho nga pinatindog sa usa ka palid nga papel. Ang usa ka dako nga rektangulo gidibuho ug adunay mga pagkabahinbahin nga gihimo sa sulod niini. Ang pi natindog nga mga tsart mas labing maayo alang sa mas mubo nga mga bahin sa materyal o alang sa kapitulo pagtuon.

Ania ang usa ka panig-ingnan sa usa ka pinatindog nga tsart sa Santiago 1: 26-27.

Basaha una ang mga tudling:

Kon bisan kinsa ang naghunahuna nga relihiyoso siya, samtang wala niya pagapunggi ang iyang dila, kondili gilimbongan niya ang iyang kasingkasing, ang religion niya kawang lamang.

Ang relihiyon nga putli ug walay buling sa atubangan sa atong Dios ug Amahan mao kini: ang pagduaw sa mga ilo ug mga balo sa ilang mga kagul-anan, ug ang paglikay sa buling niining kalibutana. (Santiago 1: 26-27)

Karon tun-i ang tsart:

ANG PAGSULAY SA RELIHIYON			
Personal nga Paghubit	Pagsulay	Resulta	Relihiyon
Daw relihiyoso	Kontrol sa dila	Naglimbong sa kaugalingon	Kawang lamang
Walay buling gikan sa kalibutan	Nagbisita sa kabus, Nagbantay sa kaugalingon nga balaan	Dili mahugawan sa atubangan sa Dios	Putli, Walay buling

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.

2. Unsa ang sayop sa mosunod nga estruktura sa latid?

ULOHAN

- I. Kini mao ang una nga nag-unang punto.
 - A. Kini mao ang ubos nga punto nga may kalabutan sa nag-unang punto.
 - B. Kini mao ang ikaduha sa nag-unang punto.

3. Unsa ang duha ka mga nag-unang mga paagi sa pagdibugo ug tsart?

4. Unsa ang gipasabot sa "pagtimaan" ingon nga may kalabutan sa pagtuon sa Biblia?

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

ALANG SA DUGANG PAGTUON

1. Pagtuon sa Santiago 3: 2-6 diha sa inyong Biblia. Kompletaha ang latid sa ubos:

ANG TAWHANONG DILA

- I. Kon kita dili makapandol sa pulong kita maoy: (tan-awa sa bersikulo 2)
 - A.
 - B.
- II. Mga panig-ingnan sa gahum sa mga gagmay nga mga butang:
 - A. Ang bukado sa baba sa kabayo gigamit alang sa duha ka mga katuyoan: (tan-awa sa bersikulo 3)
 - 1.
 - 2.
 - B. Ang timon sa usa ka barko: (bersikulo 4)
 - 1.
 - C. Usa ka gamay nga kalayo: (bersikulo 5)
 - 1.
- III. Ang dila usab gamay apan kini: (mga bersikulo 5-6)
 - A. Nanghambog sa mga dagkong butang.
 - B. Usa ka kalibutan sa kasal-anan.
 - C.
 - D.
 - E.

2. Karon kompletoha ang mosunod nga tsart nga naglangkob sa usa ka bahin sa Santiago 3: 2-6:

ANG DILA: USA KA PAGTANDI	
Pananglitan	Resulta
Bukado sa baba sa kabayo	Nakapatuyok sa ilang tibook nga lawas
Timon sa barko	
Gamay nga kalayo	
Tawhanong dila	

3. Ang mosunod nga tsart sa Romano nga mga numero alang sa paggamit sa paglatid sumala sa sumbanan nga gihatag niini nga kapitulo:

1	I	30	XXX
2	II	40	XL
3	III	50	L
4	IV	60	LX
5	V	70	LXX
6	VI	80	LXXX
7	VII	90	XC
8	VIII	100	C
9	IX	10	X
11	XI		
12	XII		Sundi kini nga sumbanan (I, II, III) 3
13	XIII		alang sa matag hugpong.
14	XIV		Pananglitan, 32 mahimong XXXII
15	XV		
16	XVI		
17	XVII		
18	XVIII		
19	XIX		
20	XX		

KAPITULO 9

PAGTUON SA BIBLIA PINAAGI SA BIBLIA

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagsulat sa sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.
- Pag-ila sa simbolo sa Pulong sa Dios nga gigamit diha sa Biblia.
- Pagtuon sa Pulong sa Dios pinaagi sa paggamit sa Biblia.
- Pag-ila sa tinubdan sa Pulong.
- Pag-ila tali sa gatas ug kalan-on sa Pulong.

SAG-ULOHONG BERSIKULO:

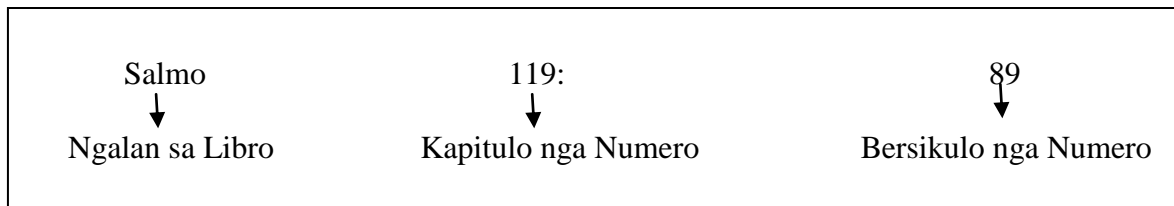
Bukha ang akong mga mata, aron makatan-aw sa mga katingalahang butang gikan sa imong Kasugoan. (Salmo 119: 18)

PASIUNA

Usa sa labing maayo nga mga paagi sa pagsugod sa pagtuon sa Biblia mao ang pagkat-on kon unsa ang giingon sa Biblia bahin sa iyang kaugalingon. Kini mao ang hilisgutan niini nga kapitulo. Niini nga leksyon kamo makakat-on mahitungod sa mga simbolo sa Pulong sa Dios ug piho nga mga kamatuoran sa Pulong sa Dios nga gipadayag diha sa Biblia mismo.

Sa kadaghanan sa Institusyon nga mga kurso sa diha nga ilangkob ang Kasulatan kita nagsulat kanila gikan sa sulod sa konteksto sa mga leksyon. Kini gibuhat aron sa pagdaginot sa inyong panahon. Apan wala nato gisulat ang mga bersikulo niini nga leksyon alang sa usa ka espesyal nga rason. Usa sa mga katuyoan niini nga leksyon mao ang pagpaanad kaninyo sa paggamit sa inyong Biblia, mao nga kita naglista lamang sa mga pakisayran. Samtang kamo magtuon sa leksyon, tan-awa sa matag pakisayran diha sa inyong Biblia.

Kon kamo dili pamilyar sa nahimutangan sa mga libro, tan-awa sa atubangan sa inyong Biblia. Kasagaran sa mga Biblia adunay usa ka "Kaundan" nga naglista sa numero sa pahina diin nagsugod ang libro. Sa diha nga makakaplag ninyo ang numero sa panid nga gilista alang sa usa ka libro, kamo anaa sa kapitulo uno sa maong libro. Unya tan-awa ang husto nga kapitulo ug bersikulo nga numero:

ANG TINUBDAN SA PULONG

Ang tinubdan sa Biblia mao ang Dios mismo. Basaha ang Salmo 68:11. Kini nagpamatuod nga ang Dios mao ang tinubdan sa mga Pulong. I Mga Taga Tesalonica 2:13 nagpatin-aw nga ang Biblia mao ang Pulong sa Dios ug nga ang tinubdan dili ang tawo. Sa diha nga si Jesus misulti atol sa iyang yutan-ong pangalagad, gihimo niya kini nga tin-aw nga ang tinubdan sa iyang mga pulong mao ang Dios. Tan-awa ang Juan 14:10 ug 24; 17: 8 ug 14; ug 3:34.

ANG KASAYSAYAN SA PULONG

Ang Biblia nagpadayag sa daghan mahitungod sa iyang kaugalingon nga kasaysayan, nagtu bag sa mga pangutana sama sa "Unsa ka dugay nga ang Pulong naglungtad "ug" kinsa ang u nang nagsulat sa mga pulong sa Dios "Basaha ang Hebreohanon 11:3 Kini nga bersikulo nag padayag nga ang kalibutan nga atong gipuy-an gimugna (gilalang) pinaagi sa Pulong sa Dios. Basaha ang Genesis kapitulo 1 sa inyong Biblia nga naghigot sa sugilanon sa paglalang ug kamo makakaplag niini nga tinuod. Ang Dios literal nga nagsulti sa kalibutan sa paglungtad. Kamo makabasa sa dugang mahitungod niini sa II Pedro 3: 5-7. Hebreohanon 1: 3 nag-ingon nga siya nagpadayon sa pagtuboy sa kalibutan ug sa tanan nga mga butang pinaagi sa Pulong sa iyang gahum. Salmo 33: 6 nag-ingon nga ang mga langit gihimo pinaagi sa Pulong sa Dios.

Ang Dios mao ang walay katapusan. Siya mao ang walay sinugdan ug katapusan. Tungod kay ang Dios dili mabulag gikan sa iyang Pulong (Siya mao ang Pulong), nan ang Pulong walay sinugdan ug walay katapusan. Sama sa Dios, ang iyang Pulong anaa sa kanunay. Basaha ang Exodo 20: 1-17 diha sa inyong Biblia. Kini mao ang unang rekord sa Dios nga nagdasig sa usa ka tawo (Moises) sa pagsulat sa iyang mga pulong.

Basaha ang Juan kapitulo 1 sa inyong Biblia. Tan-awa pag-ayo sa mga bersikulo 1-5 ug 14. Kini nga tudling naghigot kang Jesus nga mao ang Pulong. Kini nagpadayag nga ang Pulong (si Jesus) uban sa Dios, ug mao ang Dios sa sinugdanan. Kini nagpamatuod kon sa unsang paagi gibuhat sa Dios ug sa iyang Pulong ang kalibutan.

Si Jesus kanunay nga diha uban sa Amahan, apan sa bersikulo 14 nagsulti kini sa unsa nga paagi nga ang Pulong (si Jesus) nahimong unod ug mianhi aron sa pagpuyo sa yuta sa tawha nong itsura. Mga bersikulo 11-12 nga rekord kon sa unsang paagi siya gisalikway pinaagi sa iyang kaugalingong katawhan apan sa unsa nga paagi kadtong mga tawo nga midawat kaniya nahimong mga anak sa Dios.

MGA LIBRO, MGA PAPEL-NILUKOT, UG MGA BATO

Ang Pulong sa Dios gisulat sa daghang mga porma sa mga katuigan. Kini gisulat sa mga bato ni Moises (Exodo 20: 1-17) ug sa dagkung mga bato sa dihang misulod ang Israel sa Yutang Saad (Deuteronomio 27: 1-8).

Ang Pulong sa Dios gisulat sa usa ka libro (Deuteronomio 31: 24-26) ug sa mga papel- linukot (Jeremias 36: 2). Ang usa ka papel- linukot mao ang usa ka taas nga piraso sa papel nga adunay kahoy nga buburan (ligiran) sa matag tumoy. Kon kamo magbasa o magsulat sa usa ka papel-linukot kamo magsugod sa usa ka tumoy, ug bukhara ang papel samtang kamo mous wag.

Ang Dios usab nagdasig sa mga awit diha sa iyang Pulong. Tan-awa sa Deuteronomio 31: 19-22. Si David nagsulat sa Pulong sa Dios diha sa balaknon nga porma nga kasagaran giawit. Ang libro sa mga Salmo mao ang pagsimba ug himno nga libro sa Biblia.

INSPIRASYON DIHA SA BIBLIA

Usa sa labing importante nga mga butang gipadayag sa Biblia bahin sa iyang kaugalingon mao nga kini usa ka libro nga tinuga sa Dios. Pinaagi sa inspirasyon sa Balaang Espiritu, ang Dios misulti ngadto sa balaan nga mga tawo sa pagsulat sa iyang mensahe.

Tan-awa ang II Timoteo 3: 16-17 sa inyong Biblia. Kini nga mga bersikulo nagpamatuod nga ang Pulong sa Dios mao ang gituga. Sila usab nagpadayag nga kini may kapuslanan sa upat ka dagkong mga dapit sa Kristohanong kinabuhi:

- Alang sa doktrina
- Alang sa pagbadlong
- Alang sa pagtul-id
- Alang sa pagmatuto sa pagkamatarung

Kini nga mga bersikulo mao ang mga nag-unang tumong sa Pulong sa Dios. Kini moresulta sa tawo sa Dios nga hingpit (hamtong) ug bug-os nga masinangkapan (nasangkapan) alang sa tanang mga maayong buhat.

ANG WALAY KATAPUSANG PULONG

Sa natural nga kalibutan daghay mga libro nga balido lamang alang sa usa ka mubo nga panahon. Pananglitan, usa ka libro sa medikal nga mga pamaagi mahimong balido alang sa pipila ka mga tuig. Sa diha nga may mas maayo nga mga tambal o mas maayo nga paagi sa pagpa nambal nga naugmad ang libro dili na magamit.

Ang Pulong sa Dios walay katapusan ug magamit sa tanan nga mga panahon. Kini may kalabutan sa nangagi, kini may kalabutan sa karon, ug kini may kalabutan sa umaabot (tan-awa sa Salmo 119: 89).

Basaha ang I Pedro 1:23. Kini nga bersikulo nagpadayag nga ang Pulong sa Dios dili lamang magpabilin sa walay katapusan, kini usab buhi sa walay katapusan.

Ang Dios mao ang karon, ug sa kanunay. Kita nag-alagad sa usa ka buhi nga Dios. Ang Dios dili mabulag gikan sa iyang Pulong. Tungod kay ang Dios buhi, ang iyang Pulong buhi ug may kalabutan alang sa tanan nga panahon. Basaha ang Isaias 40: 8. Kini nga bersikulo nagpa matuod nga ang Pulong sa Dios mobarug (buhi) sa walay katapusan. Kini dili mangawala sa ma sa mga butang nga inyong nakita sa palibut sa natural nga kalibutan.

DUHA KA NAG-UNANG MGA PAGBAHIN

Ang Biblia naghisgot sa duha ka nag-unang mga pagbahin sa Pulong sa Dios. Adunay gatas sa Pulong ug kalan-on sa Pulong. Ang gatas sa Pulong mao ang nag-unang mga kamatuoran nga daling masabtan. Ang kalan-on sa Pulong mao ang mas lawom nga mga pagtulon-an sa Pulong sa Dios nga nagdala sa espirituhanon nga pagkahamtong. Inyong mabasa ang mahitu ngod niini sa Hebreohanon 5: 13-14 ug ako Pedro 2: 2.

MGA KATUYOAN SA PULONG

Ang Dios naghatag sa iyang Pulong aron sa pagtuman sa piho nga mga katuyoan. Ang usa ka katuyoan mao ang usa ka kalab-oton o tumong. Sumala sa Biblia, ang pipila niini nga mga ka tuyoan mao ang mosunod:

- Ang Pulong nagbunga ug pagtoo diha sa Ebanghelyo: Buhat 4: 4
- Kini naghinlo: Juan 15: 3; Taga-Efeso 5:26
- kon kamo nakadungog ug mitoo, kini makahatag ug kinabuhi nga walay katapusan: Juan 5:24
- Kini mao ang sukaranan alang sa paghukom nga walay katapusan: Juan 12:48
- Mahugaw nga espiritu gipagawas pinaagi sa Pulong: Mateo 8:16; Lucas 4:36
- Milagrosong mga ilhanan mosunod sa pagsangyaw sa Pulong, mapanghimatuorong kamatuoran sa Ebanghelyo: Marcos 16:20
- Kini nagahatag sa kasigurohan sa kaluwasan: 1Juan 1: 2-6
- Kamo natawo pag-usab pinaagi sa Pulong: I Pedro 1:23; Salmo 119: 41
- Ang Pulong nagdala sa talaan sa kamatuoran sa Ebanghelyo: 1 Juan 5: 7
- Kamo gibalaan pinaagi sa Pulong: 1 Timoteo 4: 5
- Adunay paglaum diha sa iyang Pulong: Salmo 130: 5; 119: 49, 81
- Adunay kaayohan diha sa iyang Pulong: Salmo 107: 20
- Kini nagbantay kaninyo gikan sa dalan sa maglalaglag: Salmo 17: 4
- Kini espiritu ug kinabuhi: Juan 6:63
- Kini nagdalag ug kalipay ug pagmaya: Jeremias 15:16
- Ang pagtoo nag-uswag pinaagi sa Pulong: Roma 10:17
- Kini nagdala kahupayan: I Mga Taga Tesalonica 4:18; Salmo 119: 50, 52
- Kini nagdala espirituhaon nga pagkaon: 1 Timoteo 4: 6
- Kini nagdala sa tubag sa pag-ampo: Juan 15: 7
- Kini mao ang yawe sa kalamposan: Josue 1: 8
- Kon kamo namati ug nagbantay niini bulahan kamo: Lucas 11:28
- Kini mapuslanon alang sa espirituhanon nga pagtubo: II Timoteo 3: 16-17
- Kini nagdala ug mga panalangin sa diha nga kini gitipigan ug mga tunglo sa diha nga kini wala tipigi: Deuteronomio 28
- Kini hinagiban sa panahon sa tintasyon: Mateo 4
- Kini nagkabig sa kalag: Salmo 19: 7

- Kini naghimo nga maalam sa mga walay-pagtagad: Salmo 19: 7
- Kini naglamdag : Salmo 19: 8
- Kini nagpasidaan: Salmo 19:11
- Ang pagtipig sa Pulong nagdala sa dakung ganti: Salmo 19:11
- Kini naghatag ug dalan sa langit: Pinadayag 22:14
- Kini nagdala sa panalangin sa paglakaw diha sa pagkamatarung: Salmo 119: 1-3
- Kini naghimo kaninyo nga mas maalamon pa kay sa inyong mga kaaway, mga magtutudlo, ug sa mga anciano: Salmo 119: 98-104
- Kini naghatag ug kinabuhi: Salmo 119: 25
- Kini naglig-on: Salmo 119: 28
- Kini mao ang mga sukaranan sa kalooy sa Dios alang kaninyo: Salmo 119: 58
- Kini nagdala sa kalipay: Salmo 119: 92
- Kini naghatag sa yano ug salabutan: Salmo 119: 130, 169; 104
- Kini nagdala kaluwasan: Salmo 119: 170

ANG PULONG DILI WALAY PULOS

Sama sa atong nakita, adunay daghan nga mga katuyoan alang sa Pulong sa Dios. Ang Biblia nagtudlo nga ang Pulong nagtuman sa mga katuyoan diin kini naglungtad. Basaha ang Isaias 55:11. Dinhi ang Dios nag-ingon nga ang iyang Pulong dili mobalik nga walay pulos nga nag pasabot nga ang Dios wala mohimo sa walay pulos nga mga saad. Unsay iyang gisulti mahita bo. Ang matag pulong sa Biblia gisulat alang sa usa ka katuyoan ug ang katuyoan matuman.

MGA SIMBOLO SA PULONG

Ang Biblia migamit sa daghang lain-laing mga simbolo aron sa paghulagway sa Pulong sa Dios. Ang usa ka simbolo mao ang usa ka butang nga nagrepresentar sa laing butang. Panang litan, ang matag bituon sa bandila sa Estados Unidos sa America nagrepresentar sa usa sa mga 50 ka estado nga nakapahimo sa nasod. Ang bitoon simbolo sa usa ka Estado. Ang mosu nod mao ang mga simbolo nga gigamit diha sa Biblia sa paghubit sa Pulong sa Dios. Tan-awa ang matag bersikulo ug basaha kini sa inyong Biblia:

Salamin: Santiago 1: 23-27

Sa diha nga motan-aw kamo ngadto sa usa ka salamin sa natural nga kalibutan, kini nagpakita sa inyong pisikal nga larawan. Sa diha nga kamo motan-aw sa Pulong sa Dios, sama sa usa ka salamin, ang Biblia nagdan-ag sa inyong tinuod nga espirituhanong kahimtang.

Hunawanan: Efeso 5: 26-27

Ang usa ka hunawanan mao ang Biblikanhong termino alang sa usa ka planggana nga nag hupot sa tubig nga gigamit alang sa paghinlo. Ang tubig sa Pulong sa Dios naghinlo kaninyo sa espirituhanon nga paagi.

Lamparahan: Salmo 119: 105

Kahayag: Salmo 119: 105,130; Proverbio 6:23

Ang parehong lamparahan ug kahayag naghatag sa giya. Sila naghimo kaninyo sa pagtan-aw diha sa kangitngit. Ang Pulong sa Dios naghatag ug espirituhanong giya ug makatabang sa pagpangita sa inyong dalan gikan sa kangitngit sa sala.

Ulan: Isaias 55: 10-11
Tubig: Taga-Efeso 5:26

Ang parehong ulan ug tubig makapalagsik. Ang Pulong sa Dios gitandi sa ulan ug sa tubig tungod kay kini nagpabaskog kaninyo sa espirituwal.

Kalan-on: Jeremias 15:16; I Pedro 2: 1-2; I Mga Taga Corinto 3: 1-2; Hebreohanon Pagkaon: 5: 12-14 Hebreohanon 5:12

Ang Biblia gitandi sa pagkaon nga makapawala sa natural nga kagutom tungod kay kini maka pawala sa espirituhanon nga kagutom. Maingon nga ang pagkaon nagtugot sa natural nga pag tubo, ang Biblia nagtugot sa espirituwal nga pagtubo. Ang ubang mga bahin sa Biblia gita wag nga gatas sa Pulong tungod kay sila dali ra masabtan. Ang ubang mga bahin gitawag sa mga kalan-on sa Pulong tungod kay ang mga tudling mas lisud nga sabton. Ang Dios gusto nga kamo mo-uswag gikan sa gatas ngadto sa kalan-on sa iyang Pulong. Ang pagkat-on sa pagtuon sa Biblia makatabang kaninyo sa pagtuman niini nga tumong.

Kalayo: Jeremias 23:29; 20: 9

Sa natural nga kalibutan ang kalayo gigamit sa pag-ulay sa bililhon nga mga metal. Ang kala yo nagsunog sa tanan nga mga mahugaw. Ang Pulong sa Dios naglihok ingon sa usa ka kala yo sa inyong espirituhanon nga kinabuhi aron sa pagsunog sa dili putli nga mga hunahu na, mga pulong, ug mga buhat.

Martilyo: Jeremias 23:29

Ang usa ka martilyo makabungkag sa bato. Ang Pulong sa Dios makahimo sa pagkuha sa sa lang nagpatig-a sa mga kasingkasing, gibungkag sila, ug himoon sila nga lubay diha sa mga kamot sa Dios.

Kurta: Hebreohanon 4:12

Ang kurta usa ka mahait nga kutsilyo nga gigamit sa mga doktor alang sa operasyon sa pag-ayo sa sakit. Ang Pulong sa Dios naghimo sa espirituhanon nga pag-opera. Kini nagtul-id sa espirituhanon nga sakit. Kini nagwagtang sa espirituhanon nga mga mitubo ug impeksyon gikan sa inyong kinabuhi.

Espada: Efeso 6:17

Ang espada sa natural nga kalibutan usa ka hinagiban. Ang Pulong sa Dios mao ang inyong espirituhanon nga espada. Kini usa ka hinagiban nga magamit batok sa inyong espirituhanon nga kaaway, si Satanas.

Medisina: Salmo 119: 25

Maingon nga ang medisina sa natural nga kalibutan makaayo sa pisikal nga sakit, ang Pulong sa Dios naglihok ingon nga usa ka tambal sa pag-ayo sa espirituhanon nga sakit.

Binhi: Mateo 13: 1-23; Marcos 4: 1-20; Lucas 8: 4-15; I Pedro 1:23; Santiago 1:18

Ang Pulong sa Dios sama sa usa ka binhi. Sa diha nga kini gitanom sa inyong kasingkasing - kon kini makakaplag sa madinawaton nga yuta – kini motubo ug mamunga sa espirituhanong bunga sa inyong kinabuhi.

Dugos: Salmo 19:10

Ang dugos usa ka matam-is kaayo nga sustansya sa natural nga kalibutan. Ang Pulong sa Dios gitandi sa dugos tungod kay kini tam-is sa espirituwal. Ang pagtuon sa Pulong sa Dios nagdala sa espirituhanon nga katam-is sa inyong kinabuhi.

Bulawan: Salmo 19: 9-10

Sa natural nga kalibutan, ang bulawan mao ang usa sa mga labing bililhon nga mga metal. Ang Biblia gitandi sa bulawan tungod sa espirituhanon nga bili.

HULAGWAY SA PULONG

Dugang pa niini nga mga simbolo, ang Biblia naghatag sa uban nga mga paghulagway sa Pulong sa Dios. Kini mao ang:

- Ang Espiritu sa Kinabuhi: Juan 6:63
- Ang mga pulong sa kinabuhi nga walay katapusan: Juan 6:68
- Bililhon: I Samuel 3: 1
- Putli: Proverbio 30: 5; Salmo 12: 6; 19: 7; 119: 140
- Kamatuoran ug kabuotan: Buhat 26:25
- Kamatuoran: Juan 17:17; Colosas 1: 5; Salmo 119: 142
- Tinuod gikan sa sinugdanan: Salmo 119: 160
- Inulay: Salmo 18: 30
- Matuod: Salmo 33: 4; 19: 8; 119: 75
- Ang Pulong sa kinabuhi: 1 Juan 1: 1; Filipos 2: 6
- Ang Pulong sa kaluwasan: Buhat 13:26
- Ang Pulong sa pagtoo: Roma 10: 8
- Hingpit: Salmo 19: 7
- Magtatambag: Salmo 119: 24
- Matinumanon: Salmo 119: 86
- Gipahimutang: Salmo 119: 89
- Panulondon: Salmo 119: 111
- Pulong sa pagkamatarung: Salmo 119: 123
- Matarung ug matinud-anon kaayo: Salmo 119: 138
- Matul-id: Salmo 119: 137
- Kalipay: Salmo 119: 143

PAGSANONG SA PULONG

Dili igo nga makadungog, makabasa, o makatuon sa Pulong sa Dios. Ang Biblia nagtudlo nga kamo kinahanglan gayud nga mosanong sa Pulong sa Dios. Kamo:

- Motugot nga mahulog sa maayong yuta diha sa inyong kasingkasing: Marcos 4, Lucas 8, Mateo 13
- Mopalinghug ug mobuhat niini aron mahimong manggialamon; Juan 12:47
- Motipig sa Pulong: Juan 14:23
- Motoo kang Jesus aron ang Pulong sa Dios mopuyo diha kaninyo: Juan 5:38
- Mopadayon sa iyang Pulong: Juan 8:31
- Dili mokinabuhi lamang sa pisikal nga pagkaon, apan usab alang sa Pulong: Mateo 4: 4; Lucas 4: 4; Deuteronomio 8: 3
- Modayeg sa iyang Pulong: Salmo 56: 4, 10
- Mopasalamat alang niini: Salmo 119: 62
- Mohimaya sa iyang Pulong bisan sa ibabaw sa iyang ngalan: Salmo 138: 2
- Mopatubo sa iyang Pulong diha sa inyong kasingkasing: Santiago 1:21
- Magtutuman sa Pulong, ug dili usa ka tigpaminaw lamang: Santiago 1: 22-23
- Mangayo ug pasaylo alang sa sala aron ang iyang Pulong ang makapabilin diha kaninyo: 1 Juan 1:10
- Motinguha sa gatas sa iyang Pulong: I Pedro 2: 2
- Motugot sa Pulong sa Dios sa pagpuyo diha kaninyo nga madagayaon; Colosas 3:16
- Hustong mobahinbahin sa Pulong sa Dios: II Timoteo 2: 5
- Mosusi sa mga Kasulatan: Juan 5:39; Buhat 17:11
- Mopahayag sa iyang Pulong: Salmo 119: 26-27
- Mopili sa iyang Pulong: Salmo 119: 30
- Mopabilin sa iyang Pulong: Salmo 119: 31
- Modalagan sa dalan sa iyang Pulong: Salmo 119: 32
- Motipig Niini: Salmo 119: 33
- Mobantay Niini: Salmo 119: 34
- Malipay diha niini: Salmo 119: 35; 70; 77; 143; 174
- Mokiling sa inyong kasingkasing ngadto niini: Salmo 119: 36
- Mopalig-on niini diha sa inyong kinabuhi: Salmo 119: 38
- Motinguha niini: Salmo 119: 40
- Mogamit niini aron sa pagtubag sa uban: Salmo 119: 42
- Molaum diha niana: Salmo 119: 43, 47
- Magabantay niini sa walay katapusan: Salmo 119: 44
- Mangita sa iyang mga lagda: Salmo 119: 45
- Andam sa pagsulti niini sa atubangan sa mga lider: Salmo 119: 46
- Mamalandong niini: Salmo 119: 48; 78; 148
- Dili magkunhod gikan niini: Salmo 119: 52
- Molakaw sumala sa mga pagtulun-an niini: Salmo 119: 59
- Dili maglangan sa pagtuman sa iyang Pulong: Salmo 119: 60
- Dili malimot niini: Salmo 119: 61, 83, 93, 153, 176
- Mopili ug mga kauban nga mahadlok usab sa Pulong ug nagabantay niini: Salmo 119: 63
- Mosalig niini: Salmo 119: 66; 128
- Mobantay niini uban sa inyong tibuok nga kasingkasing: Salmo 119: 69
- Mohatag ug bili labaw pa kay sa bulawan ug sa salapi: Salmo 119: 72

- Motinguha sa pagkat-on niini: Salmo 119: 73
- Molaum diha sa Pulong: Salmo 119: 74; 81
- Makakaplag ug kahupayan diha niini: Salmo 119: 76; 82
- Motinguha niini nga mausab ang inyong kasingkasing: Salmo 119: 80
- Dili mobiya niini: Salmo 119: 87
- Mangita niini: Salmo 119: 94
- Mamalandong Niini: Salmo 119: 95
- Mangandoy sa Pulong sa Dios: Salmo 119: 131
- Mopasunod sa inyong mga lakang diha sa Pulong: Salmo 119: 133
- Magsubo sa diha nga ang Pulong sa Dios wala gipasidunggan: Salmo 119: 136; 158
- Mobarug nga may kahadlok sa Pulong sa Dios: Salmo 119: 161
- Mahigugma niini: Salmo 119: 163, 165, 167
- Mosulti sa iyang Pulong: Salmo 119: 172

RESPONSIBILIDAD ALANG SA PULONG

Dugang pa sa paghimo sa husto nga tubag sa Pulong sa Dios, kamo adunay usa ka responsibilidad alang sa mga Pulong sa Dios. Ang unang Iglesia nag-angkon niini nga responsibilidad ingon sa ilang pagpanglakaw bisan diin sa pagsangyaw sa Pulong sa Dios (Mga Buhat 8: 4; 13:49; 12:24). Sila nangayo sa Dios alang sa kaisug sa pagsulti sa Pulong (Buhat 4:29 ug 31) ug ang Pulong sa Dios mikuyanap sa tibuok kalibutan tungod sa ilang mga paning kamot (Buhat 6: 7; 19:20)

Ania ang gipadayag sa Biblia bahin sa inyong responsibilidad alang sa Pulong sa Dios:

- Kamo mosangyaw sa iyang Pulong sa tibuok kalibutan: Mateo 16:15; Lucas 24:47; Marcos 16:15.
- Kon kamo gitudloan sa Pulong sa Dios nan kamo adunay usa ka responsibilidad sa pagtudlo sa uban: Galacia 6: 6.
- Kamo mosangyaw sa Pulong: II Timoteo 4: 2
- Kamo mosulti sa iyang Pulong nga walay kahadlok: Filipos 1: 4.
- Ang Dios ang nagbutang sa iyang mga Pulong diha kaninyo aron kamo makasulti niini ngadto sa uban: Deuteronomio 18: 18-19; Isaias 51:16; Jeremias 1: 9; 3:12; 5:14; 26:12; Ezequiel 2: 6-7.
- Kamo dili kinahanglan nga mosulti sa inyong kaugalingong mga pulong, apan kamo kinahanglan nga mosulti sa iyang mga pulong: Isaias 58:13
- Kamo dili maulaw sa Pulong: Marcos 8:38
- Kamo motudlo niini ngadto sa inyong mga anak: Deuteronomio 6: 6-9

MGA PASIDAAN DIHA SA PULONG

Ania ang pipila ka mga pasidaan nga gihatag sa Dios mahitungod sa iyang Pulong:

- Paglutos moabut tungod kay ang Pulong sa Dios giwali: Marcos 4: 7
- Pipila ka mga tawo gipatay tungod sa ilang pagsaksi alang sa Pulong: Pinadayag 6: 9; 20: 4.
- Ang Pulong mahimong dili epektibo diha sa inyong kinabuhi tungod sa mga tradisyon sa mga tawo: Marcos 7:13.
- Kamo mahimo nga mobalit-ad pulong sa Ginoo: Jeremias 23:36.

- Kamo mahimo nga modaut sa Pulong sa Ginoo: II Mga Taga Corinto 2:17
- Kamo makahimo sa paggamit sa Pulong nga malimbongon: II Mga Taga Corinto 4: 2

Ang Biblia nag-ingon nga dili maminaw sa matag pulong nga inyong madungog: Proverbio 14:15. (Kini nagpasabot nga ang matag usa nga nag-angkon sa pagsulti sa Pulong sa Dios dili tinuod nga nagbuhat sa ingon.) Adunay mini nga mga magtutudlo nga wala magtudlo sa matuod nga Pulong sa Dios (Judas 1). Kamo magpahilayo sa inyong kaugalingon gikan niini nga mga tawo (1 Timoteo 6: 3-5. Ang mini nga mga magtutudlo dili mosulti sa matuod nga Pulong sa Dios. Sila nagsulti sa ilang kaugalingon nga mga pulong. Sila usab nagsulti sa mga:

Bakak nga mga pulong:	Jeremias 29:23
Kawang nga mga pulong:	Efeso 5: 6
Madanihong mga pulong:	Colosas 2: 4
Maulog-ulogon nga mga pulong:	I Mga Taga Tesalonica 2: 5
Kawang nga pagtabitabi	Ako Timoteo 6:21
Malimbongon nga mga pulong:	II Pedro 2: 3
Nagapatong sa mga pulong:	II Pedro 2:18; Judas 16
Malisyoso nga mga pulong:	III Juan 10

Sa konklusyon, ang Biblia naghatag sa usa ka katapusan nga pasidaan bahin sa Pulong sa Pinadayag 22: 18-19:

Ako nagapamatuod sa tanan nga managpatalinghug sa mga pulong sa tagna niining basahon, kong kinsa ang magadugang niining mga butanga, pagadugangan sa Dios ang mga hampak kaniya, nga nahasulat niini nga basahona.

Ug kon bisan kinsa ang magakuha sa mga pulong sa basahon niining tagna, pagakuha on sa Dios ang iyang bahin gikan sa kahoy sa kinabuhi, ug gikan sa mga ciudad nga balaan ug gikan sa mga butang nga nahasulat niining basahona. (Pinadayag 22: 18-19).

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.

2. Ilista ang labing menos lima ka mga simbolo nga gigamit sa Biblia aron sa pagrepresentar sa Pulong sa Dios.

3. Daghang mga katuyoan alang sa Pulong sa Dios nga gilista dinhi niini nga kapitulo. Makahimo ba kamo sa paglista sa labing menos tulo kanila?

4. Nganong dili kamo motoo sa tanan nga pulong nga inyong nadungog?

5. Unsay pasidaan nga gihatag ngadto sa mga tawo nga nagadugang sa Pulong sa Dios?

6. Unsay pasidaan nga gihatag ngadto sa mga tawo nga nagakuha sa mga nasulat diha sa Pulong sa Dios? _____

7. Kinsa ang tinubdan sa Pulong? _____

8. Kinsang mga pulong gisulti ni Jesus? _____
9. Ang duha ka nag-unang pagbahin sa sulod sa Biblia ang _____
ug ang _____ sa Pulong.
10. Sumala sa rekord sa Biblia, kinsa ang unang tawo nga nagsulat sa mga Pulong sa
Dios? _____

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

ALANG SA DUGANG PAGTUON

Sa tanan nga mga kapitulo sa Biblia, ang Salmo 119 naghisingot sa labing kanunay mahitungod sa Pulong sa Dios. Kini mao usab ang pinakataas nga kapitulo diha sa Biblia.

Adunay mga pipila ka mga lain-laing mga pulong nga gigamit sa pagtumong sa Pulong sa Dios niini nga kapitulo. Matag higayon nga sila gigamit sila nagdugang sa atong kahibalo sa iyang Pulong. Basaha ang Salmo 119 ug badlisi ang mosunod mga pulong sa matag higayon nga makita sila:

- pulong
- mga pulong
- mga hukom
- balaod
- lagda
- kasugoan
- mga sugo
- imong dalan
- imong pagpamatuod

Human ninyo badlisi ang matag paggamit niini nga mga pulong sa Salmo 119, basaha ang kapitulo sa makausa ug paghimo sa usa ka tsart sa pagtingob sa inyong pagtuon. Sunda ang sumbanan sa ubos. Ilista ang matag numero sa bersikulo nga naglangkob sa usa o labaw pa niining mga pulong ug unya itingob kon unsa ang gitudlo sa bersikulo mahitungod sa Pulong sa Dios.

Padayona kini nga sumbanan:

Numero sa Bersikulo

Katingbanan

1

Kita panalanginan kon kita magalakaw diha sa Iyang balaod.

KAPITULO 10

DEBOSYONAL NGA PAGTUON SA BIBLIA

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagsulat sa sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.
- Paglista sa mga lakang sa debosyonal nga paagi sa pagtuon sa Biblia.
- Pagbuhat sa usa ka debosyonal nga pagtuon sa Biblia.

SAG-ULOHONG BERSIKULO:

Giunhan sa akong mga mata ang pagtukaw sa kagabhion, aron ako makapa landong sa imong pulong. (Salmo 119: 148)

PASIUNA

Ang unang paagi sa pagtuon sa Biblia nga inyong makakat-on mao ang gitawag nga debosyonal nga paagi. Kini nga kapitulo naghubit, nagpatin-aw, ug nagpresentar sa usa ka panig-ingnan sa usa ka debosyonal nga pagtuon sa Biblia. Ang "Alang sa Dugang Pagtuon" nga seksyon naghatag ug oportunidad sa paggamit sa inyong nakat-onan pinaagi sa aktuwal nga pagbuhat sa debosyonal nga pagtuon.

ANG PAAGI GIPAILA

Ang debosyonal nga paagi nakakuha sa ngalan niini gikan sa pulong nga "debosyon" nga nagkahulogang "dedikasyon, gigahin, pagsimba, ug sinsero nga pagkalambigit ngadto sa usa ka kawsa o tawo." Ang debosyonal nga paagi sa pagtuon sa Biblia nagdugang sa dedikasyon ug pagpahinungod ngadto sa Dios. Kini modala ngadto sa pagsimba ug sa usa ka mas lawom nga personal nga relasyon uban sa Ginoo nga si Jesu-Kristo.

Kini nga paagi naglakip dili lamang sa pagtuon sa Pulong sa Dios apan usab sa paggamit sa mga kamatuoran niini. Kini mao ang paagi diin si Satanas nagpatugbaw sa iyang labing dako nga pagsupak. Si Satanas wala nabalaka mahitungod sa pagtuon alang sa pag-angkon sa kahi-balo. Siya nabalaka kaayo sa diha nga ang pagtuon sa Biblia moresulta sa pag-aplikar nga nagdala sa positibo nga mga kausaban sa inyong espirituhanon nga kinabuhi. Dili igo lang nga mga "tigpatalinghug sa Pulong." Ang usa ka tawo nga tigppapanimati sa Pulong mao ang usa nga nagtuon sa Pulong sa Dios, apan dili gayud mogamit sa Pulong sa iyang kinabuhi:

Apan himoa nga magtutuman kamo sa pulong, ug dili lamang magpapanimati, nga nagalimbong kamo sa inyong kaugalingon.

Kay kong may bisan kinsa nga magpapanimati sa Pulong, ug dili magtutuman, siya sama sa usa ka tawo nga nagatan-aw sa iyang nawong nga kinaiya sa usa ka salamin;

Kay nagatan-aw siya sa iyang kaugalingon, ug molakaw, ug unya mahikalimot unsa nga dagwaya siya.

Apan bisan kinsa nga nagatan-aw sa hingpit nga Kasugoan sa kagawasan, ug nagapadayon niana, siya dili magpapanimati lamang nga malimtanon kondili magtutuman sa bulohaton, kini nga tawo mahimong bulahan sa iyang mga buhat. (Santiago 1: 22-25)

Kamo makakat-on sa daghan nga mga paagi sa pagtuon sa Biblia niini nga kurso apan ang ma tag paagi kinahanglan nga moresulta sa pag-aplikar. Bisan inyong buhaton ang usa ka libro, kapitulo, bersikulo, pulong, o sa bisan unsa nga lain nga mga pagtuon, kinahanglan kamo ka nunay mogamit kon unsa ang inyong nakat-onan sa inyong kinabuhi ug ministryo.

ANG PAAGI GIPASABOT

Gamita ang porma nga gihatag diha sa seksyon sa “ Alang sa Dugang Pagtuon” niini nga leksyon aron sa pagbuhat sa inyong debosyonal nga pagtuon. Ania ang mga lakang alang sa pagbuhat sa pagtuon:

UNANG LAKANG: PAGREKORD SA IMPORMASYON SA TUDLING

Irekord ang ngalan sa libro diin ang tudling nga inyong gitun-an makita. Unya irekord ang kapitulo ug numero sa bersikulo nga gipili ninyo sa pagtuon.

IKADUHANG LAKANG: PAG-ILA SA HILISGUTAN

Basaha ang bahin sa Kasulatan nga inyong gipili sa pagtuon. Pagpili ug usa ka ulohan nga nagtingob sa hilisgutan ug irekord kini sa inyong tsart.

IKATULONG LAKANG: PAG-ILA SA MAHINUNG DANONG BERSIKULO

Unsa nga bersikulo ang naghatag sa labing maayo nga katingbanan sa mga bahin sa Kasulatan nga inyong gitun-an? Isulat ang bersikulo ug pakisayran sa inyong tsart.

IKAUPAT NGA LAKANG: PAGTINGOB

Sa inyong kaugalingong mga pulong, itingob kon unsa ang bahin sa Kasulatan nga nagtudlo.

1. Ilatid ang nag-una nga mga punto nga nalambigit.
2. Gamita ang usa ka tsart sa pagtingob sa mga tudling.
3. Paghimo ug usa ka mubo nga kinatibuk-ang pamahayag.

4. Ibatbat ang mga tudling. Ang pagbatbat mao ang pagkuha sa bersikulo ug itingob kini sa inyong kaugalingon nga mga pulong. Sunda ang teksto, apan ibutang kini sa pinulongan karon. (Tan-awa ang panig-ingnan sa seksyon niini nga kapitulo).

IKALIMANG LAKANG: PAGPAMALANDONG

Importante nga magbasa ug magtuon sa Biblia apan kinahanglan kamo usab makakat-on sa pagpamalandong sa Pulong sa Dios. Ang pulong nga "pagpamalandong" nagpasabut sa paghuhuna, pagpuyo, ug pagmunimuni. Human sa inyong pagpili sa usa ka bahin sa Biblia sa pagtuon, ilha ang hilisgutan ug ang mahinungdanon nga bersikulo, ug itingob ang mga pagtulun-an niini, unya mamalandong sa tudling.

Ang Dios misulti kang Josue nga ang pagpamalandong sa iyang Pulong mao ang yawe sa kalamposan:

Ayaw pag ibulag kining basahon sa kasugoan sa imong baba; hinonoa magpamalandong ka niana sa adlaw ug sa gabii, aron himatngonan mo sa pagbuhat sumala sa tanan nga gisulat dinha: kay sa ingon ikaw magmauswagon sa imong panaw, unya makab-ot mo ang kauswagan. (Josue 1: 8)

Basaha sa hinay-hinay kini nga tudling. Basaha kini sa makusog. Handurawa nga ang Ginoo nakigsulti kaninyo sa personal niini nga tudling. Tagda kon unsay gisulti kaninyo sa personal pinaagi sa paggamit sa pipila ka mga pangutana nga gisugyot diha sa ikaunom nga lakang niini nga leksyon.

Usa sa importante nga paagi sa pagpamalandong sa Pulong mao ang pagsag-ulo niini. Sa diha nga kamo nagsag-ulo sa mga bahin kamo makahimo sa paghinumdom kanila sa bisan unsa nga panahon ug sa paghunahuna mahitungod kanila. Ang mahinungdanon nga bersikulo nga inyong gipili mao ang usa ka maayo nga bahin sa pagsag-ulo. Paghimo sa pipila ka kard ingon sa gipakita sa ubos. Isulat ang bersikulo diha sa usa ka kiliran sa kard. Isulat ang paki sayran diin ang bersikulo makaplagan diha sa pikas nga bahin sa kard:

Unang Pikas:

Ang imong pulong gitipigan sa akong kasingkasing,
aron dili ako makasala batok kanimo.

Ikaduhang Pikas:

Salmo 119:11

Basaha ang bersikulo sa makadaghan nga mga panahon sa makusog ug dayon mosulay sa pagbalik niini nga wala nagatan-aw sa kard.

Human kamo mosulti sa bersikulo i-tsek ang inyong kard sa pagtan-aw kon kamo nagsulti niini sa husto nga paagi. Tan-awa ang pakisayran nga kiliran sa kard ug sulayan ang pagsulti sa bersikulo. Tan-awa ang bersikulo nga bahin sa kard ug paningkamoti sa paghinumdom ang pakisayran. Itago ang inyong pagmemorya sa Kasulatan nga mga kard ug magpadayon sa pag ribyu ug sa pagpamalandong kanila.

IKAUNOM NGA LAKANG: PAG-APLIKAR

Karon kamo andam na sa paggamit sa unsay inyong nakat-onan sa panahon sa pagpamalandong. Ang paggamit mao ang personal nga pag-aplikar sa inyong kinabuhi ug ministeryo sa mga kamatuoran nga inyong nakat-onan. Usahay dili kamo makahimo diha-diha dayon sa paggamit sa tanan nga mga butang nga nakat-onan ninyo, apan sugdi sa paggamit ang tanan kutob sa inyong mahimo. Ang Dios motabang kaninyo sa pag-aplikar sa kamatuoran sa iyang Pulong bisan kon kini nagpasabot nga kamo kinahanglan gayud nga mobuhat niini sa usa ka gamay nga lakang sa usa ka panahon sa proseso sa pag-aplikar.

Ang mosunod nga mga pangutana makatabang kaninyo sa paggamit sa Pulong sa Dios sa inyong kinabuhi:

Panig-ingnan nga pagasundon:

Aduna bay usa ka panig-ingnan sa pagsunod niini nga bahin sa Kasulatan?

Sayop nga pagalikayan:

Aduna bay sayop o sala nga kinahanglan likayan?

Katungdanan nga pagahimoon:

Kini ba nga bahin sa Kasulatan nagkinahanglan sa aksyon. Gisultihan ba kamo sa pagbuhat sa usa ka butang? Kon mao, unsa ang aksyon ang inyong buhaton?

Saad nga paga-angkonon:

Aduna bay usa ka saad niini nga tudling nga inyong mahimong angkonon?

Mga relasyon nga palamboon:

Unsa ang gitudlo niini nga tudling mahitungod sa inyong relasyon sa Dios pinaagi ni Jesu-Kristo? Unsay gitudlo niini mahitungod sa Dios nga Amahan, si Jesu-Kristo nga Anak, ug sa Espiritu Santo? Unsa ang gitudlo niini mahitungod sa inyong relasyon sa uban diha sa inyong pamilya, sa komunidad, sa kongregasyon sa simbahan, ug sa kalibutan. Unsa ang gitudlo niini mahitungod sa inyong relasyon sa inyong kaugalingon?

Kausaban nga pagahimoon:

Unsa nga mga kausaban ang inyong himoon sa inyong kinabuhi nga naglakip sa unsay inyong nakat-onan diha sa bahin niini nga Kasulatan? Himoa nga piho.

Pag-ampo nga pagaampon:

Pag-ampo sa usa ka personal nga pag-ampo bahin niini nga tudling. Hangyoa ang Dios sa pagtabang kaninyo sa paggamit sa mga kamatuoran nga inyong nakat-onan. Ang pag-ampo naghimo nga kaugalingon sa mga baruganan nga gitudlo sa Pulong sa Dios. Basin gusto ka mo nga mosulat sa inyong pag-ampo ingon sa panig-ingnan nga gihatag niini nga kapitulo.

PANIG-INGNAN SA DEBOSYONAL NGA PAAGI

UNANG LAKANG: PAGREKORD SA IMPORMASYON SA TUDLING

Libro: Galacia
Kapitulo: 5
Bersikulo: 16-25

IKADUHANG LAKANG: PAG-ILA SA HILISGUTAN

Hiligutan: Mga Buhat sa Unod ug Bunga sa Espiritu

IKATULONG LAKANG: PAG-ILA SA MAHINUNG DANONG BERSIKULO

Sag-ulohong Bersikulo: Kong magpuyo kita sa Espiritu, maggawi usab kita diha sa Espiritu. (Galacia 5:25)

IKAUPAT NGA LAKANG: PAGTINGOB

1. Ang mosunod mao ang usa ka panig-ingnan sa usa ka **latid** nga pagtingob:

MGA BUHAT SA UNOD UG BUNGA SA ESPIRITU

- I. Ang unod nangaibog batok sa Espiritu, ug ang Espiritu batok sa unod. Kadtong nagpuyo sa unod dili makapanunod sa gingharian sa Dios. Ang unodnong mga buhat naglakip sa:
 - A. Pagpanapaw
 - B. Pakighilawas
 - C. Kahugawan
 - D. Kaulag
 - E. Pagsimba sa mga dios-dios
 - F. Lumay
 - G. Pagdumot
 - H. Pakigbingkil
 - I. Pangabugho
 - J. Kaligutgut
 - K. Pagpundokpundok
 - L. Pagbahinbahin

- M. Pagbulag
- N. Kasina
- O. Pagpatay
- P. Paghuboghubog
- Q. Hudyaka-bahakhak

II. Ang bunga sa Espiritu Santo nga ang Dios nagtinguha sa paghatag kanato ug pagtandi sa mga buhat sa unod:

- A. Gugma
- B. Kalipay
- C. Kalinaw
- D. Pagkamapailubon
- E. Kalumo
- F. Pagkamaayo
- G. Pagtoo
- H. Kaaghup
- I. Pagpugong sa kaugalingon

III. Kami kinahanglan nga:

- A. Molakaw diha sa espiritu (bersikulo 16,25)
- B. Mopagiya sa espiritu (bersikulo 18)
- C. Mopuyo diha sa espiritu (bersikulo 25)

2. Ang mosunod mao ang usa ka panig-ingnan sa usa ka **tingob nga tsart**:

MGA BUHAT SA UNOD UG BUNGA SA ESPIRITU

Galacia 5: 16-25

Mga Buhat sa Unod
(Pagtuman sa Pangibog)

Pagpanapaw
Pakighilawas
Kahugawan
Kaulag
Pagsimba sa mga dios dios
Lumay
Pagdumot
Pakigbingkil
Pangabugho
Kaligutgut
Pundokpundok
Pagbahinbahin
Pagbulag
Kasina
Pagpatay
Paghuboghubog
Hudyaka-bahakhak

Bunga sa Espiritu
(Ang pagpuyo diha sa Espiritu)

Gugma
Kalipay
Kalinaw
Pagkamapailubon
Kalumo
Pagkamaayo
Pagtoo
Kaaghup
Pagpugong sa kaugalingon

3. Ania ang usa ka panig-ingnan sa usa ka **pamahayag nga tiningob**:

Kini nga tudling nagpresentar sa duha ka mga pagtandi: Ang mga pangibog sa unod ug ang bunga sa Balaan nga Espiritu. Kon kita iya ni Jesus, kita molansang sa krus sa mga kailibgon sa unod ug mokinabuhi, molakaw, ug mopagiya sa Espiritu Santo. Ang mga buhat sa unod mao ang pagpanapaw, pakighilawas, kahugaw, kaulag, pagsimbag mga diosdios, lumay, mga pagdinumtanay, mga pakigbingkil, pangabugho, mga kaligutgut, pagbahinbahin, mga pagbulag, pundokpundok, kasina, huboghubog, hudyaka-bahakhak. Ang bunga sa Espiritu mao ang gugma, kalipay, kalinaw, pailub, pagkama puanguron, pagkamaayo, pagtoo, kaaghup, pagpugong sa kaugalingon.

4. Ania ang usa ka panig-ingnan sa usa ka **pagbatbat** sa Galacia 5: 24-25:

"Ang mga iya ni Kristo naglaglag sa mga tinguha, gugma, ug sa mga kailibgon sa unod. Kon moingon kita nga ang Balaang Espiritu nagapuyo sa sulod nato, nan kinahanglan kita nga molihok nga sama niini! "

IKALIMANG LAKANG: PAGPAMALANDONG

Mga bersikulo nga sag-ulohon ug pamalandongon: bersikulo 16-18 ug 25-26. Sag-uloha usab ang listahan sa mga espirituhanong bunga nga gusto sa Dios nga ma-ugmad sa atong kinabuhi. Pamalandungi ug tun-i ang kahulogan sa matag bunga sa Balaang Espiritu. Unsay kahulogan sa malumo, maayo, maaghup, mapugnganon sa kaugalingon, ug uban pa?

IKAUNOM NGA LAKANG: PAG-APLIKAR

Panig-ingnan nga pagasunndon: Pagpalambo sa bunga sa Espiritu Santo diha sa akong kinabuhi.

Sayop nga pagalikayan: Buhat sa unod.

Katungdanan nga pagahimoon:

Paglakaw diha sa Espiritu	(Mga bersikulo 16, 25)
Pagpagiya sa Espiritu	(Bersikulo 18)
Pagpuyo diha sa Espiritu	(Bersikulo 25)

Saad nga pagaangkonon: "Kini ako magaingon, panaggawi kamo diha sa Espiritu, ug dili kamo magatuman sa kailibgon sa unod."Bersikulo16.

Mga relasyon nga pagapalamboon: Ang akong relasyon sa uban kinahanglan nga mopakita sa gugma, pailub, kalumo, kaaghup. Kinahanglan ko mapalambo ang hingpit nga kalipay, ka linaw, pagkamaayo, pagtoo, ug sa pagpugong sa kaugalingon sa tanan nga dapit sa akong kinabuhi. Ako nakakat-on nga gusto sa Dios nga ang akong relasyon ngadto kaniya nakabase sa pagkabalaan nga kinaiya. Kon ako tinuod nga iya ni Kristo kini makaapekto sa akong relasyon ngadto sa uban, sa akong kaugalingon, ug sa Dios.

Kausaban nga pagahimoon: Ang tulo ka mga dapit nga gikinahanglan akong labing usbon:

Pagpugong sa kaugalingon:	Pagpugong sa akong gana. Pagpalambo sa kaugalingon kontrol ug disiplina.
Pagtoo:	Mahimong mas matinoohon sa mga saad sa Dios.
Gugma:	Ipakita ang gugma sa mga tawo sa palibot kanako nga dili takus higumaon.

Pag-ampo nga pagaampoan:

Minahal nga Langitnong Amahan: Tabangi ako sa paglakaw diha sa imong Espiritu, nga giniyahan sa imong Espiritu, ug mabuhi sa matag higayon diha sa imong Espiritu. Hinloi ang akong kinabuhi gikan sa mga buhat sa unod. Tabangi ko nga ilansang sa krus ang kalibutanon nga mga tinguha. Ipalambo ang maanindot nga bunga sa Espiritu Santo kanako.
Sa ngalan ni Jesus, amen.

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.

2. Unsa ang debosyonal nga paagi sa pagtuon sa Biblia?

3. Ilista ang unom ka mga lakang sa debosyonal nga paagi.

4. Unsa ang buot ipasabot nga mahimong usa ka "magtutuman sa Pulong" ug dili usa ka "tigpaminaw" lamang? Hatagi ug usa ka pakisayran sa pagsuporta sa inyong tubag.

5. Nganong si Satanas makig-away sa paggamit sa debosyonal nga paagi sa pagtuon sa Biblia?

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

ALANG SA DUGANG PAGTUON

Pagtuon sa Filipos 4: 4-9 gamit ang debosyonal nga paagi sa pagtuon sa Biblia. Gamita kini nga porma sa pagbuhat niini ug sa uban nga mga debosyonal nga pagtuon sa Biblia.

DEBOSYONAL NGA PAGTUON BIBLIA

Libro: **Kapitulo:** **Mga bersikulo:** **Hilisgutan:**

Sag-ulohong Bersikulo:

Katingbanan:

Pagpamalandong:

Pag-aplikar:

Panig-ingnan nga pagasundon:

Sayop nga pagalikayan:

Katungdanan nga pagahimoon:

Saad nga pagaangkonon:

Relasyon nga pagapalamboon:

Kausaban nga pagahimoon:

Pag-ampo nga pagaampoon:

KAPITULO 11

LIBRO NGA PAGTUON

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagsulat sa sag-ulohng bersikulo gikan sa panumduman.
- Pagpasabot kon unsaon sa pagbuhat sa usa ka Libro nga pagtuon sa Biblia.
- Pagbuhat sa usa ka libro nga pagtuon sa Biblia.
- Paghimo sa usa ka tsart sa pagtuon sa libro.
- Paghimo sa usa ka latid sa usa ka libro sa Biblia.

SAG-ULOHONG BERSIKULO:

Unsay igahinlo sa usa ka batan-on sa iyang dalan? Pinaagi sa pagmatngon subay sa imong Pulong. (Salmo 119: 9)

PASIUNA

Niini nga kapitulo kamo makakat-on unsaon sa pagsuhid sa kinatibuk-ang libro sa Biblia. Kamo usab makakat-on kon unsaon sa paghimo sa usa ka tsart ug usa ka latid sa pagtingob sa in yong pagtuon. Usa ka panig-ingnan sa pagtuon sa libro nga paagi gilakip ug kamo gihatagan sa oportunidad sa pagbuhat sa ingon nga pagtuon diha sa "Alang sa Dugang Pagtuon" nga seksyon sa kapitulo. Sa mosunod nga mga kapitulo kamo makakat-on kon sa unsang paagi magtuon sa mga kapitulo, mga parapo, mga bersikulo, ug sa mga pulong sa usa ka libro.

Ang libro nga pagsuhid mao ang usa ka panig-ingnan sa "kalangkuban" nga pagtuon sa Biblia. Kini nga pulong nagpasabut sa pagtuon sa usa ka butang ingon nga bug-os aron sa pag-angkon sa usa ka kinatibuk-ang kahibalo sa mga sulod niini. Sa ulahi, sa diha nga bahinon nato ang usa ka libro ngadto sa mga kapitulo, mga parapo, mga bersikulo, ug mga pulong, kita magabuhat sa "matukion" nga pagtuon sa Biblia. Ang pag-analisar sa usa ka butang mao ang paggahin niini ngadto sa mga nagkalain-laing mga bahin ug susihon ang matag usa sa tagsa-tagsa. Ang usa ka matukion nga pagtuon mao ang labawng detalyado kay sa usa ka kalangkuban nga pagtuon.

KATIN-AWAN SA PAAGI

Ang usa ka libro nga pagtuon importante tungod kay ang mga kapitulo, mga parapo, mga bersikulo, ug mga pulong sa usa ka libro kinahanglan nga hubaron sa husto nga konteksto. Ang usa ka libro nga pagtuon naghatag ug kahibalo niini nga konteksto.

EKSPLINASYON SA PAAGI

Ania ang tulo ka mga lakang sa pagtuon sa usa ka libro sa Biblia:

UNANG LAKANG: INISYAL NGA PAGSUHID:

Basaha ang tibuok nga libro sa usa ka paglingkod sa pag-ila sa tema (hilisgutan) sa libro. Pag pili ug usa ka ulohan nga nagtingob sa tema. Kamo mogamit niining ulohan sa libro sa Tsart nga Pagtuon. Kini mahimo usab nga ulohan sa inyong latid.

Tinoa ang katuyoan diin ang libro gisulat, kang kinsa kini gisulat, ug ang tagsulat. Ang ubang mga libro nagsulti sa ngalan sa mga tagsulat apan alang sa mga ngalan sa uban kamo kinahanglan nga mokonsulta sa usa ka kapanguhaan gawas sa Biblia nga pagtuon. * Ang matag tagsulat adunay usa ka espesyal nga rason sa pagsulat sa ilalum sa inspirasyon sa Balaang Espiritu. Kini nga katuyoan kasagaran nga makita diha sa sulod sa libro.

Tinoa ang heyograpikanhong dapit sa libro. Kini mao ang dapit diin nahitabo ang mga panghi tabo. Irekord kini sa tsart sa libro nga pagtuon.

Tingba ang mga nag-unang kinabuhi ug ministeryo nga baruganan sa usa ka pamahayag. Kini mao ang nag-unang mga kamatuoran sa libro nga magamit sa inyong kinabuhi o ministeryo. Adunay daghan nga mga prinsipyo nga gitudlo sa usa ka libro, apan maningkamot sa pagtino sa labing importante alang sa katingbanan nga pamahayag.

Hinumdumi, ang mga kapitulo mga pagkabahinbahin diha sa Biblia dili inspirado sa Dios. Si la gihimo pinaagi sa tawo alang sa kasayon sa pagpangita sa piho nga mga tudling sa Biblia. Sa diha nga inyong basahon ang tibuok nga libro nga walay kapitulo mga pagkabahinbahin kamo sa nagsusi sa mga mensahe sama sa orihinal nga gihatag.

Niini unang pagbasa ayaw kabalaka sa mga detalye. Suhira ang libro alang sa kinatibuk-ang impormasyon: Tema, otor, katuyoan, kang kinsa, heyograpikanhong dapit, ug nag-unang mga kinabuhi ug ministeryo nga baruganan. Basaha dayon sa pag-angkon sa usa ka kinatibuk-ang paghulagway sa tibuok nga libro. Ayaw paghunong sa pagtuki kon unsa ang inyong nabasa. Kamo mobuhat niana sa ulahi.

* Kon kamo walay kapanguhaan sa Pagtuon sa Biblia nga mga materyal, kini nga impormasyon ang gihatag diha sa Harvestime International Institute sa kurso nga nag-ulohang "Nag-unang Pagsusi sa Biblia."

IKADUHANG LAKANG: TSART SA LIBRO NGA PAGTUON:

Basaha ang libro sa ikaduha nga panahon. Matikdi ang dagko nga mga dibisyon sa libro. Kini nga mga dibisyon tingali gitumong sa hilisgutan, mga panghitabo, biyograpikanhong mater yal, heyograpikanhong kahimtang, o uban pa nga mga butang.

Paghimo ug ulohan alang sa matag kapitulo sa libro. Ang ulohan sa kapitulo kinahanglan nag pakita sa kinatibuk-ang sulod sa usa ka kapitulo apan kini dili kinahanglan nga ingon sa kina tibuk-an nga kini mahimong mohaum sa bisan unsa nga kapitulo sa Biblia. Hunahunaa ang mga ulohan ingon nga kuptanan sa pagsabut sa sulod sa kapitulo. Himoa sila nga mubo aron sila sayon nga mahinumduman. Ibutang kini nga mga ulohan sa kapitulo diha sa tsart sa libro nga pagtuon.

Pagpili sa mga yawi nga bersikulo sa libro. Ang yawe nga bersikulo kinahanglan nga usa sa labing maayo nga katingbanan sa katuyoan o sulod sa libro. Ibutang ang pakisayran sa Tsart sa Libro nga Pagtuon.

Samtang kamo nagbasa, ilita ang mga ngalan sa mga dagko nga mga karakter diha sa luna nga gihatag diha sa tsart. Kini nga listahan mohatag ug pagpili sa pagbuhat sa biyograpikan hong mga pagtuon. Kamo makakat-on unsaon sa paghimo niining maong pagtuon sa ulahi niini nga kurso.

Irekord ang importante nga mga pulong ug mga hugpong sa mga pulong diha sa tsart. Ang importante nga mga pulong ug mga hugpong sa mga pulong mao ang mga nag-unang mga pagsabut sa libro. Sila kasagaran gibalik-balik kanunay o gipatin-aw nga detalye sa libro. Kamo makagamit niini nga lista alang sa pagtuon sa pulong nga inyong makat-onan kon sa unsang paagi ang pagbuhat niini sa ulahi niini nga kurso.

IKATULONG LAKANG: LATID SA LIBRO:

Ang katapusang lakang sa libro nga pagtuon mao ang paghimo ug usa ka latid. Basaha ang li bro pag-usab. Samtang kamo nagbasa, paghimo sa usa ka latid sa tibuok nga libro. Ang pipi la sa mga dibisyon ug ulohan sa kapitulo diha sa inyong tsart sa libro nga pagtuon ang mahi mong nag-unang mga punto diha sa inyong latid. Ang katuyoan sa inyong latid mao ang ka tingbanan sa tibuok sulod sa libro.

PANIG-INGNAN SA PAAGI

UNANG LAKANG: INISYAL NGA PAGSUHID:

Libro : Ang libro nga pinili alang sa pagsuhid mao ang Taga-Filipos.

Tema : Ang tema sa libro mao ang usa ka hangyo alang sa Kristohanong panaghiusa.

Otor : Ang tagsulat sa libro mao ang Apostol nga si Pablo.

Gisulat Ngadto Sa : Ang libro gisulat ngadto sa mga Kristohanon sa ciudad sa Filipos.

Katuyoan : Ang kinatibuk-ang katuyoan sa libro duruha: Kini mao ang pagpasa lamat sa mga taga-Filipos sa ilang suporta sa iyang ministeryo ug sa apelar alang sa Kristohanong panaghiusa.

Yawi nga mga Pulong: Pagmaya, kalipay.

Sag-ulohong Bersikulo: Filipos 2: 2

Mga karakter: Euodia, Syntyce, Timoteo, Epafrodito, Clement, panimalay ni Cesar.

Kinabuhi Ug Ministeryo nga Prinsipyo: Ang nag-unang kinabuhi ug ministeryo nga prinsipyo mao ang panaghiusa nga nagdala sa kalipay.

IKADUHANG LAKANG: TSART SA LIBRO NGA PAGTUON:

Otor : Pablo

Alang sa : Magtotoo sa Filipos

Katuyoan : Pasalamat sila alang sa suporta ug mohangyo alang sa Kristohanong panaghiusa

Yawi nga mga Pulong: Pagmaya, kalipay

Sag-ulohong Bersikulo: Filipos 2: 2

Mga karakter: Euodia, Syntyce, Timoteo, Clement Epafrodito, panimalay ni Cesar

Kinabuhi Ug Ministeryo Prinsipyo: Kristohanong panaghiusa nga nagdala sa kalipay.

TSART SA LIBRO NGA PAGTUON

Ngalan sa libro: Filipos

Ulohan alang sa tsart: Usa ka Hangyo alang sa Kristohanong Panaghiusa

Ulohan sa mga Kapitulo:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

IKATULONG LAKANG: LATID SA LIBRO:

Filipos: Usa ka Hangyo alang sa Kristohanong Panaghiusa

I. Pasiuna:

- A. Pagtimbaya 1: 1-2
 - 1. Gikan kang Pablo ug kang Timoteo.
 - 2. Alang Sa: Mga balaan diha kang Kristo Jesus, sa mga obispo, ug mga deakono sa Filipos.
- B. Pag-ampo alang sa mga taga Filipos 1: 3-11
- C. Personal nga mga butang 1: 12-26
 - 1. Mga panghitabo nga nagsilbi sa pagpakaylap sa Ebanghelyo 1: 12-18
 - 2. Pagtoo nga siya pagabuhian 1: 19-21
 - 3. Sa iyang pagpangutana kon unsa ang labing maayo ang mabuhi o mamatay 1: 22-26

II. Tambag alang sa panaghiusa 1: 27-2: 18

- A. Hangyo alang sa panaghiusa diha sa pag-antos 1: 27-30
- B. Panaghiusa diha kang Kristo 2: 1-11
- C. Espirituhanong pagtubo nga nagdala ug panaghiusa 2: 12-18

III. Plano ni Pablo 2: 19-30

- A. Naglaum nga ipadala si Timoteo 2: 19-23
- B. Naglaum nga moabot siya sa iyang kaugalingon 2:24
- C. Ang pagpadala kang Epaproditus 2: 25-30

IV. Mga pasidaan 3: 1-4: 1

- A. Batok sa mga Judaismo nga mga magtutudlo 3: 1-16
- B. Batok sa mini nga mga magtutudlo 3: 17-21

V. Mga tambag 4: 1-9

- A. Panaghiusa sa taliwala ni Euodia ug Syntyce 4: 1-3
- B. Panaghiusa sa kalipay 4: 4
- C. Panaghiusa sa kasarangang 4: 5
- D. Panaghiusa sa pag-ampo 4: 6
- E. Panaghiusa sa hunahuna 4: 7-8
- F. Panaghiusa taliwala sa kahibalo ug mga buhat 4: 9

VI. Mga pasalamat alang sa ilang gasa 4: 10-20

VII. Panapos nga pag-ampo 4: 21-23

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.

2. Isulat ang numero sa mga kahulogan diha sa atubangan sa matang sa pagtuon nga la bing maayo nga naghulagway.

Matang sa Pagtuon

Kahubitan

___ Matukiong Pagtuon sa Biblia

1. Aron sa pagsuhid sa usa ka butang alang sa kinatibuk-ang sulod; usa ka libro nga pagsuhid.

___ Kalangkubang Pagtuon sa Biblia

2. Aron sa pagtuon sa tagsa-tagsa nga mga bahin sa detalye.

3. Ilista ang tulo ka mga lakang sa libro nga paagi sa pagtuon.

4. Unsa ang unom ka mga nag-unang mga butang nga irekord sa diha nga mohimo sa inisyal nga pagsuhid sa usa ka libro?

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

ALANG SA DUGANG PAGTUON

Buhata ang usa ka libro nga pagtuon sa usa sa mga libro sa Bag-ong Tugon. Alang sa inyong unang pagtuon mosugyot kami nga kamo mopili sa usa sa mga mubo nga libro. Gamita ang mga lakang sa paagi sa pagtuon sa libro nga inyong nakat-onan niini nga kapitulo. Itingob ang inyong pagtuon uban sa usa ka tsart sa libro ug usa ka latid. Gamita ang mosunod nga por ma ingon nga usa ka giya alang niini ug sa umaabot nga pagtuon sa mga libro. Kon ang libro adunay mas daghang mga kapitulo kay sa luna nga gihatag sa porma, kamo kinahanglan nga modugang sa mga linya sa inyong porma.

TSART SA LIBRO NGA PAGTUON

Ngalan sa libro:

Ulohan alang sa tsart:

Mga ulohan sa Kapitulo:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Otor:

Alang sa:

Katuyoan:

Yawi nga mga Pulong:

Sag-ulohong Bersikulo:

Mga karakter:

Kinabuhi Ug Ministeryong Prinsipyo:

KAPITULO 12

KAPITULO NGA PAGTUON

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagsulat sa sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.
- Paglista sa upat ka mga lakang sa kapitulo nga pagtuon nga paagi.
- Pagtuon sa Biblia pinaagi sa mga kapitulo.
- Paghimo ug usa ka kapitulo nga tsart sa pagtingob sa inyong pagtuon.
- Paghimo ug usa ka kapitulo nga latid.

SAG-ULOHONG BERSIKULO:

Ang imong Pulong akong gitipigan sa akong kasingkasing, aron dili ako makasala batok kanimo. (Salmo 119: 11)

PASIUNA

Sa nangagi nga kapitulo kamo nakakat-on kon unsaon sa pagsuhid sa kinatibuk-ang libro sa Biblia. Kamo karon makakat-on unsaon sa pagtuon sa matag kapitulo sa sulod sa usa ka libro sa Biblia. Usa ka panig-ingnan sa kapitulo nga pagtuon gihatag ug kamo gihatagan sa oportuni dad sa pagbuhat sa ingon nga pagtuon sa seksyon sa "Alang sa Dugang Pagtuon" niini nga leksyon.

ANG PAAGI GIPATIN-AW

Ang kapitulo nga pagtuon mao mismo ang titulo nga gipasabot. Kini mao ang pagtuon sa Pulong sa Dios sa kapitulo pinaagi sa kapitulo.

ANG PAAGI GIPASABOT

UNANG LAKANG: PAGPILI UG USA KA ULOHAN SA KAPITULO

Ang rekord sa Kapitulo nga Pagtuon i-tsart ang ngalan sa libro ug numero sa kapitulo nga inyang gitun-an. Basaha ang tibuok kapitulo ug hatagi kini sa usa ka titulo nga nagpakita sa sulod niini. (Kon kamo naghimo sa usa ka libro nga pagsuhid, kamo nakapili na sa titulo sa kapitulo. Ang Kapitulo Onse sa libro nga pagtuon nagpatin-aw unsaon sa pagpili sa ulohan sa kapitulo).

IKADUHANG LAKANG: PAGTIMAAN SA MGA PAGKABAHIN SA PARAPO

Markahi ang mga pagkabahin sa parapo sa sulod sa kapitulo. Sa pipila ka mga Biblia ang mga parapo gitiman-an sa usa ka espesyal nga marka sa parapo(¶). Sa ubang mga Biblia sila gitiman-an sa usa ka madukot nga numero sa bersikulo. (Ang madukot nagpasabot nga ang numero mas itom pa kay sa mga numero diha sa atubangan sa ubang mga bersikulo.) Kon ang inyong Biblia walay parapo mga timaan o madukot nga marka nan kamo kinahanglan nga motino sa parapo nga mga dibisyon sa inyong kaugalingon. Sa pagbuhat niini kinahanglan nga kamo masayud sa kahulugan sa usa ka parapo:

"Ang usa ka parapo mao ang usa ka grupo sa mga bersikulo nga may kalabutan sa pareho nga hilisgutan. Sa diha nga ang hilisgutan may kausaban, nan adunay usa ka bag-o nga parapo nga nagsugod. "

Markahi ang mga pagkabahin sa parapo diha sa inyong Biblia pinaagi sa pagdrowing ug usa ka lingin sa palibot sa numero sa bersikulo diin ang matag parapo nagsugod.

IKATULONG LAKANG: PAGHIMO UG TSART SA KAPITULO NGA PAGTUON

Sa Kapitulo nga Pagtuon nga tsart irekord ang mga ulohan sa kapitulo. Ilista ang mga bersikulo sa parapo nga dibisyon (tan-awa ang panig-ingnan). Unya hatagi ang matag parapo sa usa ka titulo nga nagpakita sa sulod sa parapo. Gamita ang kolum uban sa ulohan "Mubo nga mga sulat" para irekord ang inyong mga hunahuna mahitungod sa relasyon tali sa mga bahin sa kapitulo (tan-awa sa panig-ingnan). Kini nga mubo nga mga sulat makatabang kaninyo sa paghimo sa kapitulo nga latid.

IKAUPAT NGA LAKANG: PAGHIMO SA LATID SA KAPITULO

Sa nangagi nga kapitulo kamo nakakat-on unsaon sa paglatid sa tibook nga libro sa Biblia. Karon kamo maghimo sa usa ka mas detalyado nga latid sa usa ka kapitulo. Kamo nakapili na sa usa ka titulo alang sa kapitulo sa diha nga kamo nagbuhat sa tsart sa kapitulo. Gamita kini alang sa titulo sa inyong latid.

Gamita ang parapong pagkabahinbahin ug titulo sa parapo alang sa nag-unang mga punto. Unya mopili sa ikaduha nga mga punto ug ilaraw ang mga bersikulo sa matag parapo sa kapitulo. Isulat ang mga numero sa bersikulo pinaagi sa mga puntos ug ikaduha nga mga puntos. Paglakip usab sa bisan unsa nga lain nga mga reperensiya sa Biblia nga may kalabutan sa hilisgutan ug gipasabot kini nga mas bug-os (tan-awa sa panig-ingnan). Kon ang gidaghanon sa mga parapo milapas sa mga luna sa porma sa kapitulo nga pagtuon gamita ang dugang nga mga porma. Alang sa taas nga mga kapitulo sa Biblia kamo mahimo nga mogamit sa pipila ka mga porma.

PANIG-INGNAN SA PAAGI

Kita mipili sa libro sa Judas, usa ka libro sa usa lamang ka kapitulo, aron gamiton ingon nga panig-ingnan sa paagi sa kapitulo nga pagtuon.

UNANG LAKANG: PAGPILI UG ULOHAN SA KAPITULO

Ang titulo nga gipili alang sa usa ka kapitulo diha sa Judas mao ang "Pasidaan Batok sa Mini nga mga Magtutudlo."

IKADUHANG LAKANG: PAGTIMAAN SA MGA PAGKABAHIN SA PARAPO

Ang kapitulo gibahin ngadto sa mga parapo sugod sa bersikulo 1, 3, 4, 5, 8, 11, 12, 14, 16, 17, 19, 20, 22, 24. Kini nga mga bersikulo ang gilinginan diha sa Biblia sa pagtimaan sa pagkabahin sa parapo.

IKATULONG LAKANG: PAGHIMO UG TSART SA KAPITULO NGA PAGTUON

Ania ang usa ka panig-ingnan sa usa ka tsart sa kapitulo nga pagtuon:

TSART SA KAPITULO NGA PAGTUON		
Libro: Judas	Kapitulo: 1	Titulo: Pahimangno Batok sa Mini nga mga Magtutudlo
Mga bersikulo	Ulohan sa Parapo	Mubo nga mga Sulat
1-2	Pasiuna	Judas ang otor
3	Katuyoan	Pakigbisog alang sa pagtoo
4	Pipila ka mga tawo	Lima ka pag-ila sa mga kinaiya
5-7	Rekord sa kasaysayan	Israel, mga anghel, Sodoma / Gomorra
8-10	Paghubit Nagsugod	Lima ka dugang nga mga kinaiya
11	Paghubit pinaagi sa Panig-ingnan	Cain, Balaam, Core
12-13	Paghubit pinaagi sa Pagtandi	Buling sa mga fiesta, mga pangano, mga kahoy, mga balud, mga bitoon
14-15	Umaabot nga Paghukom	Pinaagi sa Ginoo ug sa mga balaan, nga gitagna ni Enoch
16	Paghubit nagpadayon	Lima ka dugang nga mga kinaiya
17-18	Hinumdumi ang mga pulong	Pasidaan ni Jesus
19	Paghubit nagpadayon	Tulo pa ka mga kinaiya
20-21	Paglikay sa Paglimbong	Upat ka punto nga plano
22-23	Unsaon pagdumala sila	Duha ka mga kategoriya
24-25	Panapos nga pag-ampo	Kita maluwas gikan niini nga mga kadautan

IKAUPAT NGA LAKANG: PAGHIMO UG LATID SA KAPITULO

Ania ang latid sa kapitulo nga atong gibuhath gikan sa atong pagtuon sa Judas:

Latid sa Kapitulo sa Judas: Pasidaan Batok sa Mini nga mga Magtutudlo

I. Pasiuna: Ang pagtimbaya sa 1: 1-2

- A. Gikan kang: Judas
 - 1. Igsoon ni Santiago.
 - 2. Isigka-alagad ni Jesu-Kristo.
- B. Alang sa:
 - 1. Gibalaan sa Dios.
 - 2. Gibantayan diha kang Kristo.
 - 3. Gitawag.

II. Katuyoan: 1: 3

- A. Orihinal nga katuyoan: Yanong kaluwasan.
- B. Giusab nga katuyoan: Pagdasig nga sila sa kinasingkasing makigbisog alang sa pagtoo.

III. Kinaiya sa "pipila ka mga tawo" (mini nga mga magtutudlo): 1: 4

- A. Miyuhot lamang sa pagsulod.
- B. Gitagana ngadto sa pagkahinukman sa silot.
- C. Dili-diosnon nga mga tawo.
- D. Mitalikod gikan sa grasya sa Dios sa pagpatuyang sa kaulag.
- E. Milimod sa Ginoo nga si Jesu-Kristo.

IV. Tulo ka mga rekord sa kasaysayan: 1: 5-7

- A. Israel: Sa makausa giluwat, sa ulahi gilaglag: 5 (Numeros 13-14 ug I Mga Taga Corinto 10: 5-10)
- B. Mga anghel: Gibiyaan ang unang kahimtang, gitagana sa mga talikala: 6 (II Pedro 2: 4)
- C. Sodoma ug Gomorra: Sala nga miresulta sa silot pinaagi sa kalayo: 7 (Genesis 18-19)

V. Paghulagway sa mini nga mga magtutudlo 1: 8-10 (nagpadayon nga paghulagway gikan sa bersikulo 4)

- A. Mahugawng magdadamgo: 8
- B. Nagahugaw sa unod: 8
- C. Nagatamay sa kagamhanan: 8

- D. Nagsultig dautan sa mga halangdon: 8-9
 1. Miguel nga arkanghel, wala mangahas sa pagsulti sa dautan bisan batok sa Yawa.
 2. Kini nga mga tawo mosulti ug dautan nga mga butang nga wala nila hibalo.
- E. Dunot nga natural nga mga butang: 10

VI. Paghubit niining mga dautan nga mga tawo pinaagi sa ehemplo: 1:11

- A. Dalan ni Cain: Nagsalikway sa dugo ingon nga gikinahanglan alang sa kapasayloan sa mga sala. (Genesis 4)
- B. Sayop ni Balaam: Ministeryo alang sa pinansyal nga ganansya. (Numeros 22-24)
- C. Pagpakiglalis ni Core. Nagalimod sa gitudlo pagpangulo sa Dios (Numeros 16)

VII. Paghubit niining mga dautan nga mga tawo pinaagi sa pasumbingay (kon itandi sa natural nga mga panig-ingnan) 1: 12-13

- A. Mga Buling: Sa tinuod nagpasabot nga "mga bato" sa inyong mga fiesta; bato sa pagkaon.
- B. Mga Panganod: Nagasaad sa daghan apan naghatud nga walay bisan unsa; dali nga gimaneho niini nga paagi ug niana.
- C. Mga Kahoy: Walay bunga, walay gamot o kalig-on; makaduha mamatay: Makausa sa sala ug sa ikaduha sa pagkasalingkapaw.
- D. Mga balod: Mapintas, saba, apan walay bisan unsa nga natuman.
- E. Mga bitoon: Tan-awon nagdan-ag, apan gitagana ngadto sa kangitngit.

VIII. Umaabot nga paghukom nga gitagna ni Enoch: 1: 14-15 (Genesis 5: 18-24)

- A. Gihukman sa Ginoo uban sa 10,000 ka mga balaan.
- B. Alang sa tanan nga mga buhat nga dili-diosnon nga nahimo.
- C. Alang sa tanan nga malisud nga mga pulong nga gisulti batok kaniya.

IX. Paghulagway sa dautan nga mga tawo nagpadayon: 1: 16-17

- A. Bagulbolan.
- B. Reklamador.
- C. Nagalakaw sa ilang kaugalingong mga kailibgon.
- D. Baba nga nagasulti sa nagapatong nga mga pulong (andakan).
- E. May pagkapinalabi sa mga tawo, sa paghunahuna sa pipila nga mas maayo kay sa uban tungod sa bahandi, posisyon, ug uban pa

X. Hinumdumi: si Jesus nagpasidaan: 18-19

- A. Mga mayubiton moabut sa katapusan nga panahon.

- B. Sila magalakaw sunod sa ilang kaugalingong dili-diosnon nga mga pangibog.
- C. Sila magabulag sa ilang kaugalingon (mga grupo, pundok).
- D. Sila makihilawason.
- E. Sila dili makabaton sa Espiritu sa Dios.

XI. Upat ka punto nga plano alang sa paglikay nga malimbongan pinaagi niining dautan nga mga tawo: 1: 20-21

- A. Pagtukod sa inyong kaugalingon diha sa pagtoo: 20
- B. Pag-ampo diha sa Espiritu Santo: 20
- C. Pagpadayon sa inyong kaugalingon diha sa gugma sa Dios: 21
- D. Pagtan-aw alang sa kalooy ni Ginoong Jesu-Kristo: 21

XII. Ang atong tubag niining dautan nga mga tawo: 1: 22-23:

- A. Sa pipila adunay kalooy: 22
 - 1. Himoa ang usa ka kalainan tali niining mga maluya ug sa mga tinuyo nga kadautan (Tan-awa sa mosunod nga mga bersikulo).
- B. Ang uban naluwas sa kahadlok: 23
 - 1. Agawon sila gikan sa kalayo sa sala / Impiyerno.
 - 2. Dumti bisan ang mga bisti nga nabulingan sa unod.

XIII. Panapos nga panalangin: 1: 24-25

- A. Siya makahimo sa pagbantay kanato gikan sa pagkahulog: 24
 - 1. Sa pagpresentar kanato nga walay-ikasaway.
 - 2. Diha sa atubangan sa iyang himaya.
 - 3. Sa hilabihan gayud nga kalipay.
- B. Alang sa maalamon nga Dios nga atong Manluluwas, karon ug sa walay katapusan: 25
 - 1. Himaya.
 - 2. Halangdon.
 - 3. Kamandoan.
 - 4. Gahum.

PAGGAMIT SA MGA PANGUTANA

Ang pagkat-on sa pagpangutana sa mga pangutana makatabang sa inyong pagbuhat sa detal yado nga pagtuon sa mga teksto sa Biblia. Ang mosunod nga listahan sa mga pangutana mahitungod sa usa ka kapitulo sa libro ni Judas nga gigamit ingon nga usa ka panig-ingnan niini nga leksyon. Kining listahan mao ang usa ka panig-ingnan kon sa unsang paagi ang pagkat-on sa pangutana motultol kaninyo ngadto sa mas detalyado nga pagtuon sa Pulong sa Dios.

Mga bersikulo 1-2:

Kinsa ang tagsulat sa sulat?

Unsa nga relasyon kang Jesus ang gipahayag?

Unsa ang relasyon ngadto kang Santiago?

Unsa ang tulo ka mga paagi nga si Judas nagpaila sa iyang mga magbabasa ingon nga mga Kristohanon?

Unsay kahulogan sa "gibantayan"?

Tungod kay siya nagsulat sa mga "gibantayan" nagpasabot ba kini adunay pipila nga gitawag ug hinigugma apan wala gibantayan diha kang Jesus?

Bersikulo 3:

Unsay kahulogan sa "yano nga kaluwasan"?

Unsa diha sa Judas 3 ang nagpakita nga ang Espiritu Santo nag-usab sa hunahuna ni Judas bahin sa ulohan niining sulat?

Unsa unta ang iyang orihinal nga isulat?

Kinsa ang mga balaan?

Bersikulo 4:

Nganong si Judas nagpasidaan kanila sa pagpakigbisog alang sa pagtoo?

Unsay kahulogan sa pagpakigbisog?

Ang teksto nagpakita ba kini sa mga mini nga mga magtutudlo sa dili madugay moabot na?

Diin kini nga mga dili-diosnon nga mga tawo nakayuhot?

Unsa ang duha ka mga pulong nga naghulagway kang Jesu-Kristo?

Unsa ang tulo ka butang nga naghulagway niining dili-diosnon nga mga tawo?

Mga bersikulo 5-8:

Unsa ang duha ka mga kamatuoran mahitungod sa Israel nga gihisgotan sa bersikulo 5?

Sa unsa nga paagi sila may kalabutan sa hilisgutan ni Judas?

Kinsa ang pangulo nga anghel nga gihulagway sa bersikulo 6.

Unsa ang gipasabot sa "daku nga adlaw"?

Sa unsa ang "walay katapusan nga kalayo" nagtumong?

Mga bersikulo 9-10:

Kinsa si Michael?

Nganong wala ni Michael akosahi ang Yawa?

Unsa ang panagbangi tali kang Michael ug sa Yawa?

Kinsa ang sila diha sa bersikulo 10 nga nanagsulti ug dautan?

Bersikulo 11:

Unsa ang tulo ka mga panig-ingnan sa silot nga gihatag niini nga bersikulo?

Unsa ang sala ni Cain?

Unsa ang sala ni Balaam?

Unsa ang sala ni Kore?

Unsa ang tulo ka mga pulong (berbo, aksyon nga mga pulong) nga naghulagway sa mga lihok sa mga dili-diosnon nga mga tawo?

Mga bersikulo 12-13:

Si Judas nagtandi niining mga dili-diosnon nga mga tawo sa mga butang gikan sa kinaiyahan.
Unsa sila?

Unsa ang susamang bahin sa mga balud, mga panganod, ug mga bitoon sama sa gihulagway?

Mga bersikulo 14-16:

Kinsa si Enoc?

Unsa sa bersikulo 16 ang makatintal sa usa ka tawo sa pagpakita ug pagtahod sa mga tawo?

Mga Bersikulo 17-19:

Unsa sa bersikulo 17 ang susama sa bersikulo 1?

Unsa ang susama sa bersikulo 17 ngadto sa bersikulo 5?

Pila ka mga higayon nga ang pulong "dili-diosnon" gigamit sa mga bersikulo 15 ug 18?

Bersikulo 20-23:

Kinsa ang responsable alang sa pagkaadunay pagtoo, sumala sa bersikulo 20?

Unsa ang pulong "pagtukod" sa pag-angkon sama sa gikusgon sa pagkab-ot sa bug-os nga pagkahamtong sa Kristohanong kinabuhi?

Kinsa ang responsable sa pagtipig kanato sa gugma sa Dios?

Mga bersikulo 24-25:

Kinsa ang makahimo sa pagbantay kanato gikan sa pagkahulog?

Unsa ang gipasabot niining gipresentar sa atubangan sa Dios nga walay ikasaway?

Unsa nga mga hiyas sa Dios nga gihisgotan sa bersikulo 25?

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.

2. Unsa ang kapitulo nga pagtuon nga paagi sa pagtuon sa Biblia?

3. Ilista ang upat ka mga lakang sa kapitulo nga pagtuon nga paagi sa pagtuon sa Biblia.

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

ALANG SA DUGANG PAGTUON

1. Gamita ang inyong nakat-onan niini nga kapitulo sa paghimo sa kapitulo nga pagtuon sa II Pedro 2. Kini nga kapitulo susama sa hilisgutan sa kapitulo diha sa Judas nga gigamit ingon nga usa ka panig-ingnan niini nga leksyon.

Gamita ang mga blangko nga kapitulo sa pagtuon nga porma nga gihatag sa sunod nga pahina. Paghimog mga kopya niini nga porma nga magamit sa umaabot nga mga pagtuon sa kapitulo.

2. Paghimo ug usa ka listahan sa mga pangutana gikan sa II Pedro 2. Kini nga listahan makatabang kaninyo sa mas detalyadong pagtuon sa mga parapo, bersikulo, ug mga pulong nga inyong makat-onan sa mosunod nga mga kapitulo.
3. Basaha ang mga Ebanghelyo: Mateo, Marcos, Lucas, Juan. Isulat ang tanan nga mga pangutana nga gipangutana ni Jesus ug matikdig giunsan niya paggamit ang mga pangutana sa pagtabang sa uban nga makat-on.

KAPITULO NGA PAGTUON

LIBRO: _____

KAPITULO: _____

ULOHAN SA KAPITULO : _____

Mga bersikulo

Ulohan sa Parapo

Mubo nga mga sulat

KAPITULO 13

PARAPO NGA PAGTUON

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagpasabot unsaon sa paghimo ug parapo nga pagtuon.
- Paghimo sa usa ka parapo nga pagtuon.
- Paghimo ug usa ka parapo nga tsart sa pagtingob sa inyong mga pagtuon.
- Paglatid sa usa ka parapo diha sa Biblia.

SAG-ULOHONG BERSIKULO:

Ang sinugdan sa imong mga pulong nagahatag ug kahayag; Nagahatag kini ug salabutan alang sa mga walay-pagtagad. (Salmo 119: 130)

PASIUNA

Kamo nakakat-on unsaon sa pagsuhid sa usa ka libro sa Biblia ug sa pagtuon sa usa ka kapitulo sulod sa maong libro. Sa diha nga kamo nagtuon sa usa ka kapitulo kamo nagbahin niini ngadto sa mga parapo. Karon kamo makakat-on unsaon sa pagtuon sa mga parapo. Usa ka ehemplo sa parapo nga pagtuon gihatag ug kamo gihatagan sa oportunidad sa paghimo sa ingon nga pagtuon diha sa "Alang sa Dugang Pagtuon" nga seksyon niini nga leksyon.

PARAPO NGA PAGTUON

UNANG LAKANG: PAGHIMO UG KAPITULO NGA PAGTUON:

Ingon sa inyong nakat-onan, ang matag kapitulo sa Biblia gilangkoban sa mga parapo. Ang mga parapo mao ang mga grupo sa mga bersikulo mahitungod sa managsama nga hilisgutan. Sa diha nga may kausaban sa hilisgutan, usa ka bag-o nga parapo ang nagsugod. Sa diha nga kamo magtuon sa usa ka kapitulo kamo mohatag ug pagtagad sa importante nga mga parapo o mga parapo nga daw may kalabutan sa uban pa nga mga parapo. Kini mao ang mga posibilidad alang sa parapong mga pagtuon.

IKADUHANG LAKANG: PAGMATIKOD SA MGA DETALYE:

Ang mga parapo diha sa usa ka kapitulo may kalabutan sa usag usa diha sa lain-laing mga paagi. Ania ang pipila ka espesyal nga mga butang sa pagmatikod sa inyong pagtuon sa parapo:

Mga Igsusumpay:

Ang mga pulong nga gitawag nga "mga igsusumpay" importante kaayo. Sila nagpadayag sa mga relasyon sa sulod ug sa taliwala sa mga parapo. Ang pulong "apan" mao ang usa ka igsusumpay nga nagpaila sa usa ka kalainan. Pananglitan:

Apan kini sila nagpasipala sa bisan unsang mga butang nga wala nila hibalo; Apan kon unsa ang ilang mahibaloan sa kinaiyahan, ingon sa mananap nga walay salabutan, niadtong mga butanga nga dunot gilaglag sila. (Judas 1:10)

Adunay usa ka kalainan niini nga parapo. Ang mini nga mga magtutudlo nagsulti ug dautan sa mga butang nga sila wala makahibalo APAN sila usab nagdunot sa mga butang nga ilang nahibaloan. Ang bersikulo nagsugod uban sa pulong nga "apan" nga mopahimo kaninyo sa pagtan-aw balik sa bersikulo 9 aron makita kon unsa ang kalainan:

Apan si Miguel, ang punoan sa mga manolonda, sa diha nga nagapakig-away sa yawa, nakiglalis siya mahitungod sa lawas ni Moises, wala mangahas sa paggamit sa mapasipahong paghukom batok kaniya, kondili miingon: ang Ginoo magabdlong kanimo. (Judas 1: 9)

Ang bersikulo 10 naghatag sa kalainan sa mini nga mga magtutudlo nga nagsulti ug dautan sa talahuron nga arkanghel nga si Miguel. Bisan pa siya naghupot ug usa ka dakung posisyon, wala siya nag-akusa batok sa yawa apan miingon "ang Ginoo magabdlong kanimo." Ang igsusumpay nga pulong "o" nagpaila sa usa ka kalainan. Pananglitan:

Kay pagadad-on sa Dios ang tagsatagsa ka buhat ngadto sa paghukom uban ang tagsatagsa ka tinago nga butang, bisan ang maayo O bisan ang dautan. (Ecclesiastes 12:14)

Ang ubang mga igsusumpay nga mga pulong nga bantayan mao ang "sama" ug "ingon." Imbis nga usa ka kalainan kini nga mga pulong nagpakita sa mga pagtandi tali sa mga butang. Pananglitan sa mosunod nga bersikulo si Satanas gitandi sa usa ka leon:

. . . ang Yawa INGON sa usa ka nagangulub nga leon, nagalibut-libut sa pagpangita ug tukbonon. (I Pedro 5: 8)

Ang pulong "ug" mao ang lain nga igsusumpay. Kini midugang sa kon unsa ang bag-o lang nga nag-ingon:

Sama sa maalamon usab kini nga mga damgo nagahugaw sa unod, ug wala magtagad sa pagka-ginoo, UG nagpasipala sa mga halangdon. (Judas 1: 8)

Ang pulong "kon" nagpaila sa usa ka nga gikondisyonan nga pamahayag. Daghan sa mga saad ug mga panagna sa Daang Tugon gipahayag niini nga paagi. Sila nagaingon unsay buhaton sa Dios KON (sa kondisyon nga) Ang iyang mga katawhan mohimo sa usa ka tubag:

KON ang akong katawhan, nga gihinganlan sa akong ngalan magmapainubsa non sa ilang kaugalingon, ug mag-ampo, ug mangita sa akong nawong, ug mota likod gikan sa ilang mga dautan nga mga dalan, nan ako magapatalinghug gikan sa langit, ug magapasaylo sa ilang sala, ug magaayo sa ilang yuta. (II Cronicas 7:14)

Ang pulong "nga" nagtakda sa usa ka katuyoan. Kini nagsulti nga ang usa ka butang nahitabo "aron nga" ang usa ka katuyoan matuman:

Ug siya miadto ug mipuyo sa usa ka lungsod nga ginganlan ug Nazaret; NGA matuman ang ginasulti pinaagi sa mga manalagna, Siya pagatawgon nga Naza retnon. (Mateo 2:23)

Pagbantay usab sa mga igsusumpay nga mga pulong "alang sa, tungod kay, busa." Kini nga mga pulong nagpaila sa mga rason ug mga resulta:

Apan sa diha nga nakita niya ang mga panon sa katawhan, siya giabut ug kaluoy kanila, TUNGOD kay sila nangaluya, ug gipatibulaag sila sa gawas sa nasud, ingon sa mga carnero nga walay magbalantay. (Mateo 9:36)

Ang mga pulong "sa, ngadto sa, ug uban sa" importante usab nga igsusumpay. Sila usab nag pakita sa mga relasyon sa taliwala sa mga konsepto:

Ang dagat gihimo niya NGADTO SA yuta nga mamala ug nanagpanabok sila sa suba nga nanagtiniil: Didto nanagkalipay kita diha kaniya. (Salmo 66: 6)

Pangtibook nga Gambalay:

Samtang kamo magtuon sa mga parapo pagbantay sa kahan-ayan sa mga ideya ug sa unsa nga paagi ang mga bersikulo adunay kalabutan sa usag-usa. Usahay ang tagsulat naghimo sa usa ka kinatibuk-ang pahayag, ug unya nagpatin-aw niini sa mga panig-ingnan. Ang ubang mga panahon siya nagtala sa usa ka serye sa mga ideya ug unya sumadahon uban sa usa ka kinatibuk-ang pahayag.

Sa panig-ingnan nga gihatag sa ulahi niini nga kapitulo, kamo momatikod nga si Judas misu lat sa pipila ka mga parapo nga naglista sa mga kinaiya sa mini nga mga magtutudlo. Siya dayon mihatag sa Daang Tugon nga mga panig-ingnan nga gihulagway kon unsa ang iyang gitudlo.

Pagbalik-balik:

Ang matag pulong sa Biblia dinasig sa Espiritu Santo. Sa diha nga ang mga pulong o mga hugpong sa mga pulong gibalik-balik kini tungod kay sila ilabihan ka importante. Ang Balaan nga Espiritu nagdasig sa mga magsusulat sa pag-balik sa mga pulong ug sa hugpong sa mga pulong aron sa pagpatik niini sa inyong panumdoman.

Ang mga pulong "sa pagkatinuod, sa pagkatinuod" mao ang usa ka panig-ingnan niini. Sa dihang si Jesus nag-una sa usa ka pamahayag niini nga mga pulong kini sama sa usa ka tig mantala nga nag-ingon "

Akoa usa ang inyong pagtagad palihog lang. Ako adunay usa ka importante nga pahibalo nga himoon. "Pagtuon sa detalye sa bisan unsa nga mga pulong, hugpong sa mga pulong, o mga bersikulo nga gibalik-balik.

Mga Pangutana Ug Mga Tubag:

Kini usab importante sa pagtagad sa mga pangutana ug mga tubag sa Biblia. Kasagaran ang usa ka otor nagpaila sa usa ka hilisgutan pinaagi sa pagpangutana sa usa ka pangutana. Siya dayon nagpasabot niini nga pangutana ug naghatag sa mga tubag nga may kalabutan balik sa pangutana. Ang usa ka maayo nga panig-ingnan niini mao ang Roma 6. Basaha ang tibuok nga kapitulo. Matikdi ang mga pangutana diha sa mga bersikulo 1-3 ug ang mga tubag nga naugmad sa tibuok kapitulo.

Mga Pasiuna:

Pagbantay alang sa parapo nga pagpaila sa hilisgutan nga mosunod. Pananglitan, diha sa libro sa Judas nga inyong gitun-an diha sa katapusan sa bersikulo 3 sa kapitulo nagpaila sa material nga sundon:

Mga hinigugma, samtang nagasingkamot ako sa dakung kakugi sa pagsulat ka ninyo mahatungod sa atong gikausahan nga kaluwasan, naaghat ako sa pagsulat kaninyo, sa pagpahamatngon kaninyo, nga makigbisog kamo sa dakong kainit tungod sa pagtoo nga gitugyan sa makausa ngadto sa mga balaan. (Judas 1: 3)

Kini nga pasiuna nga parapo nagpatin-aw sa katuyoan sa iyang pagsulat. Siya nag-awhag ka nila sa pagpakigbisog alang sa matuod nga pagtoo. Ang nahibilin sa kapitulo naghatag sa mga rason alang niini nga tambag. Adunay mini nga mga magtutudlo nga nagakamang ngadto sa iglesia nga naningkamot aron sila motalikod gikan sa tinuod nga pagtoo.

Mga Katingbanan Ug Konklusyon:

Mahimong alerto alang sa mga parapo nga nagtingob sa kinatibuk-ang mga tudling, kapitulo, o bisan sa usa ka libro. Pananglitan, ang libro sa Ecclesiastes naglangkob sa usa ka bersikulo nga nagtingob sa tibuok libro. Sa Ecclesiastes ang magsusulat naghulagway sa iyang pagpa ngita sa kinabuhi nga bulag gikan sa Dios. Ang iyang katapusan nga konklusyon mao:

Kini mao ang katapusan sa mga butang; ang tanan nadungog na: Kahadloki ang Dios, ug bantayi ang iyang sugo: kay kini mao ang tibook nga katungdanan sa tawo.

Kay pagadad-on sa Dios ang tagsatagsa ka buhat ngadto sa paghukom uban ang tagsatagsa ka tinago nga butang, bisan ang maayo, o bisan ang dautan. (Ecclesiastes 12: 13-14)

Pag-uswag Sa Gipasabot:

Sa diha nga pagatun-an ang mga parapo, pagbantay alang sa mga pag-uswag sa gipasabot. Matikdi ang mosunod nga parapo:

Ug tungod niini nga hinugdan, idugang ninyo ang bug-os nga kakugi, ang inyong pagtoo sangkapa sa hingpit nga batasan; ug ang hingpit nga batasan sangkapa sa kahibalo;

Ug ang kahibalo sangkapa sa paggahum sa kaugalingon; ug ang paggahum sa kaugalingon sangkapa sa pagpailub; ug ang pailub sangkapa sa pagkadiosnon;

Ug ang pagkadiosnon sangkapa sa pagpuangod nga minagsoon; ug ang puangod nga minagsoon sangkapa sa paghigugma.

Kay kon kining mga butanga anaa kaninyo ug magadagaya, dili sila magahimo kaninyo nga tapulan ni walay bunga mahitungod sa pag-ila sa atong Ginoong Jesu-Kristo.

Kay siya nga nakulangan niining mga butanga, buta, ug halap, igo lamang maka kita sa haduol ug ginakalimutan niya ang paghinlo sa iyang daan nga mga sala. (II Pedro 1: 5-9)

Adunay tino nga pag-uswag niini nga tudling. Kita magdugang sa usa ka butang ngadto sa lain hangtod nga kita mahimong mabungaon.

Literaryong porma:

Ang literaryong porma nagtumong sa unsang paagi ang usa ka tudling nahisulat. Ang ubang mga tudling anaa sa asoy o istorya nga porma. Kini nagpasabot nga ilang gibasa sama sa usa ka istorya. Ang ubang mga parapo anaa sa balaknong porma (mga balak) sama sa mga tudling diha sa libro sa mga Salmo. Ang ubang mga parapo mga sambingay diin mubo nga mga sugilanon naghulagway sa usa ka espirituhanon nga kamatuoran. Ang ubang mga parapo anaa sa dula nga porma. Pananglitan, sa Awit ni Solomon naglakip sa dula ingon man usab sa balaknon nga porma. Ang pakigpulong nga porma sama sa usa ka wali. Kini mao ang usa ka serye sa parapo nga naghatag sa pagpanudlo sa usa ka hilisgutan.

Yawi nga mga Pulong:

Ang pag-ila sa yawi nga mga pulong makatabang kaninyo sa pagsabot sa kahulugan sa usa ka parapo. Ang yawi nga mga pulong importante sa kahulugan sa usa ka parapo. Kasagaran sila ang mga pulong nga gibalik-balik. Ilabi na nga timan-i ang yawi nga mga pulong nga dili ninyo masabtan. Kini nga mga pulong mahimong tun-an sa usa ka pulong nga pagtuon. (Kamo makakat-on unsaon sa pagbuhat niini sa ulahi niini nga kurso). Pananglitan, basaha ang mosunod nga mga bersikulo:

Kay may pipila ka mga tawo miyuhot lamang sa pagsulod, sila nga gitaga nang daan alang sa pagkahinukman sa silot, mga tawo nga dili-diosnon, nga gibaylo nila ang grasya sa atong Dios sa kalaw-ayan, ug ginalimod nila ang bugtong nga Agalon ug Ginoo nga si Jesu-Kristo. (Judas 1: 4)

Kamo nasayud ba kon unsa ang kahulugan sa pulong nga "kalaw-ayan"? Kini importante nga pulong niini nga parapo tungod kay naghulagway kini sa mini nga mga magtutudlo.

Usa sa ilang mga kinaiya mao nga sila mitalikod sa grasya sa Dios alang sa kalaw-ayan. Kini nga pulong mao ang usa ka panig-ingnan sa usa ka yawi nga pulong sa pagtuon.

Gramatikanhong Kahulogan:

Ang pulong "gramar" nagtumong sa mga bahin sa sinultihan o mga pulong nga mohaum sa tingob aron sa paghimo sa mga tudling-pulong ug mga parapo. Pagbantay alang sa mga pulong nga gitawag ug berbo. Kini mao ang mga pulong nga nagpakita sa aksyon nga nagasul tig unsa ang gibuhat sa usa ka tawo sa nangagi, ang gihimo sa karon, o buhaton sa umaabot. Sila usab gigamit sa mga sugo:

LUMAKAW kamo ngadto sa tibuok kalibutan ug IWALI ninyo ang Maayong Balita sa tanang binuhat. (Marcos 16:15)

Ang mga pulong "lumakaw" ug "iwali" mao ang aksyon nga mga pulong. Sila mao ang mga berbo. Sila mao ang mga sugo alang kanato sa pagsunod. Ang usa ka kangalan mao ang usa ka pulong nga nagngalan sa usa ka tawo, dapit, o butang. Ang mga pulong sa mga dagko nga letra sa ubos mga kangalan:

JUDAS, ang alagad ni JESUS -KRISTO, ug igsoon ni SANTIAGO ... (Judas 1: 1)

Ang nombre o kangalan nagsulti kinsa ug unsa ang apil ug diin ang mga aksyon nahitabo. Ang usa ka pulingalan mao ang usa ka pulong nga mipuli o nagbarug alang sa usa ka kangalan. Ang mga pulong "siya" ug "iyang" mga panig-ingnan. Imbes nga paga-ingon "Ang Espiritu Santo nagdasig kang Judas sa pagsulat sa libro "mahimong moingon" Ang Balaan nga Espiritu nagdasig KANIYA ngadto sa pagsulat sa libro. "Ang pulong" kaniya "mao ang usa ka panghulip nga nagtindog alang sa kangalan nga Judas.

Ang mga adhetibo ug mga adberbyo importante nga mga bahin sa sinultihan usab. Ang adberbyo nagsulti sa usa ka butang mahitungod sa usa ka berbo. Kini naghigot sa unsang paagi ang usa ka butang nahitabo. Pananglitan, diha sa hugpong sa mga pulong "Siya midagan nga madali," ang pulong "madali" mao ang usa ka adberbyo tungod kay kini nagsulti kon sa unsang paagi siya midagan. Ang usa ka adhetibo naghubit sa usa ka kangalan o pulingalan. Kon kita miingon nga "Si Judas taas," ang pulong "taas" usa ka adhetibo nga naghulagway kang Judas.

Kon kamo wala nagtuon sa mga bahin sa sinultihan sa una daw makalibog, apan kamo sa dili madugay makakat-on sa pag-ila niini samtang kamo nagbansay. Ang mga bahin sa sinultihan importante tungod kay sila nag-ila sa mga tawo, mga dapit, ug mga butang. Sila nagsulti kin sa ang nagbuhat sa usa ka butang, diin, kanus-a, ug ngano. Sila nagsulti kon sa unsang paagi ang mga butang gihimo ug unsa ang mao karon, o himoon pa. Sila usab naghatag ug mga paghulagway ug mga detalye nga nagdugang sa pagsabot sa hilisgutan.

IKATULONG LAKANG: PAGHIMO UG TSART SA PARAPO NGA PAGTUON:

Pinaagi sa pagtuon sa mga parapo sa detalye sama sa gihulagway diha sa ikaduhang lakang, kamo moila sa pipila ka mga parapo nga may kalabutan sa usag usa. Ang ilang relasyon ma himong kalainan, pagtandi, pag-uswag, o uban pa. Pagpili niini alang sa parapo nga pagtuon.

Kamo mohimo sa usa ka tsart sa pagtingob sa inyong pagtuon niini nga mga parapo. Pagpili ug usa ka kinatibuk-ang titulo alang sa inyong tsart nga nagpakita sa relasyon sa mga parapo o sa hilisgutan nga ilang gitagad. Ang tsart usab naglakip sa parapo nga titulo ug pagkabahin nga gihimo sa panahon sa kapitulo nga pagtuon. Irekord diha sa tsart ang libro, kapitulo, ug mga parapo nga gitun-an. Gamita ang kilid sa tsart aron sa paghimo sa obserbasyon ug mga pag-aplikar.

IKAUPAT NGA LAKANG : PAGHIMO UG LATID SA PARAPO:

Gamita ang tsart aron sa pagtabang kaninyo sa paghimo ug usa ka latid sa mga parapo. Ang mga latid nga inyong gihimo sa mga kapitulo ug parapo makatabang kaninyo sa inyong pag pakigbahin sa kamatuoran sa Dios sa uban tungod kay sila makatabang kaninyo sa pagpresen tar sa unsay inyong nakat-onan sa usa ka hapsay nga paagi.

PANIG-INGNAN SA PAAGI

UNANG LAKANG: PAGHIMO UG KAPITULO NGA PAGTUON:

Ang usa ka kapitulo nga pagtuon sa Judas I gihimo sa miaging leksyon. Kita mohimo sa parapo nga pagtuon gikan niining sama nga kapitulo, mao nga nahuman na nato ang unang lakang.

IKADUHANG LAKANG: PAGMATIKOD SA MGA DETALYE:

Ingon sa mga parapo sa Judas I gitun-an na sa lalum, mga relasyon miusbaw taliwala sa para po 4, 8-10, 16, 17-18, ug 19. Kining tanan nga mga parapo naglista sa mga kinaiya sa mini nga mga magtutudlo.

IKATULONG LAKANG: PAGHIMO UG TSART SA PARAPO NGA PAGTUON:

Sa miaging mga kapitulo kita naghatag sa usa ka blangko nga tsart alang sa inyong mga pag tuon. Alang sa parapo mga pagtuon kamo moguhit sa inyong kaugalingong tsart tungod kay kini dili posible nga matino ang husto nga luna sa usa ka tsart alang sa parapo mga pagtuon. Kini mao ang rason nganong wala kita naghimo sa usa ka sumbanan nga porma. Ang ubang mga parapo detalyado kaayo ug nagkinahanglan sa dugang nga luna alang sa mubo nga mga sulat sa pagtuon.

Usa ka panig-ingnan sa tsart sa Parapo nga Pagtuon ang mosunod. Gamita kini nga panang litan sa paghimo sa inyong kaugalingon nga pagtuon nga tsart. Siguroha ang pagbutang sa mga numero sa bersikulo sa matag parapo diha sa pagkabahin sa parapo (numero alang sa mubo nga sulat sa ibabaw sa wala nga bahin diha sa tsart).

Tsart sa Parapo nga Pagtuon

Libro: Judas

Kapitulo: 1

Mga Parapo: 4, 8-10, 16, 17-18, 19

Ulohan: Kinaiya sa Mini nga mga Magtutudlo

4

Miyuhot lamang sa pagsulod	Paglakaw
Gitagana nang daan ngadto sa pagkahinukman sa silot	Nanggagi
Dili-diosnon nga mga tawo	Panggawi
Mitalikod sa grasya sa atong Dios alang sa kalaw-ayan	Doktrina
Nagalimod sa bugtong nga Ginoong Dios ug sa atong Ginoong Jesu-Kristo	Doktrina

8-10

Mahugawng magdadamgo	Panggawi
Nagahugaw sa unod	Panggawi
Nagatamay sa kamandoan	Panggawi
Nagsultig dautan sa mga halangdon	Pakigpulong
Nagsultig dautan sa mga butang nga wala sila mahibalo	Pakigpulong
Unsa ang ilang nahibaloan sa natural sila nagdunot	Panggawi

16

Bagulbolan	Pakigpulong
Reklamador	Pakigpulong
Paglakaw sa ilang kaugalingong pangibog	Paglakaw
Baba nagasulti sa mga paborot nga mga pulong	Pakigpulong
Adunay mga tawo nga gidayeg tungod sa pagpamintaha	Panggawi

18

Mayubiton	Pakigpulong
Naglakaw uyon sa ilang kaugalingong dili-diosnon nga mga pangibog	Paglakaw
Pagbulag sa ilang kaugalingon	Panggawi
Makihilawasnon	Panggawi
Wala sa Espiritu	Doktrina

Mahinungdanon nga mga pulong sa pagtuon:

Kalaw-ayan (parapo 4): Unsa ang gipasabot niini nga pulong?

IKAUPAT NGA LAKANG : PAGHIMO UG LATID SA PARAPO:

Ania ang usa ka latid sa parapo sa " Mga Kinaiya sa Mini nga mga Magtutudlo."

I. Ang ilang nangagi:

A. Gitagana nang daan ngadto sa pagkahinukman sa silot.

II. Ang ilang paglakaw:

A. Miyuhot lamang sa pagsulod.

B. Naglakaw sa ilang kaugalingong mga kailibgon.

C. Naglakaw uyon sa ilang kaugalingong dili-diosnon nga mga pangibog.

III. Ang ilang pakigpulong:

A. Nagsultig dautan sa mga halangdon.

B. Nagsultig dautan sa mga butang nga wala nila hibalo.

C. Bagulbolan.

D. Reklamador.

E. Baba nagasulti sa mga paborot nga mga pulong.

F. Mayubiton

IV. Ang ilang doktrina:

A. Mitalaikod sa grasya sa Dios alang sa kalaw-ayan.

B. Naglimod sa bugtong Ginoong Dios ug sa atong Ginoong Jesu-Kristo.

C. Wala sa Espiritu.

V. Ang ilang panggawi:

A. Dili-diosnon.

B. Mahugawng magdadamgo.

C. Naghugaw sa unod.

D. Makihilawasnon.

E. Pagbulag sa ilang mga kaugalingon.

F. Pagdunot sa natural nga kahibalo.

G. Nagatamay sa kamandoan.

H. Pagpihigpihig base sa posisyon sa mga tawo.

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.

2. Ilista ang upat ka mga lakang sa paagi sa parapo nga pagtuon.

3. Tan-awa ang ngalan sa literaryong porma sa Unang Listahan. Basaha ang mga katin-awan sa Ikaduhang Listahan. Isulat ang numero sa mga kahulogan sa atubangan sa literaryong porma nga gihulagway.

Unang Listahan

_____Pakigpulong

_____Balaknong

_____Samingay

_____Asoy

Ikaduhang Listahan

1. Sugilanon nga porma

2. Balak: Salmo mao ang usa ka panig-ingnan

3. Sama sa usa ka sermon

4. Mubo nga mga istorya aron sa paghulagway sa
espirituhanong kamatuoran

4. Tan-awa ang ngalan sa bahin sa sinultihan sa Unang Listahan. Basaha ang mga katin-awan sa Ikaduhang Listahan. Isulat ang numero sa mga kahulogan diha sa atubangan sa bahin sa sinultihan nga gihulagway:

Unang Listahan

Ikaduhang Listahan

_____Kangalan

1. Usa ka aksyon nga pulong.

_____Pulingalan

2. Misulti sa unsa nga paagi ang usa ka butang gibuhat.

_____Berbo

3. Usa ka naghubit nga pulong.

_____Adberbyo

4. Ngalan sa usa ka tawo, dapit, o butang.

_____Adhetibo

5. Gigamit pangpuli sa ngalan sa usa ka tawo.

5. Tan-awa ang igsusumpay nga pulong sa Unang Listahan. Basaha ang mga katin-awan sa Ikaduhang Listahan. Isulat ang numero sa mga kahulogan sa atubangan sa mga pulong nga gihulagway.

Unang Listahan

Ikaduhang Listahan

_____Sama, Ingon

1. Kini nga mga pulong nagpakita sa usa ka kalainan nga gihimo.

_____Ug

2. Kini nga pulong nagpasabot sa usa ka butang nga na dugang pa sa kon unsa ang anaa.

_____Kon

3. Kini nga mga pulong nagpadayag nga ang usa ka pagtandi gihimo.

_____Apan, O

4. Kini nga pulong nagpakita nga ang adunay gikondisyon sumala sa tubag sa katawhan sa Dios.

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

ALANG SA DUGANG PAGTUON

1. Paghimo sa usa ka parapo nga pagtuon sa Judas kapitulo 1 parapo 5-7, 11, ug 12 13 sa Judas kapitulo 1.

Kining tanan nga mga parapo mao ang "Ehemplo Sa Mini nga mga Magtutudlo."
Kini ang ulohan sa inyong tsart.

Mga bersikulo 5-7 naghatag ug panig-ingnan sa paghukom sa mini nga mga magtutudlo.

Mga Bersikulo 11 naghatag ug mga ehemplo sa ilang mga kasaypanan.

Mga bersikulo 12-13 naghatag sa natural nga mga panig-ingnan (pagtandi) sa mini nga mga magtutudlo.

2. Sa nag-unang kapitulo kamo nagbuhat sa usa ka kapitulo nga pagtuon sa II Pedro kapitulo 2. Ang hilisgutan niini nga kapitulo susama sa Judas 1. Mahitungod kini sa mini nga mga magtutudlo. Karon sa usa ka parapo nga pagtuon sa II Pedro 2. Tingali kamo makadugang sa mga tsart nga nasugdan na - "Kinaiya sa Mini nga Magtutudlo "ug" Ehemplo sa Mini nga mga Magtutudlo. "

KAPITULO 14

BERSIKULO NGA PAGTUON

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagsulat sa sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.
- Pagpasabot unsaon paghimo ang usa ka bersikulo nga pagtuon.
- Paghimo sa usa ka bersikulo nga pagtuon.
- Paghimo ug usa ka tsart sa pagtingob sa inyong bersikulo nga pagtuon.
- Paghimo ug usa ka latid sa bersikulo nga pagtuon.

SAG-ULOHONG BERSIKULO:

Ang akong dila magasulti mahitungod sa imong Pulong: kay ang tanan mong mga sugo mga matarung man. (Salmo 119: 172)

PASIUNA

Kamo nakakat-on kon unsaon pagsuhid sa usa ka libro sa Biblia ug sa pagbuhat sa usa ka kapitulo nga pagtuon sa sulod sa maong libro. Kamo usab nakakat-on kon unsaon pagtuon sa mga parapo sa sulod sa usa ka kapitulo. Niini nga leksyon kamo makakat-on kon unsaon sa pagtuon sa usa ka bersikulo sa detalye. Ang usa ka panig-ingnan gihatag ug kamo gihatagan ug oportunidad sa pagbuhat sa usa ka bersikulo nga pagtuon sa "Alang sa Dugang Pagtuon" nga seksyon sa kapitulo. Samtang kamo magbuhat sa usa ka bersikulo nga pagtuon, gamita ang tanan ninyong nakat-onan sa miaging leksyon mahitungod sa pagpangutana ug sa pagsusi sa mga detalye sa gambalay.

ANG PAAGI GIPATIN-AW

UNANG LAKANG: PAGTUON SA BERSIKULO DIHA SA KONTEKSTO:

Ang matag bersikulo kinahanglang hubaron diha sa konteksto niini. Ang konteksto mao ang palibot nga mga bersikulo sa tudling diin kini nahimutang. Ang konteksto naghatag sa usa ka kompleto nga mensahe gikan sa Dios diin ang usa ka bersikulo kabahin lamang. Importante nga ang usa ka bersikulo dili gikuha nga gawas sa konteksto ug sayop ang pagkahubad. Kini mao ang kanunay nga batasan sa mini nga mga magtutudlo.

IKADUHANG LAKANG: PAGTUON SA MAY KALABUTAN NGA MGA BERSIKULO:

Diha sa konteksto inyong madiskobrehan ang mga bersikulo nga may kalabutan ngadto sa inyong gipili alang sa pagtuon. Sila makadugang sa mas daghan nga impormasyon sa bersikulo nga inyong pagatun-an.

Sila mahimo nga mohatag sa kalainan o pagtandi. Usahay ang bersikulo nga inyong ginatun-an mahimong may kalabutan sa mga bersikulo sa laing libro sa Biblia. (Tan-awa ang panig-ingnan niini nga kapitulo). Tan-awa kini nga mga pakisayran ug pagtuon usab kanila.

IKATULONG LAKANG: PAGHIMO UG TSART SA BERSIKULO NGA PAGTUON:

Pagpili ug titulo alang sa tsart. Diha sa tsart sa bersikulo nga pagtuon pagrekord sa mga nga lan sa libro, numero sa kapitulo, ug numero sa bersikulo nga inyong pagatun-an. Unsaon nin yo pag-organisar ang inyong tsart magdepende sa matang sa impormasyon nga inyong nata pok sa inyong pagtuon. Kon kamo nahuman sa "Alang sa Dugang Pagtuon" nga mga buluhaton sa miaging mga kapitulo kamo adunay igo na nga kasinatian sa mga tsart sa pagtuon ug kamo makahimo na sa inyong kaugalingong mga orihinal nga mga tsart. Kamo mahimong mogamit sa bisan hain sa pinahigda o pinatindog nga tsart depende sa impormasyon nga inyong itala.

IKAUPAT NGA LAKANG: PAGHIMO UG LATID SA BERSIKULO NGA PAGTUON:

Pinaagi sa paggamit sa mga paglatid nga kahanas nga inyong naugmad sa nangaging mga buluhaton, paghimo sa usa ka latid sa bersikulo. Pagpili sa usa ka tukma nga ulohan, nag-unang mga ulohan, ug mga ikaduhang-ulohan. Gamita ang inyong tsart aron sa pagtabang kaninyo sa pag-andam sa latid sa bersikulo.

PANIG-INGNAN SA PAAGI

UNANG LAKANG: PAGTUON SA BERSIKULO DIHA SA KONTEKSTO:

Kita nipili Judas 1:11 ingon nga bersikulo sa pagpakita sa paagi sa bersikulo nga pagtuon. Sa miaging mga leksyon inyong gitun-an kini nga bersikulo diha sa kapitulo ug parapo nga pagkahimutang mao nga nahuman na nato pagtuon ang bersikulo sa konteksto niini. Sa diha nga kamo mopili ug bersikulo alang sa pagtuon susihon una kini diha sa konteksto. Kamo mobuhat niini pinaagi sa kapitulo ug parapo nga pagtuon, ang mga kahanas nga inyong nakat-onan sa miaging duha ka mga leksyon. Usab hinumdumi ang pagkonsiderar sa bersikulo sa mas dako nga gambalay sa tibuok libro diin kini nahimutang. Ang pagtuon sa Judas 1:11 diha sa konteksto niini narekord sa Tsart sa Bersikulo nga Pagtuon.

IKADUHANG LAKANG: PAGTUON SA MAY KALABUTAN NGA MGA BERSIKULO:

Ang Judas 1:11 may kalabutan sa ubang mga bersikulo mahitungod sa mini nga mga magtutudlo sa kapitulo 1. Mga bersikulo 5-7 naghatag sa kasaysayan sa mga panig-ingnan ug mga bersikulo 12-13 naghatag sa natural nga mga panig-ingnan sa mga mini nga mga magtutudlo. Ang Judas 1:11 usab may kalabutan sa tulo ka importante nga mga teksto sa Daang Tugon:

Ang istorya ni Cain:	Genesis 4: 1-15; I Juan 3:12
Ang istorya ni Balaam:	Numeros 22-24
Ang istorya sa Core:	Numeros 16

Ang pagtuon niining mga may kalabutan nga mga bersikulo girekord diha sa pagtingob nga tsart ug sa latid.

IKATULONG LAKANG: PAGHIMO UG TSART SA BERSIKULO NGA PAGTUON:

Tun-i ang panig-ingnan sa tsart sa bersikulo nga pagtuon sa mosunod:

TSART SA BERSIKULO NGA PAGTUON

Libro: Judas

Kapitulo: 1

Bersikulo: 11

DAANG TUGON NGA PANIG-INGNAN SA MINI NGA MGA MAGTUTUDLO

Judas 1:11: ANG DIOS MIINGON: ALAUT SILA

ANG MGA HINUNGDAN ...

1. Sila miadto sa dalan ni CAIN
Genesis 4: 1-15: Siya naglimod sa plano sa Dios nga pinaagi lamang sa pagpa agas sa dugo nga ang mga sala gipasaylo. Tan-awa ang Hebreohanon 9:22
1 Juan 3:12: Siya mipatay sa iyang igsoon nga lalake tungod kay ang iyang kaugalingong mga buhat mga dautan.
2. Sila midalagan sa kahakog sunod sa sayop ni BALAAM
Numeros 22-24 sa bisan unsa alang sa pinansyal nga kaayohan.
3. Sila nangalaglag diha sa mga pagpakiglalis kang Core (Korah)
Numeros 16: Naglimod sa otoridad sa pinili nga pagpangulo sa Dios.

Matikdi ang pag-uswag: Sila ANAA sa sayop nga paagi

Unya sila MIDALAGAN sa kahakog sunod sa sayop ...

Sila NALAGLAG

Ang ubang mga panig-ingnan sa mini nga mga magtutudlo diha sa Judas 1:

Kasaysayan nga mga ehemplo: bersikulo 5-7

Natural nga mga ehemplo: bersikulo 12-13

IKAUPAT NGA LAKANG: PAGHIMO UG LATID SA BERSIKULO NGA PAGTUON:

Ania ang usa ka panig-ingnan sa usa ka latid sa usa ka bersikulo:

DAANG TUGON NGA PANIG-INGNAN SA MINI NGA MGA MAGTUTUDLO

Libro: Judas

Kapitulo: 1

Bersikulo: 11

- I. Ang Dios nag-ingon alaut sila (mini nga mga magtutudlo).
- II. Ang mga hinungdan:
 - A. Sila miaddto sa dalan ni Cain:
 1. Genesis 4: 1-15: Siya naglimod sa plano sa Dios nga pinaagi lamang sa pagpaagas sa dugo nga ang mga sala gipasaylo.
 - a. Kini nga kamatuoran nga gipahayag sa Hebreohanon 9:22.
 2. 1 Juan 3:12: Siya mipatay sa iyang igsoon nga lalake tungod kay ang iyang kaugalingong mga buhat mga dautan.
 - B. Sila midalagan sa kahakog sunod sa sayop ni Balaam.
 1. Numero 22-24: si Balaam mibuhat sa bisan unsa alang sa pinansyal nga kaayohan.
 - C. Sila nangalaglag diha sa mga pagpakiglalis ni Core (Daang Tugon nga espeling mao ang Korah)
 1. Numeros 16: Core naglimod sa otoridad sa pinili nga pagpangulo sa Dios.
- III. Adunay usa ka pag-uswag sa dautan:
 - A. Una, kita moadto sa sayop nga dalan.
 - B. Wala madugay kita nagdagan sa kahakog sa kasaypanan.
 - C. Ang resulta mao ang kalaglagan.
- IV. Ang ubang mga panig-ingnan sa mini nga mga magtutudlo diha sa Judas 1:
 - A. Kasaysayan nga mga ehemplo: bersikulo 5-7
 1. Israel
 2. mga anghel
 3. Sodoma ug Gomorra
 - B. Natural nga mga ehemplo: bersikulo 12-13
 1. Buling didto sa mga fiesta.
 2. Mga panganod nga walay tubig.
 3. Mga kahoy nga walay bunga.
 4. Mga mapintas nga balud.
 5. Mga laag nga bitoon.

Mubo nga sulat: Hinumdumi, sama sa tanan nga mga paagi sa pagtuon sa Biblia, importante nga iaplikar kon unsa ang inyong nakat-onan sa bersikulo nga pagtuon. Sa unsa nga paagi nga ang bersikulo nga inyong gitun-an magamit sa inyong kinabuhi ug ministryo? Ribyuha ang "Debosyonal nga Paagi" alang sa giya sa pag-aplikar.

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.

2. Kini mao ang importante nga kita sa kanunay magtuon sa usa ka bersikulo diha sa iyang ...

3. Ilista ang upat ka mga lakang sa paagi sa Bersikulo nga Pagtuon.

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

ALANG SA DUGANG PAGTUON

Sa miaging mga leksyon nahuman kamo sa usa ka libro nga pagsuhid, kapitulong pagtuon, ug parapong pagtuon.

Pagpili ug usa ka bersikulo gikan sa usa ka parapo nga kaniadto kamo nagtun-on na. Pinaagi sa paggamit sa mga kahanas nga inyong nakat-onan niini nga kapitulo paghimo sa usa ka bersikulo nga pagtuon. Itingob ang inyong pagtuon uban sa usa ka Bersikulo nga Pagtuon Tsart ug Latid diha sa luna nga gihatag sa ubos.

TSART SA BERSIKULONG PAGTUON:

LATID SA BERSIKULO:

KAPITULO 15

PULONG NGA PAGTUON

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagsulat sa sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.
- Pag-ila sa yawi nga mga pulong sa Biblia alang sa pagtuon.
- Pagpasabot unsaon sa paghimo sa usa ka pulong nga pagtuon sa Biblia.
- Paghimo sa usa ka pulong nga pagtuon sa Biblia.

SAG-ULOHONG BERSIKULO:

Kay sa pagkatinuod, magaingon ako kaninyo, nga hangtod ang langit ug ang yuta mahanaw, usa ka kudlit o usa ka tulpok ang dili gayud molabay gikan sa balaod, hangtud ang tanan matuman. (Mateo 5:18)

PASIUNA

Kamo nakakat-on kon unsaon sa pagtuon sa Biblia pinaagi sa mga libro, kapitulo, parapo, ug mga bersikulo. Niini nga leksyon kamo makakat-on kon unsaon sa pagtuon sa pinakagamay nga pundok sa Biblia nga mao ang usa ka pulong. Ang usa ka panig-ingnan sa paagi sa pulong nga pagtuon gipresentar ug kamo gihatagan ug usa ka kahigayunan sa pagbuhat sa ingon nga pagtuon sa "Alang sa Dugang Pagtuon" nga seksyon niini nga kapitulo.

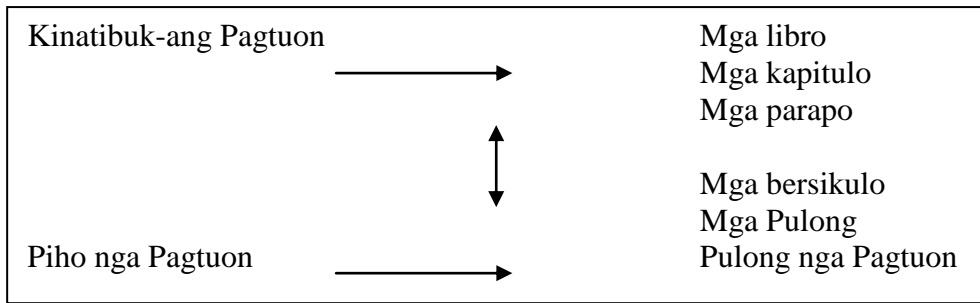
ANG PAAGI GIPATIN-AW

Ang Pulong nga pagtuon mao ang pagtuon sa tagsa-tagsa nga mga pulong diha sa Biblia. Ang tumong sa pulong nga pagtuon mao ang pagsabot sa usa ka pulong sa iyang konteksto. Ang matag detalye sa dinasig nga Pulong importante kaayo nga si Jesus miingon:

Kay sa pagkatinuod, magaingon ako kaninyo, nga hangtod ang langit ug ang yuta mahanaw. bisan usa ka kudlit o usa ka tulpok ang dili gayud pagasayloan gikan sa kasuguan, hangtud ang tanan matuman. (Mateo 5:18)

"Mga Kudlit o mga tulpok" mga Hebreohanon nga mga letra. Kon bisan pa gani kini gihatagan ug pagtagad ni Jesus, nan, kita nasayud nga ang matag pulong sa Dios importante. Ang kahulogan sa tagsa-tagsa nga mga pulong makaapekto sa kahulogan sa mga bersikulo. Ang mga bersikulo nagpatin-aw sa parapo. Ang parapo nagtabang kaninyo nga makasabot sa mga kapitulo ug ang mga kapitulo naghatag ug kahibalo sa tibuok libro.

Ang mosunod nga diyagrama naghulagway sa gambalay sa Biblia gikan sa kinatibuk-ang (libro) ngadto sa piho nga mga (bersikulo).

ANG PAAGI GIPASABOT

UNANG LAKANG : PAGPILI UG PULONG

Atol sa pagtuon sa mga kapitulo, mga parapo, ug mga bersikulo, kami nagpaila-ila sa konsepto sa yawi nga mga pulong. Ang usa ka yawi nga pulong mao ang nag-unang kahulogan sa usa ka bersikulo. Kini importante nga pulong. Usahay kini mao ang pulong nga gibalik-balik alang sa espesyal nga pagtagad o sa usa ka pulong nga lisod sabton.

Ang pag-amping gikinahanglan sa pagpili sa usa ka pulong sa pagtuon. Pananglitan, ang mga pulong sama sa "sa, ug, kon," dili yawi nga mga pulong. Sila mao ang mga igsusumpay nga mga pulong ug makadugang sa kahulogan, apan sila dili maayo nga mga pulong nga gamiton alang sa pulong nga pagtuon. Siguroha nga ang pulong nga inyong gipili sa pagtuon mao ang usa ka yawi nga pulong.

IKADUHANG LAKANG: PAGTUON SA PULONG DIHA SA KONTEKSTO:

Tun-i ang pulong diha konteksto sa kapitulo. Ang pulong ba gisubli sa ubang dapit sa kapitulo? Kon mao, unsa ang gipadayag bahin sa kahulogan niini? Aduna bay laing bersikulo sa kapitulo nga nagpatin-aw sa pagpasabot sa pulong? Sunod, tun-i ang pulong diha sa konteksto sa parapo. Unsa ang hilisgutan sa parapo? Unsay kalambigitan niining mga yawing pulong ngadto sa hilisgutan?

Unya pagtuon sa pulong sa sulod sa konteksto sa bersikulo. Unsa ang kalabutan niini sa bersikulo? Unsa nga bahin sa sinultihan kini nga pulong: kini ba sa usa ka kangalan, puli ngalan, berbo, adberbyo, o adhetibo?

Kon kamo nagpili sa usa ka pulong sa pagtuon ug wala maanalisar sa konteksto diin kini makita, kamo kinahanglan gayud nga sa kanunay mohatag ug panahon sa pagbuhat niini. Mga kapitulo, mga parapo, mga bersikulo, ug mga pulong ang tanan mohaum sa tingob sa paghatag ug bug-os nga pagsabot sa Pulong sa Dios. Importante nga ang usa ka pulong o bersikulo wala gikuha nga gawas sa konteksto, tungod kay basin unya mahubad ninyo ang kahulogan niini nga sayop.

IKATULONG LAKANG: PAGTINO SA KAHULOGAN SA PULONG

Human sa pagpili sa usa ka yawi nga pulong ug pagtuon sa konteksto, ang sunod nga lakang mao ang pagtino sa kahulogan sa pulong.

Pagbantay sa mga pulong nga lahi apan pareho ang kahulogan, pananglitan, "Gingharian sa Dios" ug "Gingharian sa Langit." Pagbantay alang sa mga pulong nga susama apan adunay lain-laing mga kahulogan. Pananglitan, sa Juan 21:15-17 Si Jesus nangutana kang Pedro sa tulo ka mga higayon, "Gihigugma mo ba ako labaw pa niini?" Sa matag panahon ang kahulogan sa pulong "gugma" lahi.

Gawas kon kamo nahibalo sa Grego o sa Hebreohanon ug adunay Biblia diha niini nga mga pinulongan kamo dili makahimo sa pagtino sa orihinal nga kahulogan sa pulong nga walay dugang nga mga himan sa pagtuon. Ang duha ka nag-unang mga pagtuon makatabang kanin yo sa pagkinahanglan sa usa ka konkordans ug usa ka Biblia sa pulong nga pagtuon sa libro. Ang Kapitulo 5 niini nga manwal nagpatin-aw kon unsaon sa paggamit sa duha ka mga gala miton sa pagtuon sa Biblia.

Kon kamo walay konkordans o pulong sa pagtuon nga libro kamo makahimo gihapon sa pagtuon sa usa ka pulong sa Biblia bisan dili kamo makahimo sa pagsubay sa orihinal nga kahulogan. KON WALA kamoy konkordans o Biblia sa pulong nga pagtuon nga libro, nan sunda kini nga mga lakang:

1. Kon ang inyong Biblia adunay sentro nga reperensya sa dugang nga mga pakisayran alang sa pagtuon, tan-awa ang tanan nga mga bersikulo nga gilista. Sila tingali maka padako sa inyong pagsabot sa pulong. Usahay ang sentro nga listahan naghatag sa kahulogan sa pulong.
2. Itsek sa likod sa inyong Biblia. Ang pipila ka Biblia adunay usa ka gamay nga konkordans nga naglista sa pipila sa labing importante nga mga pulong. Ang ubang mga Biblia usab adunay usa ka diksiyonaryo sa likod nga naghatag ug kahulogan.
3. Tan-awa ang pulong sa usa ka moderno nga pinulongan nga diksiyonaryo. Kini mohatag ug kahibalo sa kasamtangan nga kahulogan sa pulong nga bisan tuod ang mga paa gi nga kini gigamit sa mga adlaw sa Biblia lagmit adunay kalainan.
4. Tun-i ang ubang mga gamit sa pulong diha sa kapitulo o libro. Kini usab makatabang sa pagtino sa kahulogan sa pulong.

KON KAMO ADUNAY usa ka konkordans ug / o Biblia sa pulong nga pagtuon nga libro, nan sunda kini nga mga lakang:

1. Kon ang inyong Biblia adunay sentro nga listahan nga naghatag ug dugang nga mga pakisayran ug pulong nga mga kahulogan, tan-awa kon ang pulong nga inyong gitunan nakalista. (Punto 1 sa nag-unang seksyon nagpatin-aw unsaon paggamit ang sentro nga reperensya sa inyong mga Biblia).
2. Tan-awa ang pulong sa konkordans sa Biblia. Ang mga pulong nga gilista diha sa konkordans alpabetikal nga pagkahan-ay. Kon ang pulong gigamit sa pipila ka mga dapit sa Biblia, inyong makita ang usa ka listahan sa mga bersikulo nga naglangkob sa mga pulong. Tun-i kini nga mga bersikulo aron sa pagtabang kaninyo nga makasabot sa kahulogan.

Pangitaa ang pulong ingon nga kini gigamit diha sa bersikulo nga inyong gitun-an. Matikdi ang numero nga gihatag sa katapusan sa mga listahan sa konkordans ug tan-awa kini nga numero diha sa likod sa konkordans. Kung kamo nagtuon sa usa ka pulong gikan sa bersikulo diha sa Daang Tugon inyong tan-awon sa numero sa Hebreo hanong Kasulatan. Kon kamo nagtuon sa usa ka pulong gikan sa Bag-ong Tugon ma ngita kamo sa pulong sa Gregong Diksiyonaryo. (Kapitulo 5 nagpatin-aw unsaon sa paghimo niini).

Sa diha nga inyong makita ang numero sa pulong, kini naghatag kaninyo sa orihinal nga kahulogan sa pulong sa Grego o Hebreohanon. Kini mahimo usab nga magtulong kaninyo ngadto sa laing numero sa diksiyonaryo. Kini nagpasabot nga ang pulong nga inyong gitun-an gikan sa laing pulong. Aron sa pagsubay sa inyong pulong balik sa orihinal nga kahulogan kamo motan-aw usab niini nga mga pulong.

3. Tan-awa ang pulong diha sa Biblia nga pulong sa pagtuon nga libro. Ang mga pulong gilista diha sa alpabetikal nga pagkahan-ay diha sa libro sa pulong nga pagtuon. Kon ang inyong pulong gigamit sa ubang dapit sa Biblia inyong makita ang pipila ka mga talaan. Samtang kamo gusto nga magtuon usab niini, siguradoha nga kamo naghatag sa espesyal nga pagtagad ngadto sa bersikulo diin inyong gipili ang inyong pulong. Ang inyong katuyoan mao ang pagtino unsa ang gipasabot niini nga pulong diha sa konteksto sa partikular nga bersikulo.
4. Tan-awa ang pulong diha sa usa ka regular nga diksiyonaryo. Kini mosulti kaninyo sa unsang paagi ang pulong karon gigamit sa modernong pinulongan. Kini mahimong su sama sa paggamit niini diha sa Biblia o kini mahimo nga lahi. Ang kalainan tali sa paggamit sa mga pulong sa modernong pinulongan ug sa mga resulta sa Biblia gikan sa duha ka mga butang:

Una, ang mga kahulogan sa mga pulong nausab sa tibuok panahon. Bag-ong mga kahulogan gilakip sa daan nga mga pulong ug usahay ang orihinal nga mga kahulogan nakalimtan.

Ikaduha, ang Biblia gisulat sa Grego ug Hebreohanon. Ang sama nga pulong adunay lain-laing kahulogan sa lain-laing mga pinulongan. Ang pulong nagpasabot sa usa ka butang diha sa Grego o Hebreohanon apan lahi sa laing pinulongan.

IKAUPAT NGA LAKANG: ITINGOB ANG INYONG PAGTUON

Atol sa unang tulo ka mga lakang sa pulong nga pagtuon paghimo sa mubo nga sulat kon un say inyong nakat-onan mahitungod sa pulong. Isulat ang mga kahulogan sa mga pulong gikan sa kilid sa Biblia, konkordans, libro sa pulong nga pagtuon, ug modernong diksiyonaryo. Pag rekord sa mubo nga sulat sa matag gamit sa ubang tudling sa Biblia.

Sa diha nga kamo makahaman sa inyong pagtuon, gamita ang inyong nakat-onan mahitungod sa mga tsart ug mga latid sa pagtingob sa inyong pulong nga pagtuon sa mubo nga mga sulat. Hinumdumi nga irekord bisan asa sa inyong tsart o latid sa mga libro, kapitulo, bersikulo nga numero, ug sa pulong nga inyong gitun-an.

PANIG-INGNAN SA PAAGI

UNANG LAKANG : PAGPILI UG PULONG

Sa miaging mga leksyon atong gigamit ang Judas kapitulo 1 sa pagpakita sa paagi sa kapitulo, parapo, ug bersikulo pagtuon. Gikan sa atong pagtuon sa Judas 1 mipili kita sa pulong nga " kalaw-ayan " sa bersikulo 4. Kini nga pulong mao ang usa ka yawi nga pulong tungod kay naghulagway kini sa mini nga mga magtutudlo nga mao ang hilisgutan niini nga kapitulo. Ki ni mao usab ang usa ka yawi nga pulong tungod kay kini mao ang usa ka pulong nga lisod sabton.

IKADUHANG LAKANG: PAGTUON SA PULONG DIHA SA KONTEKSTO:

Sa miaging mga leksyon kamo nakahuman sa usa ka kapitulo ug parapo nga pagtuon sa libro ni Judas. Kini nagpasabot nga kamo nagtuon sa pulong nga kalaw-ayan diha sa konteksto niini. Kamo nakat-on nga ang hilisgutan sa Judas 1 mao ang usa ka pasidaan batok sa mini nga mga magtutudlo. Bersikulo 4, ang pulong kalaw-ayan gigamit sa usa sa mga parapo sa Judas 1. Dangup ngadto sa mga leksyon sa kapitulo ug parapo nga mga pagtuon sa pagtuon niini nga pulong sa sulod niini nga konteksto.

Sa katapusan nga kapitulo kami mipasabot sa unsang paagi ang pagbuhat sa usa ka bersikulo nga pagtuon. Kamo wala pa mobuhat sa usa ka bersikulo nga pagtuon sa Judas 1: 4 diin ang pulong nga kalaw-ayan makita. Hunong karon ug pagbuhat sa usa ka bersikulo nga pagtuon sa Judas 1: 4 sa dili pa kamo magpadayon niini nga leksyon sa mga pulong nga pagtuon.

Sa inyong bersikulo nga pagtuon kamo miila sa pulong nga kalaw-ayan ingon nga usa ka ad hetibo tungod kay kini usa ka mahubitung pulong nga naghulagway sa mini nga mga magtutudlo. Ang mini nga mga magtutudlo mitalikod sa grasya sa Dios alang sa kalaw-ayan.

IKATULONG LAKANG: PAGTINO SA KAHULOGAN SA PULONG

1. Ang Biblia nga atong gigamit alang sa pagtuon sa pulong nga kalaw-ayan diha sa Judas 1: 4 may usa ka sentro nga reperensya. Ang sentrong reperensya nagtudlo kanato diha sa Tito 2:11 ug Hebreohanon 12:15.
2. Ania ang konkordans nga naglista alang sa pulong kalaw-ayan:

Kalaw-ayan		
kadautan, limbong, k, usa ka dautan.	Mk 7:22	766
k nga ilang nahimo.	2 Cor 12:21	766
pakighilawas, kahugaw, k.	Gal 5:19	766
gihatag sa ilang mga kaugalingon ngadto sa k. .	Efe 4:19	766
sa mga Gentil, sa paggawi sa k.	1 Ped 4: 3	766
sa grasya sa atong Dios ngadto sa k.	Judas 4	766

Ang tanan nga mga bersikulo diin ang pulong gigamit gitan-aw ug gitun-an. Ang "766" nga makita sa katapusan sa mga talaan alang sa Judas 1: 4. Kini mao ang sama nga numero sa ka tapusan sa mga uban nga mga talaan. Kini nagpasabot nga ang pulong kalaw-ayan adunay sa ma nga kahulogan sa tanan nga mga teksto nga nalista.

Tungod kay ang kalaw-ayan usa ka pulong sa Bag-ong Tugon, atong gigamit ang Gregong diksiyonaryo sa likod sa konkordans aron sa pagtan-aw sa numero 766. Kini mao ang listahan gikan sa Gregong diksiyonaryo:

766. Aselegeia, gikan sa duha ka bahin, una (ingon sa usa ka negatibong tipik) ug ang usa gidahom nga pagkawalay-pagtagad (sa dili matino nga gigikanan., apan sa dayag, ang kahulogan kontinente); maulagon (usahay naglakip sa ubang mga bisyo): - mahugaw, kalaw-ayan, pagkamapatuyangon.

3. Ang usa ka Biblia sa pulong nga pagtuon nga libro nga kaniadto gigamit. Ang mosu nod mao ang talaan alang sa "kalaw-ayan":

Kalaw-ay, Kalaw-ayan

Aselegeia nagpasabot sobra, kaulag, pagpalta sa pagpugong, kalaw-ayan, mapatuyangon; sa Marcos 7:22, usa sa mga dautan nga nagagikan sa kasingkasing; sa 2 Cor 12:21, usa sa mga kaudatan diin ang pipila diha sa simbahan sa Corinto mga sad-an; sa Gal 5:19, giklasipikar nga uban sa mga buhat sa unod; sa Efeso 4:19, sa taliwala sa mga sala sa wa la pa mabag-o nga pagbati; mao nga sa 1 Ped 4: 3; diha sa Judas 4, diin ang grasya sa Dios gitalikdan sa mga dili-diosnon nga mga tawo; kini mao ang gihubad nga "mapatuyangon" sa Roma 13:13, usa sa mga sala batok sa mga magtotoo gipasidan-an.

Kita nagtuon niining tibook nga listahan, nga adunay espesyal nga pagtagad ngadto sa pulong nga gigamit diha sa Judas 1: 4.

4. Ang usa ka regular nga diksiyonaryo mihatag sa modernong kahulogan sa pulong kalaw-ayan:

"Malaw-ay, maibugon, kulbahinam, lawasnon emosyon."

IKAUPAT NGA LAKANG: ITINGOB ANG INYONG PAGTUON

Atol sa miaging mga lakang atong gihimo ang mubo nga mga sulat samtang kita nagtuon sa pulong nga kalaw-ayan.

Sa unang lakang kita misulat sa pulong nga mga pinili alang sa pagtuon.

Sa ikaduhang lakang kita aduna nay kapitulo ug parapong mga pagtuon gikan sa miaging mga leksyon. Kini nahimong bahin sa atong pulong nga pagtuon. Kamo gihangyo sa pagbuhat sa bersikulong pagtuon sa Judas 1: 4. Ang tanan nga mga impormasyon gikan niini nga mga pagtuon mahimong bahin sa mubo nga mga sulat sa pagtuon sa pulong.

Sa ikatulong lakang ingon nga kita nagtuon sa kilid sa Biblia, konkordans, pulong nga pagtuon sa libro, kasamtangan nga diksiyonaryo, ug sa ubang mga pakisayran nga naglangkob sa mga pulong, kita mihimo sa mubo nga mga sulat diha sa atong pagkat-on mahitungod sa pulong nga kalaw-ayan.

Kita nakakolekta na sa usa ka gamay nga impormasyon bahin niini nga pulong. Ang katapusan nga lakang sa atong pagtuon mao ang pagtingob niini nga materyal diha sa tsart ug / o latid nga porma. Sama sa atong nakat-onan sa miaging mga leksyon kini mao ang labing maaayo nga paagi aron sa pagtigom sa mga pagtuon sa usa ka organisado nga paagi. Kini usab makatabang kaninyo sa pagpakigbahin kon unsa ang inyong nakat-onan sa uban.

Ang mosunod nga mga panid nagpakita sa mga pagtingob sa atong pulong nga pagtuon sa kalaw-ayan. Gamita kini nga sama sa panig-ingnan kon sa unsang paagi itingob ang inyong kaugalingon nga mga pagtuon sa pulong pinaagi sa mga tsart ug mga latid, bisan mga hulagway, o mga dibuho.

Sama sa matag miaging paagi nga gihisgotan, kita gusto nga mopahinumdom kaninyo sa ka mahinungdanon sa pagpadapat sa inyong nakat-onan pinaagi sa pulong nga pagtuon. Ang pagtuon sa Biblia dili usa ka pagpangita sa kahibalo sa iyang kaugalingon. Kamo kinahanglan nga mahimong usa ka magtutuman sa pulong, ug dili usa ka tigpaminaw lamang. Kamo mobuhat niini nga pinaagi sa pagpadapat sa mga kamatuoran sa Pulong sa Dios.

PULONG NGA PAGTUON

Libro : Judas
Kapitulo: 1
bersikulo: 4
Pulong: Kalaw-ayan

Ang ubang mga pulong nga adunay sama nga kahulogan : mapatuyangon

Kabahin sa Sinultihan : kalaw-ayan usa ka adhetibo. Sa Judas 1: 4 kini gigamit sa paghulagway sa usa ka kinaiya sa mini nga mga magtutudlo.

Unang Tsart

Kalaw-ayan: Kahulogan

Pakisayrang Libro	Numero sa Pulong	Panitik	Kahulogan
Grego	766	aselgeia	kaulag, mahugaw, mga kalaw-ayan.
Moderno	-----	kalaw-ayan	maulagon, maibugon, kulbahinam, mahilayong emosyon.
Vine's nga Pulong Sa Pagtuon	—	aselgeia	nagpasabot ug sobra, walay pagpugong, kalaw-ayng mapatuyangon.

Ikaduhang Tsart

Kalaw-ayan: Dugang nga Gamit sa Biblia

Pakisayran

Katingbanan

Mark 7:22

Kini usa ka dautan nga magagula gikan sa kasingkasing.

II Mga Taga Corinto 12:21

Kini usa sa mga kadautan diin ang pipila sa mga taga Corinto sad-an

Galacia 5:19

Gilista kauban sa mga buhat sa unod.

Efeso 4:19

Usa sa mga sala sa wala mabag-o nga pagbati

I Pedro 4: 3

Usa sa mga sala sa wala mabag-o nga pagbati

Roma 13:13

Pulong nga gihubad sa "mapatuyangon" ug mao ang usa sa mga sala diin ang mga magtotoo gipasidan-an.

II Pedro 2: 2

Kini gihubad nga "mapatuyangon" ug gilista ingon nga usa ka kinaiya sa mini nga mga magtutudlo

Judas 1: 4

Kini usa ka kinaiya sa mini nga mga magtutudlo

Ang pagpalapad sa kalaw-ayan nga pagtuon

Ang Pulong nga pagtuon modala ngadto sa dugang nga pagpalapad sa mga pagtuon sa Pulong sa Dios. Gikan sa pagtuon sa pulong nga kalaw-ayan, ang mosunod nga dugang nga mga pagtuon mahimo:

1. Tun-i ang pulong sa Marcos 7:22 diin kini gitala ingong nga usa ka sala nga moabot gikan sa sulod. Unsa ang ubang mga sala nga nagagikan sa sulod?
2. Tun-i ang II Mga Taga Corinto 12:21. Unsa ang ubang mga sala gawas sa kalaw-ayan nga giila ni Pablo sa Corinto nga simbahan?
3. Tan-awa ang pulong nga "mapatuyangon" sa konkordans. Kini nga pulong sama sa kalaw-ayan. Aduna bay uban nga mga paggamit sa pulong nga "mapatuyangon" sa Biblia?

4. Galacia 5:19. Unsa ang ubang mga buhat sa unod gawas sa kaulag?
5. Efeso 4. Pagtuon sa mga bersikulo 17-19. Pag-andam ug usa ka tsart sa kalainan sa mga dili-magtotoo ug mga magtotoo. Ilista ang mga kinaiya sa mga dili-magtotoo nga gihatag diha sa mga bersikulo 17-19. Kini naglakip sa kaulag. Ilista ang mga kinaiya sa mga magtotoo diha sa mga bersikulo 20-24.
6. Pagtuon 1 Pedro 4: 3. Unsa ang pipila sa ubang mga sala gawas sa kaulag diin kita naglakaw sa mga panahon nga nangagi?
7. Tun-i ang Roma 13:13. Dugang pa sa "mapatuyangon" nga nagpasabot kaulag, unsa ang ubang mga sala diin ang usa ka magtotoo kinahanglan dili moapil?
8. Tun-i ang grasya sa Dios diin ang mini nga mga magtutudlo mitalikod alang sa kaulag. Pananglitan, ang Tito 2:11 nag-ingon nga ang grasya sa Dios nagpakita sa tanang mga tawo. Hebreohanon 12:15 nagpakita nga kita "mapakyas diha sa gracia sa Dios."

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.

2. Ilista ang upat ka mga lakang sa pulong nga pagtuon nga paagi.

3. Unsa ang usa ka yawi nga pulong?

4. Asa sa mga pulong sa listahan sa ubos ang yawi nga pulong ug mahimo nga usa ka maayo nga hilisgutan alang sa pulong nga pagtuon? _____

siya pagpugong sa kaugalingon iyang kon ug

5. Unsa ang duha ka labing mahinungdanon nga libro sa pagtuon sa Biblia nga gamiton sa pagbuhat sa pulong nga pagtuon?

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

ALANG SA DUGANG PAGTUON

Pagpili ug usa ka pulong gikan sa usa ka bersikulo o parapo nga inyong gitun-an sa miaging mga leksyon. Siguroha nga kini mao ang usa ka yawi nga pulong o usa ka pulong nga dili ninyo masabtan. Pinaagi sa paggamit sa mga kahanas nga nakat-onan niini nga leksyon, paghimo ug usa ka pulong nga pagtuon sa pulong nga inyong gipili.

UNANG LAKANG : PAGPILI UG PULONG

Ang pulong nga akong gipili sa pagtuon mao ang: _____

IKADUHANG LAKANG: PAGTUON SA PULONG DIHA SA KONTEKSTO:

Ang Kasulatanhong mga reperensiya alang niini nga pulong sa iyang konteksto mao ang:

IKATULONG LAKANG: PAGTINO SA KAHULOGAN SA PULONG

Ingon nga gigamit niini nga konteksto, ang pulong nagpasabot:

IKAUPTAT NGA LAKANG: ITINGOB ANG INYONG PAGTUON

Paghimo sa usa ka tsart, latid, hulagway, o diyagrama sa pagtingob sa unsa ang inyong nakat-onan bahin niini nga pulong.

KAPITULO 16

TOPIKO NGA PAGTUON SA BIBLIA

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagsulat sa sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.
- Pagpasabot sa topiko nga paagi sa pagtuon sa Biblia.
- Pagbuhat sa usa ka topiko nga pagtuon sa Biblia.

SAG-ULOHONG BERSIKULO:

Tungod niana gihigugma ko ang imong mga sugo labaw kay sa bulawan; oo, labaw kay sa bulawan nga inulay.

Tungod niana gipakamahal ko ang tanan mong mga lagda mahatungod sa tanang mga butang nga matarung; ug gidumtan ko ang tagsatagsa ka dalan sa kabakakan. (Salmo 119: 127-128)

PASIUNA

Kini nga kapitulo nagpaila sa topiko nga paagi sa pagtuon sa Biblia. Kini nga paagi gihubit ug gipasabot ug usa ka panig-ingnan sa usa ka topiko nga pagtuon gihatag. Ang "Alang sa Dugang Pagtuon" nga seksyon naghatag ug usa ka oportunidad sa paggamit sa unsay inyong nakat-onan pinaagi sa aktuwal nga pagbuhat sa usa ka topiko nga pagtuon sa Biblia.

ANG PAAGI GIPATIN-AW

Ang topiko nga paagi nagtumong sa usa ka pinili nga hilisgutan sa Biblia. Ang tumong sa pagtuon mao ang pagdiskobre sa tanan nga gitudlo sa Biblia niana nga hilisgutan.

ANG PAAGI GIPASABOT

Ania ang mga lakang alang sa pagbuhat sa usa ka topiko nga pagtuon sa Biblia:

UNANG LAKANG: PAGPILI SA TOPIKO:

Kamo makapili sa kasagaran nga hilisgutan, pananglitan, ang tanang mga milagro sa Biblia. Kamo mopili sa usa ka mas piho nga hilisgutan sama sa milagro nga gihimo ni Jesus o sa mga milagro nga narekord sa usa sa mga libro sa Biblia.

Sa inyong unang pagtuon mas labing maayo nga limitahan ang topiko ngadto sa usa ka piho nga hilisgutan diha sa usa ka libro kay sa pagtuon sa usa ka hilisgutan diha sa tibuok Biblia. Kamo mahimo mopili sa usa ka topiko nga may kalabutan ngadto sa usa ka panginahanglan diha sa inyong kaugalingon nga kinabuhi. Kamo tingali mopili sa usa ka topiko diin kamo na pangutana ug wala makahimo sa pagtubag o sa usa ka topiko nga kamo wala makasabot sa hingpit.

Kamo mahimong magtuon usab sa mga topiko nga inyong magamit sa pagtambag sa uban sa panahon sa panginahanglan. Pananglitan, kamo gusto nga magtuon sa topiko sa kamatayon aron nga kamo makahibalo unsaon sa paghupay sa uban. O kamo mahimong magtuon sa ka hadlok aron kamo makatabang sa mga tawo nga hadlok.

IKADUHANG LAKANG: PAGPILI SA BAHIN SA KASULATAN:

Human sa pagpili sa usa ka topiko, pilia ang bahin sa Kasulatan nga inyong tun-an kini nga topiko. Kamo makahimo sa pagtuon sa usa ka topiko diha sa usa ka libro sa Biblia, sa pipila ka mga libro, o sa tibuok nga Biblia.

IKATULONG LAKANG: PAGTAPOK SA IMPORMASYON:

Pangitaa ang tanan nga mga bersikulo nga may kalabutan sa topiko bahin sa Kasulatan nga inyong gipili sa pagtuon. Ang konkordans makatabang apan dili kinahanglanon. Pananglitan, kon kamo nagtuon sa mga milagro ni Jesus, pagbasa sa mga libro sa Mateo, Marcos, Lucas, ug Juan. Isulat ang matag pakisayran sa usa ka milagro nga gihimo ni Jesus.

IKAUPAT NGA LAKANG: PAGTINGOB SA IMPORMASYON:

Human kamo makatapok sa tanang mga impormasyon sa topiko kamo tingali adunay usa ka taas nga listahan sa mga Kasulatan. Kamo kinahanglan gayud nga karon mo-organisar niini nga mga bersikulo aron sa paghimo sa hilisgutan nga daling masabtan.

Tun-i ang mga bersikulo nga inyong nakolekta. Ilha ang nag-una nga mga punto nga gihimo sa mga bersikulo. Unsa ang ubang mga bersikulo nga naghimo sa sama nga punto? Ihan-ay kini nga mga bersikulo sa tingob, unya paghimo sa usa ka tsart o latid sa pagtingob sa inyong mga pagtuon.

Hinumdumi: Kamo dili lamang gusto nga mokat-on sa tanan nga gitudlo sa Biblia bahin sa usa ka piho nga topiko, apan kamo usab gusto nga mogamit sa unsa ang inyong nakat-onan sa inyong kaugalingon nga kinabuhi ug ministryo.

PANIG-INGNAN SA PAAGI

UNANG LAKANG: PAGPILI SA TOPIKO

Mga Milagro

IKADUHANG LAKANG: PAGPILI SA BAHIN SA KASULATAN:

Milagro diha sa libro ni Lucas ang pagatun-an.

IKATULONG LAKANG: PAGTAPOK SA IMPORMASYON:

Mga milagro sa Lucas: 1:11, 3:21, 4:30, 5: 1, 7:11, 9:28, 10:17, 4:33, 13:11, 14: 1, 17:11, 22: 50

IKAUPAT NGA LAKANG : PAGTINGOB SA IMPORMASYON:

Panig-ingnan sa usa ka latid nga katingbanan:

Mga Milagro Sa Libro Sa Lucas

I. Katloan ug usa ka milagro ang natala diha sa libro sa Lucas.

II. Ang mga tawo nga naghimo kanila:

A. Si Ginoong Jesu-Kristo: 4: 28-30; 4: 31-37; 4: 38-39; 4: 40-41; 5: 1-11; 5: 12-15; 5: 17-26; 6: 6-11; 6: 17-20; 7: 1-10; 7: 11-15; 7:21; 8: 2-3; 8: 22-25; 8: 26-39; 8: 41-42, 49,56; 8: 43-48; 9: 11-17; 9: 37-43; 11: 14-23; 13: 10-17; 14: 1-6; 17: 11-19; 18: 35-43;22: 50-51; 24: 1-7; 24: 50-51.

B. Ang uban:

1. Anghel nga si Gabriel: 1: 11-23, 57,59
2. Espiritu Santo: 3: 21-22
3. Dios: 9: 28-37
4. Mga Tinun-an: 10:17

III. Klasipikasyon sa mga milagro:

A. Pagbanhaw sa mga patay: 7: 11-15; 8: 41-42, 49, 56; 24: 1-7

B. Paghingilin sa mga yawa: 4: 33-37; 8: 2-3; 8: 26-39; 9: 14-23; 9: 37-43

C. Pag-ayo: 4: 38-39; 4: 40-41; 5: 12-16; 5: 17-26; 6: 6-10; 6: 17-20; 7: 1-10; 8: 43 48; 13: 11-17; 14: 1-6; 17: 11-19; 18: 35-43; 22: 50-51.

D. Ibabaw sa mga pwersa sa kinaiyahan: 5: 1-11; 8: 22-25; 9: 11-17

Panig-ingnan sa usa ka Tsart nga Katingbanan:

Ang usa ka tsart nga katingbanan buhaton sa matag milagro diha sa libro ni Lucas. Ang tsart mahimo nga maglakip sa mosunod nga mga ulohan:

- Milagro: Unsa man kadtong milagroha, pakisayran.
 Matang: Kini ba usa ka milagro sa kinaiyahan, pag-ayo, sa pagbanhaw sa mga patay, paghingilin sa mga yawa, ug uban pa?
 Higayon: Sa unsang okasyon ang milagro gihimo?
 Ang mga tawo: Unsa nga mga tawo ang nalambigit?
 Paagi: Unsa nga paagi ang gigamit? Kini ba gipamulong, gihikap, gi-ampo, ug uban pa?
 Resulta: Unsa ang mga resulta sa milagro?
 Reaksyon: Unsa ang mga reaksiyon sa mga tawo nga nakasaksi o kabahin sa milagro?

Usa ka panig-ingnan sa pagtuki sa usa ka milagro gipakita sa mosunod nga tsart. Ang maong pagtuon mahimong buhaton sa matag milagro diha sa libro ni Lucas.

Milagro Diha Sa Libro Ni Lucas						
Milagro	Matang	Higayon	Mga tawo	Paagi	Resulta	Mga Reaksyon
Kaayohan	Pisikal	Sa balay sa ugangang babaye ni Pedro.	Si Pedro ug ang iyang uga ngang ba baye	Gihi nginlan	Hilangat mibiya	Siya mitindog ug nag-ala gad sa uban

Ang miaging tsart gidisenyo alang lamang sa pagtuon sa mga milagro ug dili mahimong ga miton alang sa uban nga mga topiko, apan kini nagsilbi ingon nga usa ka panig-ingnan unsa on paghimo ang inyong kaugalingon nga mga tsart sa pagtingob sa topiko nga pagtuon sa Biblia. Ania ang pipila ka mga panig-ingnan sa pipila lang ka kinabuhi ug ministeryo sa mga pag-aplikar nga mahimo gikan niini nga pagtuon. Makahunahuna ba kamo ug uban?

-Ang mga milagro ba kabahin sa ministeryo sa mga magtotoo? (Tan-awa sa Mateo 16: 17-18; Juan 14:12).

-Unsay inyong nakat-onan sa paagi ni Jesus sa pagdumala sa sakit, kamatayon, ug sa mga demonyo nga magamit sa inyong kaugalingon nga ministeryo?

-Unsay inyong nakat-onan bahin sa relasyon sa pagtoo ug sa mga milagro nga magamit sa inyong ministeryo?

-Unsay mga resulta nga mosunod sa tinuod nga mga milagro sa Dios? Sa unsang paagi kini nga mga resulta makatabang kaninyo sa pag-ila sa tinuod nga mga milagro gikan sa malinla ngong ilhanan sa mini nga mga ministro?

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.

2. Ipaila ang topiko nga paagi sa pagtuon sa Biblia.

3. Unsa ang upat ka mga lakang alang sa pagbuhat sa usa ka topiko nga pagtuon sa Biblia?

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

ALANG SA DUGANG PAGTUON

Padayon sa pagtuon sa topiko sa mga milagro. Pagtuon sa tanan nga mga milagro diha sa libro ni Mateo.

Paghimo ug usa ka latid sa inyong pagtuon sama sa panig-ingnan nga gihatag niini nga kapitulo. Gamita ang panig-ingnan nga tsart nga gihatag niini nga leksyon sa pag-analisar sa matag milagro diha sa libro ni Mateo. Kamo makahimo usab sa pagkompleto sa pagtuon sa mga milagro diha sa libro ni Lucas nga nagsugod niini nga kapitulo. Gamita ang tsart sa pag-analisar sa matag milagro. Ang Bag-ong Tugon nagrekord sa uban nga mga milagro diha sa mga libro ni Marcos, Juan, ug Mga Buhat. Kamo mahimong magpadayon sa pagtuon sa topiko sa mga milagro niini nga mga libro.

Kamo mahimo usab nga magtuon sa mga milagro diha sa Daang Tugon. Kon inyong buhaton, ang mosunod nga listahan makatabang kaninyo sa pagpangita sa mga milagro sa Daang Tugon:

Genesis:	1; 19:26
Exodo:	17
Numeros:	6
Josue:	3
Mga Maghuhukom:	3
I ug II Samuel:	3
I ug II Mga Hari:	26
Daniel:	2
Joel:	1 (Joel 1:17)
Jonas:	1

Panig-ingnan nga tsart alang sa paggamit sa pagtuon sa mga milagro:

Mga milagro sa libro ni: _____						
Milagro	Matang	Higayon	Mga tawo	Paagi	Resulta	Mga Reaksyon

KAPITULO 17

BIYOGRAPIKANHONG PAGTUON

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagsulat sa sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.
- Pagpaila sa biyograpikanhong paagi sa pagtuon.
- Pagbuhat sa usa ka biyograpikanhong pagtuon sa Biblia.

SAG-ULOHONG BERSIKULO:

Karon kining tanang mga butanga nahitabo ngadto kanila alang sa panig-ingnan; ug sila gisulat alang sa pagtambag kanato. . . (I Mga Taga Corinto 10:11)

PASIUNA

Kini nga kapitulo naghubit ug nagpatin-aw sa mga biyograpikanhong paagi sa pagtuon sa Biblia, usa ka panig-ingnan sa mga paagi ang gipresentar, ug sa "Alang sa Dugang Pagtuon" nga sek syon kamo gihatagan ug oportunidad sa pagbuhat sa usa ka biyograpikanhong pagtuon.

ANG PAAGI GIPATIN-AW

Ang usa ka biyograpiya mao ang istorya sa kinabuhi sa usa ka tawo. Ang biyograpikanhong paagi sa pagtuon sa Biblia nagtumong sa mga kinabuhi sa mga personalidad sa Biblia. Pinaagi sa pagtuon sa kinabuhi sa mga karakter sa Biblia kamo makakat-on gikan sa ilang mga kasinatian. Ang Biblia nag-ingon:

Karon kining tanang mga butanga nahitabo ngadto kanila alang sa panig-ingnan; ug sila gisulat alang sa pagtambag kanato. . . (I Mga Taga Corinto 10:11)

Ang mga panghitabo nga nahitabo diha sa mga kinabuhi sa mga personalidad sa Biblia natala sa inspirasyon sa Balaan nga Espiritu alang sa inyong kaayohan. Ang ilang mga kasinatian makatudlo kaninyo sa dako nga espirituhanon nga mga leksyon. Pinaagi sa pagpaniid sa ilang mga kapakyasan kamo makakat-on sa espirituhanon nga mga sayop aron malikayan. Pinaagi sa pagpaniid sa ilang mga kalampusan kamo makahimo sa pagpalambo sa positibo nga espirituhanon nga mga hiyas diha sa inyong kaugalingong kinabuhi.

ANG PAAGI GIPASABOT

UNANG LAKANG: PAGPILI UG TAWO NGA PAGATUN-AN:

Kamo makahimo sa pagpili sa usa ka personalidad nga adunay espesyal nga interes alang kaninyo. Kamo mahimo nga mopili sa usa ka tawo gikan sa mga listahan sa mga Hebreoha non II, Mga Taga Galacia 3: 7 o Lucas 4:27. Kamo mahimo nga motuon sa usa ka importante nga tawo diha sa libro sa Biblia nga karon inyong ginabasa o ginatun-an. Hinumdumi nga ang labing dako nga biyograpikanhong pagtuon sa tanan mao ang kinabuhi ni Jesu-Kristo.

Pagbantay nga dili malibog sa mga ngalan. Pananglitan, adunay mga 30 ka Zacharias diha sa Biblia, 20 ka Nathans, 15 ka Jonathans, 8 ka Judases, 7 ka Marias, 5 ka Santiagos, ug 5 ka Juans. Siguroha nga ang mga bersikulo nga inyong gitun-an mao ang mahitungod sa tawo nga inyong gipili ug dili laing tawo nga adunay pareho nga ngalan.

Usab magmabinantayon alang sa mga tawo nga adunay labaw pa kay sa usa ka ngalan. Pa nanglitan, ang ngalan ni Jacob giusab ngadto sa Israel, ang ngalan ni Abram giilisan ug Abraham, ug ang ngalan ni Saul nausab ngadto sa Apostol nga si Pablo.

IKADUHANG LAKANG: PAGTAPOK SA IMPORMASYON:

Tiguma ang tanan nga mga impormasyon sa Biblia sa tawo nga inyong gipili. Kon kamo adunay usa ka konkordans nga magamit, tan-awa ang ngalan sa tawo ug pangitaa ang usa ka listahan sa tanan nga mga paghisgot kaniya diha sa Biblia. Kon kamo walay konkordans, tiguma ang mga pakisayran nga direkta gikan sa Biblia. Kadaghanan sa mga pakisayran mahitungod sa usa ka pinili nga personalidad sa Biblia makaplagan sa sulod sa usa ka libro o sa usa ka serye sa sunod-sunod nga mga libro. Ilista ang tanan nga mga reperensiya sa Biblia bahin sa tawo nga inyong gitun-an, unya tan-awa ang matag usa sa inyong Biblia, ug basaha kini.

IKATULONG LAKANG: PAGTUKI SA IMPORMASYON:

Ang mosunod nga listahan nagpaila sa pipila ka mga impormasyon nga inyong kinahanglan nga tigumon ug tukion sa usa ka biyograpikanhong pagtuon. Ang Biblia dili mohatag sa impormasyon sa tanan niini nga mga butang sa matag biyograpiya, apan sulayi ang paglakip sa tanan nga gipadayag mahitungod sa tawo nga inyong gitun-an.

Gamita ang tsart nga makita sa katapusan sa "Alang sa Dugang Pagtuon" nga seksyon sa kapitulo sa pagrekord ug pagtuki sa impormasyon nga inyong natigom.

Mga biyograpikanhong impormasyon nga maangkon naglakip sa:

Ngalan ug kahulogan sa ngalan.

Paryente: Ang mga ginikanan, mga igsoon nga mga lalake ug mga igsoon nga mga babaye, mga katigulangan, mga anak.

Pagkatawo: Lokasyon, kamahinungdanon sa pagkatawo, talagsaon nga mga panghitabo nga nagapalibot sa pagkatawo.

Pagkabata ug sa sayo nga pagbansay.

Heyograpikanhong kahimtang: Dis-a ang sugilanon sa kinabuhi sa tawo nahitabo?

Mga higala ug mga kauban, personal nga mga relasyon.
Trabaho o panginabuhian: Unsang posisyon o katungdanan ilang gihuptan? Unsay ilang panginabuhi?
Pisikal nga paghulagway.
Positibo nga mga kinaiya.
Negatibo nga mga kinaiya.
Mahinungdanon nga espirituhanong mga panghitabo:
 Unang panagtagbo sa Dios
 Pagkakabig
 Pagkatawag sa serbisyo
 Labing dako nga krisis o kausaban sa kinabuhi sa tawo (Pananglitan, si Saul sa Kalsada sa Damasco)
 Kamatayon: Kanus-a, ,dis-a ug talagsaon nga mga kahimtang

IKAUPAT NGA LAKANG: PAG-APLIKAR SA INYONG NAKAT-ONAN

Paghimo ug personal nga pag-aplikar gikan sa kinabuhi sa tawo nga inyong gitun-an.
Pananglitan:

Unsa ang mga positibo nga kinaiya ? Pangayoa sa Dios nga tabangan kamo sa pagpalambo niini sa inyong kaugalingon nga kinabuhi.

Unsa ang mga negatibo nga kinaiya ? Nakita ba ninyo kini diha sa inyong kaugalingon nga kinabuhi? Pangayoa sa Dios nga tabangan kamo sa pagbuntog kanila.

Paghimo ug usa ka hugpong sa mga pulong nga nagtingob sa mga labing dako nga kamatuoran nga inyong nakat-onan gikan niini nga kinabuhi. Pananglitan, usa ka pamahayag mahitu ngod sa kinabuhi ni Samson mahimong ang "Espirituhanong pagkompromiso moresulta sa kapakyasan."

PANIG-INGNAN SA PAAGI

UNANG LAKANG: PAGPILI UG TAWO NGA PAGATUN-AN:

Haring Saul

IKADUHANG LAKANG: PAGTAPOK SA IMPORMASYON:

Ang istorya ni Saul makita diha sa I Samuel 9-31. Ang impormasyon kang Saul natigom gikan niining mga kapitulo.

IKATULONG LAKANG: PAGTUKI SA IMPORMASYON:

Ngalan ug kahulogan sa ngalan:

Saul. Nangahulogang "Gipangayo sa Dios." I Samuel 9: 2

Paryente : Ang mga ginikanan, mga igsoon nga mga lalake ug mga igsoon nga mga babaye, mga katigulangan, mga anak:

Anak ni Cis nga mao ang anak nga lalake ni Abiel, ang anak nga lalake ni Seor, ang anak nga lalake ni Bechora, ang anak nga lalake ni Aphia. Cis mao ang usa ka Benjaminhon ug usa ka kusganon nga tawo sa gahum. I Samuel 9: 1

Si Saul may tulo ka mga anak nga lalake: si Jonathan, si Isui, ug Melchishula. Siya adunay duha ka anak nga babaye: si Merab, ug si Michal. Ang ngalan sa iyang asawa mao si Ahinoam. I Samuel 14: 49-50

Pagkatawo : Lokasyon, kamahinungdanon sa pagkatawo, talagsaon nga mga panghitabo sa pagkatawo.

Wala maghisgot ang Biblia niini nga mga kamatuoran.

Pagkabata ug sa sayo nga pagbansay:

Nag-atiman sa mga asno sa iyang amahan: I Samuel 9: 3

Heyograpikanhong kahimtang:

Juda

Mga higala ug mga kauban, personal nga mga relasyon :

Ang mga anak ni Belial nagtamay kaniya: I Samuel 10:27. Siya mao ang suod ni Abner, ang kapitan sa iyang panon, nga anak sa iyang uyoan: I Samuel 14:50. Si David nahimong usa ka kauban ni Saul. Sa una siya adunay pabor, ug si Saul nasina ug ang ilang relasyon naguba: I Samuel 18: 6-9. Sa diha nga si Saul unang nahimong hari siya may usa ka panon sa mga tawo kansang mga kasingkasing gitandog sa Dios. Sa dihang nagsugod si Saul pagdugang "lig-on ug maisug" nga mga tawo nga walay direksyon nga gikan sa Dios, ang iyang mga problema nagsugod: I Samuel 10:26; 13: 2; 14:52

Trabaho o panginabuhian :

Unang hari sa Israel.

Pisikal nga paghulagway :

Gikan sa iyang abaga ngadto sa itaas siya taas pa kay ni bisan kinsa nga tawo: 1 Samuel 9: 2, 10:23 .Siya gihulagway nga "matahum" nga nagpasabot ug ambongan: I Samuel 9: 2

Positibo nga mga kinaiya :

Nagpakita ug kabalaka alang sa pamilya

I Samuel 9: 5

Pinili nga tawo

I Samuel 9: 2; 10:24

Gitugutan ang espiritu nga mousab sa iyang kasingkasing

I Samuel 11: 6; 10: 6

Mapaubsanon: Mitago sa taliwala sa mga bagahe	I Samuel 10:22
Nagdumili sa pagpatay	I Samuel 11
Pagpangulo: Naghiusa sa mga tawo	I Samuel 11
Tawo sa espiritu	I Samuel 11
Sa orihinal masulundon	I Samuel 9:27
Gilaray ang iyang kaugalingon uban sa diosnon	I Samuel 11: 7; 10:26
Maisog alang sa Dios	I Samuel 10: 6
Sa orihinal mapaubsanon	I Samuel 9:21

Negatibo nga mga kinaiya :

Gibuhat kon unsa ang angay kay sa pagsunod sa Dios:	I Samuel 13: 8-13
Misupak, namakak, unya midumili sa pagdawat sa pagbasol:	I Samuel 15
Nagpasubo sa katawhan sa Dios:	I Samuel 15:35
Mas nabalaka sa gihunahuna sa tawo kay sa Dios:	1 Samuel 15:30
Mipili sa lig-on ug maisog nga tawo nga mahimo nga suod kaniya kay sa panon sa mga tawo nga sa Dios:	1 Samuel 10:26; 14:52
Talawan:	I Samuel 17:11
Gihukman pinaagi sa makita sa gawas:	I Samuel 17:33
Misalig sa mga hinagiban sa tawo:	I Samuel 17:38
Abughoan:	I Samuel 18: 6-9
Dautan nga espiritu:	1 Samuel 18:10
Espiritu sa panimalos:	I Samuel 18:11
Naglaraw batok sa dinihog sa Dios:	1 Samuel 18: 20-30

Mahinungdanon nga espirituhanong mga panghitabo :

Una panagtagbo sa Dios:	I Samuel 9: 15-27
Pagkakabig:	I Samuel 10: 9
Pagkatinawag sa pag-alagad:	I Samuel 10: 1
Labing dako nga krisis o pagtalikod:	I Samuel 13

Kamatayon : Kanus-a, dis-a, talagsaon nga mga kahimtang:

I Samuel 31: Namatay sa iyang kaugalingong kamot. Ang iyang tulo ka mga anak nga lalake, ang iyang magdadala sa hinagiban, ug ang tanan sa iyang mga tawo ang nangamatay sa mao nga adlaw sa bukid sa Gilboa sa panahon sa usa ka gubat uban sa mga Filistehanon.

IKAUPAT NGA LAKANG: PAG-APLIKAR SA INYONG NAKAT-ONAN:

Positibo nga mga kinaiya sa kinabuhi ni Saul nga akong gipaningkamotan nga mapalambo sa akong kaugalingon nga kinabuhi:

Sa diha nga ang Espiritu sa Ginoo midangat kanako, ako mausab ngadto sa "laing tawo": I Samuel 10: 6. Kinahanglan nga mangita sa maong matang sa dihog gikan sa Dios.

Negatibo nga mga kinaiya sa kinabuhi ni Saul nga akong gipaningkamotan sa paglikay diha sa akong kaugalingon nga kinabuhi:

Ang Dios nagtinguha sa mga lider uyon sa iyang kaugalingong kasingkasing: I Samuel 13:14. Bisan tuod napakyas si Saul niini nga dapit, ako nagtinguha sa maong pagkalider.

Ang pagkadili-masinugtanon: Ang pagbuhat kon unsay angay kay sa kon unsa ang mga sugo sa Dios. Ang pagbutang sa pagbasol ngadto sa uban alang sa akong kaugalingong sala. Pag pakabana nga mas labaw kon unsa ang gihunahuna sa tawo kay sa gihunahuna sa Dios kana ko.

Akong buhaton nga mas maayo ang pagribyu sa bug-os nga listahan sa mga negatibo nga mga kinaiya ni Saul ug susihon ang akong kaugalingon nga kasingkasing sa matag karon ug unya.

Ang Diosnong pagtawag alang kang Saul mahimong principe sa ibabaw sa katawhan: I Samuel 10: 1. Ang mga tawo naghimo hinoon kaniya nga hari. (I Samuel 12: 12-15; 10:24). Ang Dios mao ang mahimong hari sa Israel. Ako kinahanglan nga mogamit sa pag-amping, tingali unya ang pagdayeg sa mga tawo mopatalikod kanako gikan sa plano sa Dios.

Bisan tuod ang Dios sa orihinal uban kang Saul (I Samuel 10: 7, 9; 13:14), Siya sa ulahi na wad-an sa gingharian. Bisan human sa iyang sala ug sa tagna sa pagkawala sa gingharian, bisan pa niana, ang pagdihog sa Dios sa gihapon mipabilin kang Saul (I Samuel 14:47). Ang mga gasa ug mga pagtawag sa Dios walay pagbakwi. Si Saul sa gihapon nakadungog sa tingog sa Dios (I Samuel 15: 1) ug misimba kaniya (15:31), apan siya adunay wala ikasugid nga sala ug nawad-an sa gingharian.

Si David nag-ila sa kakuyaw sa pagpanghilabot sa usa ka tawo nga dinihogan sa Dios ingon nga usa ka lider. Ako kinahanglan maminaw niini nga pasidaan.

Ang labing dako nga kamatuoran nga nakat-onan gikan sa kinabuhi ni Saul mao ang resulta sa pagkadili-masinugtanon ngadto sa Dios. Kini gitingob sa pamahayag ni Samuel: "Tan-awa ang pagsugot mas maayo kay sa halad, ug ang pagpamati kay sa tambok sa mga lakeng carnero." I Samuel 15:22. Ang resulta sa maong mga kalapasan gitingob ni David sa pamahayag mahitungod kang Saul: "Sa unsang paagi nga ang mga gamhanan napukan." II Samuel 1:19.

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.

2. Ipatin-aw ang biyograpikanhong paagi sa pagtuon sa Biblia.

3. Ilista ang upat ka mga lakang sa biyograpikanhong paagi sa pagtuon sa Biblia.

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

ALANG SA DUGANG PAGTUON

Pagpili ug usa ka karakter sa Biblia ug pagbuhat sa usa ka biyograpikanhong pagtuon. Ga mita ang mosunod nga tsart alang niini ug sa ubang biyograpikanhong mga pagtuon nga in yong buhaton sa umaabot.

BIYOGRAPIKANHONG PAGTUON SA BIBLIA

UNANG LAKANG : PAGPILI UG TAWO NGA PAGATUN-AN:

IKADUHANG LAKANG: PAGTAPOK SA IMPORMASYON:

Ilista ang mga reperensiya sa Biblia nga nagrekord sa kinabuhi niini nga tawo:

IKATULONG LAKANG: PAGTUKI SA IMPORMASYON:

Ngalan ug kahulogan sa ngalan:

Paryente : Ang mga ginikanan, mga igsoon nga mga lalake ug mga igsoon nga mga babaye, mga katigulangan, mga anak:

Pagkatawo : Lokasyon, kamahinungdanon sa pagkatawo, talagsaon nga mga panghitabo sa pagkatawo:

Pagkabata ug sa sayo nga pagbansay:

Heyograpikanhong kahimtang:

Mga higala ug mga kauban, personal nga mga relasyon:

Trabaho o panginabuhian:

Pisikal nga paghulagway:

Positibo nga mga kinaiya:

Negatibo nga mga kinaiya:

Mahinungdanon nga espirituhanon nga mga panghitabo:

Unang panagtagbo sa Dios:

Pagkakabig:

Tawag sa pag-alagad:

Labing dako nga krisis o mitalikod nga punto:

Kamatayon:

LAKANG UPAT: PAG-APLIKAR SA INYONG NAKAT-ONAN:

Positibo nga mga kinaiya nga akong ipalambo:

Negatibo nga mga kinaiya nga kinahanglan ko nga pagalikayan:

Ang labing dako nga kamatuoran nga akong nakat-onan gikan sa pagtuon niini nga kinabuhi mao ang . . .

KAPITULO 18

ANG TEYOLOHIYANG PAAGI

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagsulat sa sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.
- Pagpaila sa teyolohiyang paagi sa pagtuon sa Biblia.
- Paglista sa lima ka mga lakang sa teyolohiyang paagi sa pagtuon sa Biblia.
- Pagpaila sa pulong "doktrina."
- Pagpaila sa yawi nga mga termino sa teyolohiya.
- Paghimo ug usa ka pagtuon sa Biblia gamit ang teyolohiyang paagi.

SAG-ULOHONG BERSIKULO:

Ang imong mga pagpamatuod mga kahibulongan: busa ang akong kalag nagbantay kanila. (Salmo 119: 129)

PASIUNA

Kini nga kapitulo nagpatin-aw ug nagpasabot sa mga teyolohiyang paagi sa pagtuon sa Biblia. Ang usa ka panig-ingnan niini nga paagi gihatag usab. Ang "Alang Sa Dugang Pagtuon" nga seksyon naghatag ug usa ka oportunidad sa paggamit sa unsay inyong nakat-onan pinaagi sa aktuwal nga paggamit sa teyolohiyang paagi sa pagtuon sa Biblia.

ANG PAAGI GIPATIN-AW

Ang teyolohiya nga paagi nagatutok sa pagtuon sa nag-unang mga doktrina sa Biblia. Kini mao ang pagtuon sa usa ka libro o ang Biblia ingon nga sa usa ka bug-os aron sa pagkolekta, pagtandi, ug pag-organisar sa doktrina. Ang "Teyolohiya" mao ang pagtuon sa Dios. Kini naglakip sa pagtuon sa Dios nga Amahan, si Jesu-Kristo ang Anak, ug sa Balaang Espiritu. Ang teyolohiya nga paagi nagtutok sa mga doktrina sa Biblia nga nagpadayag sa mga butang mahitungod sa Dios. Ang usa ka doktrina mao ang usa ka grupo sa mga pagtulun-an bahin sa usa ka hilisgutan. Ang teyolohiyang paagi nagtutok sa nag-unang mga doktrina (Tinigom nga mga pagtulun-an) sa teyolohiya (mga butang mahitungod sa Dios).

Ang usa ka teyolohiya nga pagtuon kasagaran nagtumong sa pipila ka mga libro nga nagtudlo sa usa ka pinili nga doktrina. Ang usa ka mas detalyado nga teyolohiya nga pagtuon nagtutok sa tanan nga gitudlo sa tibuok Biblia sa usa ka doktrina. Ang usa ka doktrina wala gayud gipasiugda sa basehan sa usa ka hilit nga bersikulo o tudling. Ang doktrinal nga mga sayop nagresulta gikan sa pagtudlo sa usa ka doktrina nga gibase sa pipila lamang ka pinili nga mga teksto. Kini mao ang usa ka buhat nga gisundan sa mini nga mga kulto.

Sa pagbuhat sa usa ka teyolohiyang pagtuon sa Biblia kamo maka-aplikar sa tanan nga mga butang nga inyong nakat-onan mahitungod sa libro, kapitulo, parapo, bersikulo, ug sa pulong nga pagtuon. Kining tanan nga mga paagi sa pagtuon mahimong gamiton sa inyong paggamit sa teyolohiya nga paagi.

ANG PAAGI GIPASABOT

Adunay lima ka dagko nga mga lakang sa teyolohiyang paagi sa pagtuon sa Biblia:

UNANG LAKANG: PAGPILI SA TOPIKO

Ang mosunod nga latid sa teyolohiya sa Biblia motabang kaninyo sa pagpili sa mga topiko alang sa paggamit diha sa teyolohiyang paagi sa pagtuon sa Biblia:

Bibliyanhong Teyolohiya

I. Bibliology: Ang pagtuon sa mga doktrina sa Biblia.

- A. Sinugdanan
- B. Pinadayag
- C. Inspirasyon
- D. Awtoridad
- E. Kahayag (kon sa unsang paagi ang Balaang Espiritu naglamdag o nagtabang kanato nga makasabot sa Biblia)
- F. Paghubad

II. Theology: Pagtuon sa Dios nga Amahan.

- A. Ang mga hiyas sa Dios
- B. Ang mga buhat sa Dios
- C. Ang mga ngalan sa Dios
- D. Ang trinidad nga kinaiya sa Dios

III. Christology: Ang pagtuon sa mga doktrina ni Kristo.

- A. Ang mga hiyas ni Jesus
- B. Ang mga buhat ni Jesus
- C. Ang mga ngalan ni Jesus
- D. Ang trinidad nga kinaiya ni Jesus
- E. Iyang kinabuhi diha sa unod:
 - 1. Pagkatawo ug pagkabata
 - 2. Bautismo
 - 3. Tentasyon

4. Pagkausab sa dagway
5. Mga Pagtulun-an
6. Mga Milagro
7. Mga pag-antus ug kamatayon
8. Pagkabanhaw
9. Pagkayab

- F. Ang ikaduha nga pagbalik ni Jesu-Kristo
- G. Ang Mesiyas nga gingharian
- H. Ang pagka-Dios ni Jesus: Ang pagtuon kon sa unsang paagi si Jesus parehong Dios ug tawo, diha sa usa ka tawo.
- I. Sa iyang pagkadiha daan uban sa Dios nga Amahan
- J. Daang Tugon nga mga hulagway ni Jesu-Kristo

IV. Pneumatology: Ang pagtuon sa mga doktrina sa Balaang Espiritu.

- A. Ang mga hiyas sa Espiritu Santo
- B. Ang buhat ug ministryo sa Balaang Espiritu
 1. Diha sa Daang Tugon
 2. Diha sa Bag-ong Tugon
 3. Sa karon nga kapanahonan sa Simbahan
- C. Ang mga ngalan sa Balaang Espiritu
- D. Pagkadiha daan sa Balaang Espiritu uban sa Dios nga Amahan
- E. Trinidad nga kinaiya sa Balaang Espiritu
- F. Ang Balaan nga Espiritu diha sa Daang Tugon gitandi sa Balaang Espiritu diha sa Bag-ong Tugon
- G. Matang ug mga simbolo sa Balaang Espiritu
- H. Mga gasa sa Balaang Espiritu
- I. Bunga sa Balaang Espiritu
- J. Bautismo sa Balaang Espiritu

V. Angelology: Ang pagtuon sa maayo nga mga anghel, ang mga manolonda sa Dios:

- A. Ang ilang gambalay ug organisasyon
- B. Mga ngalan sa mga anghel
- C. Ang buhat sa mga anghel: Kaniadto, karon, ug sa umaabot

VI. Demonology: Ang pagtuon sa dautang mga manulonda nga mao ang mga demonyo ni Satanas:

- A. Sinugdanan
- B. Gambalay ug organisasyon
- C. Mga ngalan
- D. Buhat: Kaniadto, karon, ug sa umaabot
- E. Paghukom ug destinasyon

VII. Satanology: Pagtuon ni Satanas:

- A. Sinugdanan
- B. Pagkahulog
- C. Mga ngalan
- D. Buhat: Kaniadto, karon, ug sa umaabot
- E. Paghukom ug destinasyon

VIII. Antropology: Ang pagtuon sa mga sinugdanan ug sa kinaiya sa tawo:

- A. Ang gigikanan sa tawo
- B. Ang pagkahulog sa tawo
- C. Ang sala nga kinaiyahan sa tawo
- D. Ang solusyon sa Dios alang sa sala sa tawo

IX. Soteriology: Ang pagtuon sa doktrina sa kaluwasan.

- A. Ang kalamboan sa plano sa Kaluwasan: Gisubay gikan sa unang saad sa kaluwasan diha sa Genesis 3:15 ug sa tibuok Biblia
- B. Pagtuon sa Manluluwas, nga si Jesu-Kristo (tan-awa sa Dios nga Anak nga si Jesu-Kristo, Cristology)
- C. Ang nahuman nga buhat sa Manluluwas
- D. Ang mga termino sa kaluwasan

X. Ecclesiology: Kini mao ang pagtuon sa doktrina sa Iglesia. Kini nagtutok sa tibuok Biblia nga nagtudlo mahitungod sa espirituhanon nga Lawas ni Jesu-Kristo, nga mao ang gitawag nga Iglesia:

- A. Ang Iglesia ingon nga organismo: Ang lawas ni Kristo
- B. Ang kalainan tali sa Israel ug sa Iglesia
- C. Ang organisasyon sa Iglesia:
 - 1. Mga Ordinansa
 - 2. Pagkasunodsunod
 - 3. Gambalay/estraktura
 - 4. Pag-alagad
 - 5. Doktrina sa iglesia

XI. Eschatology: Pagtuon sa katapusan nga mga panghitabo nga mao ang mahitabo sa dili pa ang kahangturan magsugod:

- A. Tagna mahitungod sa Iglesia
- B. Tagna mahitungod sa Israel
- C. Tagna mahitungod sa uban nga mga nasod sa kalibutan
- D. Tagna mahitungod sa Mesiyas: Ang iyang pagbalik ug ang pagtukod sa iyang Ginharian

- E. Ang mga pagkabanhaw sa mga patay
- F. Ang mga paghukom
- G. Ang kasakitan
- H. Ang milenyo
- I. Ang walay katapusan nga kahimtang sa mga matarung ug sa mga dili-matarung

IKADUHANG LAKANG : PAGPAILA SA DOKTRINA NGA GIPILI

Ang mga kahulogan sa nag-unang mga doktrina sa Biblia mao ang gihatag sa nag-unang latid. Kini naglakip sa Christology, pneumatology, theology, bibliology, angelology, demonology, satanology, antropology, soteriology, ecclesiology, ug ang eschatology.

IKATULONG LAKANG : PAGPILI UG BAHIN SA BIBLIA NGA PAGATUN-AN

Pagdesisyon sa libro o mga libro sa Biblia nga inyong pagatun-an kini nga doktrina. Ang mga libro sa Bag-ong Tugon mao ang labing maayo gamiton alang sa teyolohiyang pagsusi. Ang Daang Tugon kadaghanan matagnaon o asoy (istorya) nga porma. Ang Bag-ong Tugon, ilabi na sa mga Ebanghelyo ug sa mga Sulat, naghatag ug daghan nga materyales alang sa teyolohiyang pagtuon sa Biblia.

IKAUPAT NGA LAKANG: PAGTAPOK SA IMPORMASYON SA DOKTRINA

Gamita unsa ang inyong nakat-onan bahin sa libro, kapitulo, parapo, bersikulo, ug pulong nga pagtuon sa pagtabang kaninyo sa pagtigom sa impormasyon sa doktrina nga inyong gitun-an. Samtang kamo nagbasa, paghimo sa mubo nga mga timaan sa tanan nga mga butang sa Kasu latan bahin sa doktrina.

IKALIMANG LAKANG : PAGTINGOB SA IMPORMASYON NGA INYONG NATAPOK

Itingob ang mga impormasyon nga inyong natala sa panahon sa pagtuon sa Biblia. Gamita ang latid sa teyolohiya nga gihatag niini nga kapitulo aron sa pagtabang kaninyo sa pag-organisar sa inyong mubo nga mga sulat sa pagtuon sa usa ka latid o tsart.

PANIG-INGNAN SA PAAGI

UNANG LAKANG : PAGPILI SA TOPIKO

Alang sa usa ka panig-ingnan sa teyolohiyang paagi kita mipili sa topiko nga Christology.

IKADUHANG LAKANG : PAGPAILA SA DOKTRINA NGA GIPILI

Christology mao ang pagtuon sa mga doktrina mahitungod kang Jesu-Kristo.

IKATULONG LAKANG : PAGPILI UG BAHIN SA BIBLIA NGA PAGATUN-AN

Kita magtuon sa Christology diha sa libro sa mga taga Colosas.

IKAUPAT NGA LAKANG: PAGTAPOK SA IMPORMASYON SA DOKTRINA

Alang niini nga pagtuon kita magbasa una ug maglatid sa libro sa mga taga-Colosas:

Ang Libro sa Mga Taga Colosas

I. Pasiuna: 1: 1-14

- A. Mga Pangumusta: 1: 1-2
- B. Pagpasalamat; 1: 3-8
- C. Pag-ampo ni Pablo alang sa mga Kristohanon sa Colosas: 1: 9-14

II. Ang pagkatawo ug buhat ni Jesus: 1: 15-23

- A. Ginoo sa paglalang: 1: 15-17
- B. Ginoo sa Iglesia: 1: 18-19
- C. Tigpasig-uli: 1: 20-23

III. Pablo: Ministro sa Dios sa pagpasig-uli:: Si Pablo 1: 24-2: 7

- A. Mga pag-antus: 1:24
- B. Ministro sa tinago ni Kristo: 1: 25-29
- C. Nagtinguha alang sa panaghiusa ug kalig-on diha kang Kristo: 2: 1-7

IV. Pagkaginoo ni Kristo ibabaw sa mini nga pagtulon-an: 2: 8-3: 4

- A. Ginoo sa matag gahum, 2: 8-10
- B. Tinubdan sa bag-ong kinabuhi: 2: 11-14
- C. Mananaog sa mga punoan ug sa gahum; 2:15
- D. Ang mga taga-Colosas nagbuhat ingon nga naglimod sa pagkaginoo ni Kristo:
2: 16-3: 4
 - 1. Rituwal: 2: 16-17
 - 2. Pagsimba sa anghel: 2: 18-19
 - 3. Nagpasakop sa pagtolon-an sa kalibutan: 2: 20-23
 - 4. Kalibutanon, lumalabay nga mga pagbati: 3: 1-4

V. Pagkaginoo ni Kristo ug ang Kristohanong kinabuhi: 3: 5-4: 6

- A. Daang kinabuhi hukason: 3: 5-9
- B. Bag-ong kinabuhi isul-ob: 3: 10-17
- C. Espesyal nga mga sitwasyon: 3: 18-4: 6
 - 1. Panimalay: 3: 18-21
 - 2. Buhat: 3:22; 4: 1
 - 3. Kinatibuk-ang mga giya: 3: 23-25

VI. Katapusan nga mga panudlo: 4: 2-6

- A. Katungdanan sa pag-ampo: 4: 2-4
- B. Katungdanan sa pagpamatuod: 4: 5-6

VII. Panapos : 4: 7-18

- A. Personal nga mga pangumusta: 4: 7-17
- B. Pagpangumusta: 4:18

(Pahinumdom: Dugang pa sa paglatid sa libro, kamo mahimo usab nga mobuhat sa kapitulo, parapo, bersikulo, ug sa pulong nga mga pagtuon alang sa pagtuon sa doktrina sa sulod sa libro. Unsang pagtuon ang inyong buhaton nag-agad sa kon sa unsang paagi bug-os nga modesisyon kamo sa pagtuon sa hilisgutan. Alang sa katuyoan niini nga panig-ingnan, kita nagbuhat lamang sa usa ka latid sa mga taga-Colosas).

Sunod, atong basahon ang libro pag-usab ug isulat ang matag pakisayran mahitungod kang Jesu-Kristo ug itingob ang gitudlo niana nga pakisayran:

Kapitulo 1:

- 1: 1 Iyang ngalan: Si Jesu-Kristo.
- 1: 2 Kalinaw nagagikan kang Jesus.
- 1: 3 Ang Dios mao ang Amahan ni Ginoong Jesus.
- 1: 4 Pagtoo anaa kang Kristo Jesus.
- 1:13 Iyang Ginharian.
- 1:14 Diha kang Jesus kita adunay katubsan ug kapasayloan sa sala.
- 1:15 Si Jesus mao ang dagway sa dili makita nga Dios; Siya mao ang panganay sa tanang mga binuhat.
- 1:16 Ang tanang mga butang gilalang pinaagi ni Jesus.
- 1:17 Si Jesus mao ang una sa tanang mga butang, ug diha kaniya ang tanang mga butang nagalungtad.
- 1:18 Si Jesus mao ang ulo sa Iglesia nga mao ang iyang espirituhanong lawas.
- 1:18 Si Jesus mao ang panganay nga gikan sa mga patay (kini nagpasabot nga siya mao ang una nga nabanhaw gikan sa mga patay).
- 1:19 Ang tanan nga kahupnganan anaa kaniya.
- 1:20 Si Jesus ang pakigdait pinaagi sa dugo sa iyang krus.
- 1:20 Si Jesus nagtuman sa pagpasig-uli.
- 1:22 Pagkabalaan pinaagi kang Jesu-Kristo.
- 1:24 Ang Iglesia mao ang Iyang lawas nga espirituhanon.
- 1:27 Sa diha nga si Jesus anaa sa sulod kanato kita adunay paglaum sa himaya.
- 1:28 Si Jesus mao ang atong kahingpitan.
- 1:29 Siya nagbuhat sa sulod kanato sa daku gayud nga gahum.

Kapitulo 2:

- 2: 3 Ang tanan nga mga bahandi sa kaalam ug kahibalo anaa sa Kaniya.
2: 5 Si Jesus mao ang tumong sa atong pagtoo.
2: 6 Kita maglakaw diha Kaniya.
2: 7 Kita motubo diha Kaniya.
2: 9 Diha kang Jesus ang kahupnganan sa pagka-Dios nagpuyo nga lawasnon.
2:10 Si Jesus mao ang ulo sa tanang mga punoan ug mga kagamhanan kita bug-os diha kaniya.
2:13 Si Jesus nagpasaylo kanato (sirkunsisyon sa kasingkasing).
2:14 Si Jesus nagtuman sa tanan nga mga kasugoan sa Daang Tugon.
2:15 Jesus naghukom sa mga punoan ug mga gahum.
2:17 Ang lawas iya ni Kristo.
2:19 Siya mao ang ulo sa lawas.
2:20 Kon kita namatay uban kang Kristo, kita dili magpasakop sa mga tinoohan sa kalibutan.

Kapitulo 3:

- 3: 1 Kita gibanhaw uban ni Jesus.
3: 1 Siya naglingkod sa tuo nga kamot sa Dios.
3: 4 Si Jesus mao ang atong kinabuhi.
3: 4 Si Jesus ipadayag ug kita ipadayag uban Kaniya ("ipadayag" mahimo nga usa ka maayong pulong sa pagtuon).
3:11 Si Kristo mao ang tanan ug anaa sa tanan; Siya naggun-ob sa mga paril sa panagbulag.
3:10 Kita mabag-o sa kahibalo sumala sa Iyang dagway
3:13 Pagpasaylo tali sa mga kaigsoonan mao ang posible nga sa basehan sa kapasay loan ni Kristo.
3:15 Kalinaw nagagikan kang Jesus.
3:16 Iyang Pulong mao ang magpuyo sa sulod nato sa madagayaon.
3:17 Kita magbuhat sa tanan diha sa Iyang ngalan.
3:17 Kita mag-ampo sa Iyang ngalan.
3:24 Kita mag-alagad kang Ginoong Jesu-Kristo.

Kapitulo 4:

- 4: 3 Ang misteryo ni Kristo (ang Ebanghelyo).

IKALIMANG LAKANG : PAGTINGOB SA IMPORMASYON NGA INYONG NATAPOK

Ang mosunod nga latid nag-analisar sa impormasyon nga gitigom sa Colosas sa Christology. Kini nagtingob sa nag-unang mga doktrina nga gitudlo bahin kang Jesus niini nga libro:

Ang Pagtuon sa Christology Sa Mga Taga-Colosas

I. Ang mga ngalan ni Jesu-Kristo:

- A. Kristo Jesus: 1: 1
- B. Ginoong Jesu-Kristo: 1: 3
- C. Ulo sa Lawas: 1:18, 24
- D. Anak sa Iyang gugma: 1:13
- E. Ginoong Kristo: 3:24

II. Ang mga hiyas ni Jesu-Kristo:

- A. Pagkasayod sa tanan: Nahibalo tanan (diha kaniya mao ang tanan nga kaalam ug kahibalo): 2: 3
- B. Gugma: Iyang gihimo ang pakigdait pinaagi sa dugo sa iyang krus tungod sa iyang gugma alang sa makasasalang katawhan: 1:20
- C. Pagkabalaan: Siya mao ang kahingpitan: 1:29
- D. Pagkaanaa sa tanan: Anaa sa bisan asa; Si Kristo anaa sa tanan: 3:11
- E. Pagkawalay Kinutuban: Sa wala pa ang tanang mga butang: 1:17; Si Kristo mao ang tanan: 3:11
- F. Makagagahum: Siya mao ang gamhanan sa tanan:
 - 1. Ang tanang mga butang gilalang pinaagi kaniya: 1:16
 - 2. Ang tanan gihuptan sa tingob pinaagi kaniya: 1:17
 - 3. Mga punoan ug mga gahum nagpasakop kaniya: 2:10
- G. Maglalalang: 1:16
- H. Tigpasaylo: 2:13
- I. Kalinaw: 1: 2
- J. Pagtoo: 1: 4
- K. Kaalam ug kahibalo: 2: 2-3

III. Ang pagka-Dios ni Jesu-Kristo: Siya mao ang Dios diha sa unod.

- A. Iyang relasyon ngadto sa Dios:
 - 1. Anak sa Dios, 1: 3, 13
 - 2. Siya gihimo sa dagway sa dili makita nga Dios: 1:15
 - 3. Diha Kaniya nagpuyo ang kinatibuk-an sa pagka Dios: 1:19; 2: 9
- B. Iyang mga buhat:
 - 1. Maglalalang: 1:16
 - 2. Tigsustento sa kinabuhi: 1:17
 - 3. Manluluwas sa katawhan: 1:14, 20, 22; 2: 13,14
 - 4. Maghuhukom sa mga punoan ug mga gahum: 2:15
- C. Iyang posisyon:
 - 1. Ulo sa mga punoan ug sa mga kagamhanan: 2:10
 - 2. Tumong sa pagtoo sa mga magtotoo: 1: 4, 2: 5
 - 3. Rason ug nakadawat sa pag-alagad sa magtotoo: 3:17

4. Sinaligan nga pinaagi niini ang usa ka magtotoo moduol sa Dios: 3:17
5. Ulo sa iglesia, ang iyang lawas: 1:24; 2:17, 19
6. Ulo sa Ginharian: 1:13
7. Naglingkod sa tuo nga kamot sa Dios: 3: 1
8. Siya mao ang tanan ug anaa sa tanan: 3:11

IV. Ang pagkatawhanon ni Jesus: Bisan siya Dios siya nahimo usab nga unod ug nagpuyo sa taliwala sa tawo, ilawom sa tanan nga mga tentasyon ug mga limitasyon sa tawo, apan walay sala:

- A. Iyang giula ang iyang dugo: 1:20
- B. Siya namatay: 2:15
- C. Siya nabanhaw gikan sa mga patay: 2:15; 1:18

V. Iyang kamatayon

- A. Natuman ang kasugoan: 2:17
- B. Nagdala sa mga punoan ug sa mga kagamhanan sa paghukom: 2:15
- C. Mihimo sa kalinaw ug pagpasig-uli alang sa katawhan: 1: 20,22
- D. Naghimo sa kapasayloan sa mga sala: 2:13; 3:13

VI. Iyang Pagkabanhaw

- A. Siya mao ang panganay o una nga nabanhaw gikan sa mga patay: 1:18
- B. Siya naggarantiya sa atong pagkabanhaw: 3: 1

VII. Iyang pagbalik: Siya igapadayag sa umaabot ug kita igapadayag uban kaniya: 3: 4

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Pipila sa teyolohiyang termino ang gipatin-aw niini nga kapitulo. Kini maayo alang kaninyo nga mahimong pamilyar sa uban niini nga mga pulong aron kamo makasabot kanila sa diha nga kamo makadungog kanila nga gigamit sa uban o makasugat kanila sa Biblia nga mga galamiton sa pagtuon.

Tan-awa ang mga termino sa Unang Listahan. Basaha ang mga kahulogan sa Ikaduhang Listahan. Pagpili sa kahulogan nga labing maayo nga naghulagway sa matag termino. Isulat ang numero sa mga kahulogan diha sa blangko nga gihatag sa atubangan sa termino nga nagpatin-aw.

Unang Listahan

Ikaduhang Listahan

_____Angelology

1. Ang pagtuon sa doktrina sa Biblia.

_____Demonology

2. Ang pagtuon ni Jesu-Kristo.

_____Soteriology

3. Ang pagtuon sa doktrina sa Iglesia.

_____Ecclesiology

4. Ang pagtuon sa katapusan nga mga butang.

_____Eschatology

5. Ang doktrina sa kaluwasan.

_____Christology

6. Ang pagtuon sa tawo.

_____Bibliology

7. Ang pagtuon sa maayo nga mga anghel.

_____Anthropology

8. Ang pagtuon sa dili maayo nga mga anghel nga mao ang mga demonyo ni Satanas.

_____Satanology

9. Ang pagtuon sa mga doktrina ni Satanas.

_____Pneumatology

10. Ang pagtuon sa mga doktrina sa Espiritu Santo.

2. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.

3. Unsa ang teyolohiyang paagi sa pagtuon sa Biblia?

4. Ilista ang lima ka lakang sa teyolohiya nga paagi.

5. Ipatin-aw ang pulong "doktrina."

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

ALANG SA DUGANG PAGTUON

Ang doktrina sa eschatology mao ang pagtuon sa mga pagtulun-an mahitungod sa katapusan nga mga butang. Ang mga libro sa I ug II Mga Taga Tesalonica nagpadayag sa pipila ka mga butang mahitungod sa eschatology o katapusan nga mga butang. Sila nagtumong ilabi na sa pagbalik ni Jesu-Kristo nga nailhan ingon nga paglalin o tugob nga kalipay.

Ang paglalin o tugob nga kalipay mao ang usa ka umaabot nga panahon sa diha nga mobalik si Jesus diha sa mga panganod sa langit sa pagdawat sa Iyang kaugalingon sa tanan nga ma tuod nga mga magtotoo. Kadtong mga magtotoo nga kaniadto namatay pagabanhawon gikan sa mga patay sa pagsugat kaniya diha sa kahanginan. Ang mga magtotoo nga mga buhi sa yu ta pagabayawon o pagabanhawon aron moduyog kang Jesus ug niadtong nabanhaw gikan sa mga patay. Kitang tanan unya mopuyo sa walay katapusan diha sa presensya sa Dios.

Pinaagi sa paggamit sa panig-ingnan nga gihatag niini nga kapitulo, pagbuhat sa usa ka teyo lohiya nga pagtuon sa mga libro sa I ug II Taga-Tesalonica. Tiguma ug tukia ang tanan nga mga impormasyon nga anaa niini nga mga libro mahitungod sa eschatology, ilabi na ang pag balik ni Jesu-Kristo.

UNANG LAKANG: PAGPILI SA TOPIKO

IKADUHANG LAKANG: PAGPATIN-AW SA DOKTRINA

IKATULO LAKANG: PAGPILI SA BAHIN SA KASULATAN NGA PAGATUN-AN

IKAUPAT NGA LAKANG: PAGTAPOK SA IMPORMASYON SA DOKTRINA

IKALIMANG LAKANG : PAGTINGOB SA MGA IMPORMASYON NGA INYONG NATAPOK

KAPITULO 19

PAGTUON SA BIBLIA NGA MGA PAMALAK

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagsulat sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.
- Pag-ila sa nagkalain-laing porma sa pamalak sa Biblia.
- Pag-ila sa nagkalain-laing matang sa pamalak sa Biblia.
- Pagtuon sa mga pamalak sa Biblia.

SAG-ULOHONG BRESIKULO:

Pito ka beses sa usa ka adlaw ginadayeg ko ikaw, Tungod sa imong matarung mga tulomanon. (Salmo 119: 164)

PASIUNA

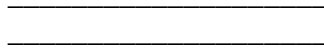
Ang Biblia mao ang usa ka koleksyon sa 66 ka indibiduwal nga mga libro nga naglangkob sa kasaysayan, drama, gugma, panimpalad, ug pamalak. Ang Biblia mao ang mas labaw pa kay sa dagkung mga literatura, apan kini mao ang dako nga mga literatura diha sa sulod ug sa por ma. Sa diha nga kamo magtuon sa sulod sa usa ka libro kamo magtuon sa mensahe sa libro. Kamo makakat-on sa espirituhanon nga mga kamatuoran nga gipadayag niini.

Sa diha nga kamo magtuon sa porma sa usa ka libro kamo nagsusi sa paagi sa usa ka libro sa pag-organisar sa pagpresentar sa mga kaundan. Kadaghanan sa Biblia anaa sa asoy nga por ma nga nagpresentar sa mga kamatuoran sa Dios diha sa mga istorya nga sayon sa pagsabot. Apan lima ka libro sa Biblia - Job, Salmo, Proverbio, Ecclesiastes, ug Awit ni Solomon – gi-organisar diha sa balaknong porma. Adunay dugang nga mga seksyon sa pamalak sa uban nga mga ba hin sa Biblia bisan ug ang mga libro dili bahin sa mga balak nga dibisyon. Pa nanglitan, ang balak makaplagan sa pipila sa mga libro sa balaod ug sa tagna.

Ang balaknon nga porma sa pagpresentar sa kamatuoran sa Dios lahi kay sa asoy (istorya) nga porma nga gigamit sa kadaghanan sa mga Biblia. Ang Bibliyanhong pamalak lahi usab ug porma kay sa kadaghanan sa mga matang sa pamalak nga tingali inyong nahibaloan. Alang niini nga mga rason, mga espesyal nga mga sumbanan gikinahanglan aron sa pagta bang kaninyo sa pagtuon niini nga mga libro. Kini nga kapitulo nagpatin-aw sa porma ug mga matang sa pamalak sa Biblia. Kini nga kahibalo makatabang kaninyo sa pagsabot ug sa paggamit sa mga dako nga espirituhanon nga mga kamatuoran nga makita diha sa balaknong mga libro sa Biblia.

BALAKNONG PORMA

Ang pamalak sa Biblia tingali dili sama sa bisan unsa nga pamalak nga pamilyar sa inyo. Ang pamalak sa Biblia gisulat diha sa porma sa Hebreohanon nga pamalak sanglit kadaghanan sa Daang Tugon gisulat niini nga pinulongan. Ang nag-unang mga baruganan sa pamalak sa Biblia mao nga kini naglangkob sa "pagkasama" sa naghunahuna. Ang pulong nga "pagkasama" gikan sa pulong nga "susama" nga nangahulogang "tupad sa usa ug usa o sama sa usag usa "Pananglitan, kining duha ka mga linya mao ang susama:

Sa diha nga ang mga butang susama sa usag usa, sama niini duha ka mga linya, sila manag sama. Ang Hebreohanon nga pamalak susama sa buot ipasabot sama niining duha ka linya nga susama sa panagway. Ang matag linya sa balak miuyon sa ubang mga linya sa balak. Adunay upat ka komon nga susama nga mga porma nga gigamit sa pamalak sa Hebreohanon:

1. KAPAREHONG PAGKASAMA:

Ang pulong "kapareho" nagpasabot nga managsama. Sa kapareho nga susama nga mga pamalak ang ikaduhang linya sa mga balak gisubli ang buot ipasabot sa unang linya. Pananglitan:

**Oh Jehova, daw unsa ang pagkadaghan ang sa akong mga kaaway!
Daghan sila nga mga mingtindog batok kanako. (Salmo 3: 1)**

**Siya nga nagalingkod sa kalangitan magakatawa:
Ang Ginoo magahimo kanila nga yubitonon. (Salmo 2: 4)**

Sa parehong panig-ingnan sa ikaduha nga linya gisubli ang buot ipasabot sa giingon sa unang linya. Ang hunahuna nga gipahayag diha sa ikaduha nga linya mao ang samang kahulogan (sama) sa gipahayag sa unang linya.

2. KASUKWAHIANG PAGKASAMA:

"Kasukwahian" nagpasabot sa atbang. Sa kasukwahian nga susama nga pamalak ang ikaduha nga linya mao ang usa ka kaatbang sa buot ipasabot sa unang linya. Apan sa gihapon kini su sama sa o sama sa unang linya tungod kay kini nag-ingon sa usa ka susama nga kamatuoran. Kini migamit sa usa ka atbang aron iasoy ang usa ka susama nga kamatuoran. Kini ang hinungdan ngano nga kini gitawag nga kasukwahian ng pagkasama. Pananglitan:

**Kay ang Ginoo nahibalo sa dalan sa mga matarung:
Apan ang dalan sa mga dautan mawala. (Salmo 1: 6)**

Sa panig-ingnan ang ikaduha nga linya mao ang kasukwahian (atbang) sa unang linya. Ang unang linya naghisgot sa dalan sa mga matarung. Ang ikaduha nagsulti sa dalan sa mga dili-matarung. Apan ang ikaduha nga linya mao ang susama ngadto sa unang linya tungod kay kini nahiyon sa unsay giingon sa unang linya pinaagi sa pagpresentar sa usa ka atbang nga kamatuoran.

4. MALANGKUBONG PAGKASAMA:

Kini nga matang sa pagkasama sama sa pagtukod sa mga bloke. Ang ikaduha nga linya sa balak ug sa tanan nga mosunod nga mga linya nagdugang sa o nagpalambo sa buot ipasabot sa unang linya. Tun-i ang panig-ingnan sa ubos. Ang ikaduha ug mosunod nga mga linya nagtukod sa o nagdugang sa unang linya sa balak:

**Bulahan ang tawo nga wala magalakaw sa tambag sa mga dautan,
Ni magatindog sa dalan sa mga makasasala,
Ni magalingkod sa mga lingkoranan sa mga mayubiton;**

**Apan ang iyang kalipay anaa sa kasugoan ni Jehova;
Ug sa iyang Kasugoan siya nagapalandong sa adlaw ug sa gabii. (Salmo 1: 1-2)**

Sa bersikulo 1, ang unang linya nag-ingon nga ang usa ka tawo nga gipanalanginan kong siya dili magalakaw sa tambag sa mga dili-diosnon. Ang mosunod nga mga linya nagtukod niini nga kamatuoran pinaagi sa pag-ingon nga siya usab dili kinahanglan mobarug o molingkod sa ilang mga dalan. Sa bersikulo 2 ang unang linya nagsulti kanato niini nga tawo nahimuot sa kasugoan ni Jehova. Ang ikaduhang linya midugang niining buot ipasabot nga siya nagapa malandong sa kasugoan sa Dios kanunay.

4. MAHULAGWAYONG PAGKASAMA:

Ang "hulagway" mao ang usa ka butang nga nagbarug alang sa o naghulagway sa usa ka laing butang. Pananglitan, ang mga bitoon sa bandila sa Estados Unidos sa Amerika mao ang mga simbolo sa (pagbarug alang) sa 50 ka Estados nga sakop sa kahiusahan. Sa mahulagwayong pagkasama ang ikaduha ug mosunod nga mga linya sa usa ka balak mao ang usa ka simbolo o ilustrasyon sa unang linya. Pananglitan:

**Ingon nga ang lagsaw gipangandoy ang tubig sa kasapaan,
Mao usab ang akong kalag nangandoy sa pagpangita kanimo, Oh Dios.
(Salmo 42: 1)**

Ang ikaduha nga linya sa bersikulo naghulagway sa una. Si David naghulagway sa iyang ka lag nga nagtinguha sa Dios sama sa usa ka ciervo (usa ka hayop sama sa usa ka lagsaw) na ngandoy sa pagpangita sa tubig sa diha nga kini giuhaw. Ang ilustrasyon sa usa ka giuhaw nga lagsaw mao ang usa ka simbolo sa pagpahayag sa espirituhanon nga kauhaw ni David. Bisan tuod adunay mga pipila nga susamang porma sa Hebreohanong pamalak sila dili kaayo komon sa Biblia mao nga kini dili kinahanglan nga ilakip sila diha sa atong pagtuon.

PAGGAMIT SA PORMA SA PAGESABOT SA SULOD

Ang pag-ila niini nga mga nag-unang balaknong mga porma makatabang kaninyo sa diha nga kamo magtuon balak sa Biblia. Kamo makahimo sa pagesabot sa mga sulod ingon nga kini gipahayag sa:

1. Susamang pagsubli sa kamatuoran (kaparehong pagkasama):

Kini makatabang kaninyo sa pagsabot sa sama nga kamatuoran nga gipahayag diha sa susama nga mga paagi. Ang maong pagsubli moayo sa kamatuoran nga gipahayag nga lig-on diha sa inyong hunahuna ug sa kasingkasing. Kini maoy usa ka importante nga paagi sa pagpamalan dong sa mga Pulong sa Dios. Kon sa pipila ka rason nga dili kamo makasabot sa pipila ka mga kamatuoran sa paagi nga kini gipresentar sa unang linya sa usa ka balak, ang mosunod nga mga linya nga gihatag sa sama nga kamatuoran makatabang kaninyo sa pagsabot.

2. Kaatbang nga mga pahayag sa mao gihapon nga kamatuoran (kasukwahaing pagkasama):

Kamo makakat-on dili lamang sa dako nga kamatuoran, apan ang kaatbang nga mga panagsa ma niini nga mga kamatuoran. Sa panig-ingnan sa Salmo 1: 6 kamo dili lamang nakat-on sa usa ka butang mahitungod sa dalan sa mga matarung apan kamo usab nakat-on sa usa ka at bang nga kamatuoran bahin sa dalan sa mga dili-diosnon. Ingon nga kamo nakakat-on sa pag-ila sa mga sukwahi nga pagkasamang porma kamo makahimo dili lamang sa paggamit sa posi tibo nga mga kamatuoran diha sa inyong kinabuhi apan kamo usab gipasidan-an sa mga kape ligrohan sa sukwahi. Sa panig-ingnan nga gigamit kami nakat-on nga ang Dios nahibalo sa in yong mga dalan kon kamo matarung nga mao ang usa ka positibo nga kamatuoran. Kamo usab nakat-on nga kon kamo dili-matarung nan kamo mangahanaw. Kini nga sukwahi nga gipasabot naghatag ug usa ka importante nga pasidaan.

3. Pagtukod ug bloke sa kamatuoran (malankubong pagkasama):

Samtang ang matag linya sa usa ka balak nagtukod o midugang sa unsay gipresentar sa unang linya, kana nga kamatuoran naugmad nga bug-os diha sa inyong hunahuna.

4. Mga simbolo nga naghulagway sa kamatuoran sa Dios (Mahulagwayong pagkasama):

Ang maong mga ilustrasyon naghimo sa usa ka makita nga hulagway sa mga kamatuoran sa Dios diha sa inyong hunahuna.

MATANG SA PAMALAK

Adunay tulo ka mga nag-unang mga matang sa Hebreohanong pamalak. Ang pagkabahin sa pamalak ngadto sa matang gihimo sa mga basehan sa sulod ug sa paagi sa presentasyon sa mga balak. Kon kamo makat-on sa pag-ila sa mga lain-laing mga matang sa pamalak sa Bib lia kini makatabang kaninyo sa pagsabot sa unsay inyong gibasa. Ang tulo ka nag-unang matang sa pamalak sa Biblia naglakip sa:

1. MAASOYONG PAMALAK:

Kini mao ang usa ka asoy nga pamalak. Kini nagsulti sa sugilanon sa usa ka bayanihong ak syon. Adunay usa ka gamay nga asoy sa pamalak nga nagkatibulaag sa tibuok nga mga libro sa kasaysayan. Basaha ang Numeros 22 hangtod sa 24 nga nagsulti sa istorya ni Balaam. Kini naglangkob sa mga ehemplo sa maasuyong pamalak.

2. DRAMAHANONG PAMALAK:

Ang dramahanong pamalak mao ang gi-aksyon nga pamalak. Ang libro ni Job mao ang la bing maayo nga panig-ingnan sa gi-aksyon nga balak. Sa pag-abli kita gitugotan sa pagtan-aw sa luyo sa mga talan-awon ug sa pagdiskobre sa hinungdan sa problema ni Job nga mao si Satanas. Sunod atong makita ang mga mensahero nga nagpahibalo kang Job sa katalagman sa pagkawala sa iyang mga anak ug kabtangan. Unya si Job naglingkod sa usa ka mingaw nga pundok sa mga abo. Sa mosunod nga mga talan-awon ang iyang mga higala naghatag sa usa ka matang sa mga sugyot mahitungod sa hinungdan kon nganong siya nag-antos. Adunay usa ka dako nga sangkoanan sa diha nga si Job nakadungog gikan sa Dios ug sa katapusan gibalik ang mga yutan-ong panalangin. Ang libro ni Job usa ka drama nga gipresentar sa balaknon nga porma.

3. ALAWITONG PAMALAK:

Ang alawiton nga pamalak mao ang giawit nga pamalak. Duha ka maayo kaayo nga panig-ingnan makaplagan diha sa awit sa Maghuhukom 5 ni Debora ug awit ni Miriam diha sa Exodo 15. Adunay mga seksyon sa alawitong pamalak nga gigamit alang sa pagbangotan usab o pagpahayag sa kasubo. Mga panig-ingnan niini makita sa Salmo 137, 74, 80, ug II Samuel 1: 19-27. Ang libro sa Lamentaciones maoy usa usab ka panig-ingnan niini nga matang sa alawitong pamalak o masulub-ong pag-awit. Kini nga libro gisulat diha sa balaknon nga porma apan kini gipahat sa makasaysayang nga mga libro tungod kay ang pamalak may kalabutan ngadto sa usa ka makalilisang nga hitabo sa kasaysayan sa katawhan sa Dios.

ANG MGA LIBRO SA PAMALAK: PAG-USWAG

Ang lima ka mga libro sa pamalak nagpakita sa usa ka pag-uswag sa espirituhanon nga kina buhi. Ang libro ni Job naghubit sa kamatayon sa daan nga kinabuhi sa kaugalingon. Ang mga Salmo nagpakita sa bag-o nga kinabuhi diha sa Dios, nga nagpahayag sa iyang kaugalingon sa pagdayeg, pag-ampo, pagsimba, pangamuyo, pagkumpisal, ug sa pangaliyupo. Sa Proverbio kita anaa sa eskwelahan sa Dios nagakat-on sa langitnon apan praktikal nga kaalam alang sa kinabuhi sa yuta. Ang Ecclesiastes naghigot sa kakawangan sa paggukod sa kinabuhi "Ila lum sa adlaw" nga halayo gikan sa Dios. Ang Awit ni Solomon naghigot sa pagpangagpas sa kinabuhi nga adunay kahulogan pinaagi sa usa ka personal nga relasyon uban ni Jesus-Kristo.

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.

2. Tan-awa ang Unang Listahan sa mga matang sa pamalak sa Biblia. Basaha ang Ikaduhang Listahan ug pangitaa ang kahulogan nga naghubit sa matag matang. Isulat ang letra sa hustong kahulogan sa atubangan sa matang sa pamalak nga gihulagway.

Unang Listahan

- _____ Dramahanong pamalak
- _____ Maasoyong pamalak
- _____ Alawitong pamalak

Ikaduhang Listahan

- a. Kini nga matang sa pamalak giawit.
- b. Kini nga matang sa pamalak gidrama.
- c. Kini nga matang sa pamalak giasoy o sa istorya nga porma ug sa kasagaran naghigot sa bayanihong aksyon.

3. Tan-awa Unang Listahan sa lain-laing mga porma sa balak sa Biblia. Basaha ang Ikaduhang Listahan ug pangitaa ang kahulogan nga naghulagway sa matag porma. Isulat ang letra sa hustong kahulogan sa atubangan sa porma nga gihulagway.

Unang Listahan

- _____ Kaparehong Pagkasama
- _____ Mahulagwayong Pagkasama
- _____ Kasukwahiang Pagkasama
- _____ Malangkubong Pagkasama

Ikaduhang Listahan

- a. Ang ikaduha ug mosunod nga mga linya naghatag sa usa ka ilustrasyon o simbolo sa pagpahayag sa kamatuoran sa unang linya.
- b. Ang ikaduha ug mosunod nga mga linya kaatbang sa kamatuoran nga may kalabutan sa unang linya sa balak.
- c. Ang ikaduha ug mosunod nga mga linya nagpahayag sa usa ka hunahuna nga susama sa unang linya.
- d. Ang ikaduha ug mosunod nga mga linya nagtukod sa kamatuoran nga gipahayag diha sa unang linya.

4. Tan-awa sa Salmo 3: 1 sa inyong Biblia. Kini nga bersikulo gisulat sa _____ pagkasama.
5. Tan-awa sa Salmo 1: 6 sa inyong Biblia. Kini nga bersikulo gisulat sa _____ pagkasama.
6. Tan-awa sa Salmo 1: 1-2 sa inyong Biblia. Kini nga bersikulo gisulat sa _____ pagkasama.
7. Tan-awa sa Salmo 42: 1 sa inyong Biblia. Kini nga bersikulo gisulat sa _____ pagkasama.

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

ALANG SA DUGANG PAGTUON

Dugang pa sa mga libro sa pamalak adunay nagkatibulaag nga balaknong seksyon sa Daan ug Bag-ong Testamento. Pipila niini gilista sa ubos. Gamita kini nga mga pakisayran alang sa dugang pagtuon sa Biblia nga pamalak:

Genesis 4: 23-24	Si Lamech sa iyang mga asawa
Exodo 15: 1-21	Awit ni Moises / Miriam
Numeros 21: 27-30	Awit sa kansyon nga mga mag-aawit
Numeros 23: 7-10	Awit ni Balaam
Deuteronomio 33: 1-47	Awit ni Moises
Josue 10: 12-14	Awit ni Josue
Maghuhukom 5: 1-31	Awit ni Debora ug Barak
Ruth 1: 16-17	Awit sa Ruth
I Samuel 2: 1-10	Awit sa Ana
II Samuel 3: 33-34	Pagminatay ni David alang kang Abner
II Samuel 1: 17-27	Awit alang kang Saul ug kang Jonathan
II Samuel 22: 2-51	Awit ni David sa kadaugan
II Samuel 23: 1-7	Katapusan nga mga pulong ni David
I Mga Cronicas 16: 8-36	Pagpasalamat ni David
Jeremias 9: 17-22	Pagbangutan sa ibabaw sa nahulog nga nasud
Lamentaciones 1,2,3,4,5	Pagbangutan sa ibabaw sa nahulog nga nasud
Ezequiel 27: 25-28: 23	Mga tagna batok sa Tiro, balaknon nga porma
Ezequiel 19: 1-14	Pagbakho alang sa mga principe sa Israel
Oseas 2: 1-15	Awit sa silot sa Israel
Habacuc 3: 1-19	Pag-ampo ni Habacuc
Lucas 1: 46-55	Awit ni Maria
Lucas 1: 68-79	Awit ni Zacarias
Lucas 2: 29-32	Panalangin ni Simeon

KAPITULO 20

PAGTUON SA BIBLIA NGA TAGNA

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagsulat sa sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.
- Paglista sa tulo ka mga rason ngano nga importanting tun-an ang tagna sa Biblia.
- Pag-ila sa tinubdan sa tagna sa Biblia.
- Pagpatin-aw sa Bibliyanhong tagna.
- Pagngalan sa duha ka mga paagi diin ang Dios naghatag sa mga tagna.
- Pag-ila tali sa tinuod ug mini nga mga propeta.
- Paglista sa tulo ka mga katuyoan sa tagna.
- Paglista sa lima ka mga yawe alang sa pagsabot sa Biblia nga mga tagna.

SAG-ULOHONG BERSIKULO:

Ug siya miingon kanila: Kini mao ang mga pulong nga akong gipamulong ka ninyo, samtang ako uban pa kaninyo, nga ang tanan nga mga butang kinahanglan nga matuman, nga nahisulat diha sa mga kasugoan ni Moises, ug sa mga manalagna, ug sa mga Salmo mahitungod kanako. (Lucas 24:44)

PASIUNA

Ingon sa inyong nakat-onan kaniadto niini nga kurso, adunay mga pipila ka mga libro sa Pulong sa Dios nga gitawag mga libro sa propesiya. Kini nga kapitulo nagpresentar sa nag-unang mga sumbanan alang sa pagtuon ug pagsabot sa Biblia nga tagna.

USA KA LIBRO SA PROPESIYA

Ang sinulat nga Pulong sa Dios, ang Balaan nga Biblia, lahi sa daghang mga paagi gikan sa mga sagrado nga mga sinulat sa ubang mga relihiyon. Apan adunay usa ka importante nga ka-lainan. Kana nga kalainan mao nga ang sagrado nga mga libro sa tanang ubang mga relihiyon, wala naglangkob sa mga panagna nga sa tukma natuman. Ang propesiya nga anaa sa Biblia, daghan niini natuman na, kini mao ang usa ka importante nga saksi sa balaan nga inspirasyon sa mga Kasulatan.

KATIN-AWAN SA PROPESIYA

Ang pulong nga "propesiya" nagpasabot sa pagsulti sa. Ang propesiya sa Biblia naglakip sa tulo ka mga nag-unang mga matang sa mga sa pagsulti sa:

1. Usa ka mensahe sa inspirasyon gikan sa Dios.
2. Panagna sa umaabot nga mga panghitabo diha sa mahangturong plano sa Dios.
3. Usa ka interpretasyon alang sa tawo sa mga buhat sa Dios.

ANG MGA PROPETA

Ang Dios nagsugo sa matag propeta sa Biblia sa pagtuman sa usa ka partikular nga papel diha sa iyang plano.

- Ingon nga maghuhubad sila nagpasabot sa mga buhat sa Dios ngadto sa mga tawo.
- Ingon nga mga tigpamaba sila namulong sa kamatuoran sa Dios. Sila nagsulti sa mga mensahe sa paglaum ug inspirasyon.
- Ingon nga mga propeta sila nanagna sa umaabot nga mga panghitabo sa plano sa Dios pinaagi sa pagpadayag nga gihatag sa Balaang Espiritu.

Ang mga panagna sa tagna sa Biblia walay gahum ang tawhanong katakos. Sila naglakip sa igo nga gidaghanon sa mga detalye sa pagwagtang sa pangagpas o sa pagtag-an.

PAAGI SA PROPESIYA

Adunay duha ka mga nag-unang mga paagi diin ang Dios nagsulti pinaagi sa mga propeta.

ANG GIPAMULONG NGA PULONG:

Ang paagi nga labing kanunay nga gigamit mao ang gipamulong nga pulong. Ang Dios mo sulti sa propeta sa mga pulong nga isulti. Pananglitan, ang Dios miingon sa manalagna nga si Jeremias:

. . . kay ikaw moadto sa tanan nga akong ipadala kanimo, ug bisan unsa nga akong igasugo kanimo igasulti mo. (Jeremias 1: 7)

Sa tibuok libro ni Jeremias ang mga instruksiyon sa Dios kaniya mao. . .

Lakaw, ug suminggit ka sa mga igdulungog sa Jerusalem, sa pag-ingon: Mao kini ang gisulti ni Jehova. . . (Jeremias 2: 2)

Si Jeremias misulti sa mga pulong nga giingon sa Dios kaniya sa pagsulti.

GILIHOK NGA MGA PROPESIYA:

Dugang pa sa gisulti nga propesiya, ang Dios naghimo sa mga propeta nga makitang molihok sa usa ka mensahe. Pananglitan, Ang Dios misulti kang Jeremias sa:

**. . . Magbuhat ka ug mga talikala ug mga yugo, ug ibutang sila sa imong liog. . .
(Jeremias 27: 2)**

Kini nga mga yugo maoy usa ka makita nga propesiya sa yugo sa pagkaulipon nga modangat sa katawhan tungod sa ilang sala. Si Jeremias milihok sa matagnaong mensahe sa Dios.

ANG TINUBDAN SA PROPESIYA

Ang tinubdan sa propesiya sa Biblia mao ang Dios nga nagpadayag sa iyang mensahe ngadto sa tawo pinaagi sa Balaang Espiritu:

Kay walay tagna nga miabot sa karaang kapanahonan pinaagi sa kabubut-on sa tawo; kondili ang balaang mga tawo sa Dios mingsulti , sa diha nga sila ginadala sa Espiritu Santo. (II Pedro 1:21)

Apan gipadayag sa Dios alang kanato pinaagi sa Iyang Espiritu, kay ang Espiritu nagasusi sa tanan nga mga butang, oo, ang lawom nga mga butang sa Dios. (I Mga Taga Corinto 2:10)

Ang Dios makasulti sa tukma sa umaabot tungod kay:

Nasayran sa Dios ang tanan sa iyang mga buhat gikan sa sinugdan sa kalibutan. (Buhat 15:18)

Hinumdumi ang unang mga butang sa karaan: kay ako mao ang Dios, ug wala nay lain; ako mao ang Dios, ug walay lain nga sama kanako.

Nagpasundayag sa katapusan gikan sa sinugdan, ug gikan sa karaang mga panahon nga mga butang nga wala pa mahimo, nga nagaingon: Ang akong tambag magapadayon, ug himoon ko ang tanan sa akong nahamut-an. (Isaias 46: 9-10)

Ang Dios nagbangon sa tinuod nga mga propeta:

Ang Ginoong Dios magapatindog alang kanimo sa usa ka propeta gikan sa imong taliwala, sa imong mga igsoon, nga sama kanako; kaniya magpataling hug kamo. (Deuteronomio 18:15)

Ang Dios nagpadayag sa iyang mga plano sa umaabot ngadto sa mga propeta:

Sa pagkatinuod ang Ginoong Dios dili magbuhat sa bisan unsa apan siya nagpadayag sa iyang tinago ngadto sa iyang mga alagad nga mga manalagna. (Amos 3: 7)

MINI NGA MGA PROPETA

Si Satanas nagsundog sa tinuod nga mga tagna pinaagi sa mini nga mga panagna sa mga nag sulti sa kapalaran, ungo, ug ang mga astrologo. Kini nga mga paagi dili iya sa Dios. Ang Pro petang si Daniel nagsulti:

Si Daniel mitubag sa atubangan sa hari, ug miingon: Ang butang tinago nga gisugo sa hari kinahanglan ipadayag , dili ikapadayag kaniya, ni sa mga mang gialamon, ni sa mga maglalamat, ni sa mago, ni sa mga mulo-manalagna ipakita ngadto sa hari.

Apan adunay usa ka Dios sa langit nga mopadayag sa mga tinago, ug siya nag pahibalo kang hari Nabucodonosor sa mga butang manghitabo sa ulahing mga adlaw. . . (Daniel 2: 27-28)

Tinuod nga tagna nagdumala pagtagad kang Kristo Jesus:

Tungod niana ginapaila ko kaninyo sa pagsabot, nga walay tawo nga sa naga sulti siya pinaagi sa Espiritu sa Dios nga makapamulong : Si Jesus tinunglo; ug walay tawo nga makapamulong nga si Jesus mao ang Ginoo, kondili pinaagi sa Espiritu Santo. (I Corinto 12: 3)

Ang Biblia nagpasidaan sa mga mini nga mga propeta (Mateo 24: 11,24; Marcos 13:22). Ang usa ka tawo nga gitawag nga "ang mini nga propeta "mahimong makita sa mga panghitabo sa katapusan sa kalibutan (Pinadayag 13: 11-17; 16:13; 19:20; 20:10). Ang Biblia nagpadayag sa daghang mga paagi sa pag-ila sa mini nga mga manalagna:

- Sila nagtudlo sa seksuwal nga imoralidad ug sa kasayon sa: II Pedro 2:13
- Sila mosulay sa paggiya sa mga tawo pahilayo sa pagtuman sa Pulong sa Dios: Deuteronomio 13: 1-5
- Sila naghimo sa mini nga mga pang-angkon: Mateo 24: 23-24
- Sila naglimbong sa mga tawo uban sa mga milagrosong ilhanan: Mateo 24: 11,24
- Sila dili managna sumala sa sukod sa pagtoo (sa husto nga relasyon sa Pulong sa Dios): Roma 12: 6
- Mini nga mga propeta walay mga bunga sa Espiritu Santo diha sa ilang mga kinabuhi: Mateo 7: 15-16; Galacia 5: 22-23
- Unsay ilang gipanagna dili mahitabo: Deuteronomio 18: 20-22

ANG MGA KATUYOAN SA PROPESIYA

Ang Biblia nagpadayag sa espesyal nga mga katuyoan alang sa Dios nga nagasulti sa mga tawo pinaagi sa propesiya:

SA PAGPAMATUOD SA MENSAHE SA DIOS:

Ang natuman nga tagna nagpamatuod nga ang mensahe sa Dios mao ang tinuod (matuod). Sa Isaias 41: 21-23 ang Dios naghagit sa mga diosdiosan sa Gentil nga mga nasud sa pagpamatuod sa ilang gahum pinaagi sa pagtagna sa mga panghitabo sa umaabot. Sila dili makahimo niini tungod kay sila mini nga mga dios-dios:

Ipakita ninyo ang inyong hinungdan, miingon si Jehova; ipagula ang inyong malig-on nga mga pangatarungan, miingon ang Hari ni Jacob.

Pasagdi nga ilang ipagula sila, ug ipahayag kanato kong unsay mahinabo: pasagdi nga ipahayag sa mga kanhi nga mga butang, kong unsa sila, aron amo silang tolotimbangon, ug nailhan sa ulahing mga katapusan nila; kun ipakita kanamo ang mga butang nga umalabut.

Ipahayag ang mga butang nga umalabut sa ulahi, aron kami makaila nga kamo mga dios-dios. (Isaias 41: 21-23)

SA PAGPAMATUOD SA MENSAHERO SA DIOS:

Ang tagna nagpamatuod sa tinuod nga mga mensahero sa Dios:

Ang manalagna nga nagapanagna sa pakigdait, sa diha nga ang pulong sa manalagna ang mahitabo, unya ang manalagna hiilhan, nga si Jehova sa pagkamatuod nagpadala kaniya. (Jeremias 28: 9)

SA PAGTUDLO SA MGA MAGTOTO:

Ang mga magtoto modawat sa mga instruksiyon gikan sa propesiya ug magbantay (magmatngon) niini:

Kita usab adunay usa ka labaw nga tinuod nga pulong sa panagna; nga tungod niini, kamo nagabuhat ug maayo nga kamo magmatngon, ingon sa usa ka kahayag nga nagdan-ag sa usa ka mangitngit nga dapit. . . (II Pedro 1:19)

KAMAHINUNGANON SA PAGTUON SA PROPESIYA

Adunay tulo ka mga nag-unang mga rason ngano nga importante nga tun-an ang tagna sa Biblia:

1. Ang tibuok Kasulatan gituga sa Dios ug mapuslanon alang sa pagtuon:

Ang tibuok nga Kasulatan gituga sa Dios, ug may kapuslanan alang sa pagpanudlo, alang sa pagbadlong, sa pagsaway, sa pagmatoto sa pagkamatarung;

Aron ang tawo sa Dios mamahingpit, masinangkapan alang sa tanang maayong mga buhat. (II Timoteo 3: 16-17)

2. Ang tagna nagdala ug pagsabot sa nangagi, karon, ug sa umaabot nga mga panghitabo diha sa plano sa Dios:

. . . ang mga butang nga imong nakita, ug ang mga butang nga mao karon, ug ang mga butang nga mahimo sa umaabot. (Pinadayag 1:19)

3. Ang pagsabot sa umaabot nga plano sa Dios nagpugong sa pagpanglimbong ni Satanas:

Unya, kong kinsa ang magaingon kaninyo: Tan-awa, ania ra ang Kristo, o did to; ayaw pagtoo niini.

Kay motungha ang mga mini nga Kristo ug mga mini nga mga propeta, ug mag pakita ug dagkung mga mga ilhanan ug mga katingalahan: sa pagkaagi nga, kon kini mahimo, sila molingla sa mga pinili.

TAN-AWA, AKO NAGAINGON KANINYO NGA DAAN.

Busa, kon sila moingon nganha kaninyo, tan-awa siya anaa sa kamingawan; ayaw pag-adto: ania karon, siya anaa sa tinago nga mga lawak; ayaw pagtoo niini. (Mateo 24: 23-26)

Ang umaabot nga plano sa Dios gipakigbahin sa wala pa kini mahitabo, aron nga kita dili malingla ni Satanas.

4. Adunay usa ka espesyal nga panalangin nga gilitok alang niadtong nagtuon sa tagna sa Biblia:

Bulahan siya nga nagabasa, ug sila nga nanagpatalinghug sa mga pulong sa tagna, ug nagabantay sa mga butang nga nahasulat niini; kay ang panahon haduol na. (Pinadayag 1: 3)

ANG PAGTUON SA PROPESIYA

Ang propesiya sa Biblia kabahin sa "kalan-on" sa Pulong sa Dios nga atong gihisgotan sa nangagi niini nga kurso. Ang "kalan-on" sa tagna labaw nga lisud sabton kay sa "gatas" sa Pulong sa Dios nga nagpresentar sa nag-unang mga konsepto sa Kristohanong pagtoo.

Kon kamo bag-o nga magtotoo ug walay bisan unsa nga nangaging kahibalo sa Biblia, kamo kinahanglan una nga magtuon sa ubang mga bahin sa Pulong sa Dios sa dili pa mosulay sa pagtuon sa matagnaong mga libro. Tun-i ang Ebanghelyo, Mga Buhat, ug mga Sulat sa Bag-ong Tugon. Tun-i ang Pamalak, Balaod, ug Kasaysayan nga bahin sa Daang Tugon. Samtang kamo magtuon, gamita ang inyong nakat-onan niini nga kurso mahitungod sa libro, kapitulo, parapo, bersikulo, ug sa pulong nga pagtuon.

Human kamo makakat-on sa nag-unang kahibalo niini nga mga bahin, nan pagtuon sa matag naong mga libro sa Biblia. Ayaw kabalaka kon kamo dili makasabot sa tanan nga mga tagna sa Biblia. Daghan sa mga dagkung escolar sa Biblia naglantugi sa mga katuigan mahitungod sa kahulogan sa pipila ka mga bahin sa tagna sa Biblia.

MATAGNAONG MGA LIBRO

Dugang pa sa mga libro sa tagna adunay daghang ubang mga kapitulo ug mga bersikulo sa tagna nga nagkatibulaag sa tibuok Pulong sa Dios.

Ang unang tagna nga narekord sa Biblia anaa sa libro sa Genesis:

Ug ibutang ko ang panagkaaway sa taliwala mo ug sa babaye, ug sa taliwala sa imong kaliwat ug sa iyang kaliwat; siya magasamad sa imong ulo, ug ikaw magasamad sa iyang tikod. (Genesis 3:15)

Kini nga bersikulo nanagna sa pag-anhi ni Jesu-Kristo, pinaagi sa iyang kamatayon alang sa mga sala sa tawo, magdugmok sa kaaway, si Satanas.

Dili posible nga ilista niini nga manwal ang matag tagna sa Pulong sa Dios. Kami gusto lang nga kamo mahibalo nga adunay mga tagna sa tibuok nga Biblia. Ang tagna dili lang kutob sa mga libro nga nailhan ingon nga mga Libro sa Tagna. Uban sa pagtuon ug kasinatian kamo makahimo sa pag-ila sa matagnaong tema nga mabasa sa tibuok Biblia.

PAGSABOT SA PROPESIYA

Ang ubang mga tawo napakyas sa diha nga sila maningkamot sa pagtuon sa tagna sa Biblia. Tungod kay ang tagna mas labaw nga lisud kay sa ubang mga bahin sa Biblia, sila naghuna huna kon gituyo ba sa Dios alang kanila nga makasabot niini. Kini posible nga makasabot sa tagna sa Biblia. Ang Dios gusto kaayo nga si Daniel makasabot sa tagna nga siya nagsugo sa usa ka manolonda sa pagpatin-aw kaniya. Ang anghel miingon:

**. . . ako mianhi karon sa paghatag kanimo sa kaalam ug pagsabot.
(Daniel 9:22)**

Si Jesus naggahin ug panahon sa pagpatin-aw sa Daang Tugon nga tagna ngadto sa iyang mga Tinun-an:

Ug siya miingon kanila: Kini mao ang mga pulong nga akong gipamulong kaninyo, samtang ako uban pa kaninyo, nga ang tanan nga mga butang kinahanglan nga matuman, nga nahisulat diha sa mga kasugoan ni Moises, ug sa mga manalagna, ug sa mga salmo mahitungod kanako. (Lucas 24:44)

Sa dihang gipangutana sa mga Tinun-an si Jesus mahitungod sa katapusan sa kalibutan, Si Jesus nagtala sa pipila ka matagnaong mga ilhanan nga ilang bantayan Siya gusto nga sila makasabot sa mga panghitabo sa umaabot. Si Jesus miingon:

Ingon usab kamo, sa diha nga kamo makakita sa tanan niini nga mga butang, nasayud nga kini haduol na, gani diha sa mga pultahan. (Mateo 24:33)

Sa pasiuna sa libro sa Pinadayag, ang usa ka libro nga giisip sa pipila nga lisud sabton, kini tin-aw nga gusto sa Dios nga ang iyang mga katawhan nga makasabot sa tagna:

Ang Pinadayag ni Jesu-Kristo nga gihatag sa Dios kaniya sa pagpadayag ngadto sa iyang mga ulipon ang mga butang nga kinahanglan mahatabo sa madali. . . (Pinadayag 1: 1)

MGA YAWI SA PAGSABOT

Adunay pipila ka mga nag-unang mga yawi nga makatabang kaninyo sa pagsabot sa tukma nga paagi sa pagsaysay sa kahulogan sa tagna sa Biblia.

UNA: ANG BATAKANG TEMA SA PROPESIYA

Ang Ginoo nga si Jesu-Kristo mao ang nag-unang tema sa tagna sa Biblia. Adunay daghan ubang nga mga hilisgutan sa tagna sa Biblia. Pananglitan, adunay mga panagna sa paghukom sa mga dautan nga mga nasud pinaagi sa Dios. Apan ang nagpahiping tema sa tanan nga mga tagna sa Biblia mao nga sila daw may kalabutan kang Jesus, ug sa mga katuyoan sa Dios ma hitungod kaniya:

Nga iyang gipaila kanato ang tinago sa iyang kabubut-on, sumala sa iyang maa yong kahamut-an nga iyang gituyo diha sa iyang kaugalingon;

Nga sa usa ka hugna sa kahupnganan sa mga panahon sa pagtigum ngadto sa usa ang tanan nga mga butang diha kang Kristo, nga anaa sa langit, ug anaa sa yuta; bisan pa diha kaniya. (Efeso 1: 9-10)

Ang tanan nga tagna sa Biblia, bisan pa sa diha nga kini naghigot sa mga ulohan sama sa paghukom diha sa mga nasud, ug uban pa, nag-asoy sa kinatibuk-ang plano sa Dios. Kana nga plano mao ang pagdala sa tanang katawhan ngadto sa husto nga relasyon uban sa Dios pinaagi kang Ginoong Jesu-Kristo. Ang katuyoan mao ang pagtigum ngadto sa usa sa tanan nga mga butang diha kang Kristo.

Ang Biblia nag-ingon nga ang "espiritu" o tema sa tagna sa Biblia mao si Jesus:

. . . kay ang pagpamatuod ni Jesus mao ang espiritu sa tagna. (Pinadayag 19:10)

Sa diha nga kamo magtuon sa tagna sa Biblia palandunga kini nga mga termino niini nga pangutana: Sa unsang paagi kini nga panagna may kalabutan kang Jesu-Kristo (ang espiritu sa tagna) ug sa kinatibuk-ang plano sa Dios mahitungod kaniya?

IKADUHA: ANG BIBLIA NAGHUBAD SA IYANG KAUGALINGON

Ang laing yawi sa pagsabot mao nga makaamgo nga kasagaran ang Biblia nagpasabot sa iyang kaugalingon nga mga tagna. Pananglitan, kon sa unsang paagi ang Biblia naghubad sa kaugalingon mismo mabasa Daniel kapitulo 2. Dinhi ang usa ka hari nga gingalan ug Nabu codonosor gihatagan ug usa ka damgo gikan sa Dios. Sa pagmata siya dili mahinumdom sa damgo. Siya nagpatawag sa mga astrologo ug mga mago sa paghinumdom ug paghubad sa damgo. Sila dili makahimo niini. Unya gigamit sa Dios ang manalagna nga si Daniel sa pag sulti sa hari kon unsa ang iyang gidamgo ug gihubad kini alang kaniya. Ang damgo gihulag way ni Daniel diha sa mga bersikulo 31-35.

Ang kahulogan sa damgo gihatag diha sa mga bersikulo 36- 45. Kini mao ang usa ka panig-ingnan kon sa unsang paagi, sa daghang mga tudling, nagahubad sa Biblia sa iyang kauga lingon nga mga tagna.

Ang Bag-ong Tugon mihubad sa daghang mga tagna sa Daang Tugon, tungod kay daghan sa Daang Tugon ang natuman diha sa Bag-ong Tugon. Pananglitan, itandi kining Daang Tugon nga tagna ug ang Bag-ong Tugon nga katumanan:

. . . ug ako moingon ngadto kanila nga dili akong katawhan: Ikaw akong katawhan, ug sila moingon: Ikaw mao ang akong Dios. (Oseas 2:23)

Bisan kanato, nga iyang gitawag, dili gikan sa mga Judio lamang, kondili usab sa mga Gentil?

Ingon usab sa iyang gisulti sa Oseas, Ako motawag kanila ang akong katawhan, ang dili akong mga katawhan; ug iyang hinigugma, kadtong dili hinigugma.

Ug kini mahitabo nga sa dapit diin didto ginaingon kanila, kamo dili akong katawhan; didto pagatawgon sila nga mga anak sa buhi nga Dios. (Roma 9: 24-26)

Ang natuman nga tagna sa Bag-ong Tugon naglakip sa daghan nga Daang Tugon nga mga tagna mahitungod sa pag-anhi sa Mesiyas, si Jesu-Kristo.

IKATULO: ANG LAGDA SA DOBLE NGA REPERENSYA

Ang laing yawi sa pagsabot sa tagna sa Biblia mao ang "lagda sa doble nga reperensiya." Kini nga lagda sa paghubad sa tagna sa Biblia nag-ingon nga ang usa ka tagna adunay diha-diha nga katumanan nga gihimo ingon nga usa ka paagi sa pagtudlo sa usa ka mas lawom nga ka matuoran o nga nagtagna sa usa ka panghitabo nga matuman sa mas dugay sa umaabut.

Daghan nga mga higayon diha sa Biblia nga ang usa ka tagna natuman diha-diha dayon hu man kini gihatag, apan ang mao usab nga tagna gipasikad dili lamang sa hitabo nga natuman diha-diha dayon, apan usab ngadto sa ikaduha nga katumanan nga mas dugay sa umaabut.

Pananglitan, adunay usa ka tagna nga gihatag sa Ezequiel 28: 1-19 nga gitumong ngadto sa Etbaal nga mao ang kanhing hari sa Tiro. Siya usa ka dautan nga hari. Siya mao ang usa ka matang sa Antikristo nga motungha sa panahon sa katapusan sa kalibutan. Pinaagi sa pag-ingon Etbaal, kini usa ka "tipo" kita nagpasabot nga diha sa kinaiyahan ug mga buhat siya sama sa Antikristo nga moabot sa umaabut. (Kamo makakat-on ug dugang mahitungod sa "mga tipo" sa sunod nga kapitulo.) Sa dihang ang Dios misulti sa tagna pinaagi kang Ezequiel, kini natuman gilayon sa umaabut nga kinabuhi ni Etbaal. Apan adunay usa ka umaabut nga panghitabo, nga wala pa natuman, diin ang samang tagna mapadapat ngadto sa dautan sa katapusan sa kapanahonan nga magmamando nga gitawag sa Antikristo.

Samtang kamo magtuon sa mga tagna sa Biblia hinumdomi ang lagda sa doble nga reperensiya. Pangutan-a ang inyong kaugalingon sa duha ka pangutana:

1. Unsay gipasabot niini nga tagna sa panahon nga kini gihatag alang sa mga tawo nga kanila gihatag?
2. Aduna bay usa ka umaabut nga dobling paghisgot niini nga tagna?

Ang pagpangutana niining mga pangutanaha makatabang kaninyo sa paghubad sa tagna ngadto sa bug-os nga gidak-on sa kahulogan niini.

IKAUPAT: MATAGNAONG PANGLANTAW

Ang mga manalagna naghulagway sa umaabut nga mga panghitabo ingon nga sila mapada yonon ug sa diha-diha nga pagkasunod-sunod. Pananglitan, si Isaias nanagna:

Ang Espiritu ni Jehova nga Dios ania sa ibabaw kanako; tungod kay gidihogan ako ni Jehova ngadto sa pagwali sa maayong mga balita sa mga maaghop; Siya nagpadala kanako aron sa pagbugkos sa mga masulub-on ug kasingkasing, aron sa pagmantala sa kagawasan sa mga binihag, ug sa pag-abli sa bilangoan alang kanila nga ginagapus;

Aron sa pagmantala sa nahimut-ang tuig ni Jehova, ug sa adlaw sa pagpanimalus sa atong sa Dios; aron sa paglipay niadtong tanan nga nagbalata;

**Aron sa pagtudlo kanila nga nanagbalata didto sa Sion, aron sa paghatag kanila sa katahum nga puli sa abo, ang lana sa kalipay, puli sa pagbalata, ang bisti sa pagdayeg alang sa espiritu sa kasub-anan; aron sila pagatawgon nga mga kahoy sa pagkamatarung, nga ginatanum ni Jehova, aron siya pagahimayaon.
(Isaias 61: 1-3)**

Sa dihang gibasa ni Jesus gikan niini nga bahin sa Isaias diha sa Lucas 4: 17-20 Siya mihi nong sa hugpong sa mga pulong "sa pagmantala sa nahimut-ang tuig sa Ginoo." Unya gilukot ang basahon ug miingon nga kini nga mga Kasulatan natuman diha kaniya nianang adlaw. Pinaagi niini siya nagpasabot nga siya nagatuman niini nga tagna. Siya mao ang usa nga adunay Espiritu sa Dios diha kaniya sa pagsangyaw sa maayong balita, sa pagbugkos sa dugmok nga mga kasingkasing, sa pagmantala kagawasan, ug moabli sa mga bilangoan.

Apan kini mao ang mahinungdanon nga si Jesus mihunong sa pagbasa niining hugpong sa mga pulong " pagmantala sa nahimut-ang tuig sa Ginoo." Wala niya basaha ang bahin nga nga sa " adlaw sa pagpanimalus sa atong Dios "tungod kay ang adlaw sa pagpanimalus wala pa moabut. Adunay kal-ang nga hapit 2,000 ka tuig ang milabay sukad ni Jesus gibasa kini nga tudling. Ang adlaw sa pagpanimalus sa Dios sa gihapon wala pa moabut.

Ang matagnaong panglantaw nagrekord sa mga panghitabo ingon nga sila diha-diha. Pinaagi sa pagpadayag sa Balaang Espiritu si Isaias nakakita sa tibuok plano sa Dios. Iyang nakita ang pag-abot ni Jesus sa pagwali, pagbugkos, sa pagmantala sa kagawasan, pag-abli sa mga bilangoan, sa pagmantala sa nahimut-ang tuig sa Ginoo, ug ang pagdala sa panimalus sa Dios.

Si Isaias nakakita sa mga panghitabo sama sa inyong pagtan-aw sa layo nga mga han-ay sa mga bukid. Ang mga walog sa taliwala sa kabukiran ang mga wala makita hangtod nga kamo mosaka ngadto sa tumoy sa labing duol nga han-ay.

Ang matagnaong panglantaw nagpadayag sa tibuok plano sa Dios gikan sa usa ka gilay-on. Usahay ang mga panghitabo daw makita ingon sa mahitabo sila diha-diha dayon sa han-ay. Apan ingon nga ang mga tagna may katumanan adunay kasagaran walog sa panahon tali kanila ingon sa gihulagway niini nga tudling gikan sa Isaias. Si Jesus wala pa mituman sa Kasulatan mahitungod sa adlaw sa pagpanimalus.

IKALIMA: ANG KONDISYONAL NGA KINAIYAHAN SA PROPESIYA

Daghan sa propesiya sa Biblia kondisyonal sa kinaiyahan. Kini nagpasabot nga ang Dios nag-ingon nga siya makabuhat sa pipila ka mga butang nga base sa tubag sa tawo. KON ang tawo DILI mamati sa mensahe sa Dios, ang pipila ka mga butang mahitabo. KON ang tawo MA MATI sa mensahe sa Dios ug mosanong sa hustong paagi niini, nan laing butang mahitabo.

Ang Dios miingon:

Sa takna nga ako magasulti mahatungod sa usa ka nasud, ug mahatungod sa usa ka gingharian, sa pagluka ug sa paglumpag ug sa paglaglag niana;

KON ang nasud, nga akong gihisgutan, motalikod gikan sa ilang pagkadautan, ako maghinulsol sa dautan nga gihunahuna ko nga buhaton kanila.

Ug sa takna nga ako magasulti mahatungod sa usa ka nasud, ug mahatungod sa usa ka gingharian, aron sa pagtukod ug sa pagtanum niana,

KON buhaton nila ang dautan sa akong pagtan-aw, nga sila dili managtuman sa akong tingog, nan ako magabasul sa maayo, nga ako miingon nga akong pagapa himuslan sila. (Jeremias 18: 7-10)

Sa daghan nga tagna sa Biblia, kamo kinahanglan gayud nga magpadayon sa pagtuon aron sa pagdiskobre sa tubag sa tawo tungod kay ang katumanan sa tagna kanunay nga kondisyonal sa tubag sa tawo. Ang usa ka maayo nga panig-ingnan niini nga baruganan basaha sa libro ni Jonas. Ang Propeta Jonas nagpadayag nga ang Dios molaglag Nineveh sa tulo ka adlaw KON wala sila maghinulsol. Ang kalaglagan wala gayud moabot. Ang rason mao nga ang Nineveh mitubag sa husto nga paagi sa mensahe sa Dios ug naghinulsol sa ilang mga sala.

DAANG TUGON NGA PROPESIYA

Tagna diha sa Daang Tugon nasentro sa:

1. Ang katawhan sa Israel nga mao ang nasud nga gibangon sa Dios nga pinaagi niini mapa dayag ang iyang kaugalingon ngadto sa kalibutan. Atol sa yugto sa panahon sa diha nga ang Israel nabahin ngadto sa duha ka mga gingharian kini nga tagna gitumong sa Israel ug sa Juda. Usa ka panig-ingnan sa tagna sa Israel mao ang libro ni Oseas. Usa ka panig-ingnan sa tagna sa Juda mao ang libro ni Joel.
2. Mga tagna ngadto sa mga nasud nga naglibot sa mga katawhan sa Israel. Pananglitan, ang mga tagna nga gihatag mahitungod sa Babilonia, Egipto, Tiro, Edom, ug uban pa. Usa ka panig-ingnan mao ang tagna ni Abdias nga gitumong ngadto sa mga nasud sa Edom.

3. Mga tagna mahitungod sa pag-anhi sa Mesiyas, si Jesu-Kristo. Kini wala gibutang sa bisan unsa nga usa ka libro sa tagna. Sila nagkatibulaag sa tibuok Daang Tugon. Ang usa ka maayo nga panig-ingnan mao ang Isaias 7:14.
4. Mga tagna mahitungod sa tibuok nga kalibutan, ang iyang padulngan, umaabut nga mga panghitabo, ang katapusan sa kalibutan, ug ang katapusan sa panahon sama sa atong nahi baloan. Ang libro ni Daniel mao ang usa ka maayo kaayo nga panig-ingnan niini nga matang sa tagna. Ang mosunod nga tsart manibuok sa kinatibuk-ang sulod sa mga libro sa tagna diha sa Daang Tugon. Sa inyong paggamit niini nga tsart siguradoha sa paghinumdom ang lagda sa doble nga reperensya. Bisan tuod ang mga tagna gitumong ngadto sa pipila ka mga nasud ug natuman sa diha-diha nga umaabut, daghan sa mga tagna nagsulti sa mas dako nga mga panghitabo diha sa halayo nga umaabut:

Mga Propeta sa Daang Tugon		
Propeta	Mensahe	Panahon nga Yugto
Jonas	Ang Dios nahigugma sa mga Gentil	Sa Asiria sa wala pa ang Pagkabihag (800-650 BC)
Nahum	Kalaglagan sa Ninevah alang sa kabangis	
Abdias	Kalaglagan sa Edom alang sa iyang pagluib	Sa Edom sa wala pa ang Pagkabihag (800 BC)
Oseas	Gugma sa Dios alang sa mananapaw nga Israel	Sa Israel sa wala pa ang Pagkabihag (750 BC)
Amos	Katawhan sa Dios hinog na alang sa silot	
Isaias	Mesiyas moanhi	Sa Juda sa wala pa ang Pagkabihag (800-606 BC)
Jeremias	Paghukom karon, ang himaya mosunod	
Lamentaciones		
Joel	Paghukom mahulog sama sa usa ka hampak	
Miqueas	Katawhan sa Dios diha sa pagsulay	
Habacuc	Ang matarung mabuhi pinaagi sa pagtoo	Sa Juda panahon sa Pagkabihag (606-536 BC)
Sofonias	Adlaw sa Dios moabut	
Ezequiel	Ang Dios wala pa nahuman sa Israel	Sa Juda panahon sa Pagkabihag (606-536 BC)
Daniel	Kamot sa Dios sa mga panghitabo sa kalibutan	
Haggeo	Ang kakuyaw sa dili-kinasingkasing	Sa Juda Human sa Pagkabihag (536-400 BC)
Zacarias	Ang himaya sa Mesiyas	
Malaquias	Ang kakuyaw sa gahi nga kasingkasing	

BAG-ONG TUGON NGA PROPESIYA

Adunay daghan nga mga tagna nga nagkatibulaag sa tibuok Bag-ong Tugon. Kadaghanan nii ni nagtumong sa umaabut nga mga panghitabo nga mahitabo sa dili pa ang katapusan sa kali butan. Pananglitan basaha ang mga panagna sa Mateo kapitulo 24.

Adunay usa lamang ka libro sa tagna nga bahin sa Bag-ong Tugon, bisan pa niana. Kana mao ang libro sa Pinadayag. Si Juan, nga usa ka tinun-an ni Jesus, gihatagan niini nga pagpadayag gikan sa Dios pinaagi sa Balaan nga Espiritu. Kini mao ang pagpadayag ni Jesu-Kristo:

Ang Pinadayag ni Jesu-Kristo, nga gihatag sa Dios ngadto kaniya sa pagpadayag ngadto sa iyang mga ulipon ang mga butang nga kinahanglan mahatabo sa madali. . . (Pinadayag 1: 1)

Si Juan gisultihan nga. . .

Isulat ang mga butang nga imong nakita, ug ang mga butang nga mao karon, ug sa mga butang nga mahimo sa umaabut. (Pinadayag 1:19)

Ang libro ni Daniel kinahanglan nga tun-an uban sa libro sa Pinadayag ingon nga ang duha ka mga libro adunay lakabutan sa usag usa.

Adunay daghang lain-lain nga interpretasyon nga gihatag ngadto sa mga tagna sa libro sa Pinadayag. Kadaghanan niini nga mga interpretasyon nasentro sa eksaktong panahon sa pipi la ka mga panghitabo o sa piho nga mga detalye niini nga mga panghitabo. Importante nga adunay usa ka kinatibuk-ang pagsabot, apan, kon unsa ang giingon sa Biblia mahitabo. Ang mosunod nga latid naghatag ug pagsabot sa mga dagko nga mga panghitabo:

DAGKONG PANGHITABO SA UMAABOT

I. Ang Biblia nagtudlo nga si Jesus mobalik sa yuta alang sa mga magtotoo: Juan 14: 2-3.

A. Ang Paglalin: I Mga Taga Tesalonica 4: 13-18 naghatag sa labing detalye mahitu ngod sa pagbalik ni Kristo alang sa mga magtotoo. Kini nga pagbalik mao ang gitawag nga paglalin:

1. Si Kristo sa iyang kaugalingon mobalik: Bersikulo 16
2. Adunay usa ka pagkabanhaw gikan sa mga lubnganan niadtong mga magtotoo sa diha nga sila namatay: Bersikulo 16
3. Adunay paglalin, nga nagpasabot "ang buhat sa pagkuha sa usa ka tawo gikan sa usa ka dapit ngadto sa lain. "Ang mga buhi nga mga magtotoo pagakuhaon gikan sa yuta ngadto sa pagpakigtagbo kang Jesus: Bersikulo 17.
4. Adunay mahimo nga usa ka panaghiusa tali sa mga magtotoo nga kaniadto namatay, ug sa mga magtotoo nga buhi sa panahon sa pagbalik ni Kristo, ug ang Ginoo nga si Jesus-Kristo: Bersikulo 17.

- B. Ang Kasakitan: Ang Biblia nagsulti sa usa ka makalilisang nga panahon sa yuta nga mao ang gitawag sa Biblia nga kasakitan.
1. Ang kasakitan molungtad sa 42 ka bulan o 1,260 ka adlaw: Daniel 9:24-27
 2. Kini mahimong usa ka lisud kaayo nga panahon. Adunay daghan nga mga lisud nga mga panahon sa kalibutan, apan ang tulo ka mga butang ang giila nga ang kasakitan gikan sa tanang ubang mga panahon sa kagul-anan.
 - a. Una, kini sa tibuok kalibutan ug dili lang sa lokal: Pinadayag 3:10
 - b. Ikaduha, ang mga tawo makaamgo nga ang katapusan sa kalibutan haduol na: Pinadayag 6:16
 - c. Ikatulo, ang kakusgon sa kasamok mahimong mas dako pa kay sa nasinati na: Mateo 24: 4-14
 3. Ang paghulagway: Adunay usa ka serye sa mga paghukom sa ibabaw sa yuta sa panahon sa kasakitan. Kini gihulagway sa Pinadayag kapitulo 6, 8-9, ug 16 ug Mateo 24: 4-14.
 4. Ang rason alang sa kasakitan: Ang pagkadautan sa tawo kinahanglan nga pagasilotan, gipildi si Satanas, ug giila si Jesus ingon nga Ginoo sa tanan. Kini mokompleto sa plano sa Dios sa mga katuigan nga gihisgotan sa Mga Taga-Efeso 1: 8-9.
- C. Ang panahon sa paglalin: Ang ubang mga tawo nagtoo nga ang paglalin mahitabo sa dili pa ang kasakitan ug nga ang mga magtotoo dili na kinahanglan nga makasinati sa bisan unsa niini nga makalilisang nga panahon sa yuta. Ang uban nagtoo nga ang paglalin mahitabo sa tunga-tunga niini nga panahon. Bisan pa ang uban nagtoo nga ang paglalin mahitabo sa katapusan sa mga kasakitan. Ang labing komon nga interpretasyon mao nga ang paglalin sa magtotoo mahitabo sa dili pa magsugod ang kasakitan. Ang lain-laing mga panglantaw sa panahon sa paglalin resulta gikan sa nagkalain-laing mga interpretasyon sa matagnaon nga impormasyon nga gihatag diha sa Pinadayag ug sa ubang mga libro sa Biblia. Ang labing importante mao nga masayud nga kamo tinuod nga magtotoo ug mahimong andam sa pagsugat ni Jesus sa paglalin sa diha nga kini mahitabo.
- D. Ang Milenyum: Ang Milenyum mao ang usa ka panahon sa 1,000 ka tuig human ang kasakitan sa panahon nga si Jesus magmando sa yuta diha sa pagkamatarung (Zacarias 14: 9; Daniel 7:14). Ang ciudad sa Jerusalem mao ang sentro sa gobyerno (Isaias 2: 3). Kini nga panahon matapos sa diha nga si Satanas mopahimutang sa katapusan nga pag-alsa batok sa Dios (Pinadayag 20: 7-9). Ang Dios mopadala ug kalayo gikan sa langit aron sa pagtapos sa tanang pagsupak. Si Satanas itambog ngadto sa linaw nga kalayo alang sa kahangturan. (Pinadayag 20:10).
- E. Paghukom: Ang tanan nga gilalang nga mga binuhat pagahukman sa Dios. Kini nailhan nga sa panahon sa paghukom nga walay katapusan. Kadtong namatay nga dili-magtotoo pagabanhawon sa pag-atubang sa paghukom. Tungod kay wala sila mihinulsol gikan sa sala ug midawat kang Jesus ingon nga Manluluwas, sila paga hukman sa silot sa kahangturan sa Impyerno (Pinadayag 20: 12-15). Ang tinuod nga mga magtotoo nga mihinulsol gikan sa sala ug midawat kang Jesus ingon nga Manluluwas mopuyo sa eternidad sa langit diha sa preensya sa Dios (Pinadayag 21).

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.

2. Ilista ang tulo ka mga katuyoan sa tagna sa Biblia.

3. Ilista ang upat ka mga rason nganong importante ang pagtuon sa tagna.

4. Ilista ang lima ka mga yawi sa pagsabot sa tagna sa Biblia.

5. Kinsa ang tinubdan sa tagna sa Biblia?

6. Ipatin-aw ang pulong nga "tagna."

7. Ipaila ang tulo ka matang sa "pagsulti sa" nga nalambigit sa tagna sa Biblia.

8. Unsa ang duha ka mga paagi nga gigamit sa Dios sa Biblia sa paghatag sa usa ka matagnaong mensahe ngadto sa mga tawo?

9. Hain ang unang tagna sa Biblia makita?

10. Ang Biblia naghatag sa pipila ka mga paagi sa pag-ila sa mini nga mga propeta. Ilista ang labing menos tulo niini.

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

ALANG SA DUGANG PAGTUON

1. Gamita ang inyong nakat-onan niini nga leksyon sa pagtuon sa mosunod nga mga libro nga matagnaong:

Daang Tugon:

___Isaiah ___Jeremiah ___Lamentations ___Ezekiel ___Daniel ___Hosea ___Joel
___Amos ___Obadiah ___Jonah ___Micah ___Nahum ___Habakkuk ___Zephaniah
___Haggeo ___Zechariah ___Malachi

Bag-ong Tugon: ___Revelation

2. Ang Dios namulong pinaagi sa tagna sa Biblia ngadto sa yang mga katawhan. Siya usab naggamit sa mga propeta diha sa iglesia sa pagsulti sa iyang katawhan:

Ug gibutang sa Dios sa iglesia ang uban, una mga apostoles, ikaduha ang mga propeta. . . (I Mga Taga Corinto 12:28)

Ang mga mensahe nga gihatag pinaagi sa mga propeta karon dili kabahin sa sinulat nga Pu long sa Dios. Ang ilang mga mensahe gihatag ingon nga kumpirmasyon sa sinulat nga Pu long sa Dios. Unsa ang ilang gisulti pagahukman pinaagi sa iyang katukma nga relasyon sa Biblia.

Alang sa dugang nga pagtuon sa gasa sa tagna ingon nga kini naglihok diha sa iglesia karon kuhaa sa Harvestime International Institute ang kurso nga nag-ulohang "*Ministryo sa Balaang Espiritu*." Kini nga kurso nagpresentar sa usa ka mas detalyadong panaghisgot niini nga espirituhanong gasa ug naglista sa mga pakisayran sa tanan nga mga propeta sa Biblia alang sa dugang nga pagtuon.

KAPITULO 21

ANG TIPOLOHIYANHONG PAAGI

MGA TUMONG:

Sa pagkahuman niini nga kapitulo kamo makahimo sa:

- Pagsulat sa sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.
- Pagpaila sa tipolohiyanhong paagi
- Paglista sa upat ka kinatibuk-ang mga grupo diin ang tanang mga tipo sa Biblia gibahin-bahin.
- Paghimo sa usa ka tipolohiyanhong pagtuon sa Biblia.

SAG-ULOHONG BERSIKULO:

Kay ang Kasugoan nga may landong sa mga maayong butang nga moabut, ug dili ang matuod nga dagway sa mga butang, dili gayud uban sa mga halad nga ilang gihalad sa tuig-tuig kanunay sa paghimo sa paghingpit kanila nga naga duol. (Hebreohanon 10: 1)

PASIUNA

Kini nga kapitulo nagpatin-aw kon sa unsang pamaagi magtuon sa Biblia pinaagi sa tipolohiyanhong paagi. Kini nga paagi mao usab ang giingon nga pagtuon sa "mga tipo." Ang paagi gipatin-aw, gipasabot, ug usa ka panig-ingnan gihatag. Diha sa "Alang sa Dugang Pagtuon" nga seksyon kamo gihatagan sa usa ka oportunidad sa pagbuhat sa usa ka tipolohiyanhong pagtuon sa Biblia.

ANG PAAGI GIPATIN-AW

Aron masabtan kon sa unsang paagi magbuhat sa usa ka tipolohiyanhong pagtuon kamo kina hanglan gayud nga una nga makasabut sa kahulogan sa pulong nga tipo. Adunay pipila ka mga bersikulo sa Biblia nga pagpatin-aw sa kahulogan sa usa ka Bibliyanhong tipo. Ang Sag-ulohong Bersikulo niini nga kapitulo, Hebreohanon 10: 1, naghigot sa Kasugoan nga may landong sa mga maayong butang nga moabut. "Landong" mao ang usa ka pulong nga naghu lagway sa usa ka Bibliyanhong tipo. Ang usa ka landong mao ang usa ka tukma nga latid, bisan tuod nga ang mga detalye mahimong mohanap, ug usahay kini gitandi sa butang nga nagapagula sa landong.

"Panagway" maoy laing pulong nga naghulagway sa tipo:

Bisan pa niana, ang kamatayon naghari sukad kang Adan hangtod kang Moises, bisan pa sa mga wala makasala nga sama sa paglapas ni Adam, nga mao ang dagway kaniya nga moabut. (Roma 5:14)

Sumala niini nga bersikulo, si Adan maoy usa ka "panagway" sa usa ka tawo nga moabut. Ang kahulogan sa pulong nga "panagway" mao ang susama sa tipo. Si Adan mao ang usa ka tipo sa Ginoo nga si Jesu-Kristo nga mao ang moabut sa ulahi.

Ang paghalad sa mga halad alang sa sala diha sa Daang Tugon mao ang usa ka tipo sa katapu san nga halad alang sa sala nga igahalad ni Jesus diha sa Bag-ong Tugon:

Ang Espiritu Santo niini nagapaila nga ang dalan ngadto sa dapit nga balaan sa tanan wala pa ipadayag, samtang nagatindog pa ang nahauna nga tabernaculo:

Nga maoy usa ka dagway alang niining panahona karon, nga sumala niadto giha lad ang mga gasa ug mga halad nga mahitungod sa kaisipan, dili makapahingpit sa magsisimba. (Hebreohanon 9: 8-9)

"Sumbanan" mao ang lain nga pulong nga naghulagway sa Bibliyanhong tipo:

Busa kong siya ania pa sa yuta, dili gayud siya masacerdote, sanglit ania sila nga nagahalad sa mga gasa sumala sa Kasugao;

Nga nagaalagad nianang hulad ug landong sa mga butang nga langitnon, bisan ingon nga si Moises gipasida-anan sa Dios sa diha nga magabuhat na unta siya sa tabernakulo, kay: Tan-awa, matud niya, nga buhaton mo ang tanang mga butang sumala sa sumbanan nga gipakita kanimo didto sa bukid. (Hebreohanon 8: 4-5)

Ang matag usa niini nga mga pulong - landong, panagway, ug sumbanan - ang tanan nga nag langkob sa mga ideya sa dihang kita mosulti sa mga tipo. Ang usa ka tipo mao ang usa ka tawo o butang nga diha sa Biblia gigamit sa Dios sa pagrepresentar sa pipila sa uban nga mga tawo, butang, o panghitabo nga makita sa umaabot. Kini mao ang usa ka landong, panagway, o usa ka sumbanan sa unsay moabut.

ANG PAAGI GIPASABOT

Sa diha nga kita magtuon niini nga mga tipo kini gitawag nga tipolohiyanhong pagtuon sa Biblia. Kita magtuon sa usa ka tawo, dapit, hitabo, o butang ug unya magtuon kita sa mga butang diin kini mao ang tipo. Sa usa ka paagi, ang mga tipo sama sa tagna. Sila naghatag sa usa ka abante nga panglantaw sa unsa ang moabut sa umaabot nga mga plano sa Dios. Sama sa tagna, ang pipila ka mga tipo natuman na. Ang uban nagpabilin nga matuman pa.

Bisan tuod nga ang tipo importante sa iyang kaugalingon, kini adunay mas dako nga kahulogan sa umaabot nga tawo o panghitabo nga girepresentaran niini. Ang mga tipo pisikal nga mga hulagway sa espirituhanong kamatuoran. Pananglitan, ang kasinatian sa mga anak sa Israel nga giayo gikan sa mga pinaakan sa halas maoy usa ka aktuwal nga panghitabo sa Daang Tugon. Ang Daang Tugon nga asoy sa Numeros 21: 6-9 nagsulti nga ang halas nagpama hit sa katawhan ug maoy hinungdan nga daghan kanila ang namatay. Si Moises nagbuhat ug usa ka halas nga tumbaga, ug gibutang kini sa ibabaw sa usa ka bandila. Ang tanan nga mitan-aw sa halas nga tumbaga naayo gikan sa pinaakan sa halas. Kini nga panghitabo mao ang usa ka tipo sa kamatayon ni Jesus:

Ug maingon nga si Moises nagpatindog sa halas sa kamingawan, mao usab, kinahanglan nga ang Anak sa tawo pagapatindogon;

Aron nga bisan kinsa nga motoo kaniya dili malaglag, kondili may kinabuhi nga walay katapusan. (Juan 3: 14-15)

Daghan sa mga kamatuoran sa Biblia yano lamang ang pagkahayag aron ang usa ka bata ma kasabut niini. Adunay uban nga mga kamatuoran nga "natago ang mga bahandi sa tinago nga mga dapit." Sila nagkinahanglan sa mas grabe nga pagtuon aron masabtan. Ang naandan nga mga pagtulon-an sa Biblia sama sa natago nga mga bahandi. Kamo kinahanglan gayud nga maggahin ug panahon sa pagsusi niini nga mga kamatuoran sa pagdiskobre sa mga adunahan nga mga pagtulun-an sa Pulong sa Dios.

Ang tanang mga tipo mahulog ngadto sa upat ka kinatibuk-ang klasipikasyon:

1. Ang mga tawo
2. Mga Dapit
3. Mga panghitabo (sa kasaysayan, seremonyas, ug uban pa)
4. Materyal nga mga butang

PANIG-INGNAN SA PAAGI

Usa sa labing dako nga mga tipo sa Biblia makita diha sa personalidad ni Jose sa Daang Tu gon. Basaha ang istorya ni Jose diha sa Genesis kapitulo 37-50. Si Jose mao ang usa ka tipo sa Ginoo nga si Jesu-Kristo. Adunay daghan nga mga panghitabo sa iyang kinabuhi nga usa ka sumbanan sa mahimong kinabuhi ni Jesus. Kini ang gitala diha sa mosunod nga tsart:

Tipolohiyahong Pagtuon sa Biblia

PAGTUON KANG JOSE	ingon nga usa ka tipo sa	JESU-KRISTO
Pakisayran	Panghitabo	Mga pakisayran
Genesis 37: 2	Siya usa ka magbalantay sa karnero	Juan 10:11
Genesis 37: 3	Siya ang hinigugma sa iyang amahan	
Genesis 37: 4	Siya gidumtan sa iyang mga igsoon	
Genesis 37: 8	Ang iyang mga igsoon misalikway sa iyang pagmando	
Genesis 37:11	Ang iyang amahan nanghibalo sa uma abot nga plano sama sa gibuhat ni Maria mahitungod kang Jesus	
Genesis 37:13	Ang iyang amahan nagpadala kaniya ngadto sa iyang mga igsoon	
Genesis 37:13	Siya andam sa pagbuhat sa kabubut-on sa iyang amahan	
Genesis 37:18	Ang iyang mga igsoon naglaraw batok kaniya	
Genesis 37:29	sama sa kaso ni Pilato ug ni Jesus, ang usa ka lider (Ruben) misulay sa pagpangita ug paagi sa pagluwas kaniya	
Genesis 37:23	Siya gihuboan sa iyang matahum nga kupo	
Genesis 37:28	Siya gibaligya alang sa salapi	
Genesis 37: 26-28	Siya gibaligya sa Juda (Judas diha sa Grego)	
Genesis 39: 2	Siya nahimong usa ka ulipon	
Genesis 39: 7-23	Siya midumili sa tentasyon	
Genesis 39: 13-20	Siya gihukman sa mini nga mga saksi	
Genesis 39:20	Siya nag-antus bisan walay sala	
Genesis 40: 1-3	Siya uban sa duha ka mga makasasala diha sa iyang pag-antos: Usa gitugyan ug ang usa wala	
Genesis 41:14	Siya mibangon gikan sa "lubnganan" sa bilanggoan	
Genesis 41:57	Siya nagluwas sa kalibutan gikan sa kamatayon	
Genesis 47: 1-2	Ang iyang mga igsoon nakaangkon sa dalan ngadto sa hari pinaagi kaniya	
Genesis 41:50	Siya adunay usa ka Gentil nga pangasaw-onon	
Genesis 50: 14-21	Siya nagpakita sa usa ka mapasayloon nga espiritu	

Ang kinabuhi ni Jose importante sa iyang kaugalingon apan kini usa usab ka sumbanan sa mas dako nga kinabuhi nga moabut sa umaabot. Kanang mas dakong kinabuhi mao ang kinabuhi ni Ginoong Jesu-Kristo. Kamo makamatikod sa tsart nga may luna nga gihatag alang sa mga pakisayran sa ilalum sa kolum nga nag-ulohang " Jesu-Kristo." Kompletoha ang tipolohiyahong pagtuon pinaagi sa pagpangita ug mga pakisayran diha sa mga Ebanghelyo nga nag sulti sa susama nga mga panghitabo sa kinabuhi ni Jesus. Ang gibuhat nga panig-ingnan a lang kaninyo sa pagsunod. Kini mao ang panaglitan sa tipolohiyahong pagtuon sa Biblia, si Jose ingon nga tipo ni Jesus Kristo. Human ninyo makompleto ang "Kaugalingong Eksamen" gamita ang "Alang sa Dugang Pagtuon" nga seksyon sa kapitulo aron sa pagbuhat sa inyong kaugalingon nga tipolohiyahong pagtuon.

KINAUGALINGONG EKSAMEN

1. Isulat ang sag-ulohong bersikulo gikan sa panumduman.

2. Ipaila ang tipolohiyahong paagi sa pagtuon sa Biblia.

3. Unsa ang pipila ka laing mga pulong nga gigamit sa Biblia alang sa pulong nga "mga tipo"?

4. Unsa ang upat ka mga kinatibuk-ang mga kategoriya diin ang mga tipo Biblia gibahin?

5. Unsa ang Daang Tugon nga personalidad nga gigamit niini nga kapitulo ingon nga usa ka panig-ingnan sa usa ka tipo sa Biblia?

6. Sa kang kinsa siya tipo?

(Ang mga tubag sa eksamen gihatag sa katapusan nga kapitulo niini nga manwal.)

ALANG SA DUGANG PAGTUON

Pipila ka mga ehemplo sa mga tipo gihatag niini nga seksyon nga gamiton sa pagbuhat sa usa ka tipolohiyahong pagtuon sa Biblia. Adunay pagtuon nga porma sa katapusan niini nga seksyon nga magamit sa pagbuhat sa tipolohiyahong mga pagtuon.

1. Tun-i si Isaac ingon nga tipo ni Jesu-Kristo. (Genesis 21-28)

Pipila ka mga butang nga pagabantayan: Si Isaac mao ang usa ka bugtong anak nga lalaki ug siya andam nga mahimong halad sa bukid. Siya usab mipili sa usa ka pangasaw-onon, si Rebeca.

2. Tun-i si Rebeca ingon nga tipo sa iglesia nga mao ang pangasaw-onon ni Kristo. (Genesis 24)

Siya makwalipikado pinaagi sa pagkahimong kabahin sa pamilya ni Abraham, siya mohimo sa iyang kaugalingon nga pagpili kon moadto ba kang Isaac, ug siya kina hanglang mobiya sa iyang kanhing mga palibot. Human sa iyang taas nga panaw iyang nakita si Isaac sa nawong ug nawong.

3. Tun-i ang arka ni Noe ingon nga tipo sa kaluwasan. (Genesis 6-8).

Timan-i nga ang silot sa sala mao ang kamatayon. Ang baha mao ang tipo sa paghukom sa Dios. Ang probisyon sa kasigurohan sa arka giplano gayud nga tukma, adunay usa lamang ka pultahan, ug may igong lawak alang sa tanan. Ang arka gitabonan sa bulitik aron sa pag-iway sa tubig. Ang pulong "Bulitik" gikan sa usa ka Hebreohanong pulong nga nagkahulogan ug " pagtabon sa." Ang samang pulong gihubad ug "Pagtabon sa sala" sa ubang mga bahin sa Daang Tugon. Sa unsa nga paagi nga kini usa ka tipo sa kaluwasan pinaagi ni Jesu-Kristo?

4. Tun-i ang mga paglatagaw sa Israel nga girekord diha sa Exodo, Numeros ug Deuteronomio.

I Mga Taga Corinto 10:11 nag-ingon nga "... Ang tanan niini nga mga butang nahi tabo ngadto kanila alang sa mga panig-ingnan; ug sila gisulat alang sa atong tambag. Ang "Pagbiya sa Ehipto mao ang usa ka tipo sa pagbiya sa sala. Ang paglatagaw sa kamingawan mao ang usa ka tipo sa kinabuhi sa usa ka kalibutanon nga Kristohanon nga kontrolado sa iyang kaugalingong hakog nga kabubut-on ug unodnong mga tinguha. Siya wala molimod sa Dios, apan nagdumili sa pagsulod ngadto sa hingpit nga plano sa Dios alang sa iyang kinabuhi. Tun-i ang mga kapakyasan sa Israel didto sa kamingawan. I Mga Taga-Corinto 10 nagpunting nga ang ilang mga kapakyasan adunay usa ka espirituhanong kahulogan. Kon dili kita mag-amping, kita mapakyas nga uyon sa ilang mga panig-ingnan.

5. Gamita ang mosunod nga mga pakisayran sa pagtabang kaninyo sa pag-ila ug sa pagtuon sa ubang mga tipo sa Biblia. Kini usa lamang ka tinipik nga listahan sa mga daghang tipo nga gigamit diha sa Biblia.

REPERENSYA NGA GIYA SA MGA TIPO

MGA TAWO:

Aaron / sacerdote	Jesus ingon nga atong Hataas nga Saserdote
Abraham	Dios nga Amahan
David	Kristo ingon nga Hari
Esau	Ang lawasnon, kinaiyanhon nga tawo
Isaac	Kristo, ang masinugtanong anak nga lalake
Jacob	Espirituhanong tawo ingon nga lahi kang Esau
Jonas	Tipo sa kamatayon, paglubong, pagkabanhaw ni Kristo
Jose	Jesus
Josue	Jesus ingon nga atong lider
Melchizedek	Jesus ingon nga sacerdote, ug hari
Moises	Jesus ingon nga manluluwas ug magmamando
Rebeca	Ang simbahan, pangasaw-onon ni Kristo
Magbalantay	Jesus ingon nga Maayong Magbalantay

MGA DAPIT:

Desyerto	Tentasyon
Kamingawan	Kinabuhi sa usa ka kalibutanon nga Kristohanon
Egipto	Sala
Canaan	Kinabuhing puno sa Espiritu
Gomorra / Sodoma	Pagkadautan
Jerusalem	Langit
Ciudad nga Dalangpanan	Jesus ingon nga atong tigpanalipod
Repidim	Kinabuhi diha sa Espiritu

MGA PANGHITABO:

Kasaysayan nga mga Panghitabo:

Pulang Dagat	Pagbiya sa kalibutan
--------------	----------------------

Kinatibuk-ang mga Hitabo:

Bautismo	Kamatayon, paglubong, pagkabanhaw ni Jesus
Gubat	Espirituhanong panagbangi
Paghugas	Paghinlo

Natural nga mga Panghitabo:

Kalayo	Presensya sa Dios diha sa pabor o paghukom
Lunop	Paghukom
Ulan	Panalangin
Nyebe	Kaputli
Hangin	Kusog, gahum

Seremonyas nga mga Panghitabo:

Ang mga halad sa Israel:

-Ang halad sa sala: Levitico 4: 1-6. Usa ka tipo sa pagtabon ni Jesus pinaagi sa pagpaagas sa dugo.

-Ang halad-nga sinunog: Ang usa ka tawo nga naghalad niini miila nga ang paggahin alang sa Dios mao ang gikinahanglan alang sa tinuod nga pagsimba. Ang pagpahinungod kinahanglan nga mabag-o sa kanunay. Levitico 1: 1-4

-Ang halad sa kalinaw: Nagpahayag sa ideya sa kalinaw ug sa pakig-ambitay uban sa Dios. May bahin sa mga halad nga gisunog sa ibabaw sa halaran alang sa Dios, ug may bahin nga gihatag ngadto sa mga sacerdote, ug may laing bahin alang sa magsisimba aron salu-salohan.

Ang mga fiesta sa Israel:

-Ang Pasko: Ang nating carnero mao ang tipo ni Jesus ug ang dugo tipo sa iyang pag-ula gikan sa sala; Exodo 12: 3-5; 11-13

-Pentecostes: Ang tipikal nga kahulogan sa fiesta sa Pentecostes natuman sa adlaw sa Pentecostes sa diha nga ang Espiritu Santo mikunsad ngadto sa mga Tinun-an diha sa lawak sa itaas. Tan-awa sa Levitico 23: 15-17 ug Buhat 4.

-Ang Fiesta sa mga tabernakulo: Kini wala pa matuman sa tipo. Kini naghulagway sa dakong pagmaya sa Langit sa dihang ang tinubos sa tanan nga panahon magtigum sa palibot sa trono sa Dios. Deuteronomio 16: 13-15

MATERYAL NGA MGA BUTANG:

Ang Tabernakulo:

Ang Dios naghatag sa tabernakulo ingon nga usa ka dapit diin siya makigtagbo sa iyang mga katawhan.

-Ang gawas nga sawang: Kini mao ang usa ka dapit sa panagkita sa mga katawhan ug sa mga pari. Ang mga kurtina sa palibot niini nagrepresentar sa pagkasinalikway tungod sa sala. Ang pan tungod kay ang mga bongbong mga panapton, ang pagsalikway temporaryo. Ang pulthahan sa Gawas nga Sawang nagtudlo nga adunay dalan ngadto sa Dios, ang Tumbaga nga halaran nagrepresentar sa pagtabon sa sala, ug ang Tumbaga nga Palanggana nagpahinumdom sa panginahanglan sa paghinlo sa dili pa ang sirbisyo.

-Ang Balaang Dapit: Kini nagrepresentar sa mga saserdote nga pag-alagad. Sa sulod niini mao ang mga bulawan nga tangkawan nga naghulagway sa pagpamatuod, ang lamesa sa tinapay nga paghulagway sa espirituhanon nga pag-amuma ug sa pakig-ambitay, ug ang Bulawang Halaran ug Insenso naghulagway sa pagsimba ug sa pagpangamuyo.

-Ang Balaan sa mga Balaan: Kini mao ang espesyal nga dapit nga puloy-anan sa Dios. Ang tabil nga nagbulag niini gikan sa Balaan nga Dapit nagpakita nga ang hingpit nga dalan sa Dios dili pa mahimo. Ang arka nga gisudlan sa balaod mitudlo sa hustisya sa Dios. Ang lingkuranan sa kalooy nagtudlo nga ang usa ka matarung nga Dios mahimo usab nga maloloy-on tungod sa pag-ula sa dugo. Pinaagi sa tabernakulo gipakita sa Dios kon unsay iyang pagabuhaton sa umaabot. Siya maghatag ug usa ka paagi sa hingpit nga panag-ambitay uban sa katawhan pinaagi kang Jesu-Kristo. Ang Dios magapuyo sa espirituhanon nga templo sa iglesia. Siya usab magapuyo sa tagsa-tagsa ka magtotoo. Kini nagpasabot nga ang tipikal nga pag-aplikar sa mga leksyon gikan sa mga tabernakulo nagsulti kang Jesus, sa iyang Iglesia, ug sa mga magtotoo.

Timailhanong Metal:

Tumbaga	Paghukom
Bulawan	Himaya
Salapi	Katubsan

Timailhanong mga Kolor:

Asul (Blue)	Langitnong mga butang
Lutong pula(Crimson)	
Eskarlata (scarlet)	Pag-antus o sakripisyo
Pula(red)	
Puti (White)	Kaputli

Timailhanong Pagkaon:

Tinapay	Paghatag sa kinabuhi
Bunga	Pag-uswag o pagpadaghan
Dugos	Natural nga katam-is
Mana	Si Jesus, ang tinapay sa kinabuhi
Kalan-on	Lig-on nga espirituhanon nga pagkaon
Gatas	Espirituhanong pagkaon alang sa mga batang mga magtotoo
Asin	Pagkadilimadunoton, gipreserbar
Bino	Pagpanudlo: pinaaslom nga bino nagrepresentar sa mini nga mga pagtulon-an. Dili pinaaslom nga bino nagrepresentar sa matuod nga pagtulon-an.

Mga Linalang:

Mga langgam	Dautan nga mga espiritu
Mga baka	Kalig-on o sa pag-alagad
Isda	Mga tawo
Kanding	Sala o sa makasasala
Cordero	Si Jesus, ang hingpit nga halad
Lion	Pagmando
Halas	Satanas
Karnero	Katawhan sa Dios

TIPOLOHIYANHONG PAGTUON BIBLIA

Pagtuon sa _____ ingon nga tipo sa _____

Mga pakisayran**Panghitabo****Mga pakisayran**

PAKAPIN

DUGANG PAGTUON SA BIBLIA NGA MGA PAAGI

Ang mga paagi sa mamugnaong pagtuon sa Biblia nga gihisgotan niini nga kurso mao kad tong naghatag sa labing dako nga espirituhanon nga mga benepisyo sa pinulongan nga maga mit sa kinabuhi ug ministryo. Pipila sa dugang nga Pagtuon sa Biblia nga mga Paagi gihu lagway diha sa Pakapin. Samtang kini nga mga paagi makapaikag ug makapalapad sa inyong kahibalo sa Biblia, dili sila angay sa Kristohanong kinabuhi ingon niadtong gipasabot na. Tu ngod niini nga rason naghatag lamang kami sa usa ka mubo nga paghulagway sa mga paagi.

ANG POLITIKANHONG PAAGI:

Ang politikanhong paagi nagtuon sa mga butang nga may kalabutan ngadto sa mga politika sa nasud diha sa Biblia. Kini naghatag sa pagsabot sa mga panggobyerno sa mga nasud diin ang mga Bibliyanhong panghitabo nahitabo. Ang pagbuhat sa ingon nga pagtuon kamo kina hanglan gayud nga mo-ila sa:

- I. Matang sa gobyerno: Pananglitan, kini ba usa ka diktadura o usa ka konstitusyonal nga gobyerno?
- II. Pilosopiya sa gobyerno: Kini ba usa ka demokratiko nga pilosopiya o lain?
- III. Heyograpiya sa gobyerno:
 - A. Luna nga gidumala.
 - B. Organisasyon sa subdibisyon.
 - C. Kaulohan sa gobyerno.
 - D. Impluwensya sa heyograpiya sa gobyerno.
- IV. Mga Lider sa gobyerno.
- V. Mga Katungdanan sa gobyerno.
 - A. Administratibo.
 - B. Pangpublikong panalapi.
 - C. Gubat ug internasyonal nga mga relasyon.
 - D. Panghukmanang kalihokan.
- VI. Impluwensya sa relihiyosong mga grupo sa gobyerno.
- VII. Sa unsang paagi ang gobyerno nakaapekto sa mga panghitabo sa Biblia nga inyong pagatun-an.

ANG SIKOLOHIKAL NGA PAAGI:

Ang sikolohikal nga paagi nagasusi sa pamatasan, mga taras, mga pagbati, ug mga kinaiya sa mga tawo diha sa Biblia. Kini mosulay sa pagtino sa motibo o rason luyo sa ilang kinaiya. Pananglitan sa sikolohikal nga mga pagtuon naglakip sa mosunod:

1. Pagsusi sa mga motibo sa Kristohanong pag-alagad diha sa Filipos 1: 14-19.
2. Pagtuon sa impluwensya sa palibot ni Solomon sa iyang mga palisiya sa politika.
3. Pagtuon sa tawhanong mga emosyon nga nasinati ni Jesus.
4. Imbestigasyon sa mga buhat sa Fariseo ug mga reaksyon ngadto kang Jesus.
5. Pagtuon sa mga lihok ug mga kinaiya ni Elias human sa Bukid sa Carmel nga insidente.
6. Pagtuon sa mga motibo sa likod sa pagsupak kang Nehemias sa pagtukod pag-usab sa mga paril sa Jerusalem.

ANG SYENTIPIKONG PAAGI:

Ang syentipiko nga paagi sa pagtuon naghisgot sa siyentipikanhong mga sakop diha sa Biblia. Pananglitan, kamo makahimo sa pagtuon sa mga tanom, mga hayop, o mga minerales sa Biblia. Sa pagbuhat niini nga matang sa pagtuon, ilha ang mga hilisgutan nga inyong pagatun-an ug ang mga pakisayran diin kini gihisgotan, unya, tinoa ang iyang espirituhanong kahalogan. Ania ang usa ka panig-ingnan kon sa unsang paagi ang ingon nga pagtuon makadugang sa nangagi nga kahibalo sa mga kamatuoran sa Biblia:

Hilisgutan : Mustasa (binhi ug sa tanom)

Gigamit Sa Kasulatan : Mateo 13:31; 17:20; Marcos 4:31; Lucas 13:19; 17: 6

Espirituhanong Pag-aplikar : Ang mustasa nga tanom usahay motubo ngadto sa usa ka gitas-on nga 12 ka mga tiil. Kini nga tanom mao ang gigamit ni Jesus sa paghulagway sa Ginharian sa Dios ug sa pagtoo. Ang gamay nga sinugdanan sa Ginharian gihulagway pinaagi sa gamay nga liso sa mustasa. Bisan tuod sa sinugdanan kini dili importante, sa katapusan ang liso sa mustasa motubo ngadto sa usa ka dako nga kahoy. Kini naghulagway sa pagtubo sa Ginharian sa Dios. Si Jesus usab miingon nga kon ang mga tawo adunay pagtoo ingon ka dako sa usa ka liso sa mustasa sila makahimo sa mga dagkung butang.

SOSYOLOHIKONG PAAGI:

Ang sosyolohikong paagi mao ang pagtuon sa katilingban. Kini mao ang pagtuon sa mga grupo, grupo nga kinaiya, ug mga relasyon sa sulod sa usa ka grupo. Ang sosyolohiko nga paagi naglakip sa pagtuon sa pamilya, sa komunidad, gobyerno, ug sosyal nga mga institusyon, komunikasyon, pagbiyahe pang-apod-apod sa mga butang, sa kabudlay ug sa relasyon sa pagdumala, rasa, relihiyon, edukasyon ug kalingawan, ug sa mga arte. Usa ka panig-ingnan sa maong pagtuon mao ang usa ka pagtandi sa sosyal nga relasyon sa Efeso 5: 21-6: 9 ug Colosas 3: 18-4: 1. Laing ehemplo sa pagtuon mao ang papel sa mga kababayen-an sa nagka-lain-lain mga katilingban sa Biblia.

ANTROPOLOHIYANG PAAGI:

Ang Antropolohiya mao ang pagtuon sa tawo, ang iyang pinulongan, kultura, pisikal nga

kalamboan, kasaysayan. Ang kasaysayan sa tawo sagad gitun-an pinaagi sa arkeyolohiya nga nagausisa sa mga patayng lawas sa nangaging sibilisasyon. Ang usa ka panig-ingnan sa pagtuon sa pinulongan mao ang usa ka pagtandi sa mga pinulongan sa torre sa Babel (Genesis 11) uban sa gasa sa mga pinulongan sa adlaw sa Pentecostes (Buhat 4). Ang usa ka pagtuon sa Bibliyanhong kultura mao ang mga pagtuon sa relihiyon, arte, musika, siyensiya, ug literatura sa kapanahonan sa Biblia. Pananglitan, kamo tingali magtuon sa musika sa Israel ug sa mga tulonggon nga gihisgotan sa Biblia.

MGA HAPNIGANAN SA PAGTUON SA BIBLIA

Kini importante nga i-organisar ang inyong mubo nga mga sulat sa pagtuon sa Biblia. Kamo mahimong motuon sa mao gihapon nga hilisgutan, libro, o tudling pag-usab sa sunod nga panahon. Kamo usab gusto nga mopakigbahin kon unsa ang inyong nakat-onan sa uban. Ang kinasayonan nga paagi sa pag-organisar sa inyong mubo nga mga sulat mao ang paghimo ug hapnigan sa pagtuon sa Biblia. Kini mahimo diha sa usa o duha ka mga paagi:

1. Kamo makahimo sa paggamit suksukanan sa mga papel diin kamo makahimo sa pagbutang sa inyong mga mubong sulat. Kamo makahimo usab sa pagdugang sa artikulo gikan sa mga mantalaan o magasin nga may kalabutan sa hilisgutan ingon man sa mga mubong sulat nga inyong nakuha samtang kamo naminaw sa uban nga nagtudlo sa hilisgutan. Tipigi ang inyong mga suksukanan sa hustong han-ay. Kon dili kamo makahimo sa pagpalit sa usa ka kabinet nan unya pagbaton sa kahoy o karton nga kahon diin ma-organisar ang inyong mga han-ay
2. Kon kamo adunay usa ka kompyuter, kamo makahimo sa paghimo sa hapnig nga mga kasayuran alang sa matag libro sa Biblia ug sa hilisgutan diin kamo makatipig sa inyong mubong mga sulat.

Adunay tulo ka mga nag-unang matang sa mga hapnig diin kamo kinahanglan nga mohimo ug mo-organisar:

1. **Mga libro Sa Biblia:** Paghimo ug usa ka suksukanan alang sa matag libro sa Biblia. Ibutang niini nga mga suksukanan ang mga mubong sulat nga naggikan sa inyong pagtuon sa libro, ang mga kapitulo, mga parapo, mga bersikulo, ug sa mga pulong. Han-aya kini nga mga suksukanan sa inyong hapniganan nga kahon sa sama nga han-ay ingon sa mga libro nga giorganisar diha sa Biblia, sugod sa Genesis hangtod sa Pinadayag. Kamo mohimo ug usa ka suksukanan alang sa matag libro sa Biblia.
2. **Mga hilisgutan:** Samtang kamo magtuon sa nagkalain-laing mga hilisgutan, paghimo ug suksukanan pinaagi sa ngalan sa mga hilisgutan. Pananglitan, kamo tingali nagtuon sa pag-ampo, ang mga samingay ni Jesus, o sa mga ngalan sa Dios. Paghimo ug usa ka suksukanan alang sa matag hilisgutan ug ibutang ang inyong mga mubong sulat sa pagtuon sa sulod niini. I-organisar kini nga mga suksukanan sa inyong hapniganan nga kahon nga sunod-sunod pinaagi sa ngalan sa mga hilisgutan.
3. **Mga Personalidad:** Kini nga mga suksukanan magalakip sa biyograpikanhong mga pagtuon. Butangi ug ngalan sila, sama sa, "Moises," "David," "Jose," ug uban pa. I-organisar kini nga mga suksukanan sa inyong hapniganan nga kahon sa alpabetikal nga pagkahan-ay pinaagi sa ngalan.

MGA TUBAG SA KINAUGALINGONG MGA EKSAMEN

KAPITULO 1:

1. Ang tibuok nga Kasulatan gituga sa Dios, ug may kapuslanan alang sa pagpa nudlo, sa pagbadlong, sa pagsaway, sa pagmatuto sa pagkamatarung:

Aron ang tawo sa Dios mamahingpit, masinangkapan alang sa tanang maayong mga buhat. (II Timoteo 3: 16-17)
2. Ang pulong nga "Biblia" nagpasabot nga "ang mga libro."
3. Ang pulong nga "Kasulatan" nagpasabot nga "sagrado nga mga sinulat."
4. Daang Tugon ug Bag-ong Tugon.
5. 66.
6. Balaod, kasaysayan, mga pamalak, tagna.
7. Ebanghelyo, kasaysayan, mga sulat, tagna.
8. Ang pulong nga "testamento" nagpasabot ug "pakigsaad."
9. Alang sa pagpanudlo, sa pagbadlong, sa pagtul-id, sa pagmatuto sa pagkama tarung. (II Timoteo 3: 16-17)
10. Ang Biblia naundan nga walay kontradiksyon ug kini nahiusa sa iyang dagko nga mga tema.
11. Ang Biblia adunay kalainan.
12. a. T; b. T; c. F; d. F; e. F
13. Jesus. Lucas 24: 44-48.

KAPITULO 2:

1. Ipaduol ang akong pagtu-aw sa atubangan nimo, Oh Jehova: Hatagi ako ug salabutan sumala sa imong Pulong. (Salmo 119: 169)
2. 39
3. 27
4. Kon kamo mobasa lang sa usa ka kapitulo dinhi ug didto kamo mapakyas sa pagsabot kon sa unsang paagi mihaom ang Biblia.

Kamo kinahanglan gayud nga mobasa sa Biblia sa usa ka hapsay nga paagi kon kamo gusto nga makasabot sa sulod niini.

5. Magbasa adlaw-adlaw.
Magbasa nga mapilion.
Magbasa nga mainampoon.
Magbasa nga sistematikong.

KAPITULO 3 :

1. Ang Ginoo mihatag sa Pulong: dakung panon ang mga nagmantala niini. (Salmo 68:11)
2. Ang usa ka bersyon maoy Biblia nga nahisulat sa usa ka pinulongan nga lahi sa mga pinulongan diin ang pulong sa Dios sa orihinal gisulat.
3. Ang usa ka hubad maoy pulong sa pulong nga hubad sa Grego, Hebreohanon, ug Aramic nga mga pulong. Ang usa ka batbat wala maghubad nga pulong sa pulong. Kini gihubad sa ipasabot pinaagi sa ipasabot..
4. Ang bersyon sa King James.
5. Tungod kay walay duha ka pinulongan nga managsama gayud nan ang kalainan mahitabo sa diha nga ang hubad gibuhat.
6. Hebreohanon, Aramic, ug Grego.

KAPITULO 4:

1. Siya nga iya sa Dios, nagapatalinghug sa mga pulong sa Dios: tungod niini kamo wala magapatalinghug kanila, kaykamo dili iya sa Dios. (Juan 8:47)
2. Tungod kay sila naningkamot sa pagbasa niini sa sama nga paagi nga ilang gibuhat sa bisan unsa nga lain nga libro.
3. Usa ka butang nga kamo kinahanglan gayud mobuhat sa dili pa kamo maka buhat sa usa ka lain nga butang.
4. Pagkahibalo sa Dios ug pagdawat kang Jesu-Kristo ingon nga Manluluwas.
5. Mga magtotoo nga gitawag nga mga magtutudlo. Ang Balaan nga Espiritu.
6. Ang Balaan nga Espiritu.
7. Ang gatas mao ang yano nga mga kamatuoran sa Pulong sa Dios.
8. Ang kalan-on mao ang mas lawom nga espirituhanong mga kamatuoran sa Biblia nga dili kaayo dali nga masabtan.

9. -Pagtinguha sa gatas.
-Pagmasinugtanon sa Pulong sa Dios.
-Pagpangita sa kalan-on.
10. -Paggahin sa usa ka espesyal nga panahon sa matag adlaw sa pagtuon.
-Pagpili sa usa ka espesyal nga dapit sa pagtuon.
-Pagsugod sa matag sesyon sa pagtuon uban sa pag-ampo.

KAPITULO 5:

1. Ang imong mga sugo nakapahimo kanako nga labi pang manggialamon kay sa akong mga kaaway: kay sila ania kanako sa kanunay.

Aduna akoy labaw pang salabutan kay sa tanan ko nga mga magtutudlo; kay ang imong mga pagpamatuod maoy akong gipamalandong.

Labi pang masinabuton ako kay sa mga tigulang, tungod kay gibantayan ko ang imong mga lagda. (Salmo 119: 98-100)

2. -Pagpangita sa tanan nga mga reperensiya sa Biblia alang sa usa ka pulong.
-Pagpangita sa usa ka piho nga teksto sa Biblia.
-Pagpangita sa kahulogan sa usa ka pulong.
3. 4, 2, 6, 1, 3, 5

KAPITULO 6 :

1. Pagtuon sa pagpakita sa imong kaugalingon nga nahamut-an sa Dios, usa ka magbu buhat nga dili kinahanglan maulaw, hustong (mahibalo) mobahinbahin sa pulong sa kamatuoran. (II Timoteo 2:15)
2. Kini nagpasabot nga kamo kinahanglan gayud nga makasabot unsay gisulti kang kinsa. Kamo kinahanglan gayud usab nga mosaysay sa kahulogan ug mogamit sa mga kahulogan nga husto.
3. Ang pinulong nga inspirasyon sa Biblia nagpasabot sa matag pulong sa orihinal nga mga manuskrito nga gituga sa Dios.
4. Ang hingpit nga inspirasyon sa Biblia nagpasabot sa bug-os nga inspirasyon sa tanan nga Kasulatan ingon nga supak sa tinipik nga inspirasyon. Ang matag bahin sa Biblia inspirado.
5. Ang mga lagda ug mga pagpasabot mao ang mosunod:
 1. Ang lagda sa balaan nga awtoridad. Kita modawat sa Biblia ingon nga kata pusan nga awtoridad tungod kay kini gituga sa Dios.
 2. Ang lagda sa literal nga kahulogan. nagpasabot nga ang Biblia tukma kon unsa ang giingon niini.

3. Ang lagda sa kontekstual nga konsiderasyon. Ang matag bersikulo kinahanglan nga tun-an nga may kalabutan ngadto sa iyang konteksto.
4. Ang lagda sa unang paghisgot. Ang unang higayon nga ang usa ka pulong, hugpong sa mga pulong, butang, o mga panghitabo nga gihisgotan sa Biblia, kini naghatag sa yawi nga kahulogan niini bisan asa kini gigamit diha sa Biblia.
5. Ang lagda sa pagbalik-balik. Sa diha nga ang usa ka butang gibalik-balik diha sa Biblia kini angay sa espesyal nga pagtagad ingon nga kini importante kaayo.
6. Ang lagda sa nag-anam-anam nga pagpadayag. Ang bug-os nga kamatuoran sa Pulong sa Dios sa bisan unsa nga hilisgutan kinahanglan dili pagatigumon gikan sa usa ka hilit nga tudling. Ang nag-anam-anam (Kinatibuk-an) pagpadayag sa tanan nga Biblia nagsulti bahin sa usa ka kamatuoran kinahanglan nga ikonsiderar.

KAPITULO 7 :

1. Mahitungod sa imong mga pagpamatuod, ako nailhan sa karaan nga gitukod mo sila sa walay katapusan. (Salmo 119: 152)
2. k, l, c, d, e, g, f, f, h, i, b, a
3. Kanus-a.
4. Bibliyanhong Arkeyolohiya mao ang pagtuon sa mga patayng lawas nga nakita diha sa kayutaan sa Biblia. Kini mao ang usa ka siyensiya nga adunay kahibalo sa kapanahonan sa Biblia gikan sa pagtuon sa kasamtangan nga patayng lawas sa ilang mga sibilisasyon.

KAPITULO 8 :

1. Ang pagkamatarung sa imong mga pagpamatuod walay katapusan: Ihatag kanako ang salabutan, ug ako mabuhi. (Salmo 119: 144)
2. Ang ikaduha nga nag-unang punto kinahanglan nga dili ilalum sa punto I. Kini kinahanglan nga usa ka lahi nga punto ug gipakita sa Romano nga numero II. Ribyuha ang mga panudlo alang sa mga paglatid nga gihatag niini nga kapitulo.
3. Pinahigda ug pinatindog.
3. Pagtimaan maoy usa ka paagi sa paghatag ug gibug-aton sa yawi nga teksto sa Biblia. Kamo mobadlis sa pinili nga mga bersikulo o mogamit sa simbolo diha sa mga kilid.

KAPITULO 9 :

1. Bukha ang akong mga mata, aron makatan-aw sa mga katingalahang butang gikan sa imong Kasugoan. (Salmo 119: 18)
2. Tan-awa ang mga simbolo nga gilista sa Kapitulo 9.
3. Tan-awa ang mga katuyoan nga gilista sa Kapitulo 9.
4. Ang matag-usa nga nag-angkon nga nagsulti sa Pulong sa Dios ug wala nagabuhat sa ingon. Adunay mini nga mga magtutudlo.
5. Ang Dios magdugang kanila sa mga hampak nga nahisulat diha sa Pulong. Pinadayag 22: 18-19
6. Ang ilang bahin kuhaon gikan sa libro sa kinabuhi sa Dios ug gikan sa balaan nga ciudad, ug gikan sa mga butang nga nahisulat diha sa Pulong. Pinadayag 22: 18-19.
7. Dios.
8. mga pulong sa Dios.
9. Gatas ug sa kalan-on.
10. Moises.

KAPITULO 10:

1. Giunhan sa akong mga mata ang pagtukaw sa kagabhion, aron ako makapalandong sa imong pulong. (Salmo 119: 148)
2. Kini nga paagi naghatag sa pagtagad sa pag-aplikar sa kahibalo diha sa kinabuhi ug ministryo. Kini moresulta sa dugang nga debosyon ngadto sa Dios.
3. -Pagrekord sa impormasyon sa tudling
-Pag-ila sa yawi nga bersikulo
-Pagpamalandong
-Pag-ila sa hilisgutan
-Pagtingob
-Paghimo nga aplikasyon
4. Dili igo lang ang pagpamati sa Pulong. Kamo kinahanglan gayud usab nga mogamit sa Pulong diha sa inyong kinabuhi. Santiago1: 22-25
5. Si Satanas nakig-away sa paggamit niini nga paagi tungod kay siya mao ang naba laka sa diha nga ang pagtuon sa Biblia moresulta sa aplikasyon nga nagdala ug positibo nga kausaban sa espirituhanon nga kinabuhi.

KAPITULO 11 :

1. Unsay igahinlo sa usa ka batan-on nga tawo sa iyang dalan? Pinaagi sa pagmatngon subay sa imong Pulong. (Salmo 119: 9)

2. 2, 1

3. -Pagbuhat ug usa ka inisyal nga pagsusi
-Paghimo ug usa ka tsart sa pagtuon sa libro
-Paghimo ug usa ka latid

4. -Titulo sa Libro
-Tema
-Otor
-Kang kinsa ang libro gisulat
-Katuyoan
-Nag-unang kinabuhi ug ministeryo nga baruganan

KAPITULO 12 :

1. Ang imong Pulong akong gitipigan sa akong kasingkasing, aron dili ako makasala batok kanimo. (Salmo 119: 11)
2. Pagtuon sa Biblia pinaagi sa mga kapitulo.
3. -Pagpili sa usa ka titulo sa kapitulo.
-Pagtimaan sa pagkabahin sa parapo.
-Paghimo ug usa ka tsart sa kapitulo nga pagtuon.
-Paghimo ug usa ka kapitulo nga latid.

KAPITULO 13 :

1. Ang sinugdan sa imong mga pulong nagahatag ug kahayag; Nagahatag kini ug salabutan alang sa mga walay-pagtagad. (Salmo 119: 130)
2. -Pagbuhat ug usa ka kapitulo nga pagtuon
-Pagmatikod sa mga detalye sa parapo
-Paghimo ug usa ka tsart sa parapo nga pagtuon
-Paghimo ug usa ka latid sa parapo nga pagtuon
3. 3, 2, 4, 1
4. 4, 5, 1, 2, 3
5. 3, 2, 4, 1

KAPITULO 14 :

1. Ang akong dila magasulti mahitungod sa imong Pulong: kay ang tanan mong mga sugo mga matarung man. (Salmo 119: 172)
2. Konteksto.

3. -Pagtuon sa bersikulo sa sulod sa iyang konteksto
 -Pagtuon sa mga may kalabutan nga mga bersikulo
 -Paghimo ug usa ka tsart sa bersikulo nga pagtuon
 -Paghimo ug usa ka latid sa bersikulo sa pagtuon

KAPITULO 15 :

1. Kay sa pagkatinuod, magaingon ako kaninyo, nga hangtod ang langit ug ang yuta mahanaw, usa ka kudlit o usa ka tulpok ang dili gayud molabay gikan sa balaod, hangtod ang tanan matuman. (Mateo 5:18)
2. -Pagpili sa pulong.
 -Pagtuon sa pulong diha sa konteksto niini.
 -Pagtino sa kahulogan.
 -Pagtingob sa inyong pagtuon.
3. Ang usa ka yawi nga pulong mao ang nag-unang mga kahulogan sa bersikulo. Kini importante nga pulong. Usahay kini mao ang usa ka pulong nga lisod sabton o gisubli alang sa espesyal nga pagtagad.
4. Ang pulong nga "pagpugong sa kaugalingon" maoy usa ka maayo nga hilisgutan alang sa pulong nga pagtuon. Ang uban nga mga pulong dili mahinungdanon nga mga pulong.
5. Konkordans ug Biblia sa pulong sa pagtuon nga mga libro.

KAPITULO 16 :

1. Tungod niana gihigugma ko ang imong mga sugo labaw kay sa bulawan; oo, labaw kay sa bulawan nga inulay.

Tungod niana gipakamahal ko ang tanan mong mga lagda mahatungod sa tanang mga butang nga matarung; ug gidumtan ko ang tagsatagsa ka dalan sa kabakakan.
 (Salmo 119: 127-128)

2. Ang topiko nga paagi nagtumbok sa usa ka piniling hilisgutan. Ang tumong sa pagtuon mao ang pagdiskobre sa tanang gitudlo sa Biblia sa hilisgutan.
3. -Pagpili sa usa ka hilisgutan.
 -Pagpili ug bahin sa Kasulatan.
 -Pagtapok sa impormasyon.
 -Pagtingob sa impormasyon.

KAPITULO 17 :

1. Karon kining tanang mga butanga nahitabo ngadto kanila alang sa panig-ingnan; ug sila gisulat alang sa pagtambag kanato. . . (I Mga Taga Corinto 10:11)

2. Ang biyograpikanhong paagi nagtumbok sa mga kinabuhi sa mga personalidad sa Biblia. Pinaagi sa pagtuon sa ilang mga kinabuhi kita makakat-on gikan sa ilang mga kasinatian.
3. -Pagpili sa tawo nga pagatun-an.
-Pagtapok sa impormasyon.
-Pagtuki sa impormasyon.
-Pag-aplikar sa unsay inyong nakat-onan.

KAPITULO 18 :

1. 7, 8, 5, 3, 4, 2, 1, 6, 9, 10
2. Ang imong mga pagpamatuod mga kahibulongan: busa ang akong kalag nagbantay kanila. (Salmo 119: 129)
3. Ang teyolohiya nga paagi mao ang pagtuon sa mga nag-unang mga doktrina sa Biblia bahin sa Dios. Ang paagi naglakip sa pagkolekta, pagtandi, ug sa pag-organisar sa doktrinal nga mga pahayag.
4. -Pagpili sa hilisgutan sa pagtuon.
-Pag-ila sa doktrina nga pinili.
-Pagpili sa bahin sa Biblia nga pagatun-an.
-Pagtapok sa impormasyon sa doktrina.
-Pagtingob sa impormasyon nga inyong natapok.
5. Ang "doktrina" mao ang usa ka grupo sa mga pagtulun-an bahin sa usa ka hilisgutan. Kini naundan sa tanan nga mga Biblia nga nagtudlo sa usa ka pinili nga hilisgutan.

KAPITULO 19 :

1. Pito ka beses sa usa ka adlaw ginadayeg ko ikaw, Tungod sa imong matarung mga tulomanon. (Salmo 119: 164)
2. b, c, a
3. c, a, b, c
4. Kapareho.
5. Kasukwahian.
6. Malangkobon.
7. Mahulagwayon.

KAPITULO 20 :

1. Ug siya miingon kanila: Kini mao ang mga pulong nga akong gipamulong ka ninyo, samtang ako uban pa kaninyo, nga ang tanan nga mga butang kinahanglan nga matuman, nga nahisulat diha sa mga kasugoan ni Moises, ug sa mga manalagna, ug sa mga Salmo mahitungod kanako. (Lucas 24:44)
2. -Sa pagpamatuod sa mensahe sa Dios.
-Sa pagmatuod sa mensahero sa Dios.
-Sa Pagtudlo sa mga magtotoo.
3. Ang tibuok nga Kasulatan gituga sa Dios ug may kapuslanan alang sa pagtuon. Ang tagna nagpresentar sa usa ka tukma nga panglantaw sa nangagi, karon, ug sa umaabot nga mga panghitabo diha sa plano sa Dios. Ang pagsabot sa umaabot nga plano sa Dios nagpugong sa panglimbong ni Satanas. Usa ka espesyal nga panalangin nga gipamulong sa mga tawo nga nagtuon niini.
4. -Pag-ila nga si Jesus mao ang nag-unang tema sa tagna.
-Pag-amgo nga sa daghang mga panahon ang Biblia nagahubad sa iyang kaugalingon.
-Pagsabot sa lagda sa doble nga pakisayran.
-Pagsabot sa matagnaon nga panglantaw.
-Pag-amgo nga ang tagna kondisyonal sa kinaiyahan.
5. Dios.
6. Ang tagna nagpasabot sa pagsulti sa ilalum sa inspirasyon sa Dios.
7. -Usa ka mensahe sa inspirasyon gikan sa Dios.
-Panagna sa umaabot nga mga panghitabo sa plano sa Dios.
-Usa ka interpretasyon alang sa tawo sa mga buhat sa Dios.
8. Ang gipamulong nga pulong ug gilihok nga tagna.
9. Genesis 3:15. Kini mao ang saad sa usa ka Mesiyas.
10. Tan-awa ang mga paagi sa pag-ila sa mini nga mga manalagna nga gihisgotan sa Kapitulo 20.

KAPITULO 21 :

1. Kay ang Kasugoan nga may landong sa mga maayong butang nga moabot, ug dili ang matuod nga dagway sa mga butang, dili gayud uban sa mga halad nga ilang gihalad sa tuig-tuig kanunay sa paghimo sa paghingpit kanila nga naga duol. (Hebreohanon 10: 1)

2. Ang tipolohiyang paagi mao ang pagtuon sa usa ka tawo, dapit, panghitabo, o butang nga sama sa usa ka tipo sa usa ka laing butang. Ang mga tipo naghatag sa usa ka abante nga panglantaw sa unsa ang moabot sa umaabot nga mga plano sa Dios. Bisan tuod nga ang tipo importante sa iyang kaugalingon, kini adunay usa ka mas dako nga kahulogan sa umaabot nga tawo o panghitabo diin kini girepresentaran.
3. Landong, hulagway, sumbanan.
4. -Mga tawo
-Mga dapit
-Mga panghitabo
-Mga materyal nga mga butang
5. Jose.
6. Jesu-Kristo.